X

138.

IC-0

De Jongens de Baas

(en de Meisjes niet te vergeten)

Nr. 73.

door

Joh. H. Been.

GEMEENTE BIBLIOTHEEK
CENTRALE JEUGDBIBLIOTHEEK
BINNENROTTE 102 A
3011 HC ROTTERDAM

Geïllustreerd door

Louis Raemaekers.

ALKMAAR — GEBR. KLUITMAN.

P 851 555 713

Informatiecentrum Jeugdlektuur
Gemeente Bibliotheek Rotterdam

80-42

B1000 8097 7902

Gebr. Kluitman's Boek- en Kunstdrukkerij, Alkmaar.

Eerste Hoofdstuk.

Dat hoofdzakelijk als inleiding dient en ons onder de Soepjurken brengt.

Ge weet toch wel waar Regentia ligt, dat kleine, aardige landje, waar omheen de geweldige Stille Zuidzee bruist en bij stormweer haar breede rollers uiteen doet spatten op de kust, onder een geloei, dat in den stillen nacht na een storm soms gelijken kan op het gebrul van den koninklijken leeuw? Daar woonden toch zulke rare jongens! En die op de Kostschool van het stedeke Koron gingen, waren dan al een heel wonderlijk soortje. Die verbeeldden zich, dat al de geleerdheid, welke een scholier in zijn zeildoeksche boekentaschje draagt, door de volwassen menschen uitgevonden was om het jonge volkje, dat van de zon en de zee, van voetballen en zwemmen,

van fietsen en van het heerlijk lui zich uitstrekken in het glanzend groene zomergras hield, op een eigenlijk schandalige manier te plagen en te treiteren.

Ze moesten de talen der naburige landen leeren; dat wil zeggen allerlei regels met uitzonderingen en alweer uitzonderingen op uitzonderingen, en — als ze met een vreemdeling in een dier talen zouden spreken, durfden de meesten niet, omdat ze dachten dat zoo'n vreemdeling naar die regels en die uitzonderingen aan het uithooren was. Het Regenteesch was net zoo moeilijk als het Nederlandsch; meer behoef ik je eigenlijk niet te zeggen. Hoe je 't ook aanlei, je kòn nooit schrijven zonder een fout te maken. Er kwamen ook van die gezellige *n*'s en dubbele *o*'s en *e*'s in voor. Naamvallen waren er ook al in. Jelui kent allen wel van die malligheden in het Nederlandsch, waarin bijvoorbeeld ieder die een boot ziet aankomen *zegt:* „daar komt ie," maar, als hij dat in een opstel vertellen moet, *schrijft:* „daar komt ze!" Nu, zulke fraaiigheden had-je ook in het Regenteesch. Er werd over geschreven in allerlei tijdschriften en couranten, geleerde en niet geleerde menschen zaten er over te suffen of werden er kwaad om. Maar aan het jonge volkje, dat er eigenlijk het meest mede had te maken, vroeg men nooit eens om raad en voorlichting. Vind-je dat nu eigenlijk geen schandaal?

„Als de jongens maar eens de baas waren, zou het er heel anders en zeker veel gezelliger in de wereld uitzien," zeiden een paar leerlingen van de Kostschool tot elkaar. En naar de meening van zulke knappe koppen

had men wel eens mogen luisteren. Want het was me wàt een fijne boel op de Kostschool te Koron! Een leerling van de hoogste klasse kon men gerust een stuk heer noemen. Wat ben-je anders, als je al een lange broek draagt, een regenjas of een demi waarvan je altijd de kraag opzet? En, zie-je, vooral dat een beetje voorover loopen, net of je al genoeg van het leven hebt, dát doet het 'm! Groote stappen nemen en kijken naar je puntschoenen, en bij elken stap een duw aan je lichaam geven alsof je jaren achter een kar met negotie geloopen hebt — dát was wat fijns, tenminste in het wijdberoemde Regentia. Die heeren rookten ook sigaretten met gouden mondstukken, en, hoewel ze het merk Kremlin niet verachtten, beweerden zij een afschuw te hebben van Pirates. Maar de meisjes van de Kostschool vonden die aristocraatjes toch leuker, wanneer zij hen zagen in een bontgestreept kostuum en de stevige bruine schoenen aan voor het voetbalveld, of in een lucht flanellen pakje voor de tennis-club.

In elk geval kwamen deze heeren van de hoogste klasse dáárin overeen met het meerendeel van de schepselen, die nu eenmaal door al wat onderwijzer of leeraar is eenvoudig jongens genoemd worden, dat ze van nature twee talen spraken, namelijk het Laag- en het Hoog-Regenteesch, precies als de jongens in ons land, die onder elkaar Laag-Nederlandsch spreken, maar zoodra er meisjes bij zijn, en ook tegenover ouders en onderwijzers, op de hoogte blijken van het Hoog-Nederlandsch. Op het voetbalveld kan een straatjongen, die de spelers hindert, op zijn

nek of op nog heel wat anders krijgen, terwijl een speler wel eens een bal tegen zijn *test* voelt aanbonzen. Maar tegenover een meisje is men er inwendig grootsch op als men om den *hals* een boord heeft van een paar verdiepingen hoog, waarboven het *hoofd* wel een beetje star en onbeweeglijk uitkomt. Nu weet ge wel, wat ik bedoel.

Een groot geluk is het, dat ik de gesprekken der jongens uit het Regenteesch in onze taal moet overbrengen, want nu kan ik een beetje schipperen, omdat de meisjes misschien ook eens in dit boek zullen kijken. En juist omdat jelui het Regenteesch niet machtig bent — dat moest er nog bij komen, hè? — zal ik in de volgende bladzijden maar net doen, of het ònze taal is. Dat is veel gemakkelijker voor het begrijpen, en in dit boek moeten we 't mekaar maar niet te lastig maken, vind-je ook niet? Daarom zal ik de jongens maar Nederlandsche namen geven, en de meisjes zullen we op z'n Kaatje's aanspreken. Anders raken we in de war. En jelui, arme stumpers, hebt toch al zóóveel in je jonge hoofd!

Maar wat jelui niet hebt, dat had Jan Vueren, bijgenaamd het Glazen Hieltje, omdat hij zoo aristocratisch liep, al droeg hij nog de korte broek en zat hij in een der laagste klassen. Die had een zoogenaamd Standjesboek. Door elkaar kreeg hij er zeven op een dag, den Zondag meegerekend, en trouw gaf hij in zijn boek er den hoofdinhoud van terug. De meeste standjes begonnen volgens hem met: „Ik begrijp niet..." En dàt vond Glazen Hieltje heel zonderling. Als *hij* eens wat niet begreep — begreep de leeraar niet dàt hij niet begreep.

En die leeraars daarentegen mochten wel „niet begrijpen" dat *hij* „niet begreep." Zoek het nu zelf maar uit!

Zijn vader begreep niet, dat hij niet beter zijn best deed om met mooie cijfers op zijn lijst thuis te komen. In vaders tijd waren alle jongens vlijtig en naarstig geweest en zaten allemaal nommer een. Zijn moeder begreep niet, dat hij in huis nooit rustig en bedaard kon wezen, altijd zat te rijden of te draaien op zijn stoel, en zijn zusjes niet met rust kon laten. In moeders tijd was er altijd vrede tusschen de broeders en zusters geweest, zaten de jongens recht op hun stoel, kwamen nooit verplukt thuis en veegden altijd brandschoon hun immer als een spiegeltje glimmende schoenen, waarlangs de veters nooit haveloos rondzwierden, op de gangmat af. Vader had er geen Standjesboek op na gehouden en moeder ook niet. De leeraren hadden er ook geen uit hun jonge jaren bewaard. Maar Glazen Hieltje had er wel een en hield het trouw bij ook.

Met dat gewichtige boek hadden de groote menschen echter niet noodig. Zijn makkers mochten er in lezen, en een paar meisjes van de school ook. Die laatsten zeiden het weer tegen haar vriendinnetjes. Want, beweerde Glazen Hieltje, meisjes kunnen nooit zwijgen. Over die bewering kreeg hij van de jonge dames wel geducht op zijn brood, maar ze bewaarden toch onder elkaar het groote geheim. Want ze mochten hem wel, en konden met hun mooie kopjes maar niet begrijpen — want ook zij deden warempel aan het „niet begrijpen" — hoe menige leeraar het niet met dien leuken jongen kon vinden. Zoo

noemden hem namelijk de meisjes. Op school en thuis werden er wel andere noten over hem gekraakt!

Door al het voorgaande zijt ge er nog niet van op de hoogte gekomen, hoe dat nu eigenlijk met die Kostschool te Koron in elkaar zat. Kijk ... eerst was het een inrichting geweest, waar jonge lieden uit andere plaatsen voor verschillende examens werden opgeleid, maar in hoofdzaak toch voor stuurmansleerling of leerling-machinist bij de Marine of voor adelborst. Want Koron was een bloeiende zeeplaats, waar het altijd vol lag van visschers- en koopvaardijschepen en de blauwe jekkers en braniekragen der Marine-matrozen geen zeldzaamheden waren. Omdat het met die examens heel goed ging, waren er ook jongens en meisjes uit Koron als dagleerlingen opgekomen. Eindelijk had het gemeentebestuur het grootste gedeelte van de onderwijs- en onderhoudskosten op zich genomen, waardoor de inrichting eigenlijk zooveel werd als een Hoogere Burgerschool, en waarvan nu het overgroote deel der leerlingen uit de stad zelf kwam. Doch men bleef nu eenmaal van de Kostschool spreken. En ... de zeelucht drong tot in alle lokalen door. Zoo kwam het, dat, wàt ook de jongens worden moesten, er meestal iets van den zeerob in bleef steken. Het meerendeel der leerlingen bleef zich voor bovengenoemde en soortgelijke examens voorbereiden; maar ook de toekomstige landkrabben voelden iets van dat wonderbare zeegebruis in hun bloed. Daar stak de een den ander mee aan. Ook de meisjes, die op de Kostschool gingen, kregen daar als van zelf wat van

te pakken en dweepten met roei- en zeiltochtjes op de rivier.

Hoe dit ook zij, — zoowel de meisjes als de jongens hielden de eer van hun school hoog. Zij noemden zich Kostklanten — naar de dubbele *K* (Kostschool te Koron) op hun uniformpet — terwijl zij door de leerlingen der Ambachtsschool, met wie zij op voet van oorlog verkeerden, minder hoffelijk voor Soepjurken gescholden werden. Die laatste bijnaam kwam van de lange, gestreepte regenjassen der aristocraatjes, en omdat ze zooveel praats — of gelijk de blauwbroekjes van de Ambachtsschool zich uitdrukten — zooveel „soep" hadden.

Kostklanten of Soepjurken — als er een troep jongens bij elkaar hoort, is er altijd een de baas, een geboren aanvoerder. Van de hoogste klasse, en dus van de geheele Kostschool, was dat een groote, slanke jongen met blank vel, een paar heldere, stralende, licht-blauwe oogen en rosachtig haar. 't Spreekt haast vanzelf, dat men hem in 't Laag-Regenteesch voor den Rooie gescholden had. Daar had hij, toen hij nog klein was, erg onder geleden. Iedere jongen of meisje lijdt onder een scheldnaam, die op een of ander lichaamsgebrek doelt, en dat lijden is soms veel dieper dan men wel vermoeden zou. De moeder van George, van wie hij de lichtroode lokken geërfd had — en háár stonden zij prachtig, alsof een straal van het gulden avondrood om haar mooi en voornaam gezicht glansde — was in alles zijn vertrouwde geweest. Want zijn vader had hij al heel vroeg verloren, en daarom had hij ook haar, en háár alleen, zijn groot kinderleed toevertrouwd. Ze had haar jongen tegen zich aangedrukt

en hem zacht over de glanzende lokken gestreken, en daar was stil een traan op gegleden. Want zij wist wel, dat zelfs een moeder haar kind niet tegen de wreedheid der wereld beschermen kan. Maar van die smart liet zij niets blijken. Er glijdt wel meer een moedertraan op een kinderhoofd, zonder dat het gevoeld wordt. Ze had hem verteld van dat dwaze praatje over de roodharigen, die door hun met bruine of blonde lokken gezegende natuurgenooten als valsch en onoprecht worden aangewezen, terwijl die bruinen en blonden er heusch geen vermoeden van hebben, hoe zij, juist daardoor, een vervolgde, een uitgescholdene eerst schuw en dàn pas sluw kunnen maken. En zij had haar jongen opgewekt om, als de Geuzen uit den ouden tijd, dien scheldnaam tot een eerenaam te verheffen. Misschien was haar George, met zijn nobel hart en helder hoofd, uitverkoren om aan die domme en dwaze, ja, eigenlijk leelijke menschen — want wie een medemensch om een lichaamsgebrek uitscheldt en vernedert, *is* leelijk op dat oogenblik — eens te toonen, dat het *niet* waar was wat zij gedachteloos elkander napraatten. Een heerlijke taak zou het voor hem zijn, om eerbied en achting aan alle menschen af te dwingen. Toen waren zijn prachtige oogen als twee vlammen geworden. Dat kwam, omdat het vuur er van nog door de tranen heengloeide. Aan zijn moeder had hij *die* belofte afgelegd. De Rooie was en bleef hij, en met een overmoedig lachje om zijn in verachting opgekrulde lippen kon hij zichzelf zoo noemen. Maar eerlijker en trouwer kameraad was er niet.

alleen gaan, dat stond toch niet. Desnoods had Els het er op gewaagd, maar Nelly wilde haar voor zoo iets onvoegzaams — zooals Nelly zich uitdrukte — behoeden. En omdat Els *niet* verkoos thuis te blijven, moest Nelly van zelf wel mee.

De onhandige jongen van daarstraks had nu wel liever gewild, dat het vrouwelijk element niet vertegenwoordigd ware geweest. Want al de jongens braken nu den staf over hem en naar zijn klachten werd verder niet geluisterd.

Meer schik had de vergadering in een jongen uit de eerste klasse, die den bijnaam van „de Racer" had. Dien zag men eeuwig en altijd op de fiets. Hij had er zelfs een eigenaardige gewoonte door opgedaan. Al fietsende voelde hij — misschien om aan de lui te laten zien, hoe vrij en los en licht hij zich bewoog, — dikwijls met de hand aan 't zadel en kwasi of zijn pantalon op die plaats wel goed zat, en dàn gaf hij een duwtje op zijn sportpet. Die bewegingen waren nu zoo met zijn natuur samengegroeid, dat — als hij bij hooge uitzondering niet op de fiets zat maar stond of liep op zijn „kouwe schoenen," gelijk hij zijn lage fietspantoffels met riem en gesp er over heen noemde — hij om 't andere oogenblik zich van achteren en van boven bevoelde. Klip zei hij dan met den hak van den eenen kouwen schoen tegen het linker scheenbeen, en klap met den hak van den tweeden kouwen schoen tegen het rechterbeen. Daar hij een korte broek droeg, kon-je aan twee glimmende plekjes, even boven zijn schenen, duidelijk de kenteekenen van zijn geklip-klap zien.

Racer nu had ook reeds zijn bezwaren tegen de wereld der groote menschen. Die bezwaren leken dieper te zitten, dan het wel ooit van zijn leven bij hem uitwendig zichtbaar zou zijn. Eenvoudig omdat Racer een lachebek van het onvervalschte ras was. Zijn gezicht stond altijd opgewekt en vroolijk. Om de flauwste aardigheid lachte hij al. De leeraars hielden er rekening mee. Zij waren te verstandige menschen om Racer er telkens de schuld van te geven, wanneer een andere jongen hem onder de les aan het lachen had gemaakt. Het was dan ook een echte, vrije, aangeboren lach, voortspruitend uit een onverstoorbaar goed humeur en van schik in het leven en in de menschen, en niet dat flauwe geginnegap, dat ieder spoedig verveelt. Welnu, als Racer *met* zijn schik in de menschen zich *over* die menschen had te beklagen, moest het ook iets heel ernstigs zijn.

Ernstigs? Kijk, daar had-je nu eigenlijk het ongeluk van Racer. Toen hij zijn leed stond te vertellen, begon niet alleen hij te lachen, maar al de aanwezigen lachten weldra mee. We zullen zien, of wij het er ernstiger af kunnen brengen.

De ouders van Racer waren lieden, die bijzonder gesteld waren op de vervulling hunner kerkelijke plichten, en begeerden dus, zeer begrijpelijk, dat hun oudste zoon hierin al jong hun voorbeeld trouw opvolgde. Al dadelijk voeg ik hier bij, dat Racer daar volstrekt niets op tegen had; maar zijn gedachten konden wel eens afdwalen, en dat wil een enkele maal vergezeld gaan van zekere slaperigheid. De voorbode daarvan is de neiging van het lichaam

om een gemakkelijker houding aan te nemen, en een jongen doet dat het liefst door de armen op den lessenaar voor zich te kruisen en daarop het dommelige hoofd te doen rusten.

Als onze Racer echter, in de avondkerk bijvoorbeeld, aanstalten maakte om eris een beetje gemakkelijker te gaan zitten, dan werd hem dat wat gauw belet. Zijn vader, die diaken was, kon zijn zoon niet naast zich in de bank nemen, maar had hem veilig en wel tusschen twee heeren in gezet, die op den zoon van hun goeden vriend eens een oogje moesten houden. En als de jongen zoetjesaan het lichaam naar den lessenaar neigde, bons! dan kreeg hij een duwtje van den eenen zijner deftige medebankers, terwijl de andere hem met een paar groote oogen aankeek.

In plaats dat Racer het dien beiden heeren nu in dank afnam, dat zij hem voor iets onhebbelijks waarschuwden, werd hij er nijdig om en ging zitten opletten, of hij van hen ook iets kon waarnemen dat niet in den haak was, tenminste volgens zijn oordeel. En nu vond hij het ongepermitteerd, dat de eene, die hem door een duw uit den slaap hield, telkens een pepermuntje in den mond stak zonder hem ook eens te gedenken, terwijl de andere nu en dan iets van den vestzak naar den mond smokkelde zonder dat Racer er ooit achter had kunnen komen wat dat was, hoe hij ook zijn oogen den kost gaf of zijn neusvleugels liet trillen.

Die duwtjes, dat ge-groot-oog, die pepermuntjes en die andere geheimzinnige dingsigheden — ze hadden bij

Racer een gevoel doen geboren worden, alsof hij door de volwassenen verongelijkt werd. En daarom vroeg hij voor deze bijeenkomst van natuur- en soortgenooten recht en gerechtigheid.

Recht en gerechtigheid!...

Zijn er plechtiger en verhevener zaken voor het jongere geslacht?

Toch is het wel heel wonderlijk dit al lachende te vragen en wel aan een rechtbank, waarvan de leden hebben zitten lachen, dat sommigen kramp in de kaken hadden gekregen.

De raad, dien Racer ontving, was dan ook alles behalve in een deftig kleedje gestoken.

Na allerlei dwaze en onpractische middelen op het tapijt gebracht en weer verworpen te hebben, was men nog niet veel verder gekomen, toen eindelijk een der aanwezigen met een meer practisch voorstel voor den dag kwam.

„Weet-je wat je doen moet, Racer?"

„Neen," schudde deze.

„Wel, als je weer een stomp krijgt, moet-je hardop „au!" roepen."

Een klatering van gelach ging er op, toen dit middel als afdoende werd aangeprezen.

„En," voegde een ander er bij, „dan ga-je met je hoofd op je armen liggen en hard-op schreien. Dan krijgen al de vrouwen meelijden met je, en die meneer zal zijn pret wel op kunnen; zelfs van zijn eigen vrouw."

Allen waren het hierin met hem eens. De volwassen

menschen — hoe zij bij wijlen ook klagen mogen over de streken van het jongere goedje — hebben altijd te doen met het schreien van een kind. Zelfs de mannen, die meestal zoo hard zijn, zouden het dien stomperigen meneer erg kwalijk genomen hebben.

Maar Racer, hoe luid hij om het denkbeeld alleen lachen moest, wist wel beter. Niet alleen was voor hem de kerk een te heilige plaats voor dergelijke bedenkelijke grapjes, maar reeds door George werd hem het uithalen daarvan onmogelijk gemaakt.

„Daar heb-je nu juist het aardige, wanneer we ons nauwer vereenigen, jongens!" sprak deze. „Racer vraagt aan ons wat hij doen moet. In antwoord daarop zou ik zeggen, dat we een paar van ons benoemen moeten om de zaak te onderzoeken en dan bijvoorbeeld aan dien mijnheer een beleefd briefje namens ons allen te schrijven om voortaan met dat gestomp wat minder royaal te willen zijn."

„Bravo! Bravo!" riep men.

Met een handgebaar gebood George stilte.

„Stil, alsjeblieft! Want eerst moet Racer eerlijk zeggen, òf hij plan had te gaan slapen. Hij mag ons geen gek figuur laten slaan."

O, toen werd Racertje zoo rood als bloed. Hij lachte nog wat mee met de anderen, maar als een boer, die kiespijn heeft.

„Wel, jongens," merkte George leuk op, „ik geloof niet, dat we een commissie van onderzoek in deze zaak hebben te benoemen."

Algemeene vroolijkheid.

„Maar," vroeg nog Racer, die zich aan een stroohalm vastklemde, „die pepermuntjes en die andere snoeperijtjes?"

George haalde de schouders op.

„Denk-je, dat wij ons ooit van z'n leven met de snoeperijen van een paar ouwe heeren zouden bemoeien, als... als bijvoorbeeld *wij* eens de baas waren?"

Bij deze merkwaardige woorden kwam er over alle gezichten een glimp van groot geluk. De jongens de baas! Dàn zou alles beter gaan in de wereld! Helaas, er is geen licht of het werpt zijn schaduw. Het bleek al dadelijk dat de vergaderden, hoewel zij het eens waren over het beginsel, reeds verschilden in gevoelen over de wijze, waarop men dit beginsel in woorden bracht. Els ten minste vond het onhebbelijk, dat nu juist de jongens de baas zouden zijn. Waar moesten dan de meisjes blijven?

Die opmerking van Els maakte grooten indruk. Men wilde tegenover een jonge dame niet gaarne onhoffelijk zijn. Daarom stelde een der aanwezigen voor om te spreken van: „de jongelui de baas!" Doch deze leus klonk te stijf en te boekachtig. 't Was of men op school zat. En „de meisjes de baas," nu ja, daar durfde zelfs Els niet aan. Toen bracht George uitredding door er op te wijzen, dat, als een onderwijzer zijn leerlingen van de speelplaats roept, in de handen klapt en „komt jongens!" roept, hij daarmee ook wel degelijk de meisjes bedoelt, die tenminste niet op de speelplaats achter blijven.

Nu, daar vond Els, en ook Nelly, ten slotte vrede bij. Maar nu kwam de vraag, wàt men eigenlijk moest

oprichten en niet minder wat men moest doen om eenmaal het schoone doel zooveel mogelijk te bereiken, of ten minste er voor te zorgen, dat de „jongens," die tot nu toe alleen maar „plichten" hadden, zich ook in de erkenning van hun „rechten" zouden mogen verheugen. Als daar nu eens een groote strijd over kwam!

„Wel," sprak een klein ventje met een paar brutale oogen, bekend als de kunstschilder van de school, „dan weet ik raad!" En hij voor zich stelde voor, om het in dat geval eens met werkstaken te probeeren. Sommen en théma's kon hij dan voor een poosje in den hoek smijten en eens heerlijk aan het natuurteekenen gaan. Wat een verrukkelijke uitstapjes, het schetsboek aan het stuur van zijn fiets, en Racer, die zijn kameraad was, als een trouw gezel met hem mee op zoo'n ontdekkingstocht.

Over dit voorstel zou een heele boom opgezet zijn geworden, als er niet plotseling een geweldig geklingel op den langs het Stadspark loopenden straatweg gehoord was. Dat waren de jongens van de Ambachtsschool, ten minste zij, die buiten de stad woonden en nu in dolle, onbesuisde vaart naar huis fietsten.

Om verschillende redenen werd hierdoor de aandacht der vergaderden afgeleid. In de eerste plaats omdat met die aartsvijanden der Kostklanten een algemeene en kolossale vechtpartij in de lucht zat en men er nu half spijt over gevoelde dat men die verwenschte blauwbroekjes al wederom ongehinderd had laten passeeren. In de tweede plaats omdat, door dat vliegensvlug voorbij geren der vijandelijke legerscharen ten duidelijkste bleek,

dat het al over vijven was. En omdat de meeste Kostklanten en niet minder de beide lieftallige jongedames elken middag na vijven een niet heel verheven, maar toch zeer begrijpelijk en verklaarbaar gevoel van honger kregen, herinnerde hun het welluidend getingel der fietsbellen, dat ten minste de magen der onderscheidene Kostklanten nog in den eersten tijd geen plan op werkstaking hadden.

Daarom ging voor ditmaal de vergadering uiteen, om, gelijk George zich uitdrukte, een volgenden keer spijkers met koppen te slaan.

Spijkers met koppen! Wat klonk dat toch eigenlijk plat bij het opengaan der bloesemknoppen rond hen en bij het geuren en fleuren van de volheerlijke Meimaand! Ieder dronk de weelde van het nieuwe leven in, en niemand dacht er thans aan, dat, na die mooie Mei, de maand Juni van het repeteeren en de maand Juli van de overgangs-examens zouden komen.

Dat ze je daar toch ook zoo mee kwellen, hè?

Tweede Hoofdstuk.

Zwart-Jan verschijnt op het tooneel.

"Als ik zoo'n Soepjurk tusschen m'n kluiven krijg, dan . . ."

En Zwart-Jan gaf in het Laag-Regenteesch, hetwelk hij bijzonder vloeiend sprak, zooveel als te kennen, dat hij in het door hem gestelde geval dien Soepjurk zoolang kopje-onder zou houden, tot de ongelukkige in het water een droeven dood gevonden had.

Wat een omschrijving, nietwaar? En dat voor slechts drie woorden van Zwart-Jan in het Laag-Regenteesch.

Wie Zwart-Jan was?

Een geweldige jongen. Als je hem op zijn fiets zag zitten en hem nakeek gelijk hij, den straatweg langs, voor je uitstoof, zou-je hem voor een volwassen man gehouden

hebben, zoo breed was hij van achteren en zulk een zwaren kop met donker haar begroeid dook er tusschen zijn vierkante schouders weg. Omdat men hem voor zoo groot hield, viel hij tegen als men hem op straat ontmoette. Dat wil zeggen, dan zag-je aan zijn gezicht dat hij nog maar een jongen was, en omdat hij grof en vierkant, meer in de breedte en dikte dan in de lengte was opgegroeid, leek hij kleiner, dan wanneer men tegen hem op moest kijken bij zijn dolle fietstochten.

Hij was al zestien jaar en leerling van op één na de hoogste klasse der Ambachtsschool. Best had hij in de hoogste klasse kunnen zitten, voor zijn leeftijd tenminste, want niet alleen had hij een goede portie gezond verstand, maar ook stak er in zijn dikken kop wilskracht en durf, en lef ook, en dat wel voor twee. Maar eerst had hij een paar jaar op zee gezwalkt. Toen hij echter met zijn practischen blik ingezien had, dat hij, die niets dan gewoon lager onderwijs genoten had, op die manier wel tot zijn honderdste jaar als kajuitsjongen kon blijven varen, desnoods matroos ter koopvaardij worden, een sjouwer, die hard moet werken, weinig geld verdient en.... lang vóór zijn honderdste jaar als een onbruikbare tobberd afgedankt wordt, — toen had Jan het over een anderen boeg gegooid.

Op zee had hij niet alleen van hooren zeggen, maar ook door zijn eigen kijkers gezien, hoe aan de machine zoowel te land als ter zee de toekomst behoort. Toen was zijn plan gauw opgemaakt. Naar een Ambachtsschool wilde hij, om er het smidsvak te leeren en tusschen de

bedrijven door wat Engelsch in zijn hersenen zien te stoppen. Dan stoker worden, waarop of waarin kon hem niet schelen, of als 't lukken kon bankwerker. Natuurlijk dat laatste niet om aan wal te blijven. Zijn ideaal was machinist. Na al die andere gaatjes van stoker of wat dan ook doorgekropen te zijn, zou hij misschien wel machinist op een sleepbootje kunnen worden. Als hij maar wat geplons en gekletter rond zich hoorde, want zijn hart bleef aan zee hangen. En als 't hem in Regentia niet lukken kon — welnu, met een mondjevol Engelsch, en vooral met een paar knuisten, die op een Ambachtsschool voor het smidsvak getraind zijn, staat tegenwoordig de heele wereld voor je open.

Met verbazende wilskracht had Jan zijn plan doorgezet. Zijn ouders hadden 't niet breed en 't was een opluchting voor hen geweest toen de jongen, die hun de ooren van het hoofd at, als duivelstoejager op een schuit den wijden plas was opgevaren. Het was een heele ramp voor hen geweest, toen hij plotseling het varen opgaf. Zijn zeemansuitrusting had een bom duiten gekost, en nu alweer een paar blauw katoenen pakjes voor de Ambachtsschool! Maar Jan ging er zelf op uit, wist te verkrijgen dat hij kosteloos op de Ambachtsschool mocht, zocht op den eenigen middag, dien hij vrij had, namelijk op Zaterdag, er altijd nog wat bij te verdienen. Nu eens zag-je hem ergens spitten, dan met een wagen met groente of met visch loopen, en toen hij hoorde dat de oude orgeltrapper gestorven was, wist hij dat baantje voor zich te verkrijgen. Een oom stak ook eens een

handje uit. En Jan werkte, werkte met heel zijn lichaam en heel zijn geest. Op de Ambachtsschool zette hij er zijn lichaam aan dat het kraakte, drong zijn hersenen tot het lastige begrijpen van allerlei schoolsche dingen, en zorgde voor zijn fiets, die hij voor een koopje had weten te bemachtigen en het snelle verbindingsmiddel tusschen Koron en zijn een paar uur van de Ambachtsschool gelegen woonplaats was, veel meer dan voor zijn lichaam.

Dat lichaam trouwens zorgde gelukkig voor zich zelf. Jan was jong en door en door gezond. En eten — nu ja, van biefstuk en kalfscoteletten wist Jan niet, maar het boerenbrood verslond hij bij hompen en een stuk spek ging er glad bij hem door. Zijn eenig genotmiddel was een houten neuswarmertje uit zijn scheepsjongenstijd, en als hij nu maar wat Amersfoorder had en nog wel van 't goedkoopste soortje, waarvan alle muggen dadelijk stierven als ze door den rook heen moesten dansen — wel, dan ontbrak aan het geluk van Zwart-Jan niets.

Ge begrijpt wel, dat een doorzetter als Jan erg bazig was. Op school net zoo goed, hoor! Al ging hij er op voor niemendal, daarom was hij alles behalve van plan om er het zoete jongetje te spelen. Nu was hij niet kinderachtig flauw met babbelen en gezichten trekken of luieren. Aan dergelijke dingen deed hij nooit. Hij had er geen tijd voor. Maar zijn werk liet hij zich niet graag uit de handen nemen, en als het met een teekening of een som niet te gauw of te best lukken wilde, of wel de onderwijzer maakte er een zinspeling op, dat hij toch eens probeeren moest wat mooier letters te schrijven — dan

speelde hij om den dood niet voor een zoet kindje. Een vermaning hielp in zulk een geval niemendal. Eens had bij zulk een gelegenheid, toen zijn oogen vuur en vlam spuwden, zijn neusgaten zich wijd opensperden en hij den breeden rug kromde, afsof hij zich als een wild beest op zijn meester in het smeden wilde werpen, die meester hem met den steel van een zwaren hamer een ongenadigen veeg over zijn knuisten gegeven, en dadelijk daarop kreeg Jan er nog een. Sedert dien tijd had Jan eerbied voor dezen meester-smid, die hem leiden kon als het gewilligste kind.

Over de leerlingen was Jan onbeperkt heer en meester. Eigenlijk bemoeide hij zich het meest met de blauwbroekjes, gelijk de smidsleerlingen in de stad heetten. In 't vrije uurtje gingen die eerst schaften in het lokaal der school, waar de concierge, die een oud-gediende ter zee en voor den duivel nog niet bang was, het toezicht op hen had. Dan schoven ze luchtig het jasje over het werkpak en gingen de stad eens op hun gemak door wandelen en kijken naar alles, waarin zulke jongens belang stellen, de handen in den zak en een pijp, of bij wien het er aan zat een sigaar in het hoofd — en dan kon-je je gerust voor die branies bergen.

Bij zulk een gelegenheid was de vijandschap met de Kostklanten ontstaan, die zich om kwart voor eenen meestal in de buurt van hun school bevonden, en daar eens wat te zeggen hadden gehad over de blauwbroekjes.

Dadelijk had Zwart-Jan zich omgekeerd en toen een paar Kostklanten waren gaan lachen, was hij regelrecht naar hen toegegaan, zich niet storende aan zijn makkers,

die hem aanraadden om, gelijk zij zich uitdrukten, „dat vuile water voorbij zijn deur te laten loopen."

Na een korte woordenwisseling, waarin Zwart-Jan het onderspit dolf, omdat hij geen geboren redenaar was, had hij er maar dadelijk met zijn geweldige vuisten op los geslagen. Een wolk van Kostklanten schoot toe om den eerst getroffene te helpen. En ja, toen konden de blauwbroekjes er niet langer als valsche getuigen bijstaan. „Dat spreekt van eigens," zei een van hen, een lange jongen met een scherpen krommen neus, waar omheen de spieren altijd in een zonderlinge beweging waren, wat het vermoeden opwekte, dat hij pruimde, en om welke eeuwigdurende beweging men hem Zwart-Konijn genoemd had.

Den volgenden dag waren de blauwbroekjes teruggekomen, nu versterkt met eenige timmerjongens en schilders, die ook eens de kracht van hun vuisten op de hoofden en ruggen der Soepjurken wilden probeeren. En, al smeedden die hulptroepen op school geen ijzer, er scheen toch staal genoeg in hun werkmansknuisten te zitten, ten minste de Kostklanten kregen er leelijk van langs. Die moesten voor zulk een nederlaag weer wraak nemen, en zoo werd het een eindelooze reeks van vechtpartijen tusschen de leerlingen der beide scholen.

De onderwijzers, de politie-agenten, en welke autoriteiten al meer, hadden zich eindelijk wel met die vechtpartijen moeten bemoeien, want het werd op 't laatst te bar. Daardoor was er schijnbaar wat meer verdraagzaamheid gekomen, en de rust, ten minste in de stad,

langzamerhand teruggekeerd. Maar als de Ambachtsjongens die van buiten kwamen, een Soepjurk te pakken kregen, bijvoorbeeld als die op een fietstochtje door hun dorp kwam, dan kon hij rekenen op een paar leelijke vegen uit de pan. En, wat geen autoriteit er uit kon bevelen — er bleef een groote haat smeulen tusschen de leerlingen der beide scholen. Men had de aristocraatjes onder de Kostklanten het woord ambachtsjongen eens moeten hooren uitspreken! Dan leek het wel, of er op de Ambachtsschool een samenraapsel van geboefte ging. Nu spreek-je nooit met bijzondere hoogachting over je vijand; ten minste de jongens doen dat niet. En waar in dit geval de meeste Kostklanten al eens een buil of een schram hadden opgeloopen, spraken zij over 't algemeen de aristocraatjes na. Dat de ambachtsjongens natuurlijk met geen fijne pakjes en verlakte schoentjes naar hun school kunnen gaan, daar dacht men niet aan. Men vond ze grof en sjofel gekleed. De Kostklanten waren de heertjes, en de ambachtsjongens de proletariërs.

Er is niets ellendigers en neerdrukkenders dan om minachting van zijn soortgenooten te ondervinden. Een verstandig mensch haalt er zijn schouders over op. Maar al wil ik volstrekt niet beweren dat jongens geen verstandige menschen zijn — de hemel beware mij voor die bewering in een verhaal, waarin de jongens de baas moeten worden! — dat levendige goedje is nu eenmaal jong. En dan ben-je te beweeglijk om als een oude heer heel gemoedelijk op een stoel te zitten redeneeren, wanneer een natuurgenoot den neus voor je ophaalt.

Wie zich genoegelijkjes mocht laten krenken en beleedigen — onze vriend Zwart-Jan had daar heelemaal geen aard naar. Die was niet alleen de geweldige voor zijn schoolmakkers, — hij zou het ook dolgraag hebben willen worden voor die tienmaal en wel duizendmaal door hem verwenschte apen van die fijne Kostschool.

„Als ik er een tusschen m'n kluiven krijg..."

Hij zei dit op een morgen in het speelkwartiertje en wel tegen den onderwijzer in de wiskundige vakken, die deze gelegenheid te baat had genomen om zich bij een groepje blauwbroekjes te voegen en eens een verstandig woordje met hen te spreken. Niemand kon zoo goed met de jongens opschieten als hij. Dergelijk soort van leerlingen voelt wel eens een stil medelijden, grenzende aan minachting, voor een onderwijzer, die enkel maar van de theorie op de hoogte is en die hun er telkens onwillekeurig aan herinnert, dat ze eigenlijk nog maar schooljongens zijn, die sommetjes hebben te maken, welke een voor een gecorrigeerd en van een met rood of blauw potlood neergekrabbelde goed- of afkeuring voorzien worden. Maar voor hem konden de Ambachtsjongens dat niet hebben, die in zijn vrijen tijd thuis altijd aan het knutselen was, een eigen werkplaats had, waarvan ze versteld stonden, als hij ze er eens een kijkje in liet nemen, en die op school zelf gerust een smids- of timmermansleerling het werk uit de handen kon nemen. Bovendien ging hij leuk met hen om, sprak ze aan in hun eigen taal, zanikte niet en had spierkracht genoeg om er een bij de lurven te pakken en het lokaal uit te smijten, wanneer dit

noodig mocht zijn. Het was nog nimmer noodig geweest, maar... hoe zoo iets komt, blijft altijd een raadsel: de jongens waren er van overtuigd.

Nu had de directeur hem de opdracht gegeven, om een paar der blauwbroekjes aan den tand te voelen over die vechtpartijen met de Kostklanten. Van zeer invloedrijke zijde was den directeur daarover een wenk geworden. Eigenlijk van *de* invloedrijkste zijde in de stad.

Daarmede werd een reeds vrij bejaard heer bedoeld, die, naar men zeide, zijn schatten niet kende, maar toch zeer ongelukkig was. Toen hij nog een man in de volle kracht des levens was, had hij al zijn hoop gevestigd op zijn eenigen zoon, voor wien hij tegelijk vader en moeder moest zijn, omdat bij de geboorte van haar kind de moeder gestorven was. Hij vergoodde zijn jongen, niet door hem te bederven, maar door er een flink, degelijk man van te willen maken, hem te doen leeren, wat hem later kon doen uitmunten en hem te omringen met alles wat zijn jeugd heerlijk en gelukkig kon maken. Helaas, dat geliefde kind had door een ongelukkig toeval op vijftienjarigen leeftijd het leven verloren. Op de rijschool was hij van zijn paard gevallen, had een hersenschudding bekomen, en, hoevele geneesheeren, tot den bekwaamsten professor in den lande toe, er bij te pas gekomen waren, het had niet mogen baten.

De vader was troosteloos geweest. Hij had willen sterven en begraven worden bij zijn armen, lieven jongen. Doch hij moest blijven leven, leven met de nooit uit zijn gedachten te wisschen herinnering aan zijn kind.

Toen .... was er plotseling een troost over hem gekomen. De innig vrome man dankte God daar nog dagelijks voor. Want, hoe het geschied was, wist hij niet, maar zijn wanhopende, droevige gedachten waren als van zelf afgeleid naar de wereld, waarmede hij na den dood van zijn kind toch niets meer te maken wilde hebben. En toen hij die wereld bekeek en haast wrevelig zich afvroeg, waarom er zoovele ouders bestonden, die zelfs te veel kinderen hadden om ze goed op te voeden, trof het hem hoe menig jong wezen door wat meer verzorging, door wat meer opvoeding voor de toekomst gelukkig gemaakt kon worden. Al wat er ontbrak was... een weinig geld.

En hij bezat zooveel, zoo ontzaglijk veel!

Voor het eerst was weer een glimlach over zijn ingevallen en smartelijk gegroefd gelaat gekomen. Nu wist hij zijn taak. Zijn kind had hij verloren, maar honderdtallen van kinderen, die met hun glanzende oogen naar de toekomst keken, vroegen met dien blik naar den verzorger, den weldoenden toovenaar, die hen brengen kon naar dat wonderland der toekomst. Onbewust was die vraag, maar weldra niet meer ijdel. In de stad wist men voortaan, waar en tot wien men zich te wenden had, indien men mooie plannen vormde voor de toekomst van het opkomend geslacht.

Van de gewone weldadigheid hield de markies de Sanglière niet. Hij was de meening toegedaan, dat die verslapte. Maar voor verbetering van alle mogelijke onderwijs en van al wat de krachten der jonge menschen bij den zwaren strijd om het bestaan sterken en stalen

kon, daarvoor was hij altijd te vinden. Hij zelf bleef gewoonlijk op den achtergrond. Dankbaarheid of eer en vereering zocht hij niet. Wat hij deed, was in herinnering aan zijn eigen jongen. Het scheen hem toe, of die hem aanwees waar hij zijn steun moest verleenen.

Het spreekt echter vanzelf, dat de bestuurders van allerlei vereenigingen en vooral die van inrichtingen voor onderwijs en opvoeding, wel wisten, wie de groote toovenaar was, die zooveel goeds tot stand bracht, en eigenlijk wisten dat alle menschen. Veel hinderen deed het den markies — gelijk hij algemeen genoemd werd — niet bijzonder. Hij leefde stil en teruggetrokken en ontving zelden iemand, tenzij het over zaken was, en inzonderheid over de zaken, die aan de edelmoedige herinnering aan zijn kind gewijd waren.

Alleen kinderen mocht hij graag bij zich hebben. Tegen Sinterklaas en Kerstmis en ook op de nationale feestdagen was het compleet een heel oproer in zijn ruim en groot huis of op zijn buitenverblijf. En zijn nichtje, met wie wij reeds kennis gemaakt hebben, want zij was niemand anders dan Nelly, — had elk uur van den dag vrijen toegang tot hem en mocht gerust een paar vriendinnetjes of een begunstigden schoolkameraad meebrengen. Ze deelden hem al de gebeurtenissen van het jonge, levendige goedje mee, hun verwachtigen en schoolrampen, en hij, de markies, was de eenige volwassene, die inzage had mogen nemen van het Standjesboek van Glazen Hieltje, waar hij, gelijk men heusch gezien had, even om had moeten glimlachen.

Toen derhalve van den markies een wenk was gekomen aan den directeur der Ambachtsschool — gelijk ook aan dien der voorname Kostschool — en wel in zake de groote vijandschap der onderscheidene leerlingen, had onze gezellige meester Knutselaar eens de blauwbroekjes op de speelplaats opgezocht om een hartig woordje met hen te spreken. Als de blauwbroekjes toegaven, zouden de witkielen met hun hout- en verflucht vanzelf wel volgen. Want de blauwbroekjes waren de bazigsten. Dat lag zoo aan hun vak van altijd te kijken naar vuur en vlammen en hoog opspattende vonken.

We hebben al een paar keer verteld wat Zwart-Jan zei. De leuke onderwijzer, dien wij nu maar meester Knutselaar blijven noemen, hoorde dat antwoord slechts ééns. Doch hij haalde er de schouders over op.

„Je zou je wel tweemaal bedenken, Jan."

Neen, dat zou Zwart-Jan niet.

„Want als ik er tweemaal over moest denken, had ik zoo'n Soepjurk ook tweemaal kopje-onder te duwen, of — ik moest twee jongens te pakken hebben...."

Dit antwoord wekte een lach van instemming op, en ook meester Knutselaar lachte mee.

„Je mondje roeren... dàt kun-je, Jan."

„En zijn knuisten ook!" voegde Zwart-Konijn snel erbij.

Weer een gelach, dat plotseling verstomde toen meester Knutselaar, alsof hij Zwart-Konijn met den wijsvinger op de borst wilde tikken, ook snel op het snedige gezegde liet volgen:

„Juist, zijn knuisten! En dàt is mannenwerk. Maar dat met die boksbeugels noem ik valsch!"

Een groote stilte van verwachting.

„Boksbeugels?"

„Ja," bevestigde meester Knutselaar en zijn grijze oogen keken fel het clubje jongens rond. „Ik weet, dat er zoo iets als van boksbeugels in de lucht hangt..."

„Als dat waar was, vielen ze naar beneden," merkte een klein blauwbroekje op, dien men Kakkerlak noemde.

„Die slag is jou!" gaf meester Knutselaar lachend toe, „en als dat soort vliegmachines naar beneden tuimelde, zou het best kunnen gebeuren, dat er een stuk revolver meekwam. En nou jij, Jan!"

Zwart-Jan ontweek de grijze oogen van den meester, die echter onverbiddelijk aan de zijnen gehecht bleven. De meester stak de onderlip wat vooruit en wreef met duim en wijsvinger hoorbaar over zijn vandaag nog niet geschoren gezicht, zoodat je duidelijk dit snel gewrijf hoorde, en herhaalde: „En nou jij, Jan!"

Het werd als in een kerk zoo stil onder al die groote bazen van jongens. Ze begrepen, dat de meester alles wist.

„De Soepjurken hebben ze ook!" bromde er een.

„Ja!" voerde meester Knutselaar, „dat is net als bij de kleine schooljongens: als de een leelijkerd zegt, scheldt de andere voor leelijkerd terug. Maar ik blijf er bij: al die flauwe dingen laat-je over aan landloopers, straatroovers en dieven — maar een echte Regenteesche jongen doet het er sakkerdrie *hier* mee af!"

En meester Knutselaar stroopte zijn mouw op, balde

de vuisten en liet een paar gespierde en harige polsen zien.

„Lust-je wat, Jan?” vroeg hij met en glimlach.

Nu zochten hem de oogen van het opperhoofd der blauwbroekjes weer op, en die oogen lachten insgelijks.

„Je hand er op, Jan!”

Zwart-Jan aarzelde.

„Als zullie er nou mee komen!” sprak hij stug.

„Dan” — gaf meester even plat ten antwoord, maar zoo resoluut dat het direct tot het hart dezer knapen ging — „dan sla-je ze met je smidsknuisten tot pap. Weergaasch, Jan, heb *jij* nog een boksbeugel noodig? Schaam je!”

Zwart-Jan stak zijn vuisten vooruit, en bekeek ze. Een lach van welgevallen kwam over zijn gezicht. Drommels ja! de meester had gelijk. En nu sloeg hij toe in de hand van den meester, en om te laten voelen wat een ijzer en staal er in zijn knuist zat, gaf hij zoo'n stevigen handdruk, dat de meester even met de oogen knipte, toen met een pijnlijk gezicht zijn verloste hand in de hoogte hield en die met kleine schokjes heen en weer schudde.

„Met jou wil ik liever eten dan vechten, Jan!”

Zwart-Jan gaf hier geen antwoord op, maar aan zijn gezicht kon men bespeuren, dat die taal hem beviel.

Ringelingeling! ging de bel. Het speelkwartiertje was om.

Met vroolijke gezichten, druk het geval besprekend en met allerlei gebaren kracht aan die redeneeringen bijzettend, gingen blauwbroekjes en witkielen met houten verflucht naar binnen, en na een enkel oogenblik was het lawaai van smeden en hameren en zagen in de Ambachtsschool weer in vollen gang.

Derde Hoofdstuk.

De rampspoeden van Zwart-Jan.

Er was een groot, onherstelbaar ongeluk gebeurd in het leven van Zwart-Jan. Zijn fiets was gebroken. Ieder, die er verstand van meende te hebben, had al lang voorspeld dat het gebeuren zou, en daarbij gevoegd dat het den woesten rijder minstens den hals zou kosten, gezwegen van zijn armen en beenen. Doch alles scheen zoo vast aan zijn corpus te zitten, dat hij er tot verbazing van al zijn maats slechts met een paar schrammen was afgekomen. Toen had een razende woede hem bevangen. Die er getuigen van waren, stonden er versteld van. Hij had zijn kar, waarvoor hij altijd met een soort van teederheid gezorgd had en waarvan hij niets kwaads had willen hooren op straffe van een rammeling, letterlijk in

elkaar getrapt en geslagen. Veel tijd was daartoe niet noodig, want het was een ding zoo oud dat er misschien wel een Batavier op gereden had. Een echte rammelkast, waaraan hij schier elken dag wat te repareeren had. En werkelijk te veel had hij er van geëischt. Vooral als hij de stad naderde of pas er vandaan kwam. De Soepjurken mochten een grijns over d'r gezicht krijgen als ze het over zijn fiets hadden; hij wou ze door z'n dollen rit als 't ware uitdagen te durven wat hij bestond, en, als ze niet op zij vlogen, had hij ze vierkant tegen den grond gereden Nu, in zijn wanhoop, dat zijn fiets zoo goed als onherstelbaar vernietigd was, wreekte hij zich op het ziellooze voorwerp en de jongens zagen dat hij huilde, maar vertelden dat slechts fluisterend verder. Want Zwart-Jan zou dàt nooit erkend hebben, en wee! die in zoo'n geval iets dwars tegen Jan z'n meening in durfde volhouden.

Troost wilde Zwart-Jan niet hebben. „Rukt op!" had hij tegen zijn maats gezegd, en hen aangezien op een wijze, dat zij er bevreesd voor werden om precies eender als de kapotte fiets te worden behandeld. Den volgenden morgen stond Zwart-Jan twee uur vroeger op en was heel het lange eind, dat hij anders met zijn maats in een half uur afrende, in zijn eentje geloopen, en 's avonds ging dat weer terug. Iedereen zei, dat Zwart-Jan het ten slotte wel op zou *moeten* geven. Heel den dag werken en daarenboven nog vier uur loopen, was voor geen sterveling uit te houden. Zwart-Jan echter wist, dat hij anders geen leerling der Ambachtsschool kon blijven, en dàt moest hij. En daarom zette hij zijn kolossalen wil

achter zijn lichaam als dit ging tegenspartelen tegen zooveel inspanning. Alleen zijn humeur werd er niet beter op, noch onder zijn kornuiten, noch onder de lessen op school, en zelfs kwam er in die dagen weer eens een gevoelige haal van den hamersteel over zijn knuisten. En . . . de Soepjurken moesten oppassen niet in die knuisten te vervallen.

Ik weet niet, of de belangstelling zijner maats zich heel lang met de rampspoeden van Zwart-Jan zou bezig gehouden hebben, of eigenlijk gezegd ik geloof dat niet, omdat jongens niet lang zeuren, en nog al hard van natuur zijn. Doch er gebeurde weldra iets anders, dat al hun gedachten in beslag nam.

In de eerste plaats bracht de markies een bezoek aan de Ambachtsschool. De vriendelijke, oude heer, met de spierwitte haren om zijn voornaam en weemoedig gelaat, kwam in alle lokalen, woonde een les van meester Knutselaar bij en gaf een sommetje op, waarbij alle jongens er van zelf in moesten loopen, een aardigheid uit de oude doos. Hij bezocht de teekenzalen, waar verschillende soorten leerlingen bezig waren, zag in een ander lokaal de schilders aan den gang en maakte een praatje zoowel met den onderwijzer als met een paar van de jeugdige verfbedervers. Vervolgens kwam hij meer in het geweld, toen hij een timmerles bijwoonde, waar hij veel schik in had, en klom zoo als 't ware in het rumoer op, om eindelijk in de smederij te belanden, waar het helsche lawaai in vollen gang was.

Dat groote, ruime lokaal met al die aanbeelden,

blaasbalgen, oplaaiende vuren en trekkende, hamerende, vijlende, knarsende en hier en daar met een gloeienden bout rondloopende jongens, moest men eigenlijk op een donkeren winternamiddag zien, wanneer het vuur wijde schaduwen overal heenwiekt en fladdert langs de grimmige gezichten der zwart beveegde jongens, die er wreed uitzien, alsof ze booze geesten zijn uit een sprookje uit den ouden tijd. De balgen blazen, de vuurvonken spatten boven den kolengloed of rond het gesmeed wordende ijzer. En de vallende duisternis daarbuiten verleent aan den bezoeker ten minste dit voordeel, dat hij de vonken kan ontwijken en zich telkens nog bijtijds in veiligheid kan bergen voor een jongen, die met een gloeienden bout van den haard naar het aanbeeld stapt, en licht den onhandigen en zich in deze rood-doorvlamde half-duisternis niet op zijn gemak gevoelenden en overal in den weg loopenden bezoeker, een leelijken veeg over de kleeren of over de huid zou kunnen geven. En heel gevaarlijk kan voor dien onthutsten bezoeker het uitwijken nog afloopen. Want gaat hij den een uit den weg, zoo loopt hij kans tegen den ander aan te botsen, terwijl het getik en gebons, geblaas en gepletter hem verdooft, in de war brengt, of, wat nog het best voor hem is, op de vlucht drijft.

Nu bestond er voor een deftig en voornaam bezoeker, gelijk de markies was, niet zulk een gevaar. Want het was een klare Meidag en bovendien begeleidde de Directeur hem in hoogsteigen persoon, terwijl de meester-smid, die op het oogenblik les gaf — de andere meester-smid was in een bovenzaal met het overige troepje blauwbroekjes

aan de theorie bezig — uit zichzelf wel zoo wijs was er voor te zorgen, dat zijn leerlingen den markies niet in den weg liepen.

Wie er in die oogenblikken op den markies mocht letten, Zwart-Jan niet. Die was geheel verdiept in zijn werk. Dáár kwam hij voor op de Ambachtsschool en leidde een leven, dat hard en zwaar en niet zonder ontbering was. Even had hij gezien, dat er bezoek was. Wat ging hem dat aan? En toen hij, vol hartstocht voor zijn werk, met een gloeiend stuk ijzer naar het nabijzijnd aanbeeld moest en hij tusschen zich en dat aanbeeld een sta-in-den-weg vond, zei hij met zijn harde, bitse stem, en omdat er haast bij was, nog een beetje norscher dan anders: „Op zij, asjeblieft!"

De markies, die op zoo iets niet verdacht was, wilde nu juist aan den verkeerde kant uitwijken en had dan zijn kleeren gezengd. Dat vond Jan zonde van die kleeren. En daar hij in alles een klant van aanpakken was, duwde hij met zijn schouder net bijtijds den markies den goeden kant op, schoot hem als een bruinvisch voorbij en deed weldra een regen van vonken opspatten.

De markies had even als in verwondering het voorhoofd gerimpeld, maar redde toen door een glimlachje zijn malle houding, waarover de meeste blauwbroekjes al aan 't grinneken waren gegaan. Maar de directeur werd rood en de meester-smid — dezelfde die Jan zoo goed onder den duim kon houden — zocht met de oogen al een geschikten hamersteel op. Jan echter bemoeide zich met niets anders dan waarmede hij bezig was, en scheen

eigenlijk de eenige, die niet bemerkte dat er een onweer boven zijn hoofd samentrok.

De deftige, minzame, oude heer ging nu wat voorzichtiger de gevaarlijke smederij door, liet zich voorlichten door den directeur, bewonderde plichtmatig de mooiste werkstukken welke de meester-smid hem liet zien, hoewel hij weinig of niets begreep van den arbeid welke er aan besteed was, en maakte op zijn innemende, maar altijd een weinig droefgeestig blijvende wijze van omgaan met de menschen, een praatje met dezen of genen leerling. Van die praatjes had hij niet veel succes. Meestal waren de jongens te verlegen.

Voor hij het lokaal verliet, schoof hij nog even naast Zwart-Jan, die nu voor een bankschroef stond en druk aan het vijlen was. Zachtjes tikte hij den wederom geheel in zijn werk verdiepten leerling met zijn gehandschoenden wijsvinger op den schouder.

Zwart-Jan wendde dadelijk het hoofd om, en toen zag hij in een paar vriendelijke, weemoedige oogen.

„Vrind," sprak de markies, „is dat je levensspreuk!"

Zwart-Jan begreep de markies niet. Levensspreuk? Wat was dat voor goed?

„Ik weet niet, wat u bedoelt, meneer," sprak hij kortaf, gelijk zijn gewoonte in alles was.

„Kom, kom!" ging de oude man vriendelijk voort. „In de schilderszaal zag ik er zooveel — van die spreuken bedoel ik. En die van „Arbeid adelt" zul-je ook wel kennen, nietwaar?"

„Ja, meneer."

„Toen je me daar straks een duw gaf en zoo... zoo... nu ja, niet erg vriendelijk *op zij, alsjeblieft* riep, toen heb ik moeten denken, dat dát je levensspreuk was... Is het je plan altijd de menschen op zij te duwen?"

Heel vriendelijk en welwillend werden deze woorden uitgesproken. Toch kreeg Zwart-Jan, die nu ging begrijpen wat hij misdreven had, er een kleur van.

De markies had onder de zwarte vegen welke over het gelaat van den jongen liepen, die kleur zien opkomen, en zachtaardig als hij was, vond hij den knaap nu genoeg gestraft.

„Zou-je niet een andere levensspreuk kiezen, vrind?"

Even dacht Zwart-Jan na. Toen schudde hij het hoofd. Met zijn vasten blik keek hij den voornamen heer aan.

„Als ik een andere levensspreuk had... zou ik een gat in uw jasje gebrand hebben."

De markies moest om dit antwoord glimlachen. Toen knikte hij een paar keer met het hoofd.

„Misschien... heb-je gelijk, vrind!"

Hij tikte den knaap nog even op den schouder, en verliet daarop vriendelijk groetend het vertrek.

„Wie is die jongen?" was zijn eerste vraag, toen hij zich met den directeur buiten het lokaal bevond.

„U bedoelt dien onbeschaamden vlegel, die....

„Misschien bedoelen wij denzelfden," viel de markies hem in de rede, maar ik zou hem liever den leuken jongen van die zeer eigenaardige levensspreuk willen noemen. Ik heb er werkelijk aan te danken, dat ik noch aan mijn ledematen, noch in mijn kleeren, een brandmerk heb opgeloopen."

De directeur schudde het hoofd.

„U ziet alles bij het jonge volkje van den te goeden kant, meneer. Ik vrees, dat als u dagelijks met hen om moest gaan zooals wij, om hen te leeren en tot mannen in de maatschappij te vormen, er nu en dan wel eens andere gedachten bij u zouden opkomen."

De markies knikte zacht-glimlachend.

Misschien hebt u gelijk, meneer de directeur. En zeker zijt ge meer en beter met de leerlingen dezer school bekend dan ik. Daarom zou ik wel iets meer van den jongen met die eigenaardige levensspreuk willen hooren."

„Heel gaarne, meneer," gaf de directeur ten antwoord, en beiden begaven zich naar de bestuurskamer.

Wat er daar achter de gesloten deur over Zwart-Jan gesproken is, werd niet openbaar. Maar nog geen half uur later werd de jongen, die in den tusschentijd haast in vollen opstand tegen den meester-smid gekomen was omdat die, naar hij meende, hem geheel onverdiend strafte, in de bestuurskamer ontboden.

De concierge bracht het bevel, dat het onmiddellijk geschieden moest. In zijn werkplunje, geheel zooals hij zoo pas uit zijn werk gehaald was en nog met de zweetdruppels op zijn gezicht, stond hij voor den voornamen heer en den directeur. De laatste zette een geweldig boos en ontevreden gezicht en gaf Zwart-Jan zulk een onverdiend hard standje, dat de jongen hem eigenlijk meer verbaasd dan ontsteld aankeek. Zijn oogen gleden als vragenderwijze af naar den markies, maar die zat met een lorgnet op een boek te tikken en scheen zijn blik

en al wat daarin mocht liggen, voor den gestrafte te verbergen.

Zwart-Jan was er niet voor geschapen om onder een standje te gaan kniezen. Hij had er van zijn levensdagen al zooveel te pakken! Alleen kon hij er een wrok door gevoelen, wanneer hij meende geheel onschuldig met verwijtingen te worden overladen. En dat was nu het geval. Wat hij dacht, zal ik maar niet — zelfs niet in het meest welluidend Hoog-Nederlandsch teruggeven. Terugzeggen deed hij niets. Eerlijk gezegd: hij durfde dat niet. Niet voor den directeur en nog minder voor den markies — maar eenvoudig omdat hij voor één ding bevreesd was, namelijk van school gejaagd te worden. En dat mocht niet. Hij *moest* alle klassen doorloopen, en, mocht het slechts eenigszins mogelijk zijn, een goed eind-diploma veroveren.

Daarom liet hij nu al die booze en grievende woorden als onschadelijke hagelkorrels langs zijn blauw katoenen werkpakje neerrollen. Na even zijn oogen tot den bejaarden edelman gewend te hebben — en Jan had van die kleine, donkerbruine oogen, die in het hen omringend glanzend wit verbazend scherp uitkwamen en waarmede hij je doordringend aan kon kijken, net alsof hij je doorpriemde — wendde hij ze af. Hij keek door de bovenste ruiten der hooge, van onderen met matglas voorziene ramen naar buiten, en de eenige beweging, welke hij maakte, was even met de rechtermouw zich het zweet van zijn gezicht te wisschen, waardoor zijn uiterlijk nog donkerder en groezeliger werd. Onverschilliger niet, want met

geen mogelijkheid kon het er in dat opzicht nog erger uitzien.

„Verstaan?” klonk het slotwoord van de strafpredikatie. Even trok Jan met den mond; het had er veel van weg, of hij met geweld een poging onderdrukte om de bovenlip in verachting op te krullen. Toch ging zijn gelaat den kant van den directeur uit, den man, die gedreigd had en er ook de macht toe had om hem een slecht rapport te verschaffen, ja, van de school te jagen, en terwijl zijn voorhoofd zich lichtelijk fronste en zijn oogen den grond zochten, knikte hij van ja.

„En hebt u nog een woord tot dezen leerling te zeggen,” vroeg de directeur, met een stem, welke ineens van klank veranderde, aan den ouden edelman.

Nu gingen de oogen van Zwart-Jan als twee kleine verzengende vlammetjes naar den markies de Sanglière.

Deze zette het lorgnet op, en, omdat hij tegenover een raam zat, spiegelden de brilleglazen zoodanig, dat zijn blik niet te onderscheiden was. Ook scheen de markies het beneden zich te achten den schuldige aan te zien.

„Meneer de directeur, ik wenschte nog alleen in het midden te brengen, dat dit jongmensch, indien hij zich niet verbetert en voortgaat op zulk een ruwe wijze de leerlingen van onze Kostschool te beleedigen en aan te randen, nooit in latere dagen op mijn steun of bescherming behoeft te rekenen.”

Het klonk zoo zacht, alsof het een klacht was. Daarom werd Jan er haast dol onder. Hij beet zijn tanden op elkaar en voelde een afkeer, grooter dan hij kon

„Op zij asjeblieft!” (Bladz. 43.)

uitspreken, voor dien grijsaard met zijn week geluid. Toch boog hij nog eens het hoofd, toen de directeur hem weer toesnerpte: „Verstaan?”

„En nu excuus vragen!” beval de directeur.

Zwart-Jan balde de vuisten, zijn neusgaten sperden zich open en zijn rug kromde zich. Mat en lam en ellendig gevoelde hij zich door de te groote lichamelijke inspanning der laatste dagen. Hij had een schreeuw van woede op de lippen, een „nooit!” dat hij den directeur en dien andere heer in het gelaat wilde slingeren. Maar hij moest, hij moest!

Een zucht. Toen...

Doch nog voor hij een woord geuit had, klonk het zacht maar ontzettend hoog uit den mond van den markies.

„Neen, meneer de directeur, ik heb al meer dan genoeg van dien ruwen knaap!”

En met een onwillige beweging wendde de markies zich af.

Het was of iemand hem met een fijn mesje dwars door zijn innerlijk sneed, zoo wondde hem, den anders zoo ongevoelige, deze woorden. Hij wist niet meer waar hij stond. En een verlossing was het hem, toen de directeur, met den vinger naar de deur wijzend, kortaf hem toebeet: „Ruk uit!”

Met zware schreden ging hij weg. Maar de kruk van de deur greep hij, alsof hij die tusschen de vingers vermorselen wilde, en al zijn wilskracht had hij noodig om de deur nog niet harder achter zich dicht te sluiten dan hij nu al deed.

In de gang kwam het tot een uitbarsting. Hij sloeg met zijn vuist tegen den muur en over zijn lippen kwam zulk een krachtige verwensching, dat een jongen, die daar aan 't schilderen was, van schrik achteruit stoof.

Jan snelde naar hem toe, greep hem beet en schudde hem door elkaar.

„Schreeuw niet, bij dit en dat, of ik worg je!”

„Jan, Jan!” hijgde de jongen, „wat heb ik je gedaan?”

„Jij?... Niemendal?” siste Jan, terwijl hij zijn slachtoffer losliet, „maar *die* daar...!”

En hij schudde wederom dreigend de vuist tegen de deur.

„Een standje gehad?” vroeg de jongen, blij om iets te zeggen dat hem weer eenigszins in de gunst van den geweldenaar kon brengen.

Zwart-Jan scheen hem niet te hooren, en ging voort met het uiten van verwenschingen.

„Trek-je je dàt nog aan?” vroeg het schildertje leuk.

Dàt hoorde Jan. Plots maakte hij een onverschillige beweging met het hoofd.

„Laat ze allemaal...”

En wat hij er verder bij voegde, moest het schildertje maar raden, want Zwart-Jan ging naar zijn lokaal en weer ijverig aan het werk, bedaard alsof er dien morgen niets gebeurd was.

En toch — als hij eens goed in de oogen van den ouden edelman had kunnen zien, of het aardige plannetje vermoed had, hetwelk in de bestuurskamer voor hem in lkaar was gezet!.... Maar de markies wilde immers it graag weten, dat hij achter zoo iets stak?

Vierde Hoofdstuk

Een belangrijke Vergadering.

De leerlingen der Kostschool, alias de Soepjurken, hadden een vereeniging opgericht. Vroeg men aan een der leden, wat nu eigenlijk het doel dezer vereeniging was, dan kreeg men daarop allerlei antwoorden. De een zei dat het was om op de vrije dagen gezellige uitstapjes te maken, de ander dat het de Kostklanten inniger samenverbond in hun vechtpartijen met de Ambachtsjongens, een derde beantwoordde deze vraag met een wedervraag. Waarom zouden de jongens zich ook niet ereis vereenigen? Tegenwoordig staat geen schepsel meer alleen, maar vereenigt zich met zijn soortgenooten. En als men dan de schouders ophaalde en zoo iets mompelde van na-aperij, werd men heel beleefd op zijn nummer gezet door de

een of andere opmerking waaruit men voor zich kon opmaken, dat men tot de erg ouderwetsche menschen behoorde. En ... wie heeft tegenwoordig nog den moed om däártoe gerekend te worden?

Evenwel .... al had-je het voorrecht gehad om tot de leerlingen der Kostschool te behooren, ik vrees dat je daardoor, aangaande het doel der vereeniging, niet veel wijzer was geworden. Het was eigenlijk heel erg vaag wat de jongens wilden. In het geheime reglement had George als het doel der vereeniging omschreven meer vrijheid van beweging aan de jongens te verschaffen, waartoe ook een weekblaadje, dat geschreven zou worden, dienen moest. Dat van het weekblaadje werd algemeen goedgevonden, maar dat van het doel vonden de meesten erg onduidelijk uitgedrukt. Het leek met die vrijheid van beweging wel, of men aan sport ging doen!

Men berustte er eindelijk in, nadat George er voor gewaarschuwd had, dat te avond of te morgen een leeraar inzage van het reglement kon nemen; maar bij de beraadslagingen over deze omschrijving, kon het niet verborgen blijven, dat enkele clubgenooten het liefst meer vrijheid in het leerprogramma tot doel der vereeniging gestelt wilden hebben, De een had het land aan sommen, en vond dat het daarmee best een beetje minder kon. Een tweede was datzelfde gevoelen omtrent de théma's toegedaan. Een derde begreep niet, waarom men zooveel jaartallen uit de geschiedenis te onthouden had.

„Als ik maar weet, dat Julius Caesar vóór het begin der Christelijke jaartelling leefde, en dat derhalve Jan

van Leiden nooit zijn kleeren heeft kunnen verstellen, is dat dunkt me mooi genoeg!"

„Precies," zei een vierde, „en zoo heb ik een broertje dood aan die malle zijrivieren en die overdrijving in bergpassen en toppen."

Dat gaf een vijfde hem toe, mits voortaan alle woorden vrouwelijk zouden zijn.

„Ho, ho!" riep Racer, „dan krijgen de meisjes te veel praats!"

Daar werd eens kostelijk om gelachen, en schuinweg keek men naar Els en Nelly.

Els lachte ook. Maar die broedde op een heel ander plannetje, gelijk ons dadelijk blijken zal.

„Wat kunnen jelui jongens toch een lijnen trekken! Als het er om ging om de meisjes de baas te laten worden, zou-je zien dat we al veel verder opgeschoten waren. Want, zooals het nu gaat, komt er niets van heel jelui vereeniging terecht."

„Goed Els!" glimlachte George. „Help jij ons dan eens uit den nood; wat zouden jij en Nelly nu in ons geval doen?"

„Wat we doen zouden? ... Wel, over dat doel zouden we heelemaal niet redeneeren. Een doel komt altijd vanzelf!"

Door deze woorden ontstond een algemeene vroolijkheid. Wel ja, men moest het in de wereld niet zoo zwaar opnemen. Dat niet een daar nu aan gedacht had! Die drommelsche meisjes wisten toch overal raad op.

„Ja maar," wierp George tegen, „nu zeg-je wel wat

we *niet* moeten doen, maar je verzwijgt wat ons dan wèl te doen staat."

„Nu, dat 's nog al eenvoudig. Je kiest een bestuur. Daarmee beginnen alle vereenigingen, en de rest zal vanzelf wel in orde komen."

George, die de zaak ernstiger opnam, had het precies andersom willen hebben. Doch dat van Els leek een te prachtig plan.

Aanstonds begon men. Met toejuiching werd George als president benoemd; maar voor secretaris was geen mensch te vinden.

„Wat zou-jij er van denken, Glazen Hieltje?"

Glazen Hieltje schudde het hoofd.

„'k Heb handen vol werk aan m'n Standjesboek."

En zoo had de eene deze, de andere weer een andere uitvlucht.

George zag den kring nog eens rond. Zijn blik viel op een dikken jongen, die nog in 't geheel niet gestemd was. Hij was een beetje verlegen uitgevallen en erg saai. Ineens kwam bij onzen voorzitter het denkbeeld op, of deze klant soms aan den haak was te pikken. Terwijl hij er met dezen en genen over sprak, was een andere jongen, een echte boekenverslinder, aan het vertellen van een secretaris uit een griezeligen roman, welken hij voor vijf centen in een leesbibliotheek gehuurd had, en waarin een figuur voorkwam. die José heette en telkens schrijven moest.

„José moet schrijven!" lees-je voortdurend; „je wordt er haast kwalijk van."

Els moest erg om dit verhaal lachen, maar schrok

eensklaps op, toen George haar in 't oor fluisterde:

„Help jij mij eens zoo'n José kiezen?"

Gauw werden nu een paar verkiezingsagenten benoemd die bij alle groepen en groepjes gingen smoezen, terwijl het slachtoffer, dat er geen erg in had, met open oogen zat te suffen.

Op voorstel van George werd toen voor de zooveelste maal een stemming en nu met gesloten briefjes gehouden, en met algemeene stemmen op één na, werd de dikzak tot secretaris gekozen.

Hij ontstelde er van. Maar het was een eer, beweerde de voorzitter, zoo groot, dat hij zelf er door getroffen was. Denk eens aan! Met algemeene stemmen! Want die eene, welke op een ander was uitgebracht, behoorde natuurlijk aan den gekozene, die, zeer bescheidelijk, de eenige bleek om niet aan zijn eigen gaven en talenten, welke voor het secretariaat als geknipt waren, te denken.

De gekozene verzette zich echter heftig.

Hij kon niet, riep hij haast angstig uit.

Waarom niet?

Ja, hij kwam toch reeds tijd te kort met zijn eigen werk.

„Malligheid, dan zullen wij je helpen," klonk het van verscheidene kanten. Van den een mocht hij de thema's, van den ander de sommen naschrijven. Hij had maar te commandeeren en ieder zou hem ter wille zijn.

Toen begon de arme ziel te wankelen. Het vischje ging aan den dobber neuzen. Hij, tot nu toe een vergetene onder de leerlingen, zou plotseling op één na, de voornaamste persoonlijkheid zijn.

Nog spartelde hij wat tegen. Het schrijven ging hem niet gemakkelijk af, beweerde hij.

Nu, dat was ook al niet noodig. In 't eerst zou George hem wel dicteeren. En toen de eenige kameraad, dien hij bezat, verried, dat de ongelukkige een specialiteit in het strafwerk-schrijven was, klapten ze allemaal in de handen en maakten hem zijn arme hersens heelemaal in de war.

Toch vroeg hij nog even het woord. Hij wilde dan wel, maar .... op één voorwaarde.

En die was?

Er moest in het reglement een artikel komen, waarin bepaald werd, dat, als een leerling strafwerk kreeg, al de andere leerlingen hem daarin zouden helpen.

„Wel sapperloot," riep Els, die ook nog al eens bezocht werd met strafwerk, hoe komt zoo'n ezel op die prachtige verlossingsgedachte!"

Ook Nel keek den dikzak verteederd aan, en de jongens verklaarden eenstemmig, dat er dezen dag een genie ontdekt was. Welk een voorbeeld van samenwerking zou dat zijn en hoe zouden de leeraars tegenover die bepaling machteloos staan! En onder algemeen gejubel gaf toen de gekozene te kennen, dat hij de eervolle benoeming gaarne aannam.

„José moet schrijven!" riep Els.

En zoo bleef de bijnaam van den secretaris.

„Nu nog een penningmeester en dan is het bestuur voltallig," meende de voorzitter.

„Och," riep er een, „dat baantje kan de secretaris tegelijk wel waarnemen, dat gaat in eene moeite door."

José die schrijven moest, zette er een verschrikt gezicht door. Van alle kanten werd al geroepen, dat hij 't maar doen moest. Er zou toch geen cent in de kas komen, beweerde er een, zoodat het de moeite niet loonen kon om er mede van door te gaan.

„Dat zou-je tegenvallen," sprak nu met nadruk de voorzitter. „Ik wil wel degelijk een contributie invoeren. Zonder geld doe-je niets. Een vereeniging zonder geld kan al wel dadelijk op de flesch gaan."

„Maar... waarvoor heeft onze vereeniging dat noodig?" vroeg een lid der vergadering.

„Dat vraagt *hij* nog," hoofdschudde de voorzitter. „Hoe heeft meneer aangegaan en geklaagd, toen hij de groote ruit betalen moest, die hij op school gebroken had."

„Die hèb ik niet gebroken!"

„Daar heb-je nu juist een voorbeeld, hoe goed onze vereeniging werken kan. Had die toen al bestaan, dan zouden wij van onzen kant een commissie benoemd hebben om het geval te onderzoeken, en zoo wij je onschuldig bevonden en toch voor de overmacht hadden moeten bukken, welnu, dan zou niet jij, maar onze kas de lijdende partij zijn geweest."

„Ja, dat is waar!"

„En," zette de voorzitter de reeks zijner bewijsgronden voort, „dan is daar nog altijd onze groote strijd tegen de Ambachtsjongens, onze doodsvijanden. Als er wat bij een vechtpartij beschadigd wordt, kijkt de persoon, die het verlies lijdt, er gauw naar of er een leerling van de Kostschool bij is. Aan 't klagen gaat hij bij de ouders en die

betalen meest, om schandaal te vermijden. Zoo is het tenminste bij mij gebeurd. Voortaan zal eerst de commissie de zaak grondig onderzoeken, en heeft werkelijk een onzer medeleden het strafbare feit volbracht en wel ter verdediging van ons aller belangen, welnu.... dan dokt de penningmeester op. Is dat niet prachtig?"

„Ja maar, dat zal ook prachtig veel aan contributie kosten, en... om eerlijk de waarheid te zeggen, ik vrees dat m'n vader me niet vriendelijk zal aankijken als ik hem om geld voor een wekelijksche contributie kom verzoeken. 'k Heb warempel werk genoeg om mijn wekelijksch zakgeld te beuren."

Met instemming en gelach werd deze nuchtere opmerking begroet en men was nieuwsgierig wat de voorzitter hierop antwoorden zou.

Deze had net zoo goedkeurend geknikt als de anderen.

„Jij zal, om dat woord eens te blijven gebruiken — ook een prachtig lid zijn van die verschillende commissies van onderzoek!"

Een handgeklap beloonde dit handig antwoord van den voorzitter. Doch er werd meer van hem verlangd. De geldkwestie was aan de orde, en dan zijn er weinige menschen, oude zoowel als jonge, die niet een en al gehoor zijn.

„Kameraden," sprak nu de voorzitter, „en als ik dit woord bezig, mag ik zeker wel de twee jonge dames hier tegenwoordig onder dit gezellige gemeenschapswoord rekenen..."

„Bravo!" riep Els, en ook Nelly klapte in de handen, waarop een langdurige toejuiching volgde.

„Kameraden!... we zijn er allen van overtuigd, dat onze vereeniging niet enkel met praatjes er kan komen, Zonder geld doe-je geen steek in de wereld. Nu weet ik wel, dat de meeste ouders van ons niet zullen achterblijven om onze kas te spekken, als ze hooren dat we allerlei mooie plannetjes voor uitstapjes en fietstochtjes en 's winters ook muziekuitvoeringen of andere partijtjes hebben. Maar, zie-je.... we hebben ook geld noodig voor ons eigenlijk doel...."

„Waarover jelui jongens het nog niet eens zijt," spotte Els.

„Waarover we het eens zullen zijn, als de nood aan den man komt," zei George met nadruk. „Maar, zie-je, in die zaken helpen we toch liever ons zelf. Altijd steun... dan blijf-je je zoo'n klein kindje gevoelen. En daarom zou ik bij onzen penningmeester een bus willen plaatsen, waarin ieder lid, bijvoorbeeld elken Zaterdag, in kan stoppen wat hij wil. Een kwartje, een dubbeltje, een cent... ja, desnoods een halven cent...."

„Een knoop ook?" vroeg een der hoorders.

De heldere blikken van den voorzitter vlogen naar den laatsten spreker, en even betoomde de vergadering haar vroolijkheid.

„Ja!" riep de voorzitter, terwijl zijn hoofd zich fier ophief, „ook een knoop.... als tenminste dat onbekende lid er zijn eergevoel voor verkoopen wil!"

„Bravo! bravo!.... Dat kun-je in je zak steken, Kees!"

„Maar," voerde nu een zeer net gekleed jongmensch aan, die er voor een jongen wel wat fatterig uitzag, „het

zou voor de aanmoediging toch wel aardig zijn, als iemand die bijvoorbeeld voor een keer eens een gulden kon missen, daar meer voldoening van had!"

„Die voldoening zal hij hebben," antwoordde George, „want is er voor een jongen grooter voldoening dan de vriendelijke en goedkeurende glimlach van een jonge dame?"

„Hoor! hoor!" riep men.

„Ja; want ik zou bij die bus, bij onze goeie, dierbare kas, een beschermende fee willen stellen — en dáár deugt geen jongen voor; watblief?"

Aller oogen gingen naar de twee meisjes, die beiden bloosden, maar van wie Nelly toch het meest verlegen scheen. Geen wonder! De voorzitter sprak nu *haar* naam uit, en hij had succes met zijn voorstel!

Eigenlijk ging dat voorstellen van Nelly volgens een afspraakje, maar daar hadden de anderen nu eens niet mede noodig.

Door Els toch had Nelly veel sympathie voor de vereeniging gekregen. Wat de jongens nu eigenlijk in hun schild voerden met dat baas willen worden, nu ja, dat trok vooral de zorgelooze Els zich minder aan. Maar beide meisjes waren gaan droomen van allerlei gezellige fietstochtjes met heel de club, en van reisjes, die zich ook eens verder uit konden strekken dan men in Regentia gewoon was. Maar dat moest dan niet van sas en bloed gaan. Door haar opvoeding was Nelly, die het nichtje van den markies was, en gelijk ieder wel meende te gelooven eenmaal zijn erfgename zou zijn — gesteld op

wat weelde, vooral dàn wanneer zij ook anderen daarvan kon doen genieten. Zij had haar oom over de oprichting van een club onder de leerlingen van de Kostschool gesproken, en hij had er inwendig meer schik in gehad dan hij wel liet blijken. Al wat jonge menschen plezier deed, verschafte ook hem genoegen. Maar niet graag hoorde hij van buitensporigheden, en hoewel Nelly hem niet alles had medegedeeld, begreep hij wel dat er iets achter die oprichting verborgen stak, wat de jongelui liever voor de volwassenen niet weten wilden.

„Zouden jelui door die vereeniging op den duur niet in botsing kunnen komen met jelui leeraars?" had hij gevraagd, waarop Nelly geantwoord had, dat zij dat niet geloofde. Maar ze had dit antwoord niet zonder eenige aarzeling gegeven en haar oogen waren als in nadenken een weinig voor den blik van haar oom afgedwaald. Nu en dáárom juist wilde de markies de nieuwe vereeniging steunen. Heel in 't geheim wilde hij een mogelijk revolutionair streven doen verloopen in de uitspanningen van een gezellig clubje, waaraan hij de gelegenheid kon verschaffen zich op allerlei wijzen te vermaken. Dwars tegen de verlangens van het jonge volkje ingaan, wel dat is heel dom en men krijgt daardoor dikwijls het tegengestelde gedaan van wat men graag zou bereiken. Hij, die de jongelieden zoo goed had leeren kennen, doordat zij voor hem onbeschroomd hun hart openden, wist dit maar al te goed. Daarom zag hij geen beteren weg om op stiekeme wijze zijn doel te bereiken, dan door zijn nichtje aan te raden om, zoo men tot het instellen van een bestuur over ging,

zich tot penningmeesteresse te doen verkiezen. De kas der vereeniging zou er wel bij varen.

Zoo'n sluwe, oude markies!

Nelly, de schroomvallige Nelly, had daar eerst veel tegen ingebracht, maar Els had een handje geholpen. En zoo kwam het, dat op het gewichtige oogenblik, waarvan wij boven gewaagden, het nichtje van den markies onder luid gejubel tot schatbewaarster der vereeniging werd uitgeroepen. En iedereen begreep nu, dat juist door de aanwezigheid van Nelly in het bestuur, niet een der ouders meer bezwaar tegen het lidmaatschap van de club zou hebben. Die stond nu zéker onder de protectie van den ouden edelman.

Nelly had het lidmaatschap van het bestuur niet anders willen aanvaarden, of er moest nog een meisje in zitten, waartoe zij Els voorstelde.

„Goed, goed!" riepen de meesten. „Leve Els!"

„Zoodat," verklaarde de voorzitter plechtig, „Els de vierde plaats in ons bestuur zal innemen."

„Dat 's een even getal," riep er een.

„Nu, wat geeft dat?"

„Wel, voor de stemming! Als er twee voor en twee tegen iets zijn, komt men nooit tot een besluit!"

„Plak er nog maar een meisje bij!" riep een ander.

„Dan wordt het een heele vrouwenregeering!" schreeuwde Racer het uit van den lach.

Zelden had Racer zoo juist den spijker op den kop geslagen; dat bewees hem de instemming, welke hij schier van alle zijden mocht ondervinden. Wat drommel, wat

moest men met drie meisjes in het bestuur doen, als het geheime plan toch was om de jongens de baas te doen worden!

Door een handigen zet evenwel redde de voorzitter den toestand.

„Juist," zei hij, „een meerderheid van het vrouwelijk element zou ook daarom minder geschikt voor deze vereeniging zijn, omdat het Bestuur meer dan eens zitting zal moeten houden als krijgsraad."

„Als krijgsraad?" vroeg men op verwonderden toon.

„Stellig!... Zijn jullie in den roes van het stichtingsfeest dan onze doodsvijanden, de Ambachtsjongens, vergeten?"

Dat was waar. Neen, als het op een aanval, een besluiping of verdediging aankwam, zouden de meisjes misschien een te zacht hart toonen. De Ambachtsjongens, onder hun geweldigen en verschrikkelijken hoofdman, hadden nooit medelijden en ontzagen nooit iets of iemand. Zij moesten dus met gelijke munt terugbetaald worden.

„We moeten," aldus de Voorzitter, „we moeten nog een bestuurslid kiezen, en wel een, die derhalve als het twee tegen twee staat, de beslissing geeft, die, gelijk men dat noemt, op de wip staat. Volgens het verlangen van Racer, zal dat bestuurslid een jongen zijn. En nu vraag ik jelui, wie zou nu vroolijker op de wip staan en daardoor het goede humeur van heel het bestuur en daardoor alweer van heel de vereeniging kunnen bewaren, dan de als fietser onnavolgbare en als lacher onbetaalbare Racer zelf?"

Een uitbarsting van goedkeuring volgde op deze woorden. En Racer, die, al lachende en zich van achter en van boven betastende, allerlei tegenwerpingen in het midden wilde brengen, was zoo goed niet, of hij moest zich aan den wil der vergadering onderwerpen, en zoo was dan eindelijk het Bestuur voltallig.

Vóór de vergadering uiteen ging, werden er nog enkele kleine, weinig beteekenende, maar twee zeer belangrijke besluiten genomen. Het eerste van die twee werd bij toejuiching aangenomen en kon niet anders dan zeer verstandig genoemd worden. Men bevond zich nog altijd in de maand Mei. De belangrijke dagen van de groote repetities stonden dus voor de deur, weldra gevolgd door de overgangs- en eind-examens. Aan de bestaande orde van zaken moest men nu maar niet beginnen te tornen. Eerst in September, bij het begin van een nieuwen cursus, kon men zijn stekken eens steken, en beproeven, of men door samenwerking kon komen tot de afschaffing of beperking van veel, hetwelk de jongens nu eenmaal plagerij vonden, en kort maar kernachtig door een der leerlingen als „muggenzifterij" gebrandmerkt was.

Het tweede voorstel echter was niet dan na heftige beraadslaging met meerderheid van stemmen aangenomen en daardoor tot een besluit verheven. Kort en bondig hield het in, dat door de leerlingen der Kostschool alle Ambachtsjongens doodverklaard zouden worden. Toen het aan de orde gesteld werd, was daar een jongen tegen op gekomen, wiens broer op de Ambachtsschool ging. Het was er een, die door zijn vader

veel van vergaderingen afwist, dus op den man af den Voorzitter de lastige vraag stelde, of dit een voorstel van hem alleen dan wel van het Bestuur was.

„Natuurlijk van mij, Ferd; want 't Bestuur is pas gevormd."

„Dan zou ik eerst een bestuursvergadering daaraan vooraf doen gaan."

De Voorzitter vond 't geval lastig. Als men nu niet tot een besluit kwam, dan...

„Weet-je wat?" deed er een aan de hand, „vraag het nu maar aan de leden van 't Bestuur."

Ferd verzette zich hier tegen, en meer andere jongens, die familieleden of makkers op de Ambachtsschool hadden, ondersteunden hem hierin. Zij wilden tijd winnen, en hoopten daardoor dat ontzettende besluit, hetwelk inzonderheid hèn voor zulke groote moeilijkheden zou plaatsen, af te weren. Maar de meerderheid werd de lange vergadering moede en wilde maar opschieten.

„Vooruit dan!" besloot de Voorzittter, „en dan zal ik me maar eerst tot de dames wenden. De vraag is deze of wij als bestuursleden het bekende voorstel aan de vergadering zullen doen. Wat denk-jij er van, Nelly?"

Nelly dacht even na, fluisterde een paar woorden met Els, en verbrak toen de doodelijke stilte door op zachten maar beslisten toon te zeggen, dat het hier een zaak van den krijgsraad gold, gelijk de Voorzitter dien genoemd had, en daarin wenschte zij geen stem te hebben.

Een goedkeurend gemompel. Ferd en zijn aanhang applaudisseerden.

Els was van 't zelfde gevoelen als Nelly, en daarom wendde zich George toen tot „José-moet-schrijven". Deze kreeg het erg benauwd, want hij begreep wel, dat als hij ja zei, al de Ambachtsjongens het hem in zouden peperen; en zei hij neen, dan had hij 't verkorven bij zijn clubgenooten. In 't zelfde geval verkeerde Racer, die druk aan 't voelen en tasten was, maar geen uitkomst vond. Ja, het is niet altijd een buitenkansje lid van een Bestuur te zijn!

De Voorzitter zag dat aarzelen. Eensklaps richtte hij zich hoog op. „Kameraden! Zoo gaat het niet. Een bestuursvergadering komt met genomen besluiten en zit onder 't beraadslagen niet te kijk. Daarom stel ik, geheel alleen en strikt persoonlijk, voor, om het besluit der doodverklaring te nemen. En wel bij geheime stemming met briefjes, zoodat niemand te weten zal komen wie er voor, wie er tegen was."

Daar ging een hoera over op. Want, het zij eerlijk gezegd, voor sommiger verbeelding waren de blauwbroekjes met hun onbarmhartigen hoofdman opgerezen als een vernieuwd ras der Hunnen met hun koning Attila.

De stemming had op de aangegeven wijze plaats, en, tot groote voldoening van den Voorzitter, werd met overgroote meerderheid van stemmen het noodlottige besluit genomen. Men kon eigenlijk wel uitrekenen, dat, als men Ferd en zijn aanhang er aftelde, allen één lijn getrokken hadden.

Ferd vroeg nu, of hij wel langer lid van de club kon blijven. En zijn aanhangers vroegen dat ook. 't Was een lastig geval, want men kan toch moeilijk zijn bloedeigen broer dood verklaren!

Els bepleitte voor deze leden een uitzondering. Ze moesten de neutralen genoemd worden.

„Neen," voerde Ferd aan, „wat voor een jongen kan nou neutraal blijven, als 't op een vechten gaat!"

„Mag ik even 't woord?" vroeg Nelly.

„Zeker, zeker!"

„Daarstraks hoorden we, dat het Bestuur weer uit twee deelen bestaat, en de drie jongens-leden een krijgsraad vormen. Wel zot, want de meisjes-leden zouden in dien tijd leeg zitten. Als dus Els en ik 't eens op ons namen om die neutralen in het Bestuur te vertegenwoordigen?"

Dat was prachtig, zelfs Fred applaudisseerde.

„Die weergasche meisjes vinden overal wat op, en zullen 't in dit geval ook wel klaren," zei hij geestdriftig tot zijn aanhangers, vergetende dat hij en zijn aanhang door dit voorstel van Nelly den naam van neutralen behielden.

En aldus geschiedde het, dat deze constitueerende vergadering, gelijk George haar in zijn sluitingsspeechje noemde, onder zoo goed als algemeene tevredenheid uit elkaar ging.

Doch dat doodverklarings-besluit bleef niettemin iets noodlottigs. Het verdeelde de jonge burgeren der stad in twee scherp gescheiden, elkaar hatende en vervolgende deelen, en sloot alle uitzicht op verzoening uit.

Vijfde Hoofdstuk.

Een opzienbarende mededeeling.

Wie op een mooien Meimiddag getuige had mogen zijn van het geestdriftig tooneeltje hetwelk zich in een der grootste lokalen van de Kostschool afspeelde, zou zeker niet één der clubgenooten van revolutionaire gevoelens hebben kunnen verdenken. Door het hoofd dezer school, die leeraren en leerlingen bij elkander geroepen had, was eerst een lange redevoering gehouden. Hij had er op gewezen, hoe het vaderland er een groot belang bij had, dat zijn toekomstige burgers tot mannen opgroeiden, die, in geval van nood, in staat waren huis en hof te verdedigen. Vooral in deze dagen, nu de wereld vervuld was van oorlogsgeruchten en oorlogsvrees, was de aandacht der regeering bijzonder op dit punt gevestigd. Ieder

gevoelde, dat het eens, en misschien spoediger dan men dacht, tusschen de twee groote mogendheden aan de Stille Zuidzee, het machtige en al meer en meer in aanzien stijgende Alwina, en het kolossale Terrakanda met zijn onmogelijk groote bevolking, tot een worsteling moest komen. Juist tusschen die staten in lag het kleine Regentia, hetwelk alleen neutraal kon blijven, indien het door de strijdbaarheid zijner inwoners een begeerlijk bondgenoot of een gevreesd vijand kon worden.

De toekomstige oorlog zou voor een groot gedeelte een zee-oorlog zijn. Daarom moest er niet alleen een flink geoefend leger, maar ook een respectabele vloot in stand worden gehouden. De eene groote mogendheid moest er zeker van wezen, dat de andere zijn troepen niet aan de kusten van Regentia kon doen landen, om zoo, door dat land heen, de lastig te verdedigen landgrenzen van de eerste aan te vallen. Omgekeerd moest de tweede mogendheid de zekerheid hebben, dat de eerste niet plotseling Regentia van de landgrenzen binnendringen zou, om zich op de prachtige zeehavens te werpen, die te vermeesteren en van daar uit den ander te bestoken.

Dat alles wisten de Kostklanten al. 't Was hun meer uitgelegd. Maar waar zij minder erg in hadden, was in iets anders, waarover de regeering van Regentia en ieder die het wel meende met het vaderland, zich meer en meer bezorgd maakte.

Het zonderlinge verschijnsel toch had zich voorgedaan, dat in de laatste jaren over het Regenteesche volk een zekere onverschilligheid voor de vloot was gekomen.

Men kon tòch niet op tegen de machtige zeemogendheden, werd er gemord, en daarom vond men de uitgaven, voor een flinke vloot op den duur te bezwarend. Een duffe geest scheen de vroegere liefde voor het zeewezen te vervangen. Van de zee wendde de belangstelling zich af naar het leger. Vele jongelieden oefenden zich in hun vrijen tijd in den wapenhandel of gingen 's zomers naar vacantie-kampen, gelijk al menig leerling der Kostschool gedaan had. Alleen hoe langer hoe minder jongens waren er in Regentia te vinden, die voor matroos wilden opgeleid worden. Het beroep van Janmaat begon in minachting te geraken. Al mochten er, gelijk op deze Kostschool, zijn, die examen wilden doen voor de hoogere baantjes bij het zeewezen, het was toch een feit dat de kern van een vloot uit degelijke, goed voorbereide matrozen moest bestaan. Met geweld als het ware moest men daartoe de jongens uit de achterbuurten van de groote steden opscharrelen, ja, sprak zelfs van strafschepen, waarop men bengels uit de tuchtscholen wilde plaatsen.

Toen het hoofd der Kostschool daarover sprak, hier in een zeeplaats als Koron, werden zijn leerlingen, die van ouder tot ouder de zware zeelucht hadden ingeademd, er haast ternedergeslagen van. 't Was of voor hun oogen iets heel moois bezoedeld werd, of er iets heel liefs door een wreede hand in stukken werd gebroken.

Welk een indruk maakte het echter op hen, toen er dadelijk daarop niet alleen van een groote uitkomst werd gesproken, maar ook een beroep werd gedaan op hun jong, edelmoedig zeemanshart. Van uit Koron kon, als

zij het wilden, een nieuw leven geboren worden voor het zeewezen, hetwelk hun vaderland machtig en beroemd had gemaakt. Wilden zij, de jongens van de Koronsche Kostschool, door een daad die vroegere liefde voor het zeewezen uit de modder der verachting opheffen en het weer als iets moois, dat teruggevonden was, hoog heffen boven de lage landen aan de zee?

O ja, ze wilden wel, Maar hoe, maar hoe?

Toen werd er hun uitgelegd, hoe, op voorstel en hoofdzakelijk op kosten van een warm vaderlander, die ongenoemd wenschte te blijven, door de regeering in de aanstaande vacantiemaand Augustus een opleidingsschip voor hen beschikbaar zou gesteld worden. Kosten van kleeding, onderhoud en wat dies meer zij, zou voor hun rekening zijn. Dat sommetje was niet groot, althans niet meer dan wat voor een vacantiekamp benoodigd was. Maar aan geheel Regentia zouden zij, jongens uit den gegoeden stand, flinke boys, het voorbeeld geven, dat het géén schande en vernedering was bootsmansleerling van Zijner Majesteits marine te zijn. De oefeningstijd zou een maand duren, waarna men weer als gewone schooljongen zijn neus in de boeken zou steken.

Wel, het lokaal daverde van de geestdriftige toejuichingen der Kostklanten. Op enkele uitzonderingen na beloofde allen er met hun ouders over te zullen spreken. En we kunnen er nu wel dadelijk bijvoegen, dat van deze merkwaardige schoolbijeenkomst een groote kracht uitging. Als een electrische schok ging het bericht er van door heel Regentia. Men greep elkander de couranten,

waarin deze nieuwstijding te lezen stond, uit de handen en de lezers voelden gloed komen op hun wangen, als ze lazen van dit voornemen. Niet de koers der effecten, maar de waarde van Janmaat begon plotseling door heel het land te stijgen. Naarmate de nieuwsberichten elkander opvolgden, werd de belangstelling grooter en grooter. Er kwamen brieven in van jongens uit andere plaatsen en uit allerlei klassen der maatschappij met het dringende verzoek of er alsjeblieft nog een plaatsje voor hen was. Dat er inderdaad géén plaatsje meer beschikbaar gesteld kon worden, zullen we weldra ervaren. Maar bovendien wilden de jongens van Koron, weldra de vrijwillige bootsmansleerlingen van de Koninklijke Regenteesche Marine, de eer van hun stad hoog houden. Van Koron moest de victorie, de heerlijke verjongde victorie voor het zeewezen dezer nog volkrachtige natie beginnen.

Wij zouden nog willen gewagen van de belangstelling, welke zelfs in de naburige groote staten de uitrusting van dit vacantie-opleidingsschip, of gelijk men ook wel zeide, het drijvende vacantie-kamp, opwekte. Maar wij willen nog andere deelnemers van het aardige zeetochtje leeren kennen, en begeven ons daartoe op denzelfden middag, — waarop de Kostschool van Koron tot groote voldoening van den ongenoemden warmen vaderlander, maar niet minder van de regeering, het middelpunt van de gebeurtenissen van den dag was geworden, — naar de Ambachtschool. Daar had de directeur de jongens in het groote timmerlokaal bij elkaar laten komen, om hun iets mede te deelen, wat de meesten in verband brachten met

het bezoek op dien morgen door den Markies aan hun school gebracht.

't Was een aardig gezicht al die leerlingen — en er waren er tusschen de zeventig en tachtig — daar bij elkaar geschoold te zien, vooral omdat zij allen in werkpak waren. Indien zij op hun Zondagsch gekleed waren geweest had de groep er niet zoo los en gezellig uitgezien. De directeur, die met zijn staf van onderwijzers om zich heen de vergadering leidde, kreeg er een glimlach van om de lippen, en moeite had hij om niet in een hartelijken lach uit te barsten toen hij een langen jongen, tot de blauwbroekjes behoorende, op een zonderlinge wijze tusschen twee kleinere ingeperst zag. Die jongen toch had nog niet de schouders, welke eenmaal bij zijn lengte zouden behooren en hem tot een kloek manspersoon maken. Die schouders gingen nu van den uitgerekten hals in twee sterk schuine lijnen naar beneden, en daar hij zijn armen slap langs het lijf had hangen omdat hij zoo tusschen de anderen ingedrongen stond, leek hij wel een luchtbol in menschen-figuur gemaakt, en slechts op wat gas of warme lucht te wachten om plots tusschen zijn natuurgenooten op te stijgen, het hoofd tegen den zolder te stooten en daar met zijn lange, heen en weer slingerende beenen te blijven hangen.

De leerlingen, die den directeur zulk een vroolijk gezicht zagen zetten, begrepen vooruit al, dat er iets vroolijks zou komen. Een van hen had de vrees niet geheel kunnen onderdrukken, dat die groote vergadering bij elkaar geroepen was om hem op des te plechtiger

en indrukwekkender wijze van de school weg te jagen. Het joviale gezicht van den directeur en de opgewekte wijze waarop de onderwijzers met elkaar spraken, stelde die een, wiens naam we niet behoeven te noemen, gerust.

„Jongens!" begon de directeur, „ik heb je wat aardigs te zeggen!"

Een gegons ging dadelijk door de luisterende menigte. Een vroolijke tijding kan men nooit afwachten in stilzwijgen en doffe gelatenheid.

„Je weet," aldus ging hij voort, na even stilte geboden te hebben, „dat er ieder jaar in de vacantie een aantal leerlingen van Hooger Burgerscholen — en ook van onze Kostschool... Waarom lach-jij, Luchtbol?..."

Alle jongens keken links en rechts, wien de directeur bedoelde. Luchtbol zelf, die net zoo goed als de anderen rondgekeken had, kreeg een kleur en zei natuurlijk dat hij niet gelachen had. Toch had hij dat gedaan, en moeten doen ook, omdat Kakkerlak hem van beneden had toegefluisterd van „Soepjurken", toen de directeur van de Kostklanten sprak.

De directeur liet het nu maar voor wat het geweest mocht hebben, en vertelde verder van die vacantiekampen, en dat de deelnemers een geweer en schietvoorraad kregen.

Een geweer? Ieder van de aanwezige jongens werd stil van een groot verlangen, toen er van een geweer gesproken werd. Ook Zwart-Jan werd uit de onverschilligheid, welke zijn eerste angst-aandoening gevolgd was,

opgewekt. Het hoofd van Kakkerlak werd zichtbaar en Luchtbol rees al een eindje.

De directeur weidde nu ook op zijn beurt uit over de manier, waarop Regentia in oorlogstijd zijn neutraliteit zou moeten handhaven. Nu, de leerlingen wilden dat alles wel gelooven. Maar niet om neutraal te blijven, wilden zij een geweer en patronen hebben. De directeur had van een geweer gesproken, en dàt wilden zij hebben.

De directeur vertelde hun nu ook van het groote plan, en ook hier werd de noodige geestdrift wakker. Doch er kwam een koudwaterstraal over die geestdrift, toen hij ging vertellen, dat er ongelukkig allerlei kosten aan verbonden zouden zijn.

Hij plaagde ze maar wat, dat zullen wij dadelijk ervaren. Doch het kon niet ontkend worden, dat deze mededeeling erg tegenviel. Een geweer wilden zij wel hebben en een vacantie-reisje ook, maar 't moest niets kosten. Zij hadden geen geld en hun ouders konden het niet missen.

Een groote jongen stak zijn vinger op.

„Mijnheer... schieten ze daar met kanonnen?"

„Dat geloof ik heusch niet, want het land moet zuinig zijn. Maar je leert er wel met kanonnen exerseeren."

„Och jò," riep er een, „'t gaat toch maar met los kruit."

„Welneen!" verklaarde een ander, „echt met kogels."

„Neen, met spek!" fluisterde Kakkerlak hoorbaar.

Er werd gelachen en er kwam een drukte, dat de directeur, die zelf meegelachen had, niet zonder eenige moeite de orde kon terugkrijgen.

„Hoe ze schieten, en waarop ze schieten, en waarmee — ja, jongens, dat weet ik niet. Wel, dat de meeste leerlingen van de Kostschool mee zullen gaan."

Een stilte van jaloerschheid drukte plotseling op de vergadering. Ja, je vader en je moeder moeten maar geld hebben, dan krijg-je alles in de wereld gedaan! Die Zaterdagsche Soepjurken, die zulk een mooi vacantiereisje zouden maken...

Doch eenige verfbedervers begonnen een beetje de kleuren van hun witte kielen te krijgen. Neen, hoor! Ze moesten niks hebben van de zee, die altijd zoo'n vischlucht had en waarop het zoo stormen kon.

„Ik ga toch niet mee!" fluisterde er een.

Zijn buurman, die, omdat hij schilder was en Hannes heette, den bijnaam van Schinderhannes droeg, stak zijn vinger op.

„Wel?" vroeg de directeur.

„Piet moet naar achteren."

Groote verwondering bij den directeur.

„Kan die jongen het zelf niet vragen... en... en kan hij niet even wachten?"

„Neen, meneer," gaf Schinderhannes ten antwoord, „want hij zei, dat hij zeeziek wordt!"

Piet werd woest en gaf Schinderhannes een stomp, terwijl hij op zulk een wijze zijn mondje ging roeren, dat het ten duidelijkste bleek, hoe ver hij thans van elk soort zeeziekte verwijderd was. Maar dat alles ging verloren in het stormachtig gelach, hetwelk door de opmerking van Schinderhannes was opgewekt.

De directeur klapte in de handen.

„Ik geloof," zei hij, toen hij zich weer verstaanbaar kon maken, dat jelui een gezellig troepje zeereizigers zou zijn."

Dat geloofden de meesten, en een van hen had zulk een opgewekt gezicht en sloeg zulk een paar oogen vol vroolijke verwachting op, dat het, en wel door de ongewoonte van dit schouwspel, vanzelf de aandacht der onderwijzers moest trekken. Schuinweg keek de directeur naar hem en zei er stil iets van tot zijn mede-onderwijzers. Maar Zwart-Jan was te opgetogen om op dit oogenblik daar erg in te hebben. Zijn blikken zagen het wijde water, waarlangs duizenden zonne-vonken schitterden, en in zijn ooren klotsten de schuimende baren tegen den kiel van een luchtigjes voortglijdend schip... O, maar dat geld, zie-je, altijd dat geld!

Eensklaps betrok het gezicht van den directeur. Ademloos zag men tot hem op.

„Weet-je wat jammer is, jongens?" plaagde hij weer.

„Neen, meneer!"

„Dat het zooveel geld kost... ten minste voor de meesten van jelui."

O, wat een ellende, dat geld, altijd dat geld.

„Kunnen we er dan niet voor werken, meneer?"

't Was Zwart-Jan, die het vroeg.

De directeur schudde ontkennend het hoofd.

„Neen.... Vooruit moet zóóveel geld gestort worden."

En hij noemde het sommetje, en waarvoor dat noodig was.

„Dus er komt niets van?”

’t Was alweer Zwart-Jan die sprak, en met een gezicht dat alweer erg onverschillig ging staan.

Strak zag de Directeur hem aan.

„Misschien niet voor jongens, die onhebbelijk zijn geweest. Maar . . .”

Hij zweeg even, en men had een speld kunnen hooren vallen.

„Maar voor de anderen . . . ja!”

Er volgde een gejuich, dat de wanden er van daverden. Alleen Zwart-Jan nam er geen deel aan. Hij ging er uitzien, alsof hij nu inderdaad de zeeziekte te pakken kreeg.

Toen vertelde de directeur, hoe er eenige heeren waren, wier namen niet door hem bekend gemaakt mochten worden, die genoeg geld bij elkaar gelegd hadden, om ook de leerlingen der Ambachtsschool in de aanstaande Augustus-vacantie, aan het zee-tochtje te doen deelnemen.

Allen begrepen, dat die „eenige heeren” in één persoon samengevat konden worden. Dat begreep Jan ook, en insgelijks waarom hij alleen uitgezonderd zou worden. Als de wensch, welken hij in deze bange oogenblikken in zichzelven uitsprak, in vervulling ware overgegaan, zou de Markies den avond van dezen dag niet beleefd hebben.

Doch men was nog niet aan het eind der verrassingen.

Na den vierweekschen zeetocht zou een stoomboot de jongens van het opleidingsschip komen afhalen, om ze over te brengen naar Naukris, de hoofdstad van

Alwina, waar dit jaar een wereldtentoonstelling van al wat op de nijverheid betrekking had, gehouden werd. Daarvan zouden deze jongens ontzaglijk veel kunnen leeren. Behalve hun gewone kleederen, liefst hun daagsche voor den oefeningstijd, zouden zij daarom ook hun werkpakje mee moeten nemen. Allicht kon men te Naukris eens aan den slag gaan en onder leiding van de onderwijzers die met de gewone pakketboot de leerlingen van het opleidingsschip zouden komen afhalen, een prettigen en ook voor het vakonderwijs zeer nuttigen tijd doorbrengen. Verder zouden zij Naukris zelf eens bekijken, eenige aardige uitstapjes maken; in het kort: zooveel pret en plezier hebben als men voor zijn goeie geld slechts maken kon. Het was alweer die vereeniging van heeren, welke deze verrassing voor de leerlingen der Ambachtsschool bereid had.

Nu kwam er een geroezemoes en een drukte, dat het meer dan bar was. De jongens hadden hoofden als boeien gekregen en praatten allen tegelijk. Om stilte te verkrijgen, was de directeur genoodzaakt met een platte liniaal een paar harde slagen op de bank te geven, en van den schrik werden de rumoermakers, waarvan sommigen al dachten dat zij geweerschoten hoorden, even stil.

Daarvan trok de leider der vergadering partij door ten slotte mede te deelen, dat de jongens er met hun ouders eens ernstig over spreken moesten. Vóór een door hem aangekondigden datum, moest hij de namen der deelnemers op een lijstje hebben staan, welk lijstje

vervolgens naar die vereeniging van weldadige heeren zou gaan. En na dit gezegd te hebben, joeg hij de leerlingen naar hun werkplaatsen. De verschillende onderwijzers, en hij zelf natuurlijk ook, moesten maar zien, hoe zij die opgewonden jongens aan het werk kregen.

Een van hen verliet traag en met een donker, moedeloos gezicht de vergaderzaal. Juist was hij in de gang gekomen, toen hij zich een hand op den schouder voelde leggen.

„Heb-je niets aan me te vragen, Jan?" vroeg de directeur.

„Neen!" knikte Zwart-Jan. En als hij gedurfd had, zou hij die hand van zijn schouder hebben geschud.

Kakkerlak op het steppie. (Bladz. 89.)

Zesde Hoofdstuk.

Kakkerlak mag op het steppie.

Met trage schreden verliet Zwart-Jan door den hoofdingang het groote gebouw der Ambachtschool. Vroeger, toen hij zijn fiets nog had, was dat altijd een vlug wegwippen naar de kleedkamer geweest, zijn jasje aanschieten en als de drommel door de achterdeur naar de bergplaats der fietsen. Gauw de zijne voor den dag halen en aan een kort maar zeer nauwkeurig onderzoek onderwerpen, de banden bevoelen en betasten, en, als alles in orde was, er mee aan de hand loopen naar een uitgang die op een zijstraat uitkwam, op zijn kar springen, en dan ging het er als de wind van door. Vóór hem klingelde het en achter hem klingelde het, en het leukst was het in den winter als er zoo'n zwerm dwaallichtjes langs heel den weg

trilde en sidderde, de oogen verblindend van de haastig uitwijkende voetgangers. Zij, de Ambachtjongens, waren dan de koningen van de straat!

Nu was dat voorbij voor Zwart-Jan. Twee dagen achter elkaar was hij langzaam en saai door de Hoofdstraat gegaan, de handen in de zakken, het hoofd tusschen de schouders getrokken, het leege boterhammen- oftewel „stikken" zakje onverschillig weg gestopt in een zijner jaszakken zoodat het er half uitkwam, en zijn pijpje latende walmen, er groote trekken aan doende met een gewichtig gezicht. Jongens zwermden voor en achter hem, altemaal vol drukte, leven en beweging, elkaar plagend of stoeiend en dan met de van spijkers of stukjes ijzer voorziene hakken der werkschoenen op de straatkeien trappend als jonge paarden. Fietsen joegen hem voorbij met ruiters, die, scherp voor zich uitstarend, voortdurend aan het bellen waren of nijdig vergeefsche pogingen deden om een al maar door blaffenden hond weg te trappen. Alles was leven en drukte en beweging, de geheele straat vervullende van geluid en jeugdige opgewektheid, waarover de oudjes, die in de deuropeningen hunner huizen verschenen, tevergeefs elkander de klachten toeriepen. In hun tijd had zooiets voor moeten komen! Maar tegenwoordig? „Mensch, houd er stil van; de jongens doen wat zij willen en politie zie-je nooit als die bende uit de school breekt!"

Alleen Zwart-Jan liep zwijgend en stil de straat door. Hij was getapt genoeg bij de jongens, en er waren er zelfs genoeg, die puur uit vrees zich bij hem in de gunst zochten te dringen. Nu echter liet men hem maar stil zijn gang

gaan. Men zag wel, dat het niet goed met hem stond. Zelf vol van het groote nieuws van dat oefeningstochtje op zee, had men genoeg met elkaar te redeneeren. Bij Zwart-Jan durfde men er niet mee aan komen. Met jongensslimheid had men de toespelingen van den directeur begrepen, en jonge oogen zien alles, zoodat ook het korte onderhoud tusschen hem en den directeur niet onopgemerkt was gebleven. Zwart-Jan beklagen .... die stoutmoedigheid had niemand. Men kende hem zoo'n beetje! Het land zou men er aan hebben, wanneer juist hij niet mee mocht gaan. Waar de blauwbroekjes en de witkielen gort zouden slikken en bruine boonen knauwen of de vermaarde „scheepssnert" op zouden lepelen, daar kon toch de hoofdman niet achterblijven, „dat spreek van eigens," zei Zwart-Konijn. Maar niemand wilde graag de eerste wezen, om met deze lamentaties bij dien hoofdman aan te komen. Een paar waren al door hem afgesnauwd, toen zij het hadden gewaagd hem op te doen merken, dat het toch zulk „fijn" weertje was.

Hij liep op zijn dooie gemak, precies als gisteren en eergisteren, ja, bleef hier en daar eens voor een winkelraam kijken. Dat deed hij uit berekening. Zijn maats, die langs den straatweg moesten fietsen, wilde hij een voorsprong geven. Ze moesten al uit het gezicht wezen, wanneer hij buiten kwam. Alles kon hij verdragen zonder zijn ware of geveinsde onverschilligheid en stuurschheid kwijt te raken. Maar hij zou het niet kunnen aanzien, dat zijn vroegere reiskameraden hem voorbij renden den mooien weg op, dikwijls luid een liedje uithalend als de

vrije, frissche lucht hun tegenwoei en de ledematen een verrukking vonden in die snelle beweging.

Meester Knutselaar kwam hem achterop.

„Nou, Jan, als je er zoo den slakkengang in houdt, heb-je wel drie uur noodig voor je thuis bent!”

Zwart-Jan wist, dat meester Knutselaar er zelf het land aan had, dat zijn stugge leerling tot die dagelijksche krasse wandeling veroordeeld was. Juist, ... het lànd mocht men er over hebben, maar om den dood geen medelijden. En daarom haalde Jan zijn schouders niet onverschillig-weg op, gelijk hij tegenover de anderen gedaan had, die de onvoorzichtigheid begaan hadden hem te beklagen, maar gaf, kortjes wel is waar, maar toch met een soort glimlach om zijn gelaat, op die in kameraadschappelijken toon geuite opmerking van meester Knutselaar ten antwoord:

„'k Zal er zoometeen wel een schopje opgooien, meester!”

Meester Knutselaar lachte hartelijk om dit antwoord van den toekomstigen stoker, en Zwart-Jan gevoelde zich voor 't eerst van dezen dag niet zoo wanhopend diep ongelukkig meer.

Geen vijf minuten later, of er kwam een zware en zwarte onweerswolk op zijn gelaat. Den weg had hij vrij gedacht, en zie .... daar stonden àl zijn reiskameraden de hand aan de fiets, het gezicht naar de stad, en toen zij hem zagen, staakten zij plotseling hun drukke redeneeringen, hieven zich uit hun leunende houding op en keken allen met gezichten vol vroolijke verwachting hem aan.

„Wat mot dat?” gromde Zwart-Jan. „Gaan jelui me voor den hier en daar nog voor den gek houden!”

Een paar schoven onwillekeurig hun kar een eindje terug, want terwijl zijn mond heel leelijke en ruwe uitdrukkingen deed hooren, boorden zijn priemende oogen in de hunne, dat je 't haast niet uit kon houden.

Een klein blauwbroekje reed een van de karren vlak naast den hoofdman, die deze stoutmoedigheid met een soort kluchtige verbazing toeliet, gelijk de leeuw dat getoond zou hebben bij het aantippelen van een muis.

Het was de kleine, snaaksche Kakkerlak, die overal doorrolde omdat hij altijd vol grappen zat.

„Jan,” zeide hij, „ga-jij nou op deze fiets zitten .... 't Is de grootste.”

„Op die fiets!”

„Ja, zie-je, dan ga ik op het steppie .... en jij bent zoo sterk ....”

„Sterk?” loeide Zwart-Jan.

„Of zou-je 't niet aandurven, Jan?”

Een glimlach, groot en breed, gleed ineens over het gezicht van Zwart-Jan. Toen kwam er van dien zonneschijn een gelukkige glans over al die jongens. Zwart-Jan zag rond zich. Die goeie, trouwe reiskameraden! Wat een beste jongens toch! Het was, of ze hem een gunst vroegen. O, wat was die Zwart-Jan nu een heel andere jongen. Maar hij schudde toch van neen. De fiets zou misschien niet sterk genoeg zijn om hem en bovendien Kakkerlak te dragen.

„O Jan,” riep een ander, „we nemen hem om de

beurten op het steppie, en bij jou kan hij misschien wel voorop komen zitten. Hè toe, doe het nou!"

Het gezicht van Zwart-Jan werd al breeder en ronder. Zijn hand kon niet van het stuurstel afblijven en ineens nam hij een sprong, en daar zat hij en hij schoot vooruit en zwenkte en draaide, dat menig blauwbroekje dacht: O jee, daar gaat heel de kar. Maar Kakkerlak klauterde achter hem op het steppie, greep de breede schouders van zijn voorman, de andere jongens sprongen op hun karren, de bellen tingelden, een zilveren muziek van trilgeluiden. Daar ging het, heerlijk, verrukkelijk. Op zij, op zij, stille, rustige wandelaars! De blauwbroekjes gaan er van door! Zie d'r oogen eens fonkelen, d'r gezichten brutaal uitkomen onder de petten, die onverschillig op de haren geplakt zijn. En ze schreeuwen en joelen, ruw en moedwillig. En boven het voorovergebogen zware lichaam van den hoofdman steekt de guitenkop van een kleinen jongen uit, die zijn gezicht doet opzwellen en als een kat tegen de verschrikt ter zijde springende menschen blaast en eindelijk in overmoed de ooren van zijn voorman grijpt, die speelsch den grooten kop heen en weer schudt en allerlei verschrikkelijke bedreigingen tegen Kakkerlak uitbraakt .... en dan lacht, làcht, dat al die trouwe kameraden er ook van aan 't gieren gaan. En ze gillen en fluiten en zingen. Hallo! het zijn de blauwbroekjes van de Ambachtschool, die in triomf hun hoofdman naar huis brengen.

Wat een verrukkelijke tocht was dat geweest. 't Had wel wat langer geduurd dan gewoonlijk, omdat Kakkerlak

zoowat op het steppie van alle fietsen had moeten staan; maar men had ontzettend veel schik gehad en bij ieder was het verlangen opgekomen het er morgen weer eens zoo van te nemen. Zwart-Jan spartelde wel tegen; dat lag nu eenmaal in zijn aard. Maar hij was eigenlijk de baas niet meer. Want Kakkerlak zat heelemaal over hem heen. Die kon hem nu compleet met zijn pink leiden, waar hij hem hebben wou. Sedert de kleine deugniet zijn hoofdman bij de ooren geschud en aan de haren getrokken had, was alle ontzag bij hem verdwenen. Zwart-Jan had maar met zich laten sollen. En Kakkerlak met zijn hoog stemmetje had er den slag van om bij iemand er den moed niet alleen in te houden maar ook in te brengen. De kleine deugniet zag nooit sterretjes bij de maan. Als *hij* een leus had moeten voeren, zou het wel deze geweest zijn, dat op de wereld àlles terecht komt. Morgenochtend moest Zwart-Jan weer met zijn kameraden mee, en als hij zoo flauw was om twee uur vroeger op te staan en er alleen van door te gaan, dan keek Kakkerlak hem nooit van zijn leven meer aan. Dat had het ventje verzekerd, toen hij weer eens achter Zwart-Jan stond. Wat had die daar om moeten lachen, en toen gedreigd hem van de fiets af te smijten als hij voortging hem in zijn nek te knijpen. Maar Kakkerlak had eerst de belofte willen hebben. En alle jongens waren rond hun hoofdman gezwermd.

„Toe, Jan! het is zoo leutig!"

„Goed!" had Zwart-Jan geantwoord.

„Heusch, Jan, heusch?" jubelde Kakkerlak.

„Geloof-je me niet, kleine, kleine.... ja, wat ben je eigenlijk?"

„Wat ik ben? Nou, dat zal ik je gauw vertellen: ik ben geen lor bang voor jou, hoe 'n praats je ook hebt!"

En in zijn overmoed schudde hij den hoofdman nog eens flink bij de ooren.

„Morgenochtend ben-je op de brug present...... leelijke dikkop!"

„Nou, goed!" gromde Zwart-Jan, „maar schei nu uit met dat geknijp."

En toen liet Kakkerlak dat dadelijk.

Den volgenden dag waren de jongens er dol nieuwsgierig naar, of Zwart-Jan woord zou houden. In hun drift waren er zelfs een paar te vroeg op de afgesproken wachtplaats. 't Gaf hun een gevoel van teleurstelling toen zij niemand zagen. Dadelijk daarop kwam de kleine Kakkerlak aangepeddeld.

„Hij is er nog niet!" werd hem toegeroepen door den een. „Hij zal er van door zijn!" meende een ander.

Kakkerlak vertrok er niet eens zijn gezicht om.

„Hij kòmt!" verzekerde hij.

En werkelijk, na nog enkele minuten wachtens, terwijl intusschen het clubje voltallig was geworden en de spanning haar hoogtepunt bereikt had, daar kwam Zwart-Jan met zijn vasten, zekeren stap aan.

„Zeg ereis," haalde de hooge stem van Kakkerlak uit, die hem al met een fiets aan de hand tegemoet kwam, „je moet geen fatsoenlijke menschen laten wachten; ben-je wel heelemaal!"

Zwart-Jan, bij wien het weer niet goed zat, — dat zagen alle jongens dadelijk! — kon niet nalaten om deze opmerking te glimlachen.

„Kakkerlak! wat heb-je toch een praats!"

„Licht dat ik wat heb! Hier, pak aan met je knuisten, en nou vooruit alsjeblieft!"

't Klonk zoo kluchtig dat bevel van zoo'n klein ventje, nog echt met zoo'n schooljongensstem, dat Zwart-Jan er lachend het hoofd om schudde, en de andere jongens het uitgierden. Met opgewekten geest en vroolijken moed werd het tochtje aanvaard. Er werd gepraat en geplaagd, gefloten en gezongen. Bij de wegen, die van enkele dorpen op den straatweg uitmondden, of bij de paden, die van sommige huisjes uit den polder naar den grooten verkeerweg leidden, voegden zich nog andere blauwbroekjes bij het groepje, allen even blij om Jan weer op een fiets en den kleinen Kakkerlak ergens op een steppie of als een kindje voorop te zien. Maar het liefst stond de kleine, brutale rakker op het steppie achter Zwart-Jan.

„Vind-je 't nou niet heerlijk, Jan?"

„Als ik jou achter me heb, neen!"

„Dat wil ik best gelooven; want dan is 't een héele trap!"

„Ben-je dol! Zoo'n mugje als jij!..."

„Mugje? 'k Heb me laatst laten wegen, en wat denk-je wel dat ik woog?"

„'t Kan me niks schelen! Drie zooals jij... en ik rijd ze nog wel in de watering!"

Daar had Kakkerlak verbazend veel schik in:

„Neen maar!" riep hij uit, „dat is me ook een kunst!"

Zwart-Jan lachte, dat voelde Kakkerlak aan het trillen van zijn rug.

„Jan," fluisterde hij, zich plotseling over zijn breeden voorman heenbuigend, „weet-je wat je nu doen moest?"

„Nog niet!"

„Vragen of je mee mag naar zee!"

„'k Wou liever dat...."

„Ho, ho! Lieve koekjes worden niet gebakken, en daarom ga-jij met ons mee!"

„Zwart-Jan schudde weer glimlachend het hoofd.

„Vort," zei hij, „van m'n steppie af."

„Waarom?"

„Je wordt me te zwaar!"

Kakkerlak zei in plat Regenteesch, dat Zwart-Jan onwaarheid sprak.

„Nou dan... de fiets lijdt te veel als het te lang duurt. Als het nog *mijn* fiets was!"

Hier zuchtte Zwart-Jan. Kakkerlak merkte het weer aan dien gekromden rug en die breede schouders.

„Je krijgt er weer een, Jan. Heusch, je zult zien dat ik de waarheid spreek."

„'k Zou niet weten hoe!"

„Ik ook niet. Maar... alles komt altijd terecht."

„En als je dan een dubbeltje verliest?"

„Sakkerdrie, dan zoek ik net zoo lang tot ik het terugvind... Een dubbeltje! 't Is geen malligheid!"

„Maar als je 't nou niet terugvindt?"

„Dan.... dan ga ik sjimmen.... tot m'n moeder

meelijden krijgt, en die geeft me licht een stuiver terug."

„En van je vader krijg-je zeker den anderen stuiver."

„Dat kun-je begrijpen! Van dien krijg ik een mep, omdat ik zoo stom was m'n dubbeltje niet beter in m'n knuisten te houden... En nòg een mep omdat ik sjim!"

Zwart-Jan's breede rug danste op en neer.

„Kun-je dan sjimmen als je wilt, Kakkerlak?"

„Nou... met een beetje spoeg onder je oogen gesmeerd, doe-je al een heeleboel... en janken kan een hond wel."

„Je bent een lekkertje!... Goed, dat je vader je tusschenbeide een mep geeft."

„Doet toch geen zeer... En moeder krijgt er nog een beetje meer medelijden door... Licht komt daardoor die andere stuiver nog op de proppen — en dan heb ik m'n dubbeltje weer!... Heusch, Jan, àlles komt terecht."

Zwart-Jan kon niet meer trappen van den lach.

„D'r af, klein monster!" gebood hij. „Laat een ander maar weer eens door jou geturkt worden."

Kakkerlak moest nu wel aan 't bevel voldoen. Maar blij was hij, als hij weer een paar jongens moe gemaakt had. En — voor geen geld van de wereld zou deze 't erkend hebben — dàn was Zwart-Jan ook stiekem blij.

„Stap maar weer op!" zei hij dan beschermend. En zijn hoofd schudde hij er over, dat die anderen toch zoo weinig kracht in d'r beenspieren hadden.

„Jij... jij bent ook zoo sterk!" babbelde Kakkerlak, die gauw weer achter Zwart-Jan op het steppie klauterde.

„Als de fiets het maar uithoudt," herhaalde Jan alweer.

Waarop Kakkerlak opnieuw zijn geliefkoosde stelling

ging toelichten, dat alles terecht komt, en — dat Zwart-Jan mee moest naar zee. Anders ging Kakkerlak ook niet.

„Je kunt toch best zonder mij?"

„'t Zou zoo leutig zijn als jij er bij was, Jan."

Zwart-Jan glimlachte.

„Ja ... Kakkerlak ... 'k zou je wel eens zeeziek willen zien!"

„Dat? ... dat word ik nooit!"

„Wat een lef! ... Jij strijkt dadelijk het vaantje!"

„Wedden van neen?"

„Hoe kan ik nu wedden als ik thuis blijf?"

„Daarom moet-je niet thuisblijven!"

Onwillig schudde Zwart-Jan het hoofd.

„Schei nu uit met die gekkenpraat ... Je maakt me kwaad!"

„Zeg ereis — ik ben geen Soepjurk! ... Die zijn als den dood voor je — maar ik niet, hoor!"

„Als jij ook een Soepjurk was ..."

„Zeg, Jan! Wat zullen die in d'r schik zijn, dat jij thuisblijft."

Zwart-Jan liet zich een heel ruwe uitdrukking ontvallen. Dáár moest Kakkerlak zijn mond over houden!

„Je moet het zelf weten, Jan ... Maar ik weet, dat al de Soepjurken aan 't dansen gaan van de pret als ..."

„Zwijg, zeg ik je!"

„Ho, ho, laat me uitpraten alsjeblieft! Ik wou zeggen, dat de Soepjurken allemaal met d'r beenen van den vloer gaan, als ze hooren dat *ik* niet mee ga!"

Zwart-Jan moest weer lachen.

„Jij gaat."

„Zonder jou nooit!"

„Je moet, zeg ik!"

„Neen, Jan ... de arme Kakkerlak gaat zonder jou niet onder de Soepjurken ... en ik wed dat de meesten van ons niet gaan zonder jou."

De jongens, die vlak bij het babbelende tweetal fietsten, en tusschenbeide in den lach geschoten waren om Kakkerlak, riepen uit, dat Kakkerlak gelijk had. Maar toen werd Zwart-Jan echt boos, en nu zwegen zij maar. Behalve Kakkerlak natuurlijk, die vroeg of Zwart-Jan soms wilde, dat hij voor hem ook eens aan het sjimmen wilde gaan, op die manier als voor zijn vader altijd.

„Jou kleine bloedzuiger!" bromde Zwart-Jan. Maar zijn booze gelaatstrekken ontspanden zich toch weer een weinig.

Zevende Hoofdstuk.

Een verrassing.

Een paar dagen later was het Zaterdag. 's Middags liep Zwart-Jan met een juk met twee manden er aan bokking te venten door de gemeente zijner inwoning. Juist was hij bezig om op de stoep van een huisvrouw zijn koopwaar te roemen, en trachtte haar te overtuigen dat ze bij hem het goedkoopst terecht kon — want bij koop en verkoop was Zwart-Jan even taai en volhardend als bij zijn werk op de Ambachtsschool — toen een agent hem op den schouder tikte.

Verwonderd keek Zwart-Jan op. Wat was er nu weer aan het handje?

„Je moet mee naar het Rechthuis."

„'k Heb permissie, hoor!"

Jeugdorganisatie
RDAM - ZUID
(KATENDRECHT)

„Dat zal wel... Je moest ook het hart eens hebben zonder permissie dat bedorven zootje aan den man te brengen."

„Bedorven zootje?"

„Zeg, zeg... Weet tegen wien je spreekt! ... Maar, gewillig of niet ... je moet mee naar het Rechthuis. De burgemeester wil je spreken."

„Wat moet die van me hebben?"

„Vraag hem dat zelf! ... En, ben-je nu van plan mee te gaan?"

Zwart-Jan haakte zijn manden weer aan het juk en deed dat over zijn schouders.

„Ik kom zoometeen terug, moeder!" zei hij tegen de vrouw, die van dit gesprek getuige was geweest.

En met zijn vasten pas volgde hij den agent naar het Rechthuis. In het voorportaal zette hij zijn nering voorzichtig in een hoekje.

„Hier komen toch geen honden?" vroeg hij aan den agent.

„Die lusten dien rommel niet!" plaagde de agent, „maar stel-je gerust, ik zal een oogje in 't zeil houden — of weet-je wat? Zet de manden maar even bij ons in het wachtkamertje. 't Is wel een stank, maar jij bent ook alle menschen niet."

Dankbaar voldeed Zwart-Jan aan deze uitnoodiging, en toen was hij gereed om voor het hoofd der gemeente te verschijnen.

Wat die van hem hebben moest, begreep hij niet.

Zeker zou weer een van de Soepjurken een klacht

hebben ingediend, die hier verleden Zondagavond zoo op d'r baatje hadden gehad.

In vredesnaam. Hij had er het plezier van ondervonden, en daar moest hij nu 't verdriet ook maar eens voor over hebben.

„Alles komt terecht!" dacht hij, en glimlachte toen. Had hij nu het mondje van Kakkerlak maar; dat jong redeneerde zich overal doorheen!

De burgemeester ontving hem tot zijn onuitsprekelijke verbazing heel vriendelijk.

„Jan," zei die, „ik heb wàt dikwijls klachten over je gehoord — en dat deed mij werkelijk leed. Want, zie-je, je bent net als ik een jongen, die hier gewonnen en geboren is, en nu heb ik er altijd het land aan, als ik van ons volkje booze geruchten moet hooren en nog meer als ik die booze geruchten moet bevestigen. Des te meer deed het me vreugd, nu ik ook eens goede tijdingen over je mocht vernemen."

„Goeie tijdingen over mij, burgemeester!"

De burgemeester moest om dezen onwillekeurigen uitroep glimlachen.

„Ja, Jan!" zoo ging hij voort, „je staat er zelf verbaasd van? Nu kun-je eens ònze verbazing begrijpen! En langs heel vertrouwde kanalen kwamen die berichten tot ons. Want, wat kan een mensch beter vertrouwen dan zijn eigen ooren en zijn eigen oogen!"

Zwart-Jan begreep er nu niets meer van.

„Hoor eens, vrindje! Je mag bij de meeste jongens, die met je knuisten in aanraking komen, in nog zoo'n

slecht blaadje staan — waar is het, dat je werkt als een paard en doorzet met een kop als een Deensche os. Dat heb ik in de laatste dagen van verscheidene kanten over je gehoord. Er zijn er een heeleboel, Jan, die je van harte gunnen, dat je komt waar je wezen wilt... Neen, word nu maar zoo rood niet! Laatst toen ik je een standje moest geven, werd je niet rood, hè? Maar — om kort te gaan — we vinden 't mooi van je, dat je je best doet om nog wat kostgeld op te scharrelen en je ouders wat te helpen ... Kom, jongen, kijk *nu* zoo nijdig niet ... Morgen mag-je van blijdschap op de balken van het orgel een beetje harder trappen — als je 't maar niet te bont maakt, want je weet: ik ben ook president-kerkvoogd!"

Zwart-Jan keek nu den burgemeester met een ongeveinsde verbazing aan. Blijdschap? Dat was een woord sedert lang onbekend voor Jan.

De burgemeester lachte, als iemand, die een groote verrassing voorbereidt. En dat was ook zoo. Want hij bracht Jan naar een aangrenzend kamertje.

En daar.... goeie genade, — Jan dacht dat hij gek werd van blijdschap — daar stond een prachtige, glanzende en glimmende fiets.

„IJzersterk!" zei de burgemeester... En breng hem maar dadelijk naar je huis... Want die hebben ze nu op voorschot voor jou gekocht!" ...

„Voor mij... voor mij? En wie hebben dat gedaan?"

„Een paar luitjes, die 't voor een poos best missen konden, en die schik in je hadden!... Natuurlijk moet-je

het later terugbetalen. Maar 't komt er niet op aan, al is het over twintig jaar!..."

Zwart-Jan beefde. Hij kon zich haast niet meer inhouden. Hij beet op z'n tanden, hij wilde nog zijn fatsoen of eigenlijk zijn gewone onverschilligheid bewaren....

Toch ... 't werd hem te machtig.

Toen — met één sprong was hij bij de fiets.

Hij knielde er bij neer, hij bevoelde en betastte haar, kroop er langs en boog zich er over heen. Geen deeltje bleef ongeliefkoosd door zijn oogen en zijn handen.

En allerlei onzin praatte hij door elkaar — en telkens keek hij op, of 't waarachtig wel ernst was, en de burgemeester hem niet voor het lapje hield.... En terugbetalen *zou* hij 't.

„Aan den burgemeester zelf?" vroeg hij.

„Ja!..."

O, later, later zou hij er voor werken tot 't bloed hem uit de nagels kwam; nietwaar, burgemeester?

Die stond maar van ja te knikken.

„Christenenzielen, burgemeester ... wat voor menschen hebben me dat toch gelapt!" vroeg hij weer.

Om die zotte vraag lachte de burgemeester zoo, dat de tranen hem over de wangen rolden.

„En is die kar nou waarachtig voor mij?"

„Marsch!" zei de burgemeester, „je zou me gek maken door al dat gevraag."

„En mag ik 'm meenemen?"

„Dacht-je, dat we je die kar nog achterna zouden slepen?"

Zwart-Jan schaterlachte om dat gezegde. En nu rolde

hij zijn prachtig, heerlijk eigendom de kamer uit, de gang in, en bedanken deed hij niet, en zijn bokking vergat hij ook,

Hij rinkelde met de fietsbel, dat de agent uit z'n hokje schoot.

„Je manden met bokking, jò!"

Plots schoot Zwart-Jan iets door het hoofd.

„Houd eens eventjes vast... maar voorzichtig, dóódvoorzichtig, hoor!"

Het kostte hem moeite aan een ander, zij het dan ook voor eenige oogenblikken, zijn schat toe te vertrouwen.

„Wat weerga, jongen, wat moet ik met die fiets doen?"

Doch Jan, na zich even wèl overtuigd te hebben, dat de agent, die zelf een fietser was, het prachtstuk goed in handen hield, liet hem vragen en praten zooveel hij wilde, snelde naar het wachtkamertje der politie, monsterde met kennersblik zijn koopwaar, greep twee van de vetste bokkingen, stormde daarmee de burgemeesterskamer binnen en lei de twee goud-bruine voorwerpen vlak voor het edelachtbaar hoofd der gemeente neer.

„Daar, burgemeester, smul daar nou eens lekker van!"

Half verschrikt keek die op.

„Ben-je heelemaal dol, jongen? Die legt me daar die vette dingen zoo maar op m'n mooie tafelkleed!"

Maar Jan was al weg.

„'k Haal straks m'n rommel wel!" riep hij den agent toe, loodste zijn kar naar buiten, sprong er op en reed klingelend de straat op — en 't kon hem op 't oogenblik niet schelen waarheen.

Achtste Hoofdstuk.

Zwart-Konijn gaat een weddenschap aan.

Zelden werd een voorwerp zoo algemeen en langdurig bewonderd, als de nieuwe fiets van Zwart-Jan door de blauwbroekjes. Het was geen weeldestuk, maar een eenvoudige, ijzersterke kar, echt een rijwiel voor een werkmansjongen, die met alle weer en over allerlei wegen er van door moest. En volledig was de fiets ook; een karbitlamp tegen den tijd der lange avonden, een free-wheel en een terugtrap-rem, om van slikborden, een pompje en het gereedschapstaschje nu maar te zwijgen.

„Die zal ook 'n mooien duit gekost hebben, Jan!"

„Dat zal waar wezen ... Maar tegen m'n vader heeft de burgemeester gezeid, dat 't nog al schikte. En ... al

moest ik er later honderd jaar voor werken, dan kon 't me nog niet schelen."

„Die rijke schrokken hadden 'm je toch eigenlijk maar cadeau moeten doen."

„Neen!" riep Zwart-Jan, zich uit de bewondering van z'n fiets oprichtend. „Als ik 'm gekregen had ... ja, dan zou ik 'm ook wel aangepakt hebben — nou zeg, met twee handen, hè? — maar dan ... dan zou het niet zoo ... zoo ... ja, 'k weet zelf niet hoe het dàn geweest zou zijn. Nou ben ik heel, hééł blij, en meteen heb ik wat waarvoor ik werken kan. Dat 's ook wat."

Ja, dat begrepen al zijn kameraden. Van je vader en moeder wat krijgen, dàt 's wat anders.

„Al is 't maar een pak slaag!" merkte Kakkerlak leukweg op.

Die kleine guit had er nu geen kans meer op om bij Zwart-Jan op het steppie te staan. Ten minste daar plaagde deze hem mede. Want, als 't er op aankwam, reed Kakkerlak liever op de fiets. Hij zweefde nu toch vlak naast den hoofdman, die echter bij de eerste ritten veel meer op zijn kar dan op den kleinen plaaggeest lette. Wel had hij hem, den eersten morgen, bij den triomfantelijken oprit met de door ieder hooggeroemde fiets, op den schouder geklopt en gezegd:

„Je hebt gelijk gehad, weergasche kleine Kakkerlak; alles komt terecht!"

„Wel zeker, Jan; altijd maar moed houden!" had de kleine met zulk een ernst geantwoord, dat men grijnzend

het hoofd geschud, en langzaam, zooals jongens dat soms doen kunnen, gezegd had:

„Hoor nou die Kakkerlak eens!”

Die liet de groote jongens maar het hoofd over hem schudden. Overal hoorde men dezer dagen zijn hooge stem. Had *hij* niet voorspeld, dat het met een fiets voor Zwart-Jan in orde zou komen?”

„Dat kun-je *nu* licht zeggen,” beet Zwart-Konijn hem in 't speelkwartiertje toe. „Als er wat gebeurd *is*, kan ik ook wel zeggen, dat ik 't voorspeld heb. Dáár is geen kunstje aan!”

En Zwart-Konijn liet de spieren om zijn neus werken, dat Kakkerlak er toch ereis vol verbazing naar kijken moest. Onwillekeurig deed hij 't even na, doch was te diep beleedigd om er zich verder in te oefenen.

„Wil ik *jou* eens wat zeggen?” — en het was kluchtig het kereltje, dat zulk een hoogen toon aansloeg, tegen dien langen, opgeschoten jongen te zien opkijken — „ik wil je nòg wat voorspellen... en als dat niet uitkomt, mag ik lijden, dat ik hier net zoo'n boterhammen-mes krijg als jij!”

En ter verduidelijking wees hij op zijn wipneusje, dat bij hem aan het eind een beetje stomp uitliep.

De jongens, die er bij stonden, keken dadelijk naar den voorgevel van Zwart-Konijn, en lachend moesten zij erkennen, dat die neus, al krom genoeg van nature, erg scherp werd, wanneer zijn baas aan het pruimen was.

Zwart-Konijn had zijn beleediger wel even af willen rammelen, maar liet dat wijselijk. Bij ervaring wist hij, dat Kakkerlak niet gemakkelijk te hanteeren was. Die spartelde je vanzelf uit de knuisten, schopte maar dadelijk raak en zette meteen een keel op als een speenvarken, dat men in den staart knijpt. Alle menschen — en jongens zijn ook menschen! — kregen dan gewoonlijk medelijden met hem, verlosten hem van zijn vijand, die op den koop toe nog een pak slaag kon krijgen. Neen, 't was beter goeie vrienden te blijven met den kleinen Kakkerlak, die juist aan de vlugheid van zijn bewegingen zijn zonderlingen bijnaam te danken had.

Zwart-Konijn koos dus de wijste partij en vroeg enkel maar wat Kakkerlak te voorspellen had.

„Jawèl,” zei het kittige ventje, heel tergend dat „jawèl” uitrekkend, „dacht-je, dat ik dat zoo maar aan je boterhammen-mes zou hangen?”

„Kakkerlak, pas op!”

„Dat doe ik juist. Want als ik jou mijn geheim vertrouwde, wisten morgen alle jongens het.”

Zwart-Konijn lachte spottend.

„Een rare voorspelling, die een geheim moet blijven. Op die manier kan ik het ook wel!”

„Wedden van neen?”

„Aangenomen!”

„Om een dubbeltje?”

„Ik leg er nog een pakje sigaretten bij!”

„Kremlin?”

„Zeg... denk-je, dat ik 't voor het opscheppen heb!”

„O, hij krabbelt al terug, hij is bang voor z'n hachje!”

„Neen, leelijke Kakkerlak, ik doe het om jou te

sparen. Want jij verliest het, natuurlijk. Naar het dubbeltje zal ik dan wel moeten fluiten; maar m'n sigaretje wil ik er ten minste van rooken... Met een pakje Pirate ben ik tevree."

„Nou, 'k wil er geen ruzie over maken," betuigde Kakkerlak. „Jelui, jongens, bennen allemaal getuigen. En nu gaan we voorspellen. Geheim-voorspellen altijd!"

„Daar ben ik juist nieuwsgierig naar," gaf Zwart-Konijn te kennen, en allen waren dat met hem.

„Wel ja, sukkel," smaalde Kakkerlak. „Ik zal 't je dan maar eens voordoen. Wie heeft er een stukje papier en een potlood."

Potlood was er wel, maar papier niet.

„Is een sigarenzakje ook goed?"

„Zoo? Rook jij ze van een cent een kruiwagen vol?.... Kijk, zoo'n schrok! Hij haalt er nog een uit! Die had-je best aan mij kunnen presenteeren."

„Op je gezicht!" zei de aangesprokene, gauw de sigaar tusschen zijn kiel wegstoppend.

„Nu, steek dat vieze, vuile zakje er dan ook maar bij," riep Kakkerlak, het aangeboden voorwerp weg-smijtend, zoodat het een eindje verder neerwarrelde.

Doch op die manier kwam van het geheim-voorspellen niet veel.

„Ik weet het anders!" sprak nu Kakkerlak na een poosje te hebben nagedacht. „Luchtbol, kom jij eens hier."

„Als je gaat schelden..."

„Schelden? Jij noemt me Kakkerlak, licht dat ik Luchtbol tegen je zeg.... Hier, zeg ik je!"

Alle jongens lachte. En Luchtbol was zoo goed niet, of hij moest aan het bevel gehoorzamen.

„Hoor eens aan je oor!"

„Nou, gauw dan, ik breek haast in tweeën!"

„Eerst je hand er op, dat je aan niemand wat zal vertellen, vóór dat mijn voorspelling uitgekomen is."

Luchtbol deed het.

Jelui bennen er allemaal getuigen van, jongens!" herhaalde Kakkerlak, den kring rondziende.

„Wat is hier toch aan 't handje?" vroeg Zwart-Jan, die nu op het troepje afkwam.

„Geen kwâjongens bij groote menschen!" zei Kakkerlak.

En terwijl allen over dezen uitroep hun vroolijkheid te kennen gaven, trok hij het oor van Luchtbol tot bij zijn mond, waarvoor hij op de teenen ging staan, en fluisterde hem wat in het oor.

Het werd doodstil, en met verbazing zagen allen, hoe Luchtbol een zeer ongeloovig gezicht zette.

„Dat doet hij nooit!" gaf hij te kennen.

„Mondje dicht!" beval Kakkerlak. „Begin-je nou al langs je neus neer te kletsen?"

„Neen, neen!" schudde Luchtbol. „Maar dat... dat..."

„Dat 's nou een geheime voorspelling!" knikte Kakker-lak met groote voldoening. „En nou jij, Zwart-Konijn!"

Zwart-Konijn kouwde sterk op zijn pruim.

„Ik heb niks te voorspellen!"

„Dat 's gemeen!" riepen de jongens.

Zwart-Konijn kreeg het benauwd. Of hij wilde of niet, hij moest wat voorspellen. En haasten moest hij

zich ook, want de bel luidde al. Daarom greep hij maar gauw het oor van Luchtbol en blies daar een paar woorden in.

Luchtbol lachte.

„Ik geloof, dat jij het winnen zult!"

„Mondje dicht!" lachte nu ook Zwart-Konijn vergenoegd.

„Naar binnen, jongens, naar binnen!" riep de directeur en klapte in de handen. „Zijn jelui vandaag doof, dat je de bel niet eens hoort?"

Druk redeneerend en het geval besprekend, gingen de jongens naar binnen.

Kakkerlak trok Luchtbol nog even bij den arm.

„Wat voorspelde hij?" vroeg hij met een knipoogje.

Doch Luchtbol schudde hem van zich af.

„O, Kakkerlak, Kakkerlak, wat zit-je er in! Verliezen doe-je 't zeker!"

„Ik? ... Wedden van neen?"

En als Luchtbol niet wijzer geweest was, had Kakkerlak zich alweer in een weddenschap gestoken.

Negende Hoofdstuk.

De eer alleen voor de Kostschool?

Het was natuurlijk al spoedig bekend geworden, dat de leerlingen der Ambachtschool den oefeningstocht mede zouden maken. Toen de leden van de club welke zich ten doel stelde de jongens de baas te laten worden, dit nieuws vernamen, was er onder hen een storm van verontwaardiging losgebarsten.

Neen, neen! De eer van dat drijvende vacantie-kamp moest alleen voor de Kostschool van Koron blijven. Geen anderen er bij! En bovendien: de Ambachtjongens waren dood verklaard, zeiden ze. Welnu, met doodverklaarden kon men niet in een schip de zee opgaan.

„Neemaar, dàt is duidelijk!" riep Racer uit „'t zou dan wel iets van de vaart op een spookschip wegkrijgen."

De Voorzitter lachte.

„Daar heb-je geen ongelijk in, Racer. En toch.... het zal wel moeten gebeuren, dat ik ditmaal voor den Vliegenden Hollander speel!”

„Wat?” riep men, „zou die rommel met ons uitvaren? Een mooie grap! Jij bent nog al de voorsteller van die doodverklaring, waar meer dan een van ons al voor op zijn baaitje heeft gehad.”

De Voorzitter schudde het hoofd.

„Het spijt me, dat ik om twee redenen je aan moet raden tijdelijk ons besluit te schorsen. De eerste reden is, dat we er onzen voornaamsten donateur, die tegelijk onze machtige beschermheer is, er verschrikkelijk veel verdriet door zullen aandoen.”

Dat was zoo. Een gemompel onder de aanwezigen bewees, dat de voorzitter op zijn beurt nu eens den spijker op den kop had geslagen. Gelijk wij toch uit deze weinige woorden van hem hebben kunnen opmaken, was de club,— die tegenwoordig geregeld vergadering hield op de tennisbaan, waardoor men beter de niet ingewijden op een veiligen afstand kon houden — overgegaan tot het instellen van een klasse donateurs. Dat wil zeggen, dat men oudere lieden, en dus meestal de vaders en moeders der clubgenooten, in de gelegenheid had gesteld door een jaarlijksche contributie, welke niet minder dan een rijksdaalder mocht bedragen, de kas der vereeniging te spekken. Juist daardoor had zich onder de clubgenooten een partij gevormd, waarvan, zeer eigenaardig, de leden elkaar niet kenden, omdat zij, ieder voor zich, er zich over geschaamd zouden hebben de ware oorzaak van hun stille tegenwerking te

openbaren. Het waren zij, die, hetzij in een brief welken zij van huis ontvingen, hetzij thuis zelf, van hun ouders moesten vernemen, hoe het grapje van dat clubje-spelen op den duur wel wat kostbaar werd. Om hun fatsoen te houden, lieten zij hun kinderen meedoen, ja, hadden zij niet durven nalaten donateur te worden. Nu zouden daar alweer de uitgaven voor het zeereisje bijkomen. Geen wonder, dat deze leden, die telkens hun ouders hoorden zaniken, tot de mopperaars gingen behooren en zich tegen wil en dank aansloten bij de aristocraatjes, die zich vernederd gevoelden bij het denkbeeld, om een viertal weken achter elkaar aan boord van een schip op gelijken voet behandeld te worden met, gelijk zij het verachtelijk uitdrukten, dat rommeltje van de Ambachtsschool. De aristocraatjes gevoelden zich wat meer dan die blauwbroekjes, die timmerjutters en die verfbedervers! Zij wisten wel, dat er in dienst geen onderscheid is en geen onderscheid mag zijn. En om nu in tegenwoordigheid van werkjongens, die, door hun dagelijkschen arbeid, misschien beter konden aanpakken, door een of anderen matroos of een kwartiermeester — ook al lieden die niet gewoon zijn een blaadje voor hun mond te nemen — voor stijve hark of stommeling te worden uitgemaakt, dáár hadden de jongeheertjes geen zin in. Zij klemden zich daarom aan dat doodverklaringsbesluit vast.

Toch — toen hun voorzitter, die zelf tot den aanzienlijken stand behoorde, sprak van den Markies, wisten zij hier weinig of niets tegen in te brengen. Want hun

ouders zouden niet gaarne willen, dat de Markies voor het hoofd gestoten werd.

Het nu maar zoo dadelijk opgeven, wilden zij echter niet. Eer hun Voorzitter tot de opgave van de tweede reden overging waarom hij het beruchte besluit voor onbepaalden tijd wilde intrekken, vroeg een der aristocraatjes het woord, en wees er op, dat het niet kwaad zou zijn den Markies met het groote bezwaar, namelijk met dat nu eenmaal genomen en nog altijd van kracht zijnde besluit, in kennis te stellen. „Misschien wil Nelly dat zelf wel doen," voegde hij er aan toe.

Nelly antwoordde, dat zij het doen zou. Zij legde deze belofte niet zonder eenige verwarring af. Geen wonder! Niemand vermoedde, dat zoo een, dan voorzeker zij voldoende opheldering had kunnen geven van de handelwijze van haar oom ten opzichte van de Ambachtsjongens. Zij had er meer dan eens met haar oom over gesproken, dat het toch zoo jammer was van die verdeeldheid onder het jonge volkje in de stad.

„Als ze maar eens allen voor een poosje bij elkaar moesten blijven, zouden ze elkaar wel leeren waardeeren," meende hij. Nelly had dit sterk in twijfel getrokken, maar toen ze zag hoe deze twijfel haar oom werkelijk pijn deed, was zij met haar goed hartje met hem mee gaan hopen en gelooven, dat het toch wel mogelijk zou zijn.

„Nietwaar?" had de Markies opgefleurd uitgeroepen. „O, Nelly, dat jonge goedje kan dikwijls veel edelmoediger zijn dan wij, oudjes!"

Ze had gelachen om dat „wij, oudjes!" en de Markies, die haar begreep, lachte toen ook.

„Domme, oude man, hè, om een jong, fleurig bloempje al onder het dorrend struikgewas te willen rekenen!"

Nelly had haar handje op zijn mond gelegd. Zóó mocht oom niet spreken, en ja, nu geloofde zij vast met hem, dat, als al die jongens eens voor een feit geplaatst werden, het alles nog wel in orde zou komen. En toen was ook de uitnoodiging aan de leerlingen der Ambachtsschool verzonden.

Neen, niemand beter dan zij, wist welk een grievende teleurstelling het voor hem zou zijn, wanneer de clubgenooten weigerden om de Ambachtsjongens als krijgskameraden mee te nemen en in de eer te doen deelen, waarop in deze dagen de Kostschool van Koron zoo trotsch was. Zij had zich nu wel dadelijk naar hem toe willen begeven om hem die Jobstijding te brengen en, mocht het zijn, met hem middelen te beramen om alles weer in orde te brengen.

Zij bleef hier nog even over denken, en de woorden van den Voorzitter, die tot de ontvouwing van zijn tweede reden zou overgaan, gingen haar eerst voorbij. Maar onwillekeurig drongen die toch tot haar door, en eindelijk luisterde ook zij met evenveel aandacht als de geheele vergadering.

Slank en hoog stond hij daar, de jeugdige Voorzitter, zijn lenig lichaam gestoken in het flanellen tennispak, dat hem zoo goed kleedde; in houding, gebaren, uitdrukkingswijze, in alles verried hij den zoon van goeden

huize. 't Ging hem zoo ongekunsteld, zoo geheel van zelf af, toen hij liet uitkomen, dat *hij* voorzeker niet eenige vrees voor de leerlingen der Ambachtsschool getoond had en niet van plan was zich ooit door hun plompe wijze van optreden, noch door hun overmacht, te laten nederslaan. Eerlijk beleed hij, dat hij er geen voorkeur aan zou geven om met hen om te gaan. „Maar," riep hij uit, „als de nood aan den man komt, zal ik de eerste zijn om mijn hand uit te steken, en hen mijn kameraden te noemen. Iedere jongen zoekt den vriend, met wien hij omgaat, uit eigen kring; dat spreekt van zelf. En geeft het vijandschap tusschen twee scholen — welnu, dan heb ik altijd getoond, dat de jongens en meisjes van de school waarop *ik* ga, op mij rekenen kunnen. Maar op iemand laag neer kijken, neen, dat heeft mijn moeder mij vergeten te leeren. Ik veracht een ruwen en gemeenen jongen, maar niet een, die een minder mooi pakje draagt dan mijn moeder voor mij kan koopen. De vijanden van onze school heb ik helpen doodverklaren, omdat ze zoo ruw en onbeholpen ons aanvielen en vervolgden. Maar een krijgskameraad kan mij iedere Regenteesche jongen zijn, die het liefste woord, dat ik ken, precies zoo uitspreekt als ik, en voor mij is het liefste woord van onze taal dat.... waarmee ik mijn moeder aanspreek!"

Het was doodstil, toen de Voorzitter op zachten maar innigen toon deze laatste woorden uitsprak. Eenige oogenblikken blééf het stil. Toen rolde als een onweer een betuiging van algeheele instemming aan. De kordate Els liep op hem toe, greep hem bij den arm en fluisterde

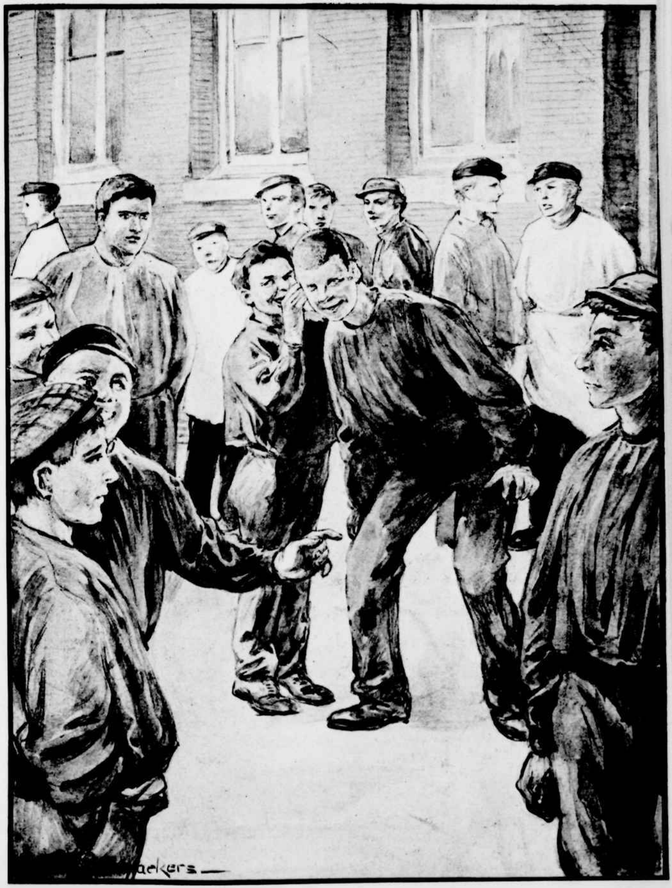

„Nou, gauw dan, ik breek haast in tweeën!" (Bladz. 105.)

hem met glanzende oogen toe: „Ik dank je, George." En ook Nelly's gelaat straalde. Al haar beschroomdheid vergetend, knikte zij hem met blijde verrassing toe. Geen wonder! Zij wist, dat haar oom het pleit gewonnen had.

Eerlijk als George was, betuigde hij aan de vergadering, dat hij zijn voorstel thans niet in stemming zou brengen. Allen moesten eens goed over zijn woorden nadenken, en den volgenden dag zou de beslissing plaats hebben.

Dien avond werd toch nog door de aristocraatjes gewerkt om aanhangers te werven tot afstemming van het voorstel. Zij vonden, zonder dat zij eigenlijk goed begrepen *waarom*, steun bij de leden, wier ouders tegen de kosten opzagen. En daar de neutralen niet mochten meestemmen, omdat zij in dat geval te partijdig waren, ja, zelfs voor een gedeelte stappen hadden gedaan om op dezelfde voorwaarden als hun bloedverwanten, de Ambachtsjongens, mede te mogen gaan, was het niet zeker, dat het schorsingsbesluit met vlag en wimpel herroepen zou worden. En als dit niet met een flinke meerderheid geschiedde, zou er altijd iets blijven zitten tusschen hen, die gedurende vele weken krijgskameraden zouden zijn.

Even voor de stemming verzocht Nelly het woord. Zij vroeg, of voor hen, die daarop aanspraak wilden maken, de noodige uitgaven niet geheel of gedeeltelijk uit de kas der vereeniging betaald konden worden.

„Was dàt maar waar!" verzuchtte de Voorzitter. „Helaas is die kas nog te schraal daarvoor!"

Toen deelde Nelly in haar hoedanigheid van Penningmeesteres mede, dat van eenige personen, die onbekend

wenschten te blijven, een groote geldsom ingekomen was. Zij noemde die som, en ineens steeg er een luid gejuich op. Dat kwam van den kant der leden, wier ouders het bekende bezwaar hadden, en niet minder van de neutralen, die nu niet meer aan het vragen en verzoeken behoefden te gaan. Met een van blijdschap gloeiend gelaat bracht nu de Voorzitter het voorstel in stemming, dat, met de stemmen der aristocraatjes tegen, aangenomen werd. Het doodverklaringsbesluit was dus tot nader orde geschorst.

Tiende Hoofdstuk.

De bui komt van een anderen kant opzetten.

Wat was de goede Markies blijde, toen hij van Nelly dezen uitslag vernam. Nu zou hij zijn doel toch kunnen bereiken, om al dat jonge, levendige goedje eens nader met elkaar in aanraking te brengen.

Men stelle zich dus zijn ontsteltenis voor, toen de bui van een anderen kant dreigde op te zetten. Op een vraag om inlichtingen aan den directeur der Ambachtsschool, hoe het met de aangifte van zijn leerlingen stond, kreeg hij de onverwachte mededeeling, dat het daarmede al heel slapjes ging. Bij het verzenden van deze tijding hadden zich slechts een paar der schilders-, enkelen der timmermansleerlingen, doch tot overgroote verbazing van den directeur nog niet één der blauwbroekjes opgegeven,

die niet alleen het overgroote deel der schoolbevolking vormden, maar ook voor hun toekomst inderdaad het meeste belang bij zulk een zeetochtje zouden hebben. De directeur schreef er bij, dat hij er niets van begreep, en evemin deden dat de andere onderwijzers. Te meer bevreemdde hem dit, omdat bij het voorstellen van het uitstapje zijn indruk was geweest, dat de meerderheid der jongens er dol op was.

De oorzaak van die vreemde houding der blauwbroekjes, we weten het, zat 'm in Zwart-Jan. Die had eenmaal gezegd, dat hij niet bidden en smeeken wou om mee te gaan, omdat hij niet begreep waarom *hij* juist de uitbijter moest zijn. En als Zwart-Jan nu eenmaal iets niet wilde doen, kon men hem eer in stukken scheuren dan hem tot een andere meening te brengen. Zelf had hij er nu inwendig het land aan dit gezegd te hebben. Het was ook in de dagen geweest, toen hij zich zoo diep rampzalig gevoeld had. Toen was, heerlijk en schitterend, dat groote geluk van de nieuwe fiets gekomen, en het is wonderlijk, hoe het geluk aan de menschen een heel anderen kijk op de dingen dezer wereld geeft. Als *nu* de directeur naar hem toegekomen was, een glimlach op het gezicht en de hand vooruit gestoken, dan had Zwart-Jan dadelijk toegeslagen, ook gelachen en uitgeroepen: „Graag, dolgraag!" Helaas, dat kon de directeur niet doen. Men had toch altijd bij Jan het lijntje een beetje strak te houden. Gaf men hem te veel toe, dan zou hij, met zijn lastig karakter, zelf liefst het baasje gespeeld hebben. Hij was, zonder dat hij in kwâjongensstreken en geluier

verviel, inderdaad de lastigste leerling, dien men ooit op school gekend had.

De blauwbroekjes zaten er niet minder mee in. Gáán zouden zij, maar zonder hun hoofdman deden zij dat niet graag. Hij mocht stug en stuursch zijn, nooit had hij ze verlaten als ze in de verdrukking zaten. Hij zei wel, dat ze gerust hun gang konden gaan en dat hij ze flauwe kerels zou vinden als ze om hem dat prettige reisje afsloegen. Maar ze wilden tot het uiterste oogenblik wachten, eer ze hem alleen lieten staan. Wie weet, of ze hem niet bewegen konden zijn kop te breken.

„Dat doet hij niet!" verzekerden de meesten.

„Niet?" klonk de hooge altstem van Kakkerlak. „Malligheid! Nooit moet-je den moed opgeven. Alles komt terecht!"

„Alles? Ja!" merkte er een ter snede op. „Alles, behalve juist dat eene: dat Jan zijn kop breekt!"

Op dit oogenblik verscheen een der timmerjutters op het tooneel. Een grof gebouwde jongen, maar met een goedig gezicht. Dadelijk kreeg hij heel het standje tegen zich.

„Jij hebt Jan verraden!..... Flauwe vent om je nu al op te geven!"

De grofgebouwde jongen met het goedige gezicht schudde bedaard het hoofd.

„Ik vind, dat ieder maar voor z'n eigen moet zorgen!"

„Best, hoor! Dan zullen we jou ook aan je eigen overlaten als de Soepjurken je te pakken hebben."

„Laat ze komen! Ik wacht ze af!" antwoordde de

stevige baas, onwillekeurig zijn vuisten ballend, maar zonder dat de goedige lach week van zijn gelaat.

Daar had men toch wel een beetje ontzag voor. Maar Kakkerlak kwam ook nu voor zijn hoogvereerden beschermer op, en roerde zijn mondje op een geweldige manier.

„Kakkerlak!" sprak de groote jongen op zijn rustige manier, en zijn zware stem scheen van heel diep te komen, „ieder mensch moet er voor zorgen dat hij binnen komt."

„Binnen komt?"

„Dat is nog al wiedes. Kakkerlak! Daar zorgt jou vader voor en de mijne ook, ja, de rijkste menschen zorgen daarvoor."

O zoo! Ja, nu begreep men hem.

„En," zoo ging hij voort, „daarom heb ik er nu ook maar voor gezorgd, dat ik binnen ben."

Hij sprak heel plat. Daarom zei hij zoo ongeveer: „binnen bin."

In groote stilte hoorde men deze wijze woorden aan. Daardoor gestreeld, ging de grove jongen met het goedige gezicht aldus voort en sprak de wijze woorden:

„Want zie-je.... die binnen binnen, binnen binnen!"

Een oneindig groot gelach ging er op. Men brulde het uit. Maar boven alles hoorde men het schelle geluid van Kakkerlak, die het uitschreeuwde van: „Die binnen binnen, binnen binnen!"

Op dit oogenblik verscheen meester Knutselaar ten tooneele, door den directeur er op uitgezonden, of hij den

koppigen Zwart-Jan er toe kon brengen het verzoek te doen.

„Waar hebben jelui zoo'n dollen schik om?"

„Die binnen binnen binnen binnen!" ratelde Kakkerlak als een afloopende wekker zoo snel.

Meester Knutselaar keek nu den een en dan den ander aan, maar heel lang had hij daar geen tijd toe, want de grove jongen, die een kleur als vuur gekregen had, pakte Kakkerlak tusschen zijn groote vuisten.

„Die binnen binnen binnen binnen!" klapperde de kleine bloedzuiger maar, hoe geweldig de timmerjutter hem ook te pakken had. Blauw en paars werd hij van de pijn, maar het wekkertje bleef aldoor afloopen.

Meester Knutselaar verloste eindelijk dien kleinen al maar afloopenden wekker uit de harde knuisten van den groven boy, die voortaan den bijnaam van Binnen-binnen bleef dragen.

Toen meester Knutselaar den vrede hersteld had, door den grooten jongen naar boven te jagen en Kakkerlak bij zijn lurven te pakken en achter slot en grendel te brengen in een lokaal, vanwaar men hier nog altijd zijn wekker hoorde afloopen, — keek hij rond naar Zwart-Jan. Die was er niet, zeiden de jongens. De meester-smid liet hem van diens huis een ornament-teekening halen.

Meester Knutselaar keek de jongens eens aan, en zij deden het hem.

„Nog al zijn kop niet gebroken?"

„Neen, meester! En hoe vind-je dat nou?"

„Kinderachtig" zei meester Knutselaar met een

grooten nadruk op de twee eerste lettergrepen van dat woord.

Weer was er een groot stilzwijgen, waarin men heel in de verte het geratel van Kakkerlak hoorde. Ze moesten daar toch even om glimlachen.

„Dat is ook een gebakje!" grinnikte de meester, met zijn hoofd naar de plaats wijzend waar het rikketikkend geluid vandaan kwam.

„Ja meester.... en wil-je wel gelooven, dat die kleine bloedzuiger alles van Zwart-Jan gedaan kan krijgen?"

„Is 't heusch waar?" vroeg de meester met groote belangstelling, doch niet zonder eenig ongeloof in den toon zijner stem.

Nadrukkelijk werd hem dit verzekerd. Kakkerlak kon met den geweldigen en eigenlijk door iederen jongen min of meer gevreesden Zwart-Jan doen wat hij wilde.

De grijze oogen van meester Knutselaar keken hen strak aan.

„Zou-ie soms...?"

Meer zei hij niet, maar de jongens begrepen hem.

Ze schudden troosteloos het hoofd.

„Dàt kan geen mensch, meester."

Op dit oogenblik kwam Zwart-Jan op de plaats. Onwillekeurig keken allen hem aan, en hij, verwonderd over die algemeene belangstelling, liet zijn blikken van de jongens naar den meester gaan.

Het was ongewoon stil.

Daar klonk het, zwakjes wel is waar, maar toch duidelijk uit de verte:

„Die binnen binnen binnen binnnen!"

„Wat hoor ik nou?" vroeg Jan ten hoogste verbaasd.

Daar woei plotseling een lachvlaag over de plaats. Ieder begon aan het uitleggen, met het gevolg dat Zwart-Jan er niets van begreep. Zooveel werd hem echter duidelijk, dat Kakkerlak er mee gemoeid was.

„Is die weer aan den gang geweest?" vroeg hij, en al de stugheid was van zijn gezicht verdwenen.

„Nou, alsjeblieft!" zei meester Knutselaar. „Maar dat 's waar ook, Jan. Je hebt al zoolang gevraagd om m'n werkplaats eens te zien..,"

„Hè ja, meester."

„Wel, dan kan ik je vandaag eris je zin geven. Loop in je uurtje tusschen twaalven en eenen maar eens bij me aan."

„Mag ik dan m'n boterhammen meebrengen? Anders gaat er weer zooveel tijd af."

„Kom-jij maar met je stikken bij me, vrind. Van m'n vrouw krijg-je er licht nog een koppie troost bij."

„Hè, meester," riepen een paar jongens, „mogen we meekomen?"

„Zeg, denk-je dat 't bij mij thuis een kazerne is? M'n vrouw zou zoo'n bende zien aankomen! Neen, hoor, 't moet maar twee aan twee, en de rest aan troepjes. Je hoofdman eerst, en later weer eens een paar anderen."

„Zwart-Konijn bewoog àl de spieren om zijn neus.

„Een paar is toch twee, meester! Mag ik dan met Jan mee komen?”

Meester Knutselaar hield met zijn twee grijze oogen het gelaat van Zwart-Konijn onbarmhartig vast.

„Zeg eris, maatje... je weet toch wel, dat hier op school het pruimen ten strengste verboden is?”

„Pruimen?... Ik pruimen, meester!”

„En wat trek-je dan zoo raar met je mond, hè?”

„Dat is van de zenuwen, meester!”

De jongens schoten in den lach. En Zwart-Jan zei: „Nou, *die* kan je voelen!”

Meester Knutselaar grinnikte ook.

„'k Heb nu geen tijd meer, jò. Anders zou ik je eens in je mondspieren knijpen, dat je ineens al je zenuwachtigheid voor goed inslikte.”

Men had veel schik in die bedreiging, en Zwart-Konijn schoof onwillekeurig een eindje van den meester af.

„Neen hoor,” ging deze voort, „zoo'n vuile pruimsopper wil ik niet in m'n huis hebben.”

„Wie mag er dan met Jan meekomen?” vroegen er een paar vol hoop.

Meester Knutselaar deed, of hij heel diepzinnig nadacht. En in de doodsche stilte, die nu ontstond, hoorde men warempel weer het gerikkik van Kakkerlak.

„Weet-je wat, Jan?” zei meester Knutselaar plotseling, vertrouwelijk de hand op den breeden schouder van den jeugdigen geweldenaar leggend, „breng jij voor dezen keer Kakkerlak maar eens mee.”

„Dat is goed, meester!”

„Of dat goed is! Ik tenminste zie geen kans om met dat mormel ree te schieten. Misschien weet-jij hem voor een poosje beter onder den duim te houden dan ik.”

Jan trok een bedenkelijk gezicht.

„Dus zou-je liever een anderen maat meebrengen?”

„Neen, neen!” antwoordde Zwart-Jan haastig. „Ik kom met Kakkerlak!„

En zoo geschiedde het ook.

Elfde Hoofdstuk.

Er moet een kop gebroken worden.

Ze werden beiden in meesters werkplaats heel hartelijk ontvangen. Meester stond in zijn overhemd aan een draaibank en zijn zoontje Piet was druk bezig aan een scheepje.

„Je moet je boterham maar zoo uit het vuistje opeten, want tafeltjes en stoelen hebben we hier niet, jongens!” riep de meester hun kameraadschappelijk tegemoet. „Hier op de werkbank vind-je voor elk van jelui al een glas melk, en als daar wat stof in valt, moet-je maar denken, dat het dient om je maag eens schoon te schuren.”

Nu, vies waren de twee blauwbroekjes niet uitgevallen. En d'r oogen keken ze uit. Wat was die meester knap!

Hij liet ze van alles zien, wat hij gemaakt had. Een electriseer-machine ook al. Kakkerlak kreeg een soort koperen gewicht in de eene hand en mocht nu probeeren uit een emmer met water een gulden te halen, dien de meester er onverschillig-weg insmeet.

„Als je 'm d'r uitkrijgt, is hij voor jou. Zeg nu eens, dat 't hier geen royale boel is!”

Nou, dat zou Kakkerlak 'm eens gauw lappen. Goeie genade, een gulden zoo maar eventjes uit een puts water halen en dan in den zak steken — daar wou Kakkerlak wel dagwerk van hebben. Die meester Knutselaar moest toch wel rijk wezen, om zoo met de guldens te kunnen smijten. En Kakkerlak deed een forschen greep in het water.

O jee, wat bekwam hem dat slecht. 't Was, of zijn polsen werden omgedraaid. Hij wist niet hoe gauw hij uit dat betooverde water moest komen.

„Toe dan, Kakkerlak!” tergde de meester.

Kakkerlak had met z'n oogen wel den gulden uit het water willen kijken; maar zijn knuist moest er in, en dat was leelijker.

Hij waagde 't nog eens. Nu zou hij 't uithouden!

Ongemerkt versterkte de meester den stroom.

„Au!” riep Kakkerlak en wilde gauw het koperen gewicht afschudden. Hij schrok er van, toen hem dit niet gelukte. 't Was, of het aan zijn hand vastgekleefd zat. Gauw trok hij nu de begeerige hand uit het water. Gek, toen was het over.

„Die binnen binnen binnen binnen!” sarde meester Knutselaar, „nog eens probeeren, Kakkerlakje?”

Maar die had er genoeg van.

„Jij eens probeeren, Jan?"

Ja, dat wou Jan. En als *hij* nu den gulden te pakken kreeg?

„Dan is hij voor jou?"

„Dat zou gemeen zijn!" riep Kakkerlak uit, die zijn praats terugkreeg, toen die rare tinteling en dat omgedraai in zijn armen weg was. „Ik heb er de pijn voor geleden, en Jan zou met den buit gaan strijken."

„Goed!" kalmeerde hem de meester, „als Jan den gulden er uithaalt, krijg-jij er twee kwartjes van. Is dat naar je zin?"

Kakkerlak knikte gerustgesteld van ja.

„Zie-je, meester, Jan is zoo sterk... Die lapt het 'm wel!"

Dat was, eerlijk gezegd, ook de gedachte van Jan, al liet hij er natuurlijk niets van merken.

Doch de meester trok even een staafje wat verder uit een klosje, en toen begon ook Jan te wringen om los te komen.

„Niet opgeven, niet opgeven, Jan!" riep Kakkerlak, „denk om m'n twee kwartjes!"

„Jan?" verklaarde meester Knutselaar kalmpjes, „Jan geeft nooit wat op! Nietwaar, Jan?"

Zwart-Jan steunde van inspanning. De spieren op zijn armen zwollen, hij werd rood in zijn gezicht en heel zijn geweldig lichaam worstelde als het ware met die geheimzinnige kracht.

De meester schoof het staafje iets naar binnen.

Dadelijk schepte Zwart-Jan weer moed. Hij schreef die vermindering van weerstand aan zijn eigen lichaamskracht toe.

„Verdikkeme!" barstte hij uit, „ik zal 'm wel mannen!"

„Zeker, Jantje!" tergde de meester. „Jij hebt nog nooit je kop gebroken; zou-je je dan laten ringelooren door een beetje water en een paar koperen dingetjes. Kijk eens wat een dunne draadjes!"

Heel, heel langzaam versterkte de meester den stroom weer. Jan begon weer te wringen en te worstelen, Kakkerlak bleef maar aanvuren, en de meester ... die tergde, tergde maar, van dien kop die nog nooit gebroken was. Zwart-Jan werd dol. Zijn oogen vlamden, zijn neusgaten stonden wijd open. Nog even versterkte de meester den stroom. Toen — met een ruk bevrijde Zwart-Jan zijn vuist uit dat betooverde water, maar in dolle woede sloeg hij die vuist op de werkbank neer en een gemeen woord trilde op zijn lippen.

Hij beefde nog van inspanning en zijn kleine flitsende oogen gingen schuil onder zijn al zware wenkbrauwen. Meester Knutselaar zag, dat het gevaarlijk werd hem langer te tergen. Die lachte nu vroolijk en prettig, alsof alles een grapje was geweest. Maar voor Zwart-Jan was het nog geen grapje. Op de laatste kermis had hij het op de krachtsmachine *uit*gehouden, en de baas had gezegd, dat niemand het zoo ver gebracht had als hij. En hier — hier stond hij precies gelijk aan den kleinen Kakkerlak, die zijn tijd verdeelde tusschen het kluchtig gejammer over zijn twee kwartjes en het uitlachen van Zwart-Jan.

En van die nederlaag was ook het zoontje van den meester getuige geweest!

„Kan *u* het meester?” vroeg hij eindelijk op schorren toon.

De meester lachte goedmoedig.

„Welneen, Jan.... Dat kan geen mensch!”

„Geen mensch?!”

„Zeker niet! Voor geen rijksdaalder had ik dien stroom door *mijn* lichaam laten gaan. En ik heb er eigenlijk berouw van, dat ik het jou zoo bang gemaakt heb. Haast geen paard zou uithouden, wat jij uitgehouden hebt.”

„Neen!” voegde het zoontje van den meester er bij, „zoo ver heeft Pa het staafje nog nooit uitgehaald.”

„Jan is ook anderhalve kerel; eigenlijk mag ik wel zeggen twee!” voegde de meester er aan toe.

Meester wees hem nu, hoe ver hij maar bij Kakkerlak was gegaan, en toen zag Jan wat een eind dat scheelde.

„Van dien gulden had-jij wel drie kwartjes mogen hebben tegen Kakkerlak een.”

„Dus toch nog een kwartje!” riep Kakkerlak uit.

„Morgen zal ik je het in een koets met twee paarden laten thuis bezorgen, hoor!” riep de meester.

Toen glimlachte Zwart-Jan ook weer.

De meester zag dat, en begon weer te plagen. Hoe of het gegaan was of niet gegaan, Jan had z'n kop moeten breken.

„Dat is waar,” erkende Zwart-Jan nu rustig, „maar dat was dan voor den eersten keer.”

En van die nederlaag was ook het zoontje van den meester getuige geweest. (Bladz. 127.)

„En van middag doe-je 't voor den tweeden keer," voegde de meester hier snel bij.

Zwart-Jan keek hem strak aan. Hij begreep niet, waar de meester heen wilde.

Toen vertelde de meester hem eerlijk en rond, waarom hij hem eigenlijk hier had laten komen.

„En nu zul-je weer je kop breken, Jan?"

Zwart-Jan schudde het hoofd.

De meester keek hem strak aan. Het was nu een strijd geworden tusschen twee grijze oogen en twee kleine flikkerende vuurvlammetjes. Er lag iets aangrijpends in dien strijd. Zelfs Kakkerlak kwam er van onder den indruk en werd er stil van, terwijl het zoontje van den meester naast zijn vader schoof.

Eensklaps stak de meester met een royale beweging zijn hand uit.

„Vraag het dan *mij*, Jan!"

Een ondeelbaar oogenblik knepen de kaken van Zwart-Jan zich samen, dat men aan zijn slapen de spieren zag zwellen — Toen sloeg hij zijn werkmansknuist in de hem toegestoken hand die hij kneep, knéép als moest hij al zijn kracht in dien handdruk leggen, en — daar kwam het, kort, hortend, stootend:

„Meester... màg ik mee?"

„Piet, Piet!" riep de meester tot zijn zoontje, zich met een ruk uit dien ijzeren greep verlossend — „de phonograaf, gauw, dat stuk met al die trommels... neen, met dien komiek die zoo lacht, of van oome Kris naar Amsterdam.... toe, je weet het wel!...."

En eensklaps, als een dwaas neerhurkend voor Kakkerlak, begon hij: „Die binnen binnen binnen binnen."

Dadelijk gaf Kakkerlak hier asem op. En Piet wond de phonograaf op; snor-re-snor-re . . . ging het . . . en neen maar, toen kwàm dat van dien komiek die aan 't lachen ging... Wel, Kakkerlak kroop over den vloer van de pret, en de meester lachte zich tranen in de oogen, en Piet stond te schreeuwen van den lach om Kakkerlak.

En Zwart-Jan?

Die was blijven staan waar hij stond. Zijn dikke kop begon langzamerhand breeder te worden, en hoofdschuddend stond hij maar te praten van: „wel sakkerdrie.... wel, goeie schepsel.... hoe is dat in de wereld mogelijk!" Maar de tijd stond niet stil.

„Jongens! 't loopt naar eenen!"

„Nog één stukje, meester!" soebatte Kakkerlak.

„Neen," zei Jan, „'t kan niet meer. Dan komen we te laat."

Dien middag werd Zwart-Jan geroepen bij den directeur. In de kamer vond hij meester Knutselaar.

„Meneer," begon deze, „Jan heeft me vanmiddag gevraagd, of hij mee mocht."

De directeur wendde zich tot Zwart-Jan.

„Is dat waar, Jan?"

„Ja!" knikte hij.

Een oogenblik stilte.

Plotseling bromde de zware stem van Zwart-Jan:

„Maar nu ik toch m'n kop gebroken heb, wil ik het u ook wel vragen, meneer!"

Een glans van blijdschap vloog over het gelaat van meester Knutselaar. Ook dat van den directeur klaarde op.

„Goed, Jan," zei hij eenvoudig. „Ik zal je naam opschrijven. En ga nu maar aan je werk."

Twaalfde Hoofdstuk.

Kakkerlak speelt voor wesp.

Dat was me een dag van opgewondenheid, inzonderheid voor Kakkerlak. In den dollen fietsrit langs den straatweg zwermde hij om Zwart-Konijn heen, als een wesp, die zich niet liet wegslaan.

„M'n dubbeltje!" riep hij maar, „en m'n pakje Pirate!"

Zwart-Konijn wilde zich houden, of hij den kleinen kwelgeest niet hoorde, en deed daarom druk mee aan het vroolijke en luidruchtige gesprek zijner reismakkers, die allerlei heerlijke plannen maakten voor het reisje, dat nu zéker doorging, want Jan ging mee, lieve hemel nog toe, Jàn ging mee! Doch hoe Zwart-Konijn zich ook wendde of keerde — de brutale wesp vervolgde hem

overal, en zijn schelle stem drong door alle gesprekken en plannenmakerijen heen.

„M'n dubbeltje... en m'n pakje Pirate!"

Het trok eindelijk de aandacht van Zwart-Jan, die, al kon men het niet bijzonder aan hem zien, toch wel in zijn schik was, dat de jongens van de school hem zoo mochten.

„Wat heeft Kakkerlak nu al weer aan het handje?"

Zwart-Konijn hoorde deze opmerking en ging in de benauwdheid zijns harten er nu als een wilde van doortrappen. 't Hielp hem niet, want zijn wesp bleef vlak achter hem.

„O," zeiden de jongens, „dat is om die voorspelling."

En ze legden Zwart-Jan uit, hoe en wanneer Kakkerlak aan de kunst van waarzeggen had gedaan.

„Wat hàd ie voorspeld?" vroeg Zwart-Jan nieuwsgierig.

Er ontstond een oogenblik van aarzeling. Als Jan nu weer kwaad werd! Je kon nooit weten. 't Was zoo'n ongemakkelijk portret, en 't zou zonde zijn, als nu nog de boel in duigen viel.

De een wist het niet goed meer, en de andere half, en een derde was er niet bij geweest!

„Kakkerlak!" riep Zwart-Jan, zelf nu wat meer doorpeddelend.

Kakkerlak hoorde of zag niets anders dan den voor hem wegvluchtenden schuldenaar.

Met grooten nadruk riep Zwart-Jan nog eens.

Zonder in zijn razende vaart op te houden, wendde

Kakkerlak even het hoofd om en riep over zijn schouder heen:

„Ik kan niet... anders gaat ie met m'n dubbeltje er van door."

Zwart-Jan zette er met de geweldige kracht zijner beenspieren nu zelf een geduchten gang in, en genoot terzelfder tijd van zijn nieuwe fiets, die hem als 't ware in alles gehoorzaamde. Hij zou er, parjen, een record mee kunnen slaan!

Hij schoot vooruit, en het was een aardig gezicht hem daar te zien aan komen vliegen, met al de jongens, die zich inspanden om hem bij te houden, dicht achter zich.

Met zijn gebiedersstem riep hij nu aan Zwart-Konijn.

Deze keek ook even schuw over zijn schouder. Maar toen hij daar heel dien stoet fietsruiters, met Zwart-Jan als heervoerder voorop, aan zag stuiven, begreep hij wel, dat er geen ontkomen voor hem mogelijk was. Hij hield dus wat in.

Dadelijk was Kakkerlak bij hem.

„M'n dubbeltje en m'n pakje Pirate!"

Haast terzelfder tijd was Zwart-Jan bij hen, zijn vaart ook intoomende, terwijl de andere ruiters, nu de vervolging geëindigd was, zich, al voorttrappend, gezellig om de drie hoofdpersonen heen groepeerden.

„Wat wil-je nu toch met dat malle geschreeuw, en waarom vlucht Zwart-Konijn voor je weg?"

„Ik heb m'n weddenschap gewonnen... en nou kan ik m'n dubbeltje en m'n pakje Pirate niet krijgen. Is dat geen schandaal?"

„Als je 't eerlijk gewonnen hebt, dan..."

„Eerlijk gewonnen? Eerlijk als goud, hoor! Alle jongens zijn er getuigen van!"

„Wel, Zwart-Konijn, dan moet-jij je dubbeltje opdokken!"

„Als ik maar een dubbeltje had!" weeklaagde die.

En van den angst, nu alle jongens over hem heen zaten, werkten zijn mond- en neusspieren, alsof er een stoommachine achter zat.

„Dan had-je er niet om moeten wedden!" besliste Zwart-Jan kortaf.

„Net wat ik zei!" betuigde Kakkerlak vol vuur.

„Als *hij* 't verloren had," beweerde Zwart-Konijn met een traan in zijn stem, „had ik ook nooit wat van m'n dubbeltje gezien!"

„Niet?" snerpte de hooge stem van Kakkerlak. „Dat had-je eens gezien. Van de week heb ik haast nog een gulden kunnen verdienen..."

„Ho, ho, Kakkerlak!" viel Zwart-Jan hem veelbeteekenend in de rede.

„Nou ja, twee kwartjes toch zeker... als jij 't maar niet had opgegeven, Jan!"

Zwart-Jan keek hem niet vriendelijk aan.

Maar Kakkerlak sloeg zijn vinnige oogen niet neer voor den hoofdman der blauwbroekjes.

„Ja!" herhaalde hij, „met al je praats heb je 't opgegeven... en arme Kakkerlak had best die twee kwartjes kunnen gebruiken. Dat vergeef ik je nooit!"

„O jee," dachten allen, „ik wou niet graag in het

plaatsje van Kakkerlak zijn, want wat zal *die* een pak ransel krijgen."

Tot aller verbazing deed Zwart-Jan echter niet anders dan het hoofd schudden.

„Als ik 't gekund had — maar meester Knutselaar zei zelf, dat geen mensch het kon — dan had-jij nog maar één kwartje gehad, kleine leugenaar!"

„Nou?... en is een kwartje dan niemendal?... „Dat éene kwartje van jou en het dubbeltje, dat Zwart-Konijn me door m'n neus wil boren, is samen maar eventjes-effentjes zeven stuivers!.... en nou jij!"

Men kon het niet meer houden van den lach. Zwart-Jan gevoelde, dat door dien kleinen praatsmaker al zijn gezag aan het wankelen werd gebracht.

„Ik zal je nog een frisch pak slaag moeten geven!"

„Ja!" knikte Kakkerlak, „dàt is makkelijker hè, dan me m'n arme zeven stuivers op te dokken. Over een kleinen jongen heen zitten kan ik ook wel."

Kakkerlak was heelemaal in een staat van opstand. Slim als hij was, merkte hij drommels goed, dat al de jongens in 't geniept hem gelijk gaven, want, waar hij ook heenkeek, zag hij grinnikende gezichten.

Maar wat hem niet meeviel.... Zwart-Jan grinnikte ook.

„Aan jou is geen zalf te strijken," zei hij eindelijk.

Een uitbarsting van vroolijkheid volgde op deze woorden. Alleen Kakkerlak bleef zeuren om zijn dubbeltje, waarvan hij nu zeven stuivers had gemaakt.

„Ik zie geen kans om ze je te bezorgen," bekende

Zwart-Jan. „Tenminste dat kwartje niet. Dat dubbeltje — ja, dat moet Zwart-Konijn je maar eens op een stukje papier uitteekenen; want ik denk niet, dat 't er bij hem ook erg aanzit."

„Dan moet hij een paar weken maar eens niet pruimen!" dreigde Kakkerlak. „Ik zeg maar — eerlijk is eerlijk."

„Ja, als het bij jou tenminste op krijgen aankomt!" meende de hoofdman.

„Dat is een gemeene steek van je, Jan!" riep Kakkerlak vol verontwaardiging uit. „Als *ik* het verloren had... en ik *kon* het toch best verliezen..."

„Wàt dan toch?"

„Wel, wat ik voorspeld heb... en laat Luchbol het maar eerlijk zeggen: hij kon niet gelooven, dat het uit zou komen, en toch kwam het uit.... Meester Knutselaar heeft eens gezegd, dat je nooit mag wedden als je iets zeker weet. En nu vraag ik je, of mijn weddenschap niet zoo eerlijk was als goud — want geen mensch wou het gelooven..."

„Maar wat hèb-je dan voorspeld?"

„Dat je je kop breken zou, Jan!"

Zwart-Jan kreeg een kleur, maar hij hield zich goed.

„Wilde Zwart-Konijn daar tegen in wedden!"

„Welneen, die wist er niets van."

En hij vertelde hoe het toegegaan was. Hij had Luchtbol zijn voorspelling in het oor gefluisterd.

En de voorspelling van Zwart-Konijn was hier op neer gekomen, dat die van Kakkerlak nooit uitkomen zou.

Nadat het besluit van Zwart-Jan tot algemeene vreugde bekend was geworden, had Luchtbol verlof gekregen het dubbele geheim te openbaren, en was het aller meening geweest, dat Kakkerlak eerlijk zijn weddenschap gewonnen had.

„En nou jij, Jan!" zoo riep deze de opperste beslissing van den hoofdman in:

Die vroeg nu aan Zwart-Konijn, waarom hij het dubbeltje niet gaf.

„Ik heb heusch zooveel centen niet in mijn zak, Jan."

Dat begreep de hoofdman; maar daarom kon hij het morgen of overmorgen wel meebrengen — alvast een paar centen op afbetaling geven.

Nu begon Zwart-Konijn er over te weeklagen, dat hij voorloopig niets missen kon. Hij was aan 't sparen om op dat zeetochtje toch een paar centen te hebben. Er viel toch altijd wat uit te geven, en als ze naar die tentoonstelling gingen....

„Moet *ik* dan op zwart zaad zitten, leelijkerd?" riep Kakkerlak geërgerd uit."

„Dus," besloot Zwart-Jan, „je wilt wel het dubbeltje betalen?"

„Zeker, Jan, en dat heb ik Kakkerlak al gezegd... en ook dat hij morgen het pakje Pirate zal hebben... Maar hij laat me met geen rust."

„Neen!" riep Kakkerlak uit, „ik zal je geen vel op je huid laten, want ik zeg maar: eerlijk is eerlijk."

„Dat zal je *niet*!" kwam Zwart-Jan hier plotseling met al zijn beslistheid en overmacht tusschen beiden.

Kakkerlak keek hem verbouwereerd aan.

„Wàt?" viel hij uit, want lang zijn mondje houden viel niet in zijn smaak, „wàt?... Is mijn zaak niet eerlijk?"

„Dat wel," bevestigde de hoofdman, „maar vergeet-je dan je eigen spreuk, ventje? Daar heb-je mij eenmaal eens uit de narigheid mee gehaald, toen ik over m'n fiets zat te tobben. En wat weêrga! zou die spreuk je zelf nou in den steek laten.... voor een dubbeltje?"

Nu kreeg Kakkerlak een kleur. Hij zat daar op zijn fiets, dapper met de pootjes werkend, maar helaas den mond vol tanden.

„Alles komt terecht!" riep Zwart-Jan uit volle borst. „Nietwaar, jongens?"

„Alles komt terecht!" riepen ze hem onder groot gejoel na, en Zwart-Konijn zette er zoo'n mond bij op, dat hij haast z'n pruim inslikte.

„Nu ging het er weer als de wind van door; maar wat nog nooit gebeurd was, Kakkerlak was de achterste.

Eensklaps begonnen weer zijn pootjes als twee zuigers van een locomotief te werken. Hij schoot vooraan, vlak langs Zwart-Jan.

„En van dat kwartje, Jan?"

„Alles komt terecht!" jubelde de hoofdman.

En toen deed Kakkerlak met zijn hooge stem dapper mee!

Dertiende Hoofdstuk.

De bootsmansleerlingen van Zijner Majesteits oorlogsbodem „de Condor."

Dat was een gezellige tijd geweest van half Mei tot aan de gezegende vacantiemaand Augustus. De deelnemers aan het zeetochtje toch hadden zich in dien tijd flink moeten oefenenen in den wapenhandel. Het onderwijs op de beide scholen werd er een weinig naar ingericht; en toen op de Kostschool met half Juli de vacantie begonnen was, waren daar geen andere schikkingen meer noodig dan dat het gymnastiek-lokaal er voor in orde werd gehouden. Van die school waren de meesten der leerlingen, die anders met het begin der vacantie dadelijk naar hun verschillende woonplaatsen vertrokken, in de stad gebleven, terwijl de anderen òf gelegenheid hadden

zich in de gemeente waar hun ouders woonden zich door een sergeant van de noodige kundigheden op de hoogte te doen stellen, of er expres op de meest noodige oefeningsdagen voor over kwamen. De leerlingen der Ambachtsschool werden gedrild in het groote timmerlokaal of op de speelplaats, en beide scholen dreunden van het voetgestamp der jonge rekruten of weergalmden van het gecommandeer der instructeurs.

Een paar maal per week gingen, onder groote deelneming van de bewoners der stad en natuurlijk in de eerste plaats tot vreugd en levensgenot der straatslijpers, de leerlingen der twee verscheidene scholen met het kleine, aardige geweer aan schouder en in gelid, precies als soldaten, naar het exercitie-terrein der militairen. Ze werden daar nog eens duchtig gedrild, en nu en dan werd een verrukkelijke militaire marsch, soms van een paar uur ver, ondernomen. Buiten de stadspoorten mocht men een vrijere houding aannemen, het geweer aan den bandelier naar achteren schuiven, en onder het gezang van vroolijke liederen marcheerde men verder.

Kwam men in de nabijheid van een andere gemeente, dan roffelde de trom of schetterde de trompet een signaal, en alles werd weer piek-piek-fijn in orde gebracht. De menschen kwamen toeloopen en al de honden begonnen te blaffen.

Flink en kranig stapten de jongens vier aan vier naast elkaar, eerst de afdeeling der Kostklanten naar de grootte gerangschikt, daarop een paar instucteurs, en dan de Ambachtsjongens evenzoo gerangschikt, en de menschen

schoten in den lach, als zij in de laatste rij den kleinen Kakkerlak ontwaarden, die zoo parmantig op zijn pootjes voortstapte alsof hij een haan was.

De leerlingen der Kostschool droegen hun uniformpet met een stijve, rechte klep, een blinkend leertje, twee vergulde knoopjes aan elken kant, en boven de glimmende klep in zilverdraad de kapitale letters K en K door elkaar gewerkt, wat Kostschool van Koron beteekende. Het kwam nu uit, dat die pet prachtig stond als al de jongens bij elkaar waren. De aristocraatjes hadden er stellig op gerekend, dat dit een fijn onderscheid zou blijven voor het publiek, om dadelijk te weten, waar je de nette meneertjes kon vinden.

Nu, dat was heusch niet noodig. Want van de Ambachtsjongens droegen de smeden hun beruchte blauwe broekjes en eenvoudig het gewone korte jasje over het blauwe boezeroen, dat dadelijk hun hals omsloot zonder boordje of kraagje, en ook de andere leerlingen hadden hun werkpakje aan.

Eigenlijk hadden zij het daardoor minder lastig dan bijvoorbeeld Racer, die bij den eersten marsch een hoog boord aan had gedaan, hetwelk hem eerst van alle kanten onder de kin geprikt had en eindelijk flauw en zielloos neergevallen was, toen hij van het marcheeren overmatig warm was geworden. Hij deed nooit meer zoo'n ding aan op marsch. De ziel stond trouwens marteling genoeg uit. Met de eene hand moest hij het geweer op den schouder houden, met de andere flink militairement zwaaien. O, als hij even kon, of als 't geweer aan den

bandelier over den rug hing, hoe spoedig bevoelde hij zich dan wel tienmaal achter elkaar van achter en van boven!

Toch was er door een paar jonge dames van de stad voor gezorgd, dat de Ambachtsjongens ook een meer militair uiterlijk kregen dan in het begin. Nelly en Els hadden zich bij den directeur vervoegd met het verzoek of zij zijn leerlingen een uniformpet mochten aanbieden.

Met een driewerf hip-hip-hoera! was dit voorstel, toen het door den directeur aan zijn jongens was overgebracht, ontvangen.

Dat soort petten vond men in een naburige groote stad in voldoend aantal en wel in allerlei maat voorhanden. Het waren eigenlijk bondspetten, die door de leden van den Turn-bond voorgescheven en gedragen werden en in dit land van donker-blauw laken. Gauw werden de initialen boven de rechte klep vervangen door de zilveren letters A en K, even kunstig door elkaar gewerkt als dat op de petten der Kostklanten — en toen had-je de jongens van de Ambachtsschool eens moeten zien. Vanzelf zakten die hoofddeksels een weinig achter op de haren — en bij wien dat niet vanzelf zoo viel, kwam dat door een stiekem duwtje toch ook wel terecht — en onder de rechte klep keken de branies zoo brutaal uit d'r oogen, alsof ze in tijd van oorlog al de vijanden van Regentia met huid en haar zouden opeten.

Als men bij een marsch door een gemeente, door drie-kwart van de bevolking begeleid, op de markt of het dorpsplein was gekomen, werd met een geweldige

stem halt gecommandeerd. Onmiddellijk stonden al de jongens doodstil, onbeweeglijk, de buik wat ingetrokken, de borst vooruit, het hoofd kloek omhoog op de schouders en de oogen, waarboven twee rimpels van manlijken ernst, star vooruit. De menschen daar omheen werden er zelf stil van. Weer een paar commando's: de kolven der geweren ketsten in één slag — en dàt had wat moeite gekost! — op de straatkeien neer. Nog een commando, en ineens vloog er een gezellige drukte door al de rijen. De geweren werden bij vier- of vijftallen tegen elkaar gezet, de jongens verspreidden zich door het dorp, gingen in troepjes bij elkaar in het gras liggen, kochten een snoeperijtje of dronken eens lekker uit de blikken dienst-veldflesschen, en een praatje werd ereis aangeknoopt met een aardig dienstmeisje, dat heel haar werk in den steek gelaten had, en dit des te eer, omdat de mevrouwen en de jongejuffrouwen bij het verschijnen van al die jolige soldaatjes voor ditmaal ook den brui van hun bezigheden gegeven hadden. De meeste van die jolige soldaatjes staken een sigaret op — een sigaar was zonde, omdat men die straks bij het aantreden toch weg moest werpen — die er geen hadden bedelden bij een gullen kameraad, en meer dan eens was er een der toeschouwers, die zulk een schik in dat babbelende, zwetsende, joelende of leuke mopjes zingende troepje had, dat hij naar een winkel liep en met eenige doosjes sigaretten kwam aanzetten.

Eens had zulk een vrijgevig heer op die manier een sigaret aan een der aristocraatjes gepresenteerd. Och heden, wat kwam die goeie ziel van een koude kermis thuis!

„Dank u, meneer!" had het aristocraatje op hoogen toon gezegd, het mondje een weinig vooruit en de lipjes even omgekruld, het neusje wat opgewipt en de oogjes half gesloten.

Anders.... lang behoefde zoo'n brave man niet verlegen met zijn sigaretten te staan, dat verzeker ik u. Kakkerlak raakte er zelfs door verwend.

„Wil-je gelooven," verklaarde hij aan Zwart-Konijn, „dat die Pirates wel wat te veel bocht zijn voor een fatsoenlijk mensch?"

„Je hebt het pakje, dat je van me gewonnen hebt, toch maar lekker opgerookt!"

„Wat anders? Ik kon die dingen toch niet in de goot smijten, net als die uitgekauwde pruimen van jou!"

Zwart-Konijn wilde hier het een en ander tegen inbrengen, maar rè-tè-tèt, deed de hoorn, rrrrrrrrt, liet de trom zich hooren, en toen had-je eens moeten zien, hoe vlug de jongens hun geweren te pakken hadden en in een ommezien in het gelid stonden. De eindjes sigaret vlogen her- en derwaarts, tot vermaak van een paar kleine straatjongens, die aan het grabbelen gingen — en Kakkerlak had den rakker, die nu aan zijn sigaret-eindje stond te trekken, best den hals om kunnen draaien! Een paar commando's. Weer tuurden de oogen strak in de verte en trokken zich de twee voorhoofdsrimpels samen. „Voorwaarts!" — Alle lichamen helden een weinig voorover — „Marsch!" — De hoorn viel in, de trom rombomde, en een honderdtal linkervoeten verhieven zich, om bijna oogenblikkelijk met een veerkrachtigen tred neer te komen.

De honden gingen weer aan 't blaffen, de menschen aan 't glimlachen en knikken, en de aardige dienstmeisjes keken nog lang het troepje jeugdige landsverdedigers na.

Dat alles gebeurde nu, omdat men flink geoefend aan boord wilde komen. „Een troep slampampers wil ik niet aan boord van Zijner Majesteits oorlogsbodem *„de Condor"* ontvangen," had de zee-officier te kennen gegeven, die zich met de leiding van den oefeningstocht zou belasten.

En toen hij ze op den dag, welke dien van de inscheping vooraf ging, kwam inspecteeren, had hij dat zóó nauwkeurig gedaan, dat menig jongenshart onwillekeurig aan het kloppen was gegaan, uit vrees van afgewezen te zullen worden. Ook de Instructeurs waren niet op hun gemak geweest, want de overste zag er niet zoetsappig uit. Hier en daar had hij nog al wat aan te merken.

„Denk-jij soms, dat we op zee een bal geven?" had hij aan een der aristocraatjes gevraagd, op diens fijne bottienes wijzend, welke in een punt uitliepen.

„Neen, neen meneer!" stotterde de jongen, „maar . . ."

„Wat? . . . Maren? . . . Die kennen we niet aan boord. Tong tusschen je tanden, hoor! En als jij morgen niet een paar flinke, grove schoenen aan hebt met neuzen zoo breed als je brutale mond, dan jaag ik je het bosch in! Begrepen?"

De jongen knikte zwijgend.

„Heb-je je tong verloren, jonge booswicht?"

„Ik dacht, dat ik niet spreken mocht, meneer!"

„Je hebt niet te denken. Ik zal voor je denken! Nog eens: heb-je nog een paar halfsleetjes thuis om morgen aan je avanceer-stokken te doen?"

„Ja, meneer!"

„Dat zegt men niet onder mijn bevel. Mij geef-je ten antwoord, dat je tot m'n orders bent, verstaan?"

„Tot uw orders, meneer!"

„Ferm!" gaf nu de overste ten antwoord. En een der sergeants, die zijn baas goed kende, zag wel hoe de zee-officier met moeite een glimlach kon bedwingen.

„En wat moet ik met dat grut beginnen?" vroeg hij, even streng, toen hij bij de kleintjes kwam.

De meesten rilden op die vraag. Goeie genade, als zij nu nog eens teruggestuurd werden!

Alleen Kakkerlak toonde open en rond, dat hij er schik in had.

„Waar lach-jij om, jij, klein monster?"

„Nergens om, meneer!"

„Ja, ja, . . . dat is het gewone uitvluchtje! Als jij op zee een man wilt worden, moet-je ook kunnen kijken als een man."

„Dat ben ik ook van plan, meneer!"

„Hóór ik je nog?"

Kakkerlak durfde niets meer zeggen, maar kon toch niet nalaten even van neen te schudden, en kon het ook niet helpen dat er toen een grijns over zijn gezicht kwam.

Maar toen de overste hier bijvoegde, en wel met een gelaat, dat ongelukkigerwijze niet erg meer in den officieelen dienstplooi stond:

„Ik geloof, dat jij een kleine rakker bent." —

Kon Kakkerlak niet nalaten hierop een gezicht te zetten, waaruit de overste duidelijk lezen kon:

„Dat geloof ik ook, meneer!"

Waarop de overste zich niet meer goed kon houden, den dreumis een draai om de ooren gaf en zich haastig omkeerde om z'n lachen te verbergen.

Hij snoot even zijn neus, waaide nog wat met den zakdoek rond zijn gezicht, dat hij echter weldra wederom in den vereischten dienstplooi had gekregen.

„Jongens!" riep hij toen met zijn kort afbijtende commandeerstem, „voor ik je verlaat om je morgenochtend aan boord van Zijner Majesteits oorlogsbodem „de Condor" weer te zien, heb ik je nog een paar dingen op je hart te drukken. Ik ben niet van plan te herhalen wat je mee moet brengen, je weet het. Nadrukkelijk voeg ik er bij: geen overbodige dingen; die gaan zonder genade weer terug of overboord. Je daagsche pakje trek-je aan en vooral, ik druk daar nog eens op, je makkelijkste schoenen. Wel zul-je er aan moeten wennen om, als de omstandigheden het noodig maken, het op je bloote voetjes af te doen — maar als we ergens aanleggen en een marsch maken of door de duinen manoeuvreeren, wil ik niet het geleuter hebben over eksteroogen en eeltknobbels. Die varen we niet aan boord van Zijner Majesteits schepen. Wat? (zoo wendde hij zich plotseling tot een der jongens) durf-je je gezicht tot een lach vertrekken onder een redevoering van een Koninklijk Regenteesch zee-officier? Zóó moet-je gezicht staan (en hij wees op Zwart-Jan). En al draaiden hier nu drie clowns in de rondte, dan

zet-je nog hetzelfde onverschrokken gezicht als wanneer ik dat kleine monster hier aan m'n degen reeg."

Ja! toen konden de meeste jongens zich niet meer goed houden, al waren er toch heusch nog die niet durfden lachen.

Het gelaat van den zee-officier was nu plotseling geheel veranderd. Het stond even joviaal als hij in houding en in zijn wijze van spreken werd.

„Wij zullen het best met elkaar vinden, jongens!" sprak hij nu op heel wat gemoedelijker toon, en daardoor maakte, wat hij nu zeide, veel dieper indruk. „De zeelieden maken 't elkaar heusch niet zoo lastig. Maar voor één ding moet ik je toch nadrukkelijk waarschuwen. Je moet namelijk niet denken, dat je aan boord van mijn schip bij een goeie, oude tante van je op visite komt. Ik zal je handen en je voeten, ja, je heele lichaam en niet het minst je hoofd zooveel werk geven, dat de naden kraken en je over drie weken een paar duim opgeschoten bent. En denk er vooral aan, dat er aan boord heerscht een ijzerstrenge tucht. Complimenten worden daar niet afgewacht en onmiddellijke gehoorzaamheid geëischt en verwacht. Wie praatjes maakt, gaat onverbiddelijk in de cachot, tot we aan wal zijn en daar jaag ik hem als schelm van boord. Jelui weet allemaal, dat ik jaren lang het bevel gevoerd heb over een opleidingsschip van jongens van de Koninklijke Regenteesche Marine, en daar onder waren gasten, waarbij dit kleine monster hier, bij wijze van spreken een heilige is. Van de meesten heb ik zeelieden gemaakt, op wie ik trotsch ben. Jelui

komt maar voor een maand onder mijn gezag, maar gedurende dien tijd zal ik net zooveel hart voor je toonen als voor die Marine-klantjes en verwacht ik dezelfde fermiteit van jelui. Wie er tegen opziet om zoo behandeld te worden, heeft nu nog tijd om terug te krabbelen; morgen is het te laat. En bedenk wel, dat je van morgenochtend af in de Koninklijke Marine, waar alles een rang moet hebben en buiten een rang of een graad niets bestaat of bestaan kan, je den rang hebt van bootsmansleerlingen, — *jongens,* zeggen wij eenvoudig, en dat je in ieder, die hooger staat, tot in den jongsten lichtmatroos toe, je meerdere hebt te zien. En zeker ben ik er van, dat ik op eenzelfden oefeningstocht in een volgend jaar, enkelen van zulke kranige boys als ik er onder jelui mocht opmerken, op de jonge broekjes een oogje kan laten houden. Over de wijze, waarop je je in zulk een korten tijd geoefend hebt, kan ik niet anders dan tevreden zijn, en hulde breng ik aan de instructeurs, die van zoo'n troep boertjes klanten hebben weten te vormen, waardig om morgenochtend zich met gepasten trots te noemen: bootsmansleerlingen aan boord van Zijner Majesteits „Condor." En nu.... ingerukt.... marsch!"

Gelijk zij geleerd hadden, brachten, in één tempo, al de jongens de rechterhand in saluut aan de klep van hun pet. Toen ontbond zich de troep, en weldra was op het terrein alles is beweging.

„Drommels, drommels!" zuchtte Racer op komieke wijze, terwijl hij gauw zijn scheenbeenen be-klip-klopte,

„wien heb ik wel eens hooren vertellen, dat de jongens de baas zijn!"

De Voorzitter van de club moest er om lachen.

„Ik had hetzelfde idee als jij, Racer!"

Den volgenden morgen had de inscheping plaats. Bij de inspectie bleek, dat er niet een was achtergebleven.

De leerlingen der Ambachtsschool hadden hun gereedschappen mogen medebrengen, of laat ons eigenlijk zeggen: dit was een vermomd bevel. Van rust toch hield de commandant niet. Die was niet goed voor jongens, meende hij. In hun vrijen tijd, dat wil zeggen als zij de oefeningen achter den rug hadden die lang niet voor de poes waren, zouden de blauwbroekjes naar de machinekamer gezonden worden, de timmeraars kwamen dan onder bevel van den majoor-scheepstimmerman en voor schilders is er aan een schuit altijd werk te over. De Kostklanten zouden aan andere bezigheden gezet worden, en dat beruchte woord „bezigheden" is aan boord van een oorlogsschip rekbaar genoeg. Er viel meer metaal blinkend te poetsen dan zij vroeger mogelijk hadden geacht. Verder viel er te dweilen en te schrobben, en de pen kon ook goede diensten verrichten. Want de administratie had altijd lijsten in te vullen en te copieeren, en optelsommen had-je om van te beven, terwijl er allerlei berekeningen op zeevaartkundig gebied vielen te doen, waaraan de liefhebbers van wiskunde een puntje konden zuigen.

Men at als de matrozen in een bepaald aantal aan eenzelfden bak, en een van dat aantal heette dan „het zeuntje" en moest den boel opdragen en voor knechtje

spelen. De commandant, die erg voor kameraadschappelijkheid was, had zooveel mogelijk de goede kennissen telkens tot één bak vereenigd. Geen aristocraatje behoefde zich dus inwendig te ergeren, dat hij met een Ambachtsjongen uit eenzelfden schotel moest eten. Ander onderscheid werd er totaal niet gemaakt. Ze moesten druk aan exerceeren en gymnastiek doen, en de bootsman lette er bij iedereen streng op, of de zindelijkheid wel goed in acht genomen werd. Elken morgen moest men zich, tot het middel ontbloot, onder nauwkeurig toezicht van een daartoe aangestelden opzichter op een manier wasschen, of gelijk die opzichter zeide: boenen, tot de huid een roodachtigen tint aannam. Weer of geen weer — daar mocht niet op gelet worden, zei de commandant. En een streng bevel was er uitgegaan, dat niemand zeeziek mocht zijn. Dat was wel noodig, want sommige jongens begonnen al rare gezichten te zetten toen zij de zee zagen, die kalm als een binnenwater onder den zomerhemel lag te vonken en te schitteren. Het zal dan wel aan die goedmoedige zee gelegen hebben, dat door zoo goed als allen aan dat onmenschelijk schijnend bevel gehoorzaam werd.

Men voer ook niet ver de zee op. Telkens deed men den wal aan. Dan werden oefeningen gehouden aan het strand. Men ging schijfschieten in de duinen, of wel men verdeelde zich in twee partijen. De eene moest het strand verdedigen, terwijl de andere den vijand voorstelde, die een aanval kwam doen op de kust. Die vijanden kwamen in bootjes aanzetten, met opgestroopte

broeken, de voeten bloot en de schoenen aan de veters over den schouder hangende. Raakten de bootjes den grond, dan sprongen zij over boord en bestormden het strand. Het knetterde dan langs de kringelingen, welke gedurende dit prachtige zomerweer de branding hadden vervangen, en van het schip daverde nu en dan een kanonschot. De jongens hadden kleuren als boeien en hun oogen flikkerden. Tot een van de partijen voor overwonnen werd verklaard en een groot gejuich onder de overwinnaars opsteeg. Dan, onder luid gezang, gingen allen naar boord van hun schip terug. Even wat rusten of wat eten, en dan kwamen allen op dek om te hooren welke fouten er waren begaan.

En 's avonds als onder militair saluut de vaderlandsche vlag was gestreken, en hemel en zee vervuld waren van gloeiend avondrood — dat heerlijk zich uitstrekken op het dek of waar men ook neerviel, dat bijeenschuiven van de schoolkameraden, dat praten over thuis en over het gezellige leven dat men had, en vooral dat zingen hetwelk zoo mooi over het zacht ruischende water klonk — wel 't was een genot, een weelde. Sommigen lagen, de handen achter het hoofd gekruist, naar den avondhemel te kijken, waaraan, door den gloed heen, langzamerhand de sterren begonnen te pinkelen. Een dof gerommel in de verte verkondde, dat er een groote stoomboot naderde en allen keken dan naar zoo'n drijvend paleis met al die witte electrische gloeilichtjes. Een hallo! ging dan uit die jonge, frissche borsten op, en het water droeg het over naar dat wondere tooverpaleis, tot, haast ernstig en somber,

een hallo! over de zee terug klonk. O, die mooie, stille zomeravonden, waarvan de uren toch voorbij vlogen, afgeteld als zij werden door om het half uur een toenemend aantal slagen op de scheepsbel, ze zouden nooit meer uit het geheugen dezer jeugdige zeevaarders gaan.

En dan die glorie als men een haven binnen viel!

„Wel jongens!" zei dan de commandant, „wat zouden jelui zeggen van een militairen marsch?"

Een algemeene toejuiching volgde. Met ongeduld wachtte men het verlof af, om zich eens netjes op te flikken, en daarna ging het aan wal, de mooie uniformpet op, en het geweer aan den bandelier, en als ze zich op de kade opstelden, liepen hier ook al de menschen uit. Zij, ernstig kijkend als ervaren zeerobben, stonden in streng militaire houding het bevel af te wachten om op te marcheeren, en dat marcheeren ging nu nòg echter vonden zij, omdat het geregeld werd onder de aardig klinkende tonen van een dwarsfluitje, geaccompagneerd door de onvermijdelijke trom.

„Wat voor jongens zijn dat?" hoorden zij vragen, en ruzie ontstond er over, omdat de een beweerde dat zij tot een schoolschip van een vreemde natie behoorden, terwijl een andere zei dat dit onmogelijk was, omdat de vaderlandsche vlag van het schip woei. Maar met al die dingen schenen de jeugdige zeelieden zich niet te bemoeien. Vooruit ging hun blik, als het ware den weg verkennend, waarover hun voeten in veerkrachtigen tred heengingen. Alleen als zij door een winkelstraat gingen, dwaalden die oogen steelsgewijze af naar de groote ramen en in de

spiegelruiten zagen ze hun eigen beeltenis, en met verbazing vroegen zij zich af, of die kranig opmarcheerende boys met die gebruinde koppen dezelfde jongens waren, die niet zonder eenig hartkloppen de haven van Koron waren uitgestevend. En op de trottoirs stonden de menschen stil, met verbaasde blikken of een glimlach van toch wel aardig vinden. Maar uit de bovenramen moesten dan altijd toevallig de dienstmeisjes den stofdoek uitkloppen, wat de domme met zich zelf ingenomen knapen meestal als een wapperenden groet opnamen en met een glimlachje beantwoordden.

O, o! wat een praats sloegen onze kereltjes! Ja, ja, op zoo'n militairen marsch door een havenstad en niet minder door de omliggende dorpen, waren de jongens wel zeker de baas!

Veertiende Hoofdstuk.

Er komt vrouwelijk bezoek aan boord.

Als een droom van geluk vlogen deze dagen voorbij. 's Avonds in het heerlijke rustuurtje drukten de jongens er elkaar hun verwondering over uit, dat de tijd als 't ware omvlóóg. Ze konden het zich niet begrijpen, dat er alweer een dag om was. Hoeveel waren dat nu al? En hoeveel moesten er nog verloopen eer het oogenblik kwam, dat zij als bootsmansleerlingen ontslagen zouden worden?

Vóór het zoover kwam, stond hun nog een aardig tochtje te wachten. Als het weer gunstig bleef, zou men tot slot van den oefeningstocht eens een heel eind de zee opvaren. Een paar dagreizen ver lag een eilandje met een prachtige druipsteengrot. Die zou men bezoeken, om vervolgens den steven naar het machtige koninkrijk

Alwina te wenden. Halverwege die terugreis zou men, op een vooruit vastgesteld punt, de stoomboot ontmoeten of afwachten, die, gelijk ons reeds bekend is, de jongens zou overnemen om ze te vervoeren naar de wereldtentoonstelling te Naukris. Op die stoomboot zouden de Ambachtsjongens hun onderwijzers, de Kostklanten hun leeraars en bovendien enkelen hunner bloedverwanten aantreffen, en ook die meisjes van de school, die zich bereid hadden verklaard het uitstapje mede te maken.

Kort voor de afvaart naar het eilandje met de druipsteengrot, lag het schip op de reede van een der Noordelijkste havenplaatsen van Regentia. Gisteren had men, en nu voor het laatst, een van die marschen gemaakt welke voor de jongens eigenlijk als een groote belooning voor goed gedrag dienst deden — want die op een of andere wijze aan een der vele scheepsreglementen te kort was gekomen, mocht niet mee. Nu was al die glorie voorbij en eigenlijk èrg voorbij ook. De branies van gisteren zagen er op dit oogenblik in 't geheel niet uit om door een ringetje te halen. Want het was dezen dag waschdag. Ook in dit opzicht werden de jongens gewoon als bootsmansleerlingen behandeld.

„Er rijdt nu eenmaal geen dienstverrichtingskarretje van den wal naar mijn schip om de heertjes precies op tijd van schoone spulletjes te voorzien," had de commandant gezegd.

Wel was indertijd door de ouders van de aanzienlijksten onder de jongelui gepresenteerd, door een afgehuurd sleepbootje het schip eens per week te doen

opzoeken om hun lievelingen van schoon ondergoed te voorzien. Doch de commandant had dit te weekelijk gevonden, en bovendien gevreesd, dat er dan te veel onderscheid tusschen de verschillende schepelingen zou gemaakt worden. Maandags en Donderdags was het waschdag aan boord en Vrijdags lappen en naaien. Daar moesten zich de jongens maar naar leeren schikken. Wie in het schuitje zit, moet nu eenmaal meevaren. De noodige waschbakjes waren voorhanden, en dus zat er niets anders op, dan dat de Kostklanten evengoed als de Ambachtsjongens op een vastgestelden tijd hun handen in het zeepsop staken, voor waschvrouwen speelden en bleeksters er bij. De bleek was groot genoeg en kon men zoo ver uitrekken als de touwen slechts toelieten, die overal gespannen werden.

Och — ze waren daar nu ook wel aan gewend. Ze tobden altijd nog wat, tenminste bij menigeen was het meer morsen dan wasschen. Doch het ging ook onder opzicht van deskundige matroosjes, geen erg geduldige leermeesters anders, die er soms niet tegen opzagen een onhandigen leerling met een uitgewrongen stuk waschgoed om de ooren te kletsen.

Druk waren de tijdelijke bootsmansleerlingen bezig. Het was lekker warm, ja, zelfs wat broeierig weer met een betrokken lucht. Dientengevolge hadden de meesten hun sporthemd over het naakte lichaam, de armen heelemaal bloot, de pijpen van de pantalon — tenminste bij de luitjes die al uit de korte broek waren — omgeslagen, terwijl men het maar zonder kousen of schoenen afdeed.

De commandant kon zijn lachen niet bedwingen, als hij dat dikwijls onbeholpen gescharrel aanzag van al die magere, gespierde en tot ver over de helft gebruinde armen.

„Ik vrees," schertste hij dan wel eens, „dat de landkrabben, die je bij je marschen zoo toeknikken en zoo'n schik in jelui hebben, heel andere noten over je kraken zouden, wanneer ze je als onbeholpen sukkeltjes aan de wasch zagen tobben."

Vandaag lachte hij stilletjes voor zich heen. Een paar dagen geleden had hij een brief ontvangen, waarvan hij eerst groote oogen had opgeslagen, maar waarop hij spoedig een antwoord had laten volgen en met de stoombarkas naar wal brengen. Nu, op dezen waschdag, keek hij telkens op zijn horloge, en toen hij het tijd oordeelde, gaf hij bevel, dat de stoombarkas wederom naar den wal zou gaan om de personen te halen, die hij in een geheim onderhoud met den bevelvoerder der barkas, nader aanduidde. Die bevelvoerder had toen ook gelachen, maar natuurlijk zijn mond gehouden. Een vertrouwelijke mededeeling van een commandant bij de Marine is ook waarlijk geen gekheid!

Een paar tonen op een fluitje. Alle jongens keken verbaasd op. Wat was dat? Aantreden? Nu? Ja, er viel al niet veel anders te doen dan te gehoorzamen, en in een oogwenk stonden ze in gelid op de aangewezen plaats.

Een raar stelletje was dat, die jongens zooals ze van het wasschen hunner onderkleeren waren afgeroepen.

Ternauwernood hadden ze tijd gehad zich van het schuim te verlossen, en bij de meesten zag men de armen en de van zeepsop uitgetrokken en gerimpelde handen duidelijk wasem afgeven.

„Jongens," aldus sprak de commandant hun aan, „er komt bezoek!"

Nu, er was al meer dan eens bezoek geweest, en zeer aanzienlijk bezoek ook. De jongste Prins uit het Koninklijke Huis, zelf nog een knaap, had, onder geleide en voorlichting van zijn gouverneur en met een gevolg van hooge militairen, het opleidingsschip voor de vrijwillige bootsmans-leerlingen bezocht. Uit de jongens was toen een eerewacht gevormd om Zijne Koninklijke Hoogheid bij de staatsietrap te ontvangen. De commandant had daartoe de flinkste leerlingen uitgezocht en die hadden voor den Prins het geweer moeten presenteeren. Hijzelf was gekleed in een adelborsten-pakje met rooden kraag en een gouden ponjaard aan een langen, afhangenden ketting. Prachtig! vonden al de jongens. De Prins was heel minzaam geweest, en met echt jongensachtige belangstelling had hij alles gadegeslagen. De leerlingen waren toen aan hun gewone bezigheden, en telkens was de Prins bij een groepje komen staan, en 's avonds zeiden de leerlingen dat je 't aan zijn gezicht had kunnen zien, hoe hij eigenlijk graag wel eens mede had willen doen. Met George had hij zelfs een praatje gemaakt, en lang had hij met aandacht naar het gezicht van Zwart-Konijn staan kijken, die, nu echt van zenuwachtigheid, zijn mond- en neusspieren nog meer met stoom had laten werken. Later was de Minister van

Marine eens een kijkje komen nemen, en verscheidene autoriteiten hadden de oefeningen aan het strand bijgewoond. De leerlingen hadden dus dik onder de hooge oomes gezeten. Tegen een bezoek, hoe hoog dan ook, al kwam de Koning van Regentia in persoon, zagen zij niet meer op. Maar wel hadden zij er het land aan, dat er net op waschdag een vreemde kijk-in-de-pot zou komen.

Ze schaamden zich er een beetje voor om als waschvrouwen betrapt te worden.

Zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken had de commandant den ongunstigen indruk waargenomen, welken zijn mededeeling voor dezen keer gemaakt had. Ja, hij moest het zich eerlijk bekennen, dat het een raar stelletje was die troep opgeschoten knapen, gisteren er zoo piek-piek fijn uitziende, en nu blootshoofds, barrevoets, met hoog opgestroopte mouwen en meestal erg talhoutige armen.

„Er komt bezoek," herhaalde hij met onverstoorbare kalmte, „en zelfs een niet zeer alledaagsch bezoek."

„Toe maar!" dachten de meesten zijner hoorders, en inzonderheid de aristocraatjes voelden zich juist niet in wat men noemt een behaaglijke stemming.

De commandant genoot even van de klimmende belangstelling, welke zijn druppelsgewijs medegedeelde nieuwstijding opwekte.

Toen voegde hij er plotseling aan toe:

„Dames!"

Allen zetten groote oogen op. Zelfs de kleine Kakkerlak begon zich niet op zijn gemak te voelen. Hij kreeg

er een vaag voorgevoel van, dat de dames hèm wel een raar soortje van waschvrouw zouden vinden. Ach, ach, had hij eens zijn mondje mogen roeren! Maar dat was hem aan boord van een opleidingsschip wel verleerd. Dat wil zeggen, zijn tusschen-door-schreeuwen bij elke gepaste of ongepaste gelegenheid. Als het slot van zijn mond mocht, kon men anders over heel het dek zijn schelle stem hooren.

Maar na de eerste ontsteltenis kwam het gewone zelfbehaaglijke gevoel bij de verstandigsten terug. Ze begrepen er nu alles van. De commandant zou hen dadelijk het bevel geven zich netjes te kleeden, zoodat zij zich onder allerlei oefeningen op het voordeeligst aan de dames konden vertoonen. De gezichten fleurden er van op.

Dat bemerkte de commandant dadelijk.

„'t Doet me veel genoegen, jongens, dat mijn mededeeling je zichtbaar zooveel plezier doet. Eigenlijk had ik niet anders van je kunnen verwachten. Toch wil ik je nog doen opmerken, dat er aan de bemanning van een schip geen grooter eer bewezen kan worden dan door een bezoek van dames. De zeelieden — en jelui bent daar nu ook een stuk van, dat zeg *ik*-je — de zeelieden hebben nog al eens den naam van ruwe bonken van kerels te zijn. En je weet, hoe ik er bij jelui altijd op aangedrongen heb gezichten te zetten als kèrels. Als je geen zoutzak van nature bent, moet ieder dadelijk aan je zien dat, wie je een stroobreed in den weg legt, de handen aan je vol kan krijgen. En ik verklaar je op mijn woord van eer, dat ik je liever zóó zie als op dit oogenblik, — nu je

meer weg hebt van een troepje kunstenmakers uit een kermistent of uit een woonwagen dan van Zijner Majesteits bootsmansleerlingen, — dan toen ik voor het eerst aan wal dien langen slungel daar met zijn ongelukkige puntschoenen zag. Maar wat ik je eigenlijk zeggen wou, is, dat niet een van de landkrabben het in hoffelijkheid tegenover de dames halen mag bij de zeelui, die als zoo ruw te boek staan. Een man laat-je over een loopplank alleen scharrelen of je steekt den hals den steel van een bezem toe om hem er over te helpen; maar een dame draag-je er desnoods overheen. Dat zul-je nu uit je eigen wel begrijpen; want al heb-je nog maar een blauwen Maandag de zee bevaren, je voelt je toch al zooveel zeeman, hè, dat je het met mij ten hoogste waardeeren zult, als zoometeen een paar mooie, vriendelijke oogen langs jullie gebruinde tronies gaan. Maar toch kan het geen kwaad je er eens even aan te herinneren, dat je goed op je tong let, en, al blijf-je onder alle omstandigheden je moeders taal spreken, er toch wel een paar woorden en uitdrukkingen zijn, die je van de straatbengels, maar niet van je moeder geleerd hebt. Ik hoop, dat je me begrepen hebt!"

Zijn strenge oogen gingen over zijn discipelen en hij zag dat hij tevreden kon zijn over de uitwerking zijner woorden.

„Nu is er," aldus ging hij voort, „één vreemde omstandigheid, die de jongens van de eerewacht aan de staatsietrap niet uit het oog mogen verliezen. Je weet dat alles bij de Marine een graad heeft. Ongelukkig

heeft men bij de vaststelling der reglementen vergeten de dames een graad te geven. Van een gepresenteer met de geweren kan dus niets komen. Je ontvangt ze eenvoudig met het geweer aan den voet. Maar loopt manvolk, dat geen graad heeft, aan boord van een oorlogsschip iedereen in den weg... ieder van jullie moet maar probeeren in zijn hersenen te stampen en anders zal *ik* het doen! dat de dames je nooit in den weg loopen. En nu... aan je werk. Ingerukt! Marsch!"

De bruingebrande, nog uitgetrokken en wasemende handen maakten machinaal het voorgeschreven saluut tegen de haren, die volgens dienstvoorschrift kort afgeknipt waren. Maar een groote verbazing, ja, teleurstelling was op aller gelaat leesbaar.

„Halt!" riep de commandant. „Dadelijk weer aantreden. Sta-je haast? Op de plaats rust! Wat is dat wat ik op jullie gezichten zie? Jij, lange, jij was immers het hoofd van je club? Spreek jij voor allen. Wat broeien jelui in je kersepit, dat je me aankijkt alsof... nu ja, alsof jelui niet meer weet wat het is respect aan je meerderen te toonen!"

„Commandant," gaf George beleefd ten antwoord, „mijn kameraden zullen het evenmin als ik prettig vinden, om bij vrouwenwerk door dames geïnspecteerd te worden."

„O, is het dat!" veinsde de commandant nu pas te begrijpen. „Nu hoor, doe dan maar je uiterste best. Want ik visch naar een complimentje van deze bij uitstek deskundigen, of je bij mij aan boord naar behooren wat geleerd hebt."

Deemoedig stonden daar al die anders zoo praatsige jongens voor hem. De commandant had er inwendig verbazend veel schik in.

„Dus, commandant?...."

„Dus?... Wel, de jongens die gewoon zijn de eerewacht te betrekken — en daar bof-jij bij en die zware jongen, die altijd zoo nijdig kijkt, ook — gaan zich als de drommel wat politoeren en in d'r beste plunje steken. En wat de rest betreft...."

Een oogenblik zweeg hij.

„Ingerukt.... Marsch!" klonk het weder op streng militairen toon.

Als een troep arme zondaars brachten de bootsmansleerlingen wederom het saluut, en gingen toen naar hun waschkuipen of bleekerijen terug.

Ja, ja; de vadertjes hadden leeren gehoorzamen!

Hoewel nu allen zich schijnbaar even druk bezig hielden met hun geploeter als vóór de redevoering van den commandant, namen toch hun oogen al de toebereidselen waar, voor de feestelijke ontvangst der dames. En iedere jongen was toch dol nieuwsgierig, wèlke dames het wezen zouden. Ze hoopten nu maar, dat het heel oude tantes mochten wezen. Als die hun uitlachten zouden ze het wel niet prettig vinden, maar ze zouden dat leed geduldiger dragen, dan wanneer een paar jonge dames met oogen, glanzende van met moeite ingehouden pret, de arme stakkers in het zonnetje zetten. Kakkerlak ging op zijn manier ook gebogen onder het zware leed. Hij was zoo verbazend onhandig, dat de matroos, die speciaal een

oogje op hem moest houden, hem allervriendelijkst presenteerde kopje-onder in de schuimende zeepsop te stoppen.

„En dan wring ik je voor de oogen der dames uit, klein ongeluk!" dreigde hij.

De jongens, die de eerewacht zouden vormen, kwamen in volle gala boven. Hun makkers hadden hen wel met de oogen kunnen verslinden; maar zij letten daar niet op, veel te blij dat zij voor ditmaal van al dat gesop af waren, en voornemens de eer der bootsmansleerlingen zoo hoog mogelijk op te houden. Ginder kwam de stoombarkas al aan, de staatsietrap was in orde gebracht, de eerewacht stond stram onder de gebiedende oogen van den onmiddellijken chef, de Jan-de-Wasschers hieven den kop uit de waschtobben en loerden naar de hun zoo onwelkome bezoeksters.

Een paar vroolijke meisjesstemmen in antwoord op de hoffelijke begroeting van den commandant, die zich zoo minzaam en allerhartelijkst aanstelde als zijn leerlingen niet van hem hadden durven denken. Toen ging er als het ware een schok door al de clubgenooten; want zij tenminste hadden Els en Nelly herkend.

Vijftiende Hoofdstuk.

Verder de zee op.

Beide meisjes waren vergezeld van een dame, die niet jong meer was, maar er toch niet oud uitzag. Zij heette mevrouw Livarda, de weduwe van een zee-officier, terwijl haar vader een aanzienlijken rang bij het leger bekleed had. Als gezelschapsdame voor een paar jonge meisjes op een zeetochtje, waarbij het nog al militair toe kon gaan, was zij dus als het ware de aangewezen persoon. Na den dood van haar man, die jong gestorven was, waarom zij van een betrekkelijk gering pensioen moest leven, terwijl haar middelen niet toereikend waren om haar stand voldoende op te houden, was zij niet bij de pakken neer blijven zitten, maar had het leven flink aangedurfd. In haar jeugd had zij een paar onderwijs-akten

gehaald, welke haar als weduwe van groot nut bleken te zijn. Jaren lang had zij zich toen met de opvoeding van jonge dames bezig gehouden, en was zoo in het huis van Nelly's ouders gekomen. Op verzoek van den Markies zelf, had zij zich nu gaarne belast met het toezicht op de beide meisjes, en klom even welgemoed aan boord, alsof zij er zich al haar leven had thuis gevoeld. Van kind af aan, en ook tijdens de jaren van haar huwelijk, gewoon te leven in militaire kringen, had zij dadelijk schik in dat drillen van al die jongens. O, als zij alleen het verwachte vrouwelijke bezoek had uitgemaakt, zouden onze bootsmansleerlingen er gauw vrede mee gekregen hebben. Maar die jonge meisjes, zie-je... om voor háár aan de waschkuip te staan, dat kwam wel een weinig hun eer te na.

Wat zaten ze er nu in, die bootsmansleerlingetjes! Mevrouw Livarda verborg haar opgeruimdheid niet. Nelly had zelden zoo gelachen, en hoe Els het uitschaterde... nu dat hadden de jongens al dadelijk vermoed, toen zij tot hun schrik dat plaagzieke wezentje in een der bezoeksters herkend hadden. Hoffelijk geleidde de commandant zijn dames langs de diep beschaamde jongens, die in tegenwoordigheid van hun chef niet het geringste blijk van gekrenkt eergevoel durfden laten blijken. De leerlingen der Ambachtsschool kwamen er nog het genadigst af, maar de leden van de veelberoemde club moesten heel wat van de jonge dames aanhooren. De commandant lachte van harte mee, vooral toen mevrouw Livarda schijnbaar heel onnoozel aan Nelly vroeg:

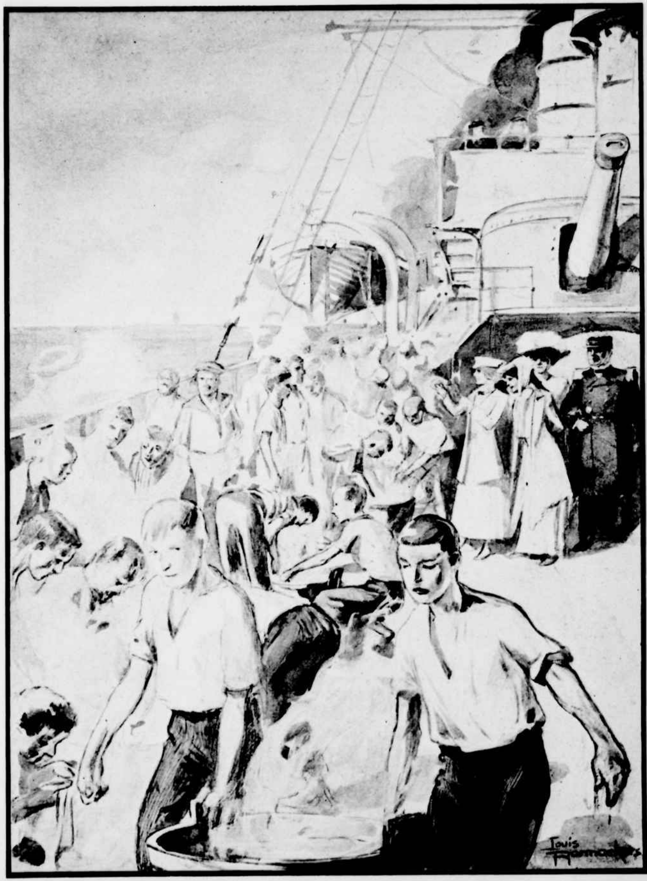

Hoffelijk geleidde de commandant zijn dames langs de diep beschaamde jongens. (Bladz. 168.)

„Hé... het schemert mij zoowat door het hoofd, dat er in de vaderlandsche geschiedenis melding wordt gemaakt van een club, opgericht met het geheime doel om de jongens de baas te laten worden. Was dat in Koron, Nelly?"

Els beet zich op de lippen om het niet uit te gieren, maar Nelly, die al een weinig medelijden met de arme stumpers kreeg, antwoordde gevat:

„Zoover zijn we op school nog niet met de geschiedenis gekomen, mevrouw!"

Mevrouw gaf haar een tikje met de parasol.

„Nelly, Nelly... ik zal eens in je leerboek kijken, of je 't zelf er al bijgeschreven hebt."

„Och, mevrouw," glimlachte de commandant — en al de jongens hoorden duidelijk wat hij sprak — „zulke verhalen zijn natuurlijk pure verzinsels. Maar... ik herinner me uit m'n jeugd een prent, waarin we als kinderen altijd veel schik hadden. 't Was de geschiedenis van *Jan de Wasscher en zijn Griet*. Misschien is dàt wel een mooie naam voor zekere club te Koron."

„O!" viel Els onvoorzichtig uit, „dan zouden Nelly en ik voor Griet spelen?"

„Dàt zou ik niet graag durven zeggen, jonge dame!" antwoordde hoffelijk de commandant; „want die Griet was nog al bazig en... u lijkt me dat minder."

Daar ging een glimlach over de gezichten der luisterende knapen.

„Maar," zoo ging de commandant met verheffing van stem voort, „Jan-de-Wasschers zijn er nog wel op de wereld... En wat zegt u wel van mijn kweekelingen?

Wat doen ze hun best, hè, en wat gaat het hun toch handig af..."

De commandant zei dat alles schijnbaar heel onnoozel. Maar heel wat leden van de beroemde club en ook heel wat kantige jongens van de Ambachtsschool kregen er een kleur van, vooral omdat de dames zoo lachen moesten om die leuke opmerking.

Enfin... hun leed was voor dit oogenblik geleden. De commandant oordeelde, dat de jonge praatsmakers al genoeg op hun brood gekregen hadden. Hij leidde de dames naar zijn kajuit, en gaf intusschen het bevel, dat men in zijn afwezigheid de jongens zou doen ophouden met voor waschmeid te spelen. Ze moesten zich kleeden en vervolgens aantreden. Als alles in orde was, zou men hem komen waarschuwen. Maar uitdrukkelijk voegde hij er bij, dat het waarschuwen wel den tijd had en niet te spoedig geschieden moest. „De broekjes," aldus drukte hij zich uit, „moeten ook maar leeren om geduldig hun tijd en hun beurt af te wachten."

Wat onzen jeugdigen vrienden het meest verwonderd had, was de omstandigheid, dat uit de stoombarkas ook eenige koffers en reisvaliezen kwamen opduikelen. Weldra vernamen zij het groote nieuws. Els en Nelly hadden vergunning gekregen het tochtje naar de druipsteengrot mee te maken, om vervolgens met al de bootsmansleerlingen — die dan weer in gewone menschen veranderd zouden zijn — op de stoomboot over te gaan en naar Naukris te stevenen. Dat mevrouw Livarda, die evenmin als de commandant bijster veel ontzag voor de jongens

scheen te hebben, de meisjes bleef vergezellen, werd niet in zulk een mate als een prettig bericht opgevat.

Alles bij elkaar genomen, gaf het een gevoel van algemeene opgeruimdheid, toen men voor zeker wist, dat de oefeningstocht op zulk een gezellige wijze zou eindigen. Enkele matrozen verzekerden aan de jongens, dat men nu allerlei pretjes aan boord zou krijgen, en dat de commandant al dien tijd een gezegende bui zou hebben. „En wij ook!" verzekerden zij tot meerdere geruststelling van hun niet verwende leerlingen.

Deze voorspelling kwam even trouw uit, als indertijd die van Kakkerlak. Den eersten dag al liet de commandant zijn leerlingen wat meer vrij. Hij begreep, dat ze voor hun vriendinnetjes, en niet minder voor mevrouw Livarda, graag eens wat praats wilden slaan. Daarom werd er veel aan gymnastiek gedaan en aan zulke „bezigheden," waar een jongen toch meer van houdt en ook eigenlijk beter in thuis is, dan wanneer hij met zijn kneukels staat te morsen in een waschtobbe.

Nog eenmaal raadpleegde de commandant de barometer. Die bleef niettegenstaande de broeiïge lucht best staan. 't Zou misschien met een van die niet ongezellige zomer-onweersbuitjes afloopen, „een heel spektakel boven in de lucht," merkte een matroos op, „net of mijn schoonmoeder pas ruzie met mijn vrouw heeft gehad, en op zolder loopt heen en weer te stampen bij het ophangen van de wasch. Mijn vrouw maakt dan ook meer lawaai dan eigenlijk noodig is, ... maar als 't koffieuurtje is gekomen, zitten ze weer gezellig een bakkie uit te slurpen

en een bakkie af te kletsen ook; nou, dàt verzeker ik je."

Voor alle zekerheid had de commandant nog eens laten informeeren bij het centraal-meteorologisch instituut, en van daar ook de meest geruststellende tijdingen ontvangen. De zomer was buitengewoon mooi en het weer voorbeeldeloos bestendig. Eigenlijk half en half jammer voor de jongens, die nu niet zouden kunnen bluffen op een doorgestaan stormpje, waarvan zij natuurlijk een geweldigen orkaan gemaakt zouden hebben.

Toch, nu men ver de zee op ging, had de commandant het niet op zijn verantwoording durven nemen deze toch eigenlijk onbevaren knapen aan ruw weder bloot te stellen. Het schip, hoewel niet jong meer en zeker niet van het nieuwste oorlogstype, was wel hecht en sterk, en de eigenlijke bemanning met de zeevaart vertrouwd. Wat niet wegnam, dat de commandant, zoo hij niet vast op de meest gunstige omstandigheden had mogen rekenen, zeker niet met het jonge volkje een eenigszins grootere zeereis had ondernomen, en in geen geval nu hij ook voor een paar meisjes had te zorgen.

Iets anders evenwel had nu en dan een rimpel op zijn voorhoofd te voorschijn geroepen. Nooit was er zoo druk over oorlog gesproken, dan juist in deze dagen. Men wist, dat die eenmaal tusschen de twee rijken Alwina en Terrakanda moest uitbreken. Waar die geruchten vandaan kwamen, viel niet na te gaan. In het Koninkrijk van Regentia was de regeering er zelfs door opgeschrikt. Doch alle mogelijke onderzoekingen stuitten af op een besliste loochening van al de geruchten, welke eenvoudig

praatjes geheeten werden, uitgestrooid door geldmannen, die op de daling der effecten hoopten, om dan tegen dien lagen koers groote inkoopen te doen, daarna de meest stellige vredelievende geruchten te verspreiden, waarna de koersen der effecten wederom stijgen en de speculanten een hoop geld winnen zouden.

Als het dezen lieden hierom te doen was, mislukten hun berekeningen geheel. De koers bleef met uitzondering van eenige kleine, in het geheel niet ongewone schommelingen, standvastig. En de zwartgalligen, die al maar bedenkelijke gezichten bleven trekken, wees men met nadruk op twee feiten.

Het eerste feit was de wereldtentoonstelling te Naukris, de hoofdstad van Alwina. Dat rijk had er derhalve alle belang bij, dat gedurende deze tentoonstelling welke van alle deelen der wereld bezoekers trok en een stroom van vreemdelingen over het geheele land verspreidde, de vrede gehandhaafd bleef.

En het was juist het machtige, krijgshaftige Alwina, hetwelk men ten opzichte van oorlogsplannen het meest vreesde.

Eenige jaren geleden, bij een gelijke gespannen verhouding tot een ander rijk, had het zelfs nog vóór de officieele oorlogsverklaring zijn krijgs-operatiën begonnen, iets wat alle beschaafde staten het kwalijk afgenomen hadden. Voor die zonde ten opzichte van de wijze van oorlogvoeren had men het evenwel niet om rekenschap durven vragen, omdat Alwina na een triomfantelijken oorlog zijn tegenstander geheel verslagen en tot een zeer

nadeeligen vrede had gedwongen. En men bleef zwijgen, toen het als overwinnaar, met een van de prachtigste vloten der wereld en een leger dat door zijn heldendaden en stoutmoedigheid allerwegen bewondering had opgewekt, al de staten der wereld aankeek met een paar oogen, alsof het zeggen wilde:

„Kom maar op, als je wat op me aan te merken hebt!"

Neen, zoolang Alwina zich door zijn wereldtentoonstelling aan den vrede had verbonden, behoefde men zich niet ongerust te maken.

Het tweede feit was, dat in de vergadering van het Wetgevende lichaam van Terrakanda, door den Voorzitter van den ministerraad de meest geruststellende verklaringen ten opzichte van de bedoelingen zijner regeering waren afgelegd, en wel in antwoord op de vraag van een der afgevaardigden naar de oorzaak dezer oorlogsgeruchten. Hij had toen woordelijk gezegd, dat de vrede der wereld op hechte grondslagen gevestigd was, en deze uitdrukking kon men nu in alle couranten lezen. Bovendien geloofde men niet dat de bui van den kant van Terrakanda zou komen opzetten. Wanneer er een bui kwam aandrijven, moest en zou dat van den kant van Alwina komen.

Niettegenstaande al deze geruststellende verzekeringen en feiten, bleef de regeering van Regentia waakzaam. Eén druk op het knopje van de telegraaf, en het leger van het Koninkrijk zou mobiel verklaard zijn, terwijl ook de vloot een beetje bij elkaar gehouden werd, wat des te beter kon geschieden en zonder eenige achterdocht te verwekken,

doordat alle voorbereidingen waren getroffen voor de aanstaande herfst-manoeuvres.

Eenige uren voor het vastgestelde vertrek had de commandant van het opleidingsvaartuig zich nog even door de barkas aan wal doen zetten en in cijferschrift een telegram aan het Ministerie van Marine verzonden. Spoedig kreeg hij het meest geruststellende antwoord terug. Waarop hij zich weer aan boord van zijn vaartuig liet brengen, de noodige bevelen gaf, en toen voer men eindelijk de echte, wijde, wijde zee op.

Alles bleef meeloopen. Den eersten avond had het sterk geweerlicht aan de kim en van heel verre was een dof gerommel gekomen, waarvan men zwaarmoedig werd door er naar te luisteren. Maar in den nacht woei de lucht weer schoon, de sterren kwamen eens kijken hoe het met de jonge zeevaarders gesteld was, en toen dat mislukte omdat zij sliepen en droomden of snorkten, ieder naar zijn geaardheid, lieten de rustige sterren dit onderzoek over aan de zon, die den volgenden dag weer present was en van nu af weer present bleef.

Alles bleef aan boord zijn gewonen gang gaan, behalve dat er vooral 's avonds een meer vrije geest heerschte dan gewoonlijk, en zoowel de commandant met de bemanning als de bootsmansleerlingen alles deden om het aan de dames zoo aangenaam en gezellig mogelijk te maken.

„Jongen, jongen," zei een matroos, „als ik het nog eens breng tot Minister van Marine, zal ik reglementeeren dat er op elk oorlogsschip een paar vrouwen moeten

zijn; en hoe kwaaier commandant hoe meer ik er zou inschepen. Ik zeg maar.... 't kan geen kwaad voor de matroosjes."

En toch — als deze luchthart en treurniet niet te veel gekrulde haren had gehad om wat beter de schaduw van elk licht op te zoeken, zou hij bespeurd hebben, dat er juist door de aanwezigheid der beide meisjes een zekere jaloerschheid onder een groot deel der bootsmansleerlingen begon te komen. Els en Nelly, hoewel zij voor ieder een vroolijk woord of een plagerijtje over hadden en zich in 't geheel niet afzonderden, bemoeiden zich toch onwillekeurig meer met hun vroegere schoolkameraden en leden van de tennisclub dan met de Ambachtsjongens, van wie velen haar totaal vreemd waren en waarvan zij sommigen niet prettig vonden om er bij voorkeur mee om te gaan.

Dat laatste kwam hier vandaan, dat dikwijls zoo'n jongen verlegen werd als een der guitige meisjes, inzonderheid de plaagzieke Els, een loopje met hem wilde nemen en wat plagen, gelijk de meisjes zoo dolgraag doen. Als een meisje uit zijn eigen stand hem geplaagd had, zou hij drommels goed geweten hebben wat hij terug moest zeggen. Dat weet iedere jongen, en als die wetenschap bij hem nog slaapt, zullen de meisjes wel maken dat die wakker wordt. Maar tegenover een heel anders klinkende en veel voornamer scherts van meisjes als Nelly en Els, durfden zij met hun grovere woorden en aardigheden niet aankomen. En als zoo'n klant dat toch probeerde, merkte hij wel, dat de beide meisjes, al

lachten zij ook, dat niet met zulk een gulheid deden als wanneer zij met hun eigen schoolkameraden aan 't over en weer plagen waren.

Zwart-Jan kon soms dat oude dreigende en nijdige op zijn gezicht terug krijgen, wanneer hij er getuige van was hoe losjes en luchtigjes George met mevrouw Livarda of met een der meisjes kon babbelen. Hij schreef dat meer bemoeien van de meisjes met de clubgenooten echter aan heel wat anders toe. En omdat hij met geen mogelijkheid boos op de gezellige jongedames kon worden, ja, zelfs wàt graag had, dat zij ook hem eens plaagden, moest hij wel al de schuld van die zoogenaamde partijdigheid aan de clubgenooten wijten, tegenover wie zijn oude wrok weer levendig begon te worden.

Gelijk het met Zwart-Jan ging, ging het ook met de meesten der Ambachtsjongens, en voor 't eerst na al die weken van verdraagzaamheid en het gevoel van samen één geheel te vormen, hoorde men weer onder de blauwbroekjes en hun maats den scheldnaam van „Soepjurken" rondgaan. Wat mevrouw Livarda betrof, die had tact genoeg om de blauwbroekjes zoo min mogelijk achter te stellen, maar „ze is me te fijn" zei Zwart-Konijn, die als een stoommachine zijn mond- en neusspieren bewoog, wanneer mevrouw hem eens aansprak.

Dat alles bleef echter verborgen voor wie niet zeer nauwkeurig den toestand onderzocht of naging. En voor een onderzoek had in deze dagen niet één der opvarenden lust of gelegenheid. Schijnbaar was alles aan boord lust en plezier in het leven.

Ook het bezoek aan de druipsteengrot was een groot genot geweest. Een genot echter, hetwelk toch gepaard was aan een gevoel van beklemdheid, toen men zich in die geheimzinnige, door fakkels verlichte zuilen-gaanderijen bevond en in het zwart-roode schijnsel der toortsen allerlei wonderlijke gedrochten uit de duisternis zag opbeven.

Een angst was over ieder der jeugdige deelnemers gevallen, toen op bevel van den aanvoerder alle lichtbronnen gebluscht werden. De ijzige kilte van deze onderaardsche gewelven scheen toen te vallen op al die vroolijke, jonge harten.

Plots werden aller oogen getrokken tot een ster, die àl helderder straalde naarmate het oog zich aan het duister gewende.

Naar die heerlijk schitterende ster richtte men den voortgang. De ster won in glans bij elken voetstap waarmede men tot haar naderde. Ze werd een zon, verblindend van heerlijkheid. En al machtiger en machtiger werd dat licht. Het scheen iets zoo schitterends en groots te zullen worden, als men zich nooit had kunnen voorstellen.

Nog een paar nauwe gangen door, waarlangs of waaronder een beekje murmelde. En ineens . . . men was in het volle licht van den zomerdag.

Verbaasd keek men elkander aan.

Die gloed en die glans, dat gejuich van stralend hemelvuur . . . het was alles niets anders dan het doodgewone daglicht, hetwelk men heel zijn leven gezien had, maar waarvan men nooit had durven denken, dat het zoo mooi was.

Na het bezoek aan deze wonderbare grot, begaven de reizigers zich wederom aan boord. Eigenlijk niet zonder eenige teleurstelling. Want nu was het einde van het uitstapje bereikt, en zou men moeten terugkeeren.

De commandant las deze spijt op de gezichten zijner jeugdige reisgenooten. Daar hij, voor allen mogelijken tegenslag door wind en weer, een halven dag speelruimte had genomen, vond hij het nu aardig, om dit voordeeltje tot vermaak der jongelieden op te snoepen. Met algemeen gejuich werd dan ook zijn voorstel begroet, om nog eenige uren in dezelfde richting te blijven voortstoomen, eer de terugtocht werd aanvaard.

EFENDI

Zestiende Hoofdstuk.

Een zeerooversstreek.

Niet zonder een zucht van „dat het toch eigenlijk jammer was," hadden, na de korte verlenging van hun zeereis, de meesten der bootsmansleerlingen, wier oefeningstijd nu welhaast tot het verleden zou behooren, hun boot den steven zien wenden. Uit de richting van Terrakanda, waarin men tot nu toe gevaren had, ging het, dwars de zee over, de richting op naar Alwina, waar — en daarmede waren de jonge, bedrukte harten al weer gauw opgefleurd — de wereldtentoonstelling van Naukris ook op hèn wachtte.

Nog niet lang was men op den terugweg, toen de aandacht der jongens van hun werk werd afgeleid door een rookwalm, die achter hen, dus in het Zuiden, hoe

langer hoe dichter en geweldiger boven den horizon rees. Eerst dachten zij, dat het gewoon de rookpluim van een stoomboot was, en daarvoor had ook de commandant het gehouden, toen, reeds lang voor de jongens er erg in kregen, die smook zijn aandacht getrokken had. Het was bladstil, en dan kunnen de uitpuffingen van een groote stoomboot wonderlijk lang op één plaats blijven hangen. Het werd daar echter in het Zuiden zoo dik en zwart, dat hij onwillekeurig ging vreezen, dat er een petroleumvaartuig, gelijk er vele in deze zeeën voeren, in brand geraakt was, en dat hij dus te hulp zou moeten komen. Op zijn bevel was de snelheid, waarmede men doorvoer, verminderd, toen hij, bij het turen door zijn kijker, plotseling een kreet van verrassing liet hooren. Uit dien zwart-gelen nevel toch, die inderdaad geheel den horizon ging beslaan, rezen, wel eerst heel onduidelijk, maar van oogenblik tot oogenblik toch zekerder, eenige grijs-blauwe voorwerpen op, moelijk te onderkennen van het zeewater waarop zij dreven. Nog eenige minuten, en die grijsblauwe voorwerpen waren voor zijn kennersblik tot reusachtige oorlogsschepen van het allernieuwste type uitgedijd.

Dat nieuwtje vloog over het geheele vaartuig. De jongens vonden het wel leuk. Nu zouden zij die drijvende monsters eens van dicht bij, en wat wel het aardigst was, in volle vaart op zee zien. Zij dachten niet anders of het was een Regenteesch smaldeel, dat op manoeuvre was. Maar de commandant wist, dat zoo iets niet mogelijk kon zijn, en daarom vond hij de verschijning van die

pantserschepen, wier aantal met ieder oogenblik scheen toe te nemen, allesbehalve leuk. Wat hem wel het meest bevreemdde, was, dat hij nergens een vlag ontdekte, welke hem kenbaar kon maken tot welke nationaliteit die oorlogsschepen behoorden. Intusschen had hij bevel gegeven weder met volle kracht vooruit te stoomen. Een ontmoeting met die vloot, — of wat het dan ook mocht zijn — kon hem niet anders dan ophouden door het wisselen van allerlei beleefdheden. En niet gaarne ware hij te laat op de afgesproken plaats aangekomen om zijn jeugdige equipage op het stoomschip over te doen gaan hetwelk hen naar de wereldtentoonstelling te Naukris zou overbrengen.

Een blik op de reuzenschepen achter hem, overtuigde hem weldra, dat zij precies denzelfden weg volgden als hij. Het leek haast wel, of ze hem achtervolgden; en daar zij sneller voeren dan hij, zouden zij hem in dat geval spoedig ingehaald hebben. Hij liet nu eenigszins den koers wijzigen, zag in gespannen verwachting uit, en wist niet wat hij er van denken moest, toen hij diezelfde wijziging in den koers bij de oorlogsmonsters zag, die hem nu inderdaad met voordacht schenen te volgen.

Nog dacht hij zich half suf over deze vreemde geschiedenis, en had juist als zijn onderstelling uitgesproken dat het misschien een aantal schepen van een of andere zeemogendheid was, die, bij wijze van vlagvertoon, ook een bezoek gingen brengen aan de wereldtentoonstelling te Naukris — toen van een dier reuzen een licht-blauw rookwolkje omhoog kringelde, en eenige

oogenblikken daarna een kanonschot langs de zee rolde.

„Wat is dat?” riep de commandant.

Want terzelfder tijd zag hij, niet de vlag van de natie, maar eenige seinvlaggen achtereenvolgens omhoog gaan, en in die taal werd hem geboden bij te draaien.

Hij liet terugseinen, dat hij er geen tijd voor had, dat zijn tijd afgemeten was. Toen werd er geseind, dat indien hij niet aan het bevel voldeed, men met scherp op hem vuren zou.

„Dat is, bij den hemel, een zeerooversdaad!” riep de commandant uit, „zien ze dan mijn vlag niet?”

Dadelijk kwam alles aan boord in rep en roer. Met het oog op het groot aantal jongelieden, hetwelk hij aan boord had, oordeelde de commandant het roekeloos om de al maar naderende overmacht te tarten aan haar bedreiging gevolg te geven. Maar toch liet hij alles in gereedheid brengen, om, als het noodig mocht blijken, te bewijzen, dat een Regenteesch oorlogsschip geen onnoozel visschersvaartuigje was, hetwelk zich door den eersten den besten zeeroover zou laten oppikken.

En toen nu alles op een mogelijk gevecht werd voorbereid, vonden de jongens de verschijning dier zeereuzen niet meer leuk. Integendeel, nu gevoelden zij er al het geweldige en somber-dreigende van.

Tot een gevecht kwam het gelukkig niet. Dat zou ook een dwaasheid geweest zijn tegen zulk een overmacht. Bovendien bleef de commandant nog altijd aan een of ander misverstand gelooven, vooral toen het hem bleek, dat die pantserschepen behoorden tot de Terrakandeesche

vloot. Wat ter wereld kon een zeemacht van die natie, waarmede Regentia tenminste officeel in goede betrekking stond, bewegen om in vollen vredestijd op zulk een wonderlijke wijze te handelen?

Het zou hem weldra duidelijk worden. Juist nu niemand aan oorlog dacht en inzonderheid het anders zoo krijgslustige Alwina zich eenigzins de handen gebonden had door de wereldtentoonstelling in de hoofdstad, oordeelde de Keizer van Terrakanda het oogenblik gunstig om zijn gehaten en gevreesden tegenstander plotseling te overvallen. Dat was tegen alle regelen van het oorlogsrecht in. Maar had Alwina enkele jaren geleden tot op zekere hoogte niet precies eender gehandeld ten opzichte van het rijk, waarmede het op een gespannen voet stond? Het is waar, *toen* verwachtte ieder elken dag het uitbreken van den oorlog; maar geheel in den haak was het toch niet geweest. En wie een slecht voorbeeld geeft, moet er zich niet over verbazen, wanneer een ander op veel grooter schaal, dat slechte voorbeeld volgt.

Van verschillende kanten zou Alwina tegelijk aangevallen worden. In alle stilte en met de grootste voorzorg, men mag wel zeggen met de buitengewone slimheid welke een der kenmerkende eigenschappen der Terrakandeezen was, werd dit plan voorbereid en nu met ongehoorde stoutmoedigheid en snelheid doorgezet. Op ieder smaldeel was een landingsleger ingescheept, dat brandde van verlangen eindelijk eens met den sedert lange, lange jaren gehaten en benijden tegenstander af te rekenen. Alles was er de regeering van Terrakanda aan gelegen,

dat de overval zoo volkomen mogelijk zou zijn. De telegraafkabels had men doorgesneden, ook de telegrafische gemeenschap over land gedeeltelijk vernietigd, en voor de rest geheel in handen van den militairen dienst gesteld. Op eenzelfden dag waren door geheel Terrakanda de vreemdelingen opgepakt en in verzekerde bewaring genomen en voor enkele dagen beslag gelegd op alle vreemde schepen. Men zou er door in ruzie komen met de meeste staten der wereld; maar er waren geen geslepener diplomaten dan juist die van Terrakanda, meesters vooral in het beurtelings beloven en ontkennen, toezeggen en geen belofte houden, en in uitstellen, uitstellen vooral. En eindelijk moesten de verschillende smaldeelen zich gedurende enkele dagen meester maken van ieder schip, hetwelk zij op hun expeditie ontmoetten. Later kon wel als een vergissing uitgelegd worden, hetgeen toch eigenlijk een poging was geweest om voor een tijdlang het vijandelijke land elk mogelijk bericht over de naderende vloot te onthouden. Inzonderheid een oorlogsschip moest men onder geen voorwendsel laten ontsnappen, maar de manschappen overbrengen op de vloot. Geen andere oorlogsschepen konden in die streek ontmoet worden dan Alwineesche of Regenteesche. Voor de eerste was natuurlijk het vonnis geveld. En wat de laatste betreft, die moesten ook maar onschadelijk worden gemaakt, omdat de regeering van Terrakanda vermoedde, dat, gelijk de zaken nu liepen, de vloot van Regentia zich bij die van Alwina zou voegen.

Onze commandant had zich te verzetten zooveel hij

wilde, de vice-admiraal van het Terrakandeesche smaldeel haalde slechts de schouders op, en zei, dat hij eenvoudig de bevelen zijner regeering had opgevolgd. En heel beleefd raadde hij zijn krijgsgevangene aan zich in het onvermijdelijke te schikken. Tegenstand zou zijn toestand en die zijner onderhebbenden slechts kunnen verergeren.

Nu had eerst de vijandelijke vice-admiraal een onjuist begrip van die zoogenaamde onderhebbenden. Hijzelf sprak enkel Terrakandeesch, waarvan zich onze commandant gelukkig vrij vlot kon bedienen. Trouwens de zeeoversten van het kleine Regentia waren wel genoodzaakt de landstalen hunner machtige buren te kennen. Zoo vlot kon zich de commandant daarin niet uitdrukken, of het bleef hem altijd een vreemde taal. En daarom begreep de vice-admiraal niet dadelijk, hoe dat toch met die bootsmansleerlingen zat. Waren ze wel in dienst, of niet in dienst? Ja, eigenlijk allebei. De vice-admiraal werd wantrouwend. Hij liet zichzelf aan boord van het Regenteesch oorlogsschip brengen, en, om de waarheid te zeggen, hij werd er niet veel wijzer door.

Veel tijd mocht hij niet verspillen. Het geval had eigenlijk al veel te lang naar zijn zin geduurd en daarom was hij boos op onze jeugdige vrienden, die het toch niet helpen konden. Nu ging alles maar kort en bondig in zijn werking. De jongens, die als drommel zoo gauw front hadden moeten maken, kregen het bevel hun geweren af te geven. En terwijl heel de Regenteesche bemanning naar de vijandelijke vloot werd overgebracht, kwamen daarvoor in plaats eenige Terrakandeesche matrozen onder

bevel van een norsch er uitziend man. Groeten werden gewisseld, en terwijl de geweldige pantserschepen hun weg voortzetten, trad de nieuwe gezagvoerder op onze vrienden toe, die daar ongewapend, met slap langs het lichaam neerhangende armen, en met een angstig kloppend hart het oordeel afwachtten, hetwelk over hen zou worden uitgesproken.

„Wie verstaat er Terrakandeesch?" vroeg op korten, bijtenden, onaangenamen toon hun nieuwe baas in zijn eigen taal.

De meeste vingers van de Kostklanten gingen omhoog.

De nijdige oogen van hun baas gingen over de gezichten van hen, die zich opgaven. Als vanzelf moest George zijn aandacht trekken.

„Treed uit het gelid!"

George voldeed aan dit bevel, en bleef in militaire houding afwachten wat hem nader bevolen zou worden.

„Jelui zijn bootsmansleerlingen, hè?"

„Pardon, meneer! Dat zijn we eigenlijk niet!"

De nijdige oogen keken hem strak aan.

„Niet? .... Nu, uit die Regenteesche aardigheden kan ik niet wijs worden, en belief ik niet wijs te worden. *Ik* zeg je, dat jelui bootsmansleerlingen bent, en daarmee uit .... Verstaan?"

„Jawel, meneer!"

„Jou verklaar ik tot hun vertegenwoordiger. Jij zult ze mijn bevelen overbrengen. En zeg me nu eens .... die jongens in het blauw-katoenen pak worden zeker hier aan boord voor stoker opgeleid?"

„Eigenlijk niet, meneer, ze zijn leerl...”

„Ze worden wèl opgeleid als stoker, zeg ik je... Marsch met dat geboefte naar de machinekamers. En zeg hun, dat als een van hen zijn zwarte tronie aan dek durft toonen, ik hem zal laten ondervinden, dat bij onze marine nog dit aardige dingetje in de mode is.”

Hij wenkte een matroos, die hem een soort karwats overhandigde, een korten, dikken stok waaraan een tiental leeren riempjes bevestigd waren. De jongens rilden. Ze hadden er vaak van gehoord, dat er geslagen werd aan boord der Terrakandeesche schepen.

„Zeg het hun dan, zèg het hun dan!” riep hij ongeduldig tegen George, het valsche afranselings-instrument dreigend opheffend.

„Jongens,” zei George tegen de blauwbroekjes, „Je mag wel dood voorzichtig wezen, hoor, want we hebben een kwaaien baas. Waar hij ons heen brengt, dat weet ik niet, maar....”

„Ho, ho!” riep de baas, „je gebruikt te veel woorden, die lummels moesten al staan zweeten voor de vuren. Pas op, ventje, als je een verradersrol gaat spelen!”...

Toen bracht George het bevel letterlijk over, en weldra waren de blauwbroekjes gescheiden van die mooie zee en den zomerhemel.

De anderen werden op allerlei manieren aan het werk gezet. De bemanning was zeer gering en moest nu aangevuld worden uit deze knapen. Onmacht werd aangezien voor onwil, en de straffen daarvoor waren gestreng en barbaarsch. En wat vooral verschrikkelijk, ja schier

onuitstaanbaar was, — de wantrouwende gezagvoerder had het gebod laten uitgaan, dat de Regenteesche jongens in geen geval met elkaar spreken mochten.

„Ook niet in uw taal, meneer?” had George nog gevraagd.

„Neen!”

„Dat is hard. meneer!”

De gezagvoerder keek hem vernietigend aan.

„Zoo iets staat niet aan jou om te beoordeelen. Ik herhaal het je, geen woord, zelfs geen fluistering mag ik hooren. Die het gebod overtreedt, laat ik op een kanon binden en afranselen tot het roode zweet voor den dag komt. Het is oorlogstijd — en dan kan zelfs een onuitgesproken woord een verraad inhouden.... Maar dat gaat een scheepsjongen niet aan. Jij gehoorzaamt en àllen gehoorzamen. Alleen mag-jij antwoorden als ik je wat vraag, en tegen je mede-scheepsjongens mag-jij zeggen wat ik je gebied hun mede te deelen. Maar denk er aan, knaap! met je leven — hoor-je wel? — met je leven sta-je mij er borg voor, dat je als tolk geen valsche streken uithaalt. Verstaan?”

George boog.

„Spreek!” klonk het barsch. „Zwijgen kun-je lang genoeg!”

„Mag ik dan liever wat vragen, meneer?”

„En wat moet dat zijn?”

„Mag ik aan mijn makkers zeggen, waar u ons heenvoert?”

Even dacht de gezagvoerder na. Hij scheen er echter

geen gevaar in te zien, dat zijn krijgsgevangenen dit vernamen.

„Naar de Haaien-eilanden!” gaf hij ten antwoord. „En ingerukt nu!”

George ontstelde. Hij wist, dat ver in 't Zuiden een reeks van zeer kleine eilanden gelegen waren, samen een archipel vormend en in 't bezit van Terrakanda, en door de regeering van dit land gebruikt als verbanningsoord en strafplaats voor zware misdadigers. Ze lagen verlaten en eenzaam in den Oceaan, in een streek gevaarlijk door allerlei klippen en plotselinge vulkanische uitbarstingen en zeebevingen. En welk een bevolking van misdadigers zouden de jongens daar aantreffen!

George had gaarne iets naders daarvan geweten, maar hij durfde niet verder vragen. Toen hij zijn makkers er van op de hoogte gesteld had, heerschte er een algemeene ontsteltenis onder hen. Maar nog meer dan onder de vrees van wat de toekomst brengen zou, leden zij onder het verschrikkelijke, doodsche en doodelijke stilzwijgen, dat hun was opgelegd. En met die oplegging was het den gezagvoerder ontzaglijke ernst geweest. Een paar, die het gebod overtreden hadden, waren in waarheid op de vooraf aangekondigde wijze afgeranseld en daarvan hadden alle jongens tot hun grooten afschuw, ja, walging getuigen moeten zijn. Sedert heerschte er onder hen een akelige, doffe stilte Ze hadden het wel willen uitschreeuwen om tenminste hun eigen geluid weer eens te hooren, doch ze durfden niet. Het was een uitkomst te luisteren naar de vreemde klanken,

wanneer de Terrakandeesche matrozen met elkaar spraken of een liedje zongen. En een genot was het, een heerlijk genot, wanneer George de bevelen van den strengen commandant kwam overbrengen. Dan hoorden ze weer hun eigen taal en mochten tenminste ook eens een woord uitspreken.

En tòch werd er in deze bange dagen een woord uitgesproken, dat wederom vertrouwen in het hart en een glans in het oog bracht. Het was de kleine Kakkerlak, die tot in de fijnste volmaaktheid de kunst verstond om met een effen gezicht en zonder dat men zijn lippen zag bewegen, zooveel te praten als hij wilde. Op de school had geen meester hem daar ooit op kunnen attrapeeren, al was de goede man er heilig en plechtig van overtuigd dàt er in de klasse gepraat werd. „Wie dat kunststukje bij een Regenteeschen meester kan uithalen, zou geen knip voor zijn neus waard wezen, als hij er daarmee niet een Terrakandeeschen oorlogsbonk kon laten inloopen,” dacht Kakkerlak. En al zei hij op die manier niet veel, — de kleine slimmerd, die er werkelijk niet graag op was om met de leeren riempjes afgeranseld te worden, wist toch altijd nog tegen een makker te zeggen die den kop begon te laten hangen, dat je nooit den moed moet opgeven. „Alles komt terecht, hoor; onthoud dat maar,” fluisterde het over zijn schijnbaar onbeweeglijke lippen.

Tegenover mevrouw Livarda en de aan haar zorg toevertrouwde meisjes was de gezagvoerder zoo welwillend en toegeeflijk, als met zijn streng karakter maar eenigszins bestaanbaar was. Alleen mochten zij onder geen

voorwendsel met de jongens een praatje aanknoopen. Beide meisjes spraken, evenals mevrouw Livarda, zijn taal en daarom vond hij het heel gezellig om met haar eens te babbelen. Ook zij waren verschrikt geweest, toen zij dat van de Haaien-eilanden hoorden. Hij stelde haar evenwel gerust. Die eilanden waren door al de veroordeelde misdadigers ontruimd moeten worden, omdat men deze lieden voor het opwerpen van verschansingen, het aanbrengen van versperringen en ander soort werk in dezen oorlogstijd beter gebruiken kon. Nu werden deze eilandjes ingericht voor krijgsgevangen vrouwen en kinderen. Zij zouden de eersten zijn.

Nelly en Els vroegen, of zij dat aan de jongens mochten mededeelen, want ze begrepen wel hoe angstig die zich maken zouden. De gezagvoerder wilde hiertoe geen toestemming geven.

„Waarom behandelt u de jongens toch zoo hard?" vroeg mevrouw Livarda.

„Noemt u dat hard? Vroeger was het de gewoonte, dat men van den vijand al wat man was doodde..."

„Maar wij zijn toch geen vijanden van uw volk!

„Daar heb ik niet over te oordeelen. Ik volg slechts de bevelen mijner chefs. Maar om op uw reisgenooten terug te komen: vergeleken met vroegere tijden, behandel ik ze nog buitengewoon genadig. Geloof mij, mevrouw; in oorlogstijd is al wat knevel draagt, of eenmaal knevel zal dragen, gevaarlijk."

De sombere oogen van den gezagvoerder namen een woeste uitdrukking aan. De meisjes ontstelden er van.

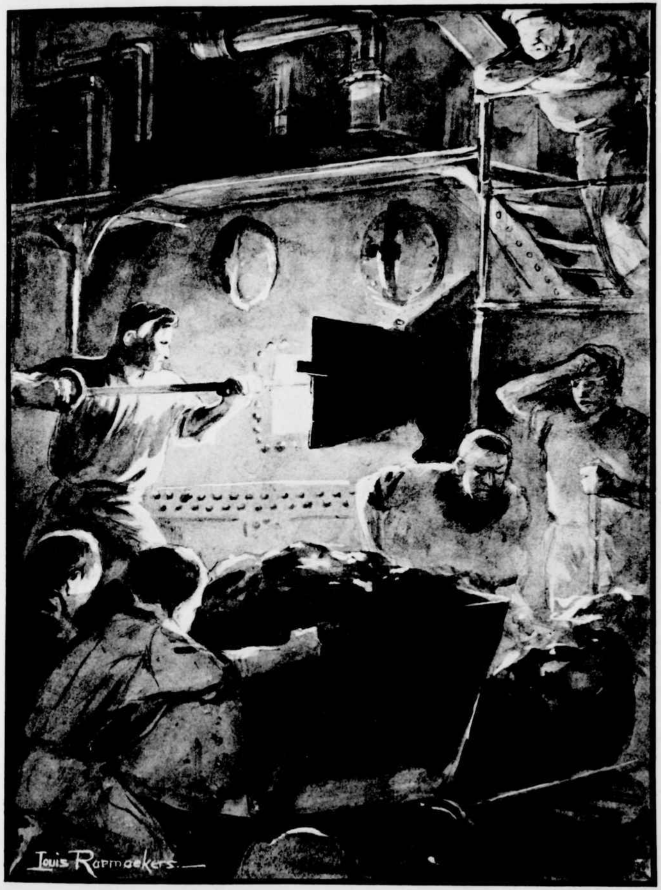

.... vonden het gemakkelijker de jongens hard te laten werken.
(Bladz. 194.)

En mevrouw had er spijt van er met hem over gesproken te hebben, Want zij wist van hooren zeggen en niet minder uit de boeken, hoe wreedaardig het karakter der Terrakandeezen kon zijn. Zij sprak er echter maar niet over met de beide meisjes, die niets konden doen om het lot van hun makkers te verzachten. Maar hard ging zij verlangen naar het einde der reis. Ze gevoelde, dat ze niet eer gerust zou zijn, voor men de Haaien-eilanden bereikt had. Want wie weet waar die sombere man nog toe komen kon. Zij had toch wel gezien, hoe opgewekt zijn gelaat stond, als er weer eens een jongen op die barbaarsche wijze was afgestraft. De Terrakandeezen hebben niet graag, dat de jongens de baas zijn. Ze voorkomen dit liever. En hield deze onbarmhartige gezagvoerder zijn jeugdige krijgsgevangenen onder den ban van een zoo goed als volstrekt stilzwijgen — in zijn ouden Terrakandeeschen kop spookte wel eens de gedachte rond, dat er nog een beter middel was om het zwijgen op te leggen, maar dan een zwijgen waarna nooit meer een spreken zou volgen.

Om den toestand te verergeren, en de jongens eens goed te doen gevoelen, hoe bitter weinig zij toch eigenlijk in de melk te brokken hadden, kwam er bovendien een einde aan het voortdurende mooie weer. En daar vereerde de zeeziekte het hobbelende en slingerende schip met een bezoek. Uitgezonderd Zwart-Jan en nog een paar gelukkigen, leden allen in meerdere of mindere mate aan deze kwaal. En de gezagvoerder had goed commandeeren — zij week niet eerder van boord voor het weer

wat opklaarde en zoetjesaan de zee zich opnieuw in behaaglijke zomerrust ging neervlijen.

Waarover men niet had te klagen, was over het eten, en dat is voor jonge magen een heele geruststelling. Maar het toezicht op de zindelijkheid. waaraan zij bij den vorigen commandant gewoon waren geraakt, liet veel te wenschen over. Het gevolg was, dat de jongens in hun werkpakjes er slordig begonnen uit te zien, ten minste de meesten. En wat de blauwbroekjes betreft, gebannen als zij waren in de van kolenstof vervulde machine-kamers, wel die kregen een uiterlijk om van te schrikken, Het vet en de olie trokken niet alleen in hun stokerspakje, maar ook in hun huid. Heel erg stoorden zij zich echter daar niet aan. 't Was hun voorland. En eigenlijk vonden zij het niet onaardig om als volwassen kerels aan het werk gezet te worden. Want ook het machine- en stokerspersoneel was maar uiterst schraal toegemeten geworden. En die er waren, vonden het gemakkelijker de jongens hard te laten werken en zelf zoo weinig mogelijk te doen. Zwart-Jan vond, dat hij er ontzaglijk veel door leerde en dacht bij zichzelven, dat hij dit licht mee kon pakken. Hardop denken mocht ook hij niet, wat hij eerst niet erg voelde, omdat hij eenzelvig en stug van karakter was, en met de Terrakandeezen toch niet praten kon. Op den duur echter begon ook hij er den druk van te ondervinden. En als hij soms bij de oplaaiende vuren zijn maats over zag, meestal bonken van jongens met vuisten als smidsvoorhamers, en daarbij de weinige Terrakandeezen vergeleek, die over hen heenzaten, kwamen er wonderlijke

gedachten in zijn hoofd. Trouwens het denkbeeld om plotseling tot oproer over te gaan en zich dan meester te maken van het schip, spookte in menig jongenshoofd. En toen Zwart-Jan door een gefluisterde opmerking van Kakkerlak hier achter kwam.... begreep hij eerst recht waarom de gezagvoerder hun dit zware gebod van het stilzwijgen had opgelegd. Eerlijk gezegd: toen rees de gezagvoerder een heel eind in de achting van Zwart-Jan.

Welke dwaze streken er door het jonge goedje zouden uitgehaald zijn indien de reis nog langer geduurd had, valt moeilijk te zeggen. Wel, dat de geest van onwilligheid zoowel boven als beneden, sterk toenam. Vooral de clubgenooten leden zwaar, meer ten minste dan de Ambachtsjongens die voor het meerendeel aan een harde behandeling en een ruwe omgeving gewoon waren. Gelukkig kwam er, nog vroeger dan men had durven hopen, een einde aan den tocht. De krijgsgevangenen werden ontscheept, kregen hun kleeren mede en de Ambachtsjongens hun werktuigen, hun ijzer- en houtvoorraad en de verfstoffen, benevens de twee veldsmidsen die op het dek stonden; maar al wat op een wapen geleek, moest afgegeven worden.

Het eiland, waarop zij voor onbepaalden tijd verblijven zouden, was op dit oogenblik nog geheel onbewoond, en bevond zich in denzelfden toestand, waarin de misdadigers, die er gewoonlijk verblijf hielden, het verlaten hadden. Eigenlijk erger; want terwijl het slechte weer aan onze vrienden op den wijden plas de zeeziekte had bezorgd, had hier een cycloon gewoed, een der vreeselijkste geesels dezer streken,

en lagen alle hutten plat tegen den grond geslagen. Ook waren de militaire bewakers nog niet aangekomen, uit welke omstandigheid weer bleek, dat het, als gewoonlijk, met het beheer over de verschillende takken van dienst in Terrakanda thans evenmin goed geschapen stond als dat bij vroegere oorlogen het geval was geweest. De gezagvoerder liet echter zooveel etensvoorraad aan wal brengen, dat men zeker voor een paar weken genoeg had, en verliet toen de arme schepsels, voor welker ontsnapping hij niet bevreesd behoefde te zijn.

„Daar zullen de haaien wel voor zorgen," sprak hij met zijn wreeden glimlach.

Zeventiende Hoofdstuk.

Verloren in de wereldzee.

Daar stonden nu de reisgenooten op het strand van het verlaten eiland, het grootste van dezen archipel, welke als verloren lag in de wereldzee. Schreiend drongen zich de meisjes tegen mevrouw Livarda aan, die haar eigen leed vergat om met allerlei troostende woordjes Nelly en Els wat op te beuren en moed in te spreken. George, die gewoon was geweest veel met haar om te gaan, ja, ook onder het bevel van den norschen gezagvoerder zelfs nog wel gelegenheid had gevonden een enkel woordje met haar te wisselen, voegde zich bij haar. En omdat de clubgenooten gewoon waren gebleven in George hun hoofdman te beschouwen, schoven zij ook dien kant uit. Zij hadden insgelijks wel een opbeurend woordje noodig, want bij de meesten stond het huiten nader dan het lachen.

Een gelijke aantrekkingskracht scheen er uit te gaan van den hoofdman der Ambachtsjongens, zoodat zich onwillekdurig twee groepen vormden. Toch waren het de blauwbroekjes, die het eerst tot den werkelijken toestand terugkeerden. Hoe onaangenaam die ook voor hen wezen mocht, het was voor hen toch een lang ontbeerd genot den hemel en de zee en de zon weer te zien. Het kolenstof knarste nog tusschen hun tanden, en ze zagen er uit, dat hun eigen moeder hen niet aangeraakt zou hebben vóór zij zich eens flink gewasschen hadden. En een van die nikkertjes, en wel een kleintje maar, ging aan 't ratelen met zijn tongetje, neemaar! daar was geen ophouden aan. Hij riep maar, dat hij zijn schade moest inhalen, en dan gaf hij allerlei gekke schreeuwen en duikelde over den kop. Al duikelende dreef hem zijn medelijdend hartje den kant der vrouwelijke lotgenooten op. Els moest, door haar tranen heen, om dat gekke gezicht lachen en ze stootte Nelly aan, wier gezichtje nog achter den zakdoek verborgen was. Ook mevrouw Livarda schudde het hoofd om dat malle ventje. Nu, meer had Kakkerlak niet noodig om er door aangemoedigd te worden tot vlak voor die drie te rollen, op zijn pootjes te springen, en met een lach — die door zijn besmeurd gezicht meer van een grijns weg kreeg — alweer met zijn gewone verzekering te beginnen, dat men maar moed moest houden. „Alles komt terecht, dames!" En dat „dames!" klonk uit den mond van dit kleine vuilpoetsje zoo kluchtig, dat de clubgenooten er om begonnen te lachen.

„Kakkerlak.... hier!" riep een zware stem.

Die stem klonk zoo stellig en beslist, dat onwillekeurig al de clubgenooten dien kant uitkeken.

Daar.... stond een breede, zware jongen. Vol vlekken en plekken was zijn boezeroen, dof zwart liep de blauwe broek uit op de glanslooze plompe schoenen, besmeurd was dat gezicht, waaruit het wit der oogen met akelige helderheid te voorschijn blikkerde. Maar heel die gestalte, kloek staande op twee forsche beenen, de kleine, prikkelende bruine oogen *in* dat blikkerende wit, en niet het minst dat opgeheven hoofd — dat alles wees er op, dat hier een gebieder stond. Zwart-Jan, de hoofdman der blauwbroekjes, bij wie zich alle Ambachtsjongens aansloten, had het gezag over de kolonie aanvaard. Allen gevoelden dat. En, omdat de Ambachtsjongens het grootst in aantal en.... ook de sterksten waren, lag het voor de hand, dat de heerschappij van Zwart-Jan ongenadig zou zijn voor allen, die niet naar zijn pijpen wilden dansen.

Niemand was bij dien forschen oproep van Zwart-Jan erger ontsteld dan mevrouw Livarda. Plotseling zag zij het gevaarlijke van den toestand in. Zij wist heel de geschiedenis van de vroegere twist en tweedracht tusschen de Soepjurken en de Ambachtsjongens, en nu zij daar als vanzelf zich twee groepen zag vormen, kwam er een groot gevoel van angst over haar. Het onheilspellend uiterlijk van Zwart-Jan beloofde haar niet veel goeds voor de toekomst.

Zij gevoelde, dat zij al dadelijk de taak op zich moest nemen om de tweedracht, welke de meest noodlottige gevolgen voor de kolonie na zich zou sleepen, te voor-

komen. Zij wilde dit tenminste beproeven, want bij twee zoo geheel verschillende karakters als van Zwart-Jan en George zou dat niet gemakkelijk gaan.

„George," sprak ze haastig, „ga dadelijk van ons weg!"

Verbaasd zag deze haar aan.

Ze nam hem ter zij.

„Gauw!... Zorg er voor, dat jij en je clubgenooten niet langer als een muur tusschen ons.... en die jongens dáár staan...."

George trok even de bovenlip op.

„Och toe," vleide zij, de hand op zijn arm leggende, „laat er nu toch geen vijandschap komen."

„Die komt toch, mevrouw... Die jongens haten ons. Dat hoorde u wel aan het bevel tegen dat aardige blauwbroekje.... Hoe beleedigend al dadelijk voor ons.... en voor u ook!"

„Je hebt gelijk, jongen;.... maar ik smeek-je, verwijder-je nu.... en neem-je makkers mee."

„Dus.... moeten we wijken voor.... voor die...."

Ze sloot hem door een gebaar den mond. Want Zwart-Jan kwam nader.

„Om den wille van de meisjes," bad ze nog snel.

„Kunnen wij haar niet beschermen?"

Ze duwde hem op zij. George voelde zich het bloed naar het hoofd vliegen. Hij wilde nog iets zeggen, vooral om Zwart-Jan te trotseeren, die nu mevrouw Livarda aansprak, maar hij ving den smeekenden blik van Nelly op en voelde hoe Els hem angstig in den arm kneep.

„Ik zie er niet netjes uit, mevrouw," zoo verontschuldigde zich Zwart-Jan, „maar u weet...."

Mevrouw, die zich met een vriendelijk gelaat tot den hoofdman der blauwbroekjes gewend had, maakte een afwijzend gebaar.

„O, Jan! Ik weet immers, dat jelui opgesloten zat? We hebben wat een medelijden met jelui gehad!"

Zwart-Jan gaf op deze opmerking geen antwoord. En zijn met roet bevlekt gezicht liet niet toe, om er op te lezen wat er in zijn gedachten omging. Even had hij zijn scherpe oogen neergeslagen. Toen hief hij ze weer op, en op zijn gewone plompe wijze legde hij uit, wat zijn plan was. Inderdaad, zoo vuil en smerig als hij daar stond, had hij niet het eerst aan zichzelven of aan zijn maats gedacht, die evenzeer als hij in de allereerste plaats een bad noodig hadden, maar aan den toestand der drie vrouwelijke medereizigers.

„We zullen zorgen, dat er voor u en voor de jonge dames zoo gauw mogelijk een onderdak is, mevrouw," zei hij eenvoudig.

„O, dat is lief van je.... Nel, Els!.... hooren jelui wel?"

De meisjes traden op hem toe, maar daar werd Zwart-Jan verlegen onder.

„'t Gebeurt dadelijk!" zei hij, zich bruusk omkeerend.

Een hand legde zich op zijn schouder.

Hij wendde het hoofd om. 't Was George, die hem tegenhield.

„Wat moet-je?" vroeg hij norsch, de hand afschuddend.

„Kunnen wij je helpen?"

Een paar seconden priemden de felle blikken van Zwart-Jan in de heldere, open kijkers van George; toen kwam er een verachtelijk lachje op zijn gelaat.

„Neen!" zei hij kort en bijtend.

George balde de vuist. Maar hij voelde zich bij den arm grijpen.

„George!" bad mevrouw Livarda.

Toen liet George den arm slap langs zijn lichaam neervallen, en met gebogen hoofd verwijderde hij zich, langzaam-aan gevolgd door zijn makkers.

Intusschen was Zwart-Jan, zonder zich verder om den vernederden vijand te bekommeren, naar zijn volgelingen gegaan. Hij gaf dadelijk zijn bevelen, en die troffen ieder door hun juistheid. Een aanspraak of iets dergelijks hield hij niet. Daar deed hij evenmin aan als aan klagen en lamenteeren. De planken en de andere stukken hout, die her- en derwaarts verspreid lagen en ook eenige neergeslagen boomen moesten bijeen gezocht worden. Hij zelf greep het eerst toe, en allen volgden zijn voorbeeld. Toen riep hij de timmeraars.

„Kameraden!" sprak hij op zijn beslisten toon, „ik had nooit gedacht, dat jelui eigenlijk de nuttigste lieden van de wereld waren, Zonder jelui zouden de vrouwlui vannacht onder den blooten hemel moeten slapen. Zorgt er nu een, twee, drie, voor, dat ze zoo gauw mogelijk wat boven d'r hoofd krijgen."

Wel, toen had-je die timmeraars eens moeten zien! Ze vlogen compleet aan het werk. Dat zaagde, beitelde, hamerde... het was een lust om te zien. Om de waar-

heid te zeggen, dat was ook het gevoelen van mevrouw Livarda en haar beide beschermelingen. Ze zagen met belangstelling toe, hoe de timmeraars opschoten, terwijl de andere ambachtsjongens hen hielpen door het aanbrengen en versjouwen van planken en balken, en dat alles ging in een vroolijke, opgewekte drukte. En omdat mevrouw er het grootste belang bij had, dat de meisjes, die aan haar zorg waren toevertrouwd. zoo spoedig mogelijk een plaats hadden, waar ze zich meer op hun gemak zouden bevinden, stelde zij aan Nelly en Els voor, om eens wat dichter bij die hard sjouwende jongens te gaan kijken en door haar tegenwoordigheid te toonen, welk een belang zij er in stelden. Zij werden door de Ambachtsjongens met een luid hoezee! begroet. Die voelden zich nu de nijvere werkbijen der kolonie, en ze verdubbelden hun krachten, om, onder de brandende stralen der zon, die hun het zweet in stralen van het gezicht deed loopen, eens te toonen wat zij konden en vooral wat zij waard waren. En niet één van al die opgewekte lieden, blij dat ze een doel hadden waarvoor zij werken konden en waardoor zij hun verdriet van verlatenen in de wereldzee voor een wijle geheel en al vergaten, had een blik over voor de clubgenooten.

Die arme volgelingen van George, zaten, als verschoppelingen van deze nieuwe maatschappij, bij elkaar op het strand in een gedwongen ledigheid. En daardoor gevoelden zij dubbel hun verdriet. Niet eens als sjouwerlieden mochten zij meedoen. Vooral de neutralen, die door geboorte en bloedverwantschap meer bij de

Ambachtsjongens hoorden, vonden dit gruwelijk. Zij porden hun hoofdman telkens en telkens weer om nog eens een poging bij Zwart-Jan aan te wenden, maar George was, na die eerste, zeer besliste weigering, daar niet toe te bewegen.

„Verraadt ons dan maar," zei hij eindelijk ongeduldig, „en smeekt op je knietjes aan dien Koning Attila met zijn barbaarsche Hunnen, of je asjeblieft zijn slaven mag wezen."

Nu ja... zóó hoog vatten de neutralen dat niet op en zóó barbaarsch vonden zij Zwart-Jan en zijn blauwbroekjes nu juist niet. Doch... hun makkers verraden, neen... dat wilden zij toch ook niet doen.

Intusschen was die Hunnen-Koning, gelijk George zijn tegenstander gedoopt had, niet met leege handen blijven toekijken. Zelf speelde hij nu op zijn beurt voor knechtje bij de timmeraars. En als die even uitbliezen, was Zwart-Jan alweer bezig, hetzij met plannen te maken, hetzij met de bevelen te geven om die uitgevoerd te krijgen. Zoo waren zijn zorgen ook gewijd aan de belangen van zijn lijfwacht, de blauwbroekjes. Die moesten vanavond als belooning het voorrecht van een flink en frisch bad hebben. Naar een gelegenheid daarvoor moest gezocht worden. Vlak aan het strand was dat te gevaarlijk door de aanwezigheid van de haaien. Spoedig evenwel had hij opgemerkt, dat er van het strand uit een soort kanaaltje naar binnen liep. Het moest niet zonder veel moeite aangelegd zijn. Zwart-Jan begreep, dat het door de gevangenen, die hier gewoond hadden, in orde was gebracht, om,

buiten een mogelijk bereik der gevreesde dieren, een waschgelegenheid te hebben. Hij liet het spoor volgen, en weldra boodschapte men hem, dat zijn onderstelling juist geweest was. In dien tusschentijd had hij eenige palen in den grond doen slaan en er een der zeilen over laten spannen, welke de gezagvoerder voor dit doel had achtergelaten. In die soort tent konden mevrouw Livarda en de beide meisjes zich voorloopig terugtrekken om voor de brandende zon beschut te zijn. Een bank om er op te gaan zitten was voor haar in een oogenblik in orde gebracht, met leuning en al er aan, en de timmeraars, die dit knaphandig gedaan hadden, verontschuldigden zich er bij de dames over, dat het er niet netter uitzag. Maar er moest nog een tent tot voorloopige berging van de levensmiddelen opgeslagen worden, en dat gingen zij nu doen, terwijl de grootste ploeg aan de eigenlijke hoofdgebouwen bezig bleef. Het ging alles zoo leuk en gauw, dat de meisjes er om moesten lachen, en mevrouw bedankte de jongens wel voor hun toewijding.

„En hoe aardig, dat jelui net een uitzicht hebt opengelaten op jelui werk!"

De jongen, die dit complimentje in ontvangst had te nemen en niemand anders dan de ons bekende Binnenbinnen was, kleurde van plezier.

„Zwart-Jan zei, dat het zoo moest," aldus liet hij zich op zijn langzame en bedaarde wijze hooren.

Mevrouw zag hem bij deze woorden eens oplettend aan. Wat een reus van een jongen, wat een breede borstkast en wat een paar knuisten! Boog zoo'n stevige klant

ook al voor den wil van dien éénen? 't Leek haast belachelijk.

Ze wilde daar toch iets meer van weten.

„Je steekt haast een hoofd boven je baas uit!" zei ze op schertsenden toon.

De reus veegde zich met de mouw van zijn rechterarm het zweet van het aangezicht af en blies even van de hitte.

„Ja," sprak hij langzaam, „Zwart-Jan is niet zoo groot als ik."

„Haha!" lachte mevrouw Livarda, „als 't naar de grootte ging, moest jij eigenlijk de baas zijn. Nietwaar, meisjes?"

Nelly en Els keken nu ook onderzoekend den groven boy aan, en het goedige, dat in zijn glanzende, donkere oogen en eigenlijk over zijn geheele wezen lag, viel nu ook haar op. Dat zou een heel andere hoofdman zijn dan die grimmige Hunnenkoning!

De goeie Binnen-binnen werd er verlegen onder, toen de meisjes, hem vriendelijk toelachend, mevrouw volkomen gelijk gaven.

„Als ik een schaar had, knipte ik met gemak twee Zwart-Jans uit jou," schertste Els.

„Neen," kwam Nelly daar tegenop, „ik zou zeggen een-en-een kwart. Want heusch, Zwart-Jan mag er ook zijn!"

„Dat mag hij!" besliste Binnen-binnen op zijn langzame wijze. „En zie-je," aldus ging hij voort, „ik kan wel voor m'n eigen zorgen, en.... dat moet iedereen maar doen...."

(KATENDRECHT)

Hij hield even op, en wischte zich wederom het gezicht af.

„Maar.... de báás wezen — neen, hoor! Dàt kan er maar één.... En nou wil ik jelui groeten, want er valt nog heel wat te bedisselen .... ongemakkelijk, hoor!"

Mevrouw hield hem tegen. Ze stond nu naast hem en keek tegen hem op.

„Zeg.... jij bent zoo'n reus.... Zou-jij niet kunnen maken, dat de jongens dáár...."

Zij waren buiten het tentje gekomen en mevrouw Livarda wees den kant op der Kostklanten.

„O, die Soepjurken...?"

„Zeg, zou-jij nu eens kunnen maken, dat ze mee mochten doen?"

Binnen-binnen liet bedaard zijn glanzende bruine oogen rusten op mevrouw Livarda.

„Neen mevrouw — dat kan niet."

„Waarom niet?"

„Zwart-Jan wil het niet hebben."

„Kun-*jij* het 'm dan niet eens vragen?"

„Binnen-binnen schudde het hoofd.

„Hoor eens, mevrouw, *ik* zeg maar, ieder moet maar voor z'n eigen zorgen...."

„Ja, maar ik dacht, dat als *jij*.... zoo'n kerel!.... wat aan Zwart-Jan vroeg...."

„Neen, hoor!.... En.... en als ik u een raad mag geven...."

„Graag!"

„Laat hem dan nooit *neen* zeggen."

Mevrouw keek eenigszins wanhopig tot Binnen-binnen op. Het was, alsof ze ook iets van de macht van den geweldigen hoofdman, van koning Attila, gelijk George gezegd had, begon te gevoelen.

„U zou 't zelf ereisjes kunnen probeeren," lijmde Binnen-binnen.

„Neen, neen!" 't Is beter, dat niet ik dat doe."

„O zoo!" zei de reus. „Zie-je wel? Ieder maar voor z'n eigen, zeg ik altijd.... En nu, heusch, nu moet ik weg — anders loopt het voor mij ook mis!"

Hij lachte zijn kalmen, gemoedelijken lach.

Doch eensklaps wendde hij zich wederom tot haar.

„D'r is eigenlijk maar één middel om wat van Zwart-Jan gedaan te krijgen."

En dat is?" vroeg mevrouw haastig.

„Door Kakkerlak."

„O, dat nikkertje.... daar we zoo om gelachen hebben?"

„Precies, mevrouw.... Een klein, leelijk, ondeugend rekeltje!"

Mevrouw zag hem verwonderd aan, want de reus had het voorhoofd gefronst.

„Ik zou dien kleinen bloedzuiger allang den nek omgedraaid hebben.... want hij plaagt me altijd zoo!.... Maar zie-je,.... Zwart-Jan...."

„Ja-ja-ja.... ik begrijp!.... En ik dank je wel voor die mededeeling."

Mevrouw Livarda wilde nu liever maar van hem af

„Neen!" zei hij kort en bijtend. (Bladz. 202.)

zijn. Even had zij de wenkbrauwen opgetrokken bij zijn ruwe manier van spreken, doch ze was nu eenmaal onder de Hunnen van Koning Attila verzeild en moest daar rekening mee houden.

„Ik beloof je," vroegde ze er, weer vriendelijk glimlachend bij, „dat ik je mededeeling als een geheim zal weten te bewaren voor... voor Zwart-Jan!"

Door deze woorden kwam het als een openbaring tot Binnen-binnen, dat hij eigenlijk dingen stond te vertellen, die hij liever voor zich had moeten houden. Daarom wendden zich, met meer levendigheid dan gewoonlijk, de goedige bruine oogen naar de spreekster.

„Wil-je me daar de hand op geven, mevrouw?" vroeg hij in al zijn eenvoud.

Het is best mogelijk, dat mevrouw Livarda het gewicht van deze vraag begreep. Ze had daartoe trouwens lang genoeg onder jonge menschen verkeerd. Maar — al zagen de timmeraars in vergelijking van de blauwbroekjes er helder en proper uit — zij deed dat toch liever niet. De jongen had het daarvoor wel een weinig te warm, vond zij.

„Vertrouw-je me zoo weinig?" vroeg zij, niet zonder eenige verwarring.

Och, Binnen-binnen was eigenlijk alweer te veel verlegen over zijn vrijpostigheid, dan dat hij deze verbloemde weigering al te hoog opgenomen zou hebben. Hij knikte van neen, wendde zich langzaam af, en groette door op linksche wijze zijn pet af te nemen.

Maar opeens bleef hij staan, waar hij stond, en, zich wederom tot de vrouwelijke kolonisten wendende, kwam

er een lachje van verstandhouding op zijn gezond en kleurig gezicht. Met den duim over den schouder wees hij den kant uit, vanwaar een geschetter en geklapper onder groote drukte nader kwam.

„Daar hèb-je 'm al!" sprak hij, even langzaam gelijk hij zich altijd uitdrukte. Waarna hij zich heel kalm naar zijn werk begaf, waar hij met ongeduld gewacht werd door zijn tijdelijken knecht, die er daarom niettemin zijn ongemakkelijke baas door bleef.

Het klapperende en ratelende tongetje — sapperloot, Kakkerlak had ook zooveel in te halen na dat gedwongen zwijgen! — was intusschen al vlak bij de tent aan den gang. Toen zagen de dames eenige blauwbroekjes — de jongste van allen — die haar koffers en valiezen aansjouwden. „Zoolang de smidsen niet vlammen, kan ik dat grut nergens beter voor gebruiken," had Zwart-Jan gezegd en ze er op uitgejaagd. Kakkerlak was daar erg over in zijn eer getast geweest, maar had zich toch in de gauwigheid opgeworpen tot chef van deze hulptroepen. Had hij de grootste praats, hij droeg het kleinste vrachtje. En terwijl zijn vrijwillige of onvrijwillige ondergeschikten, die heel den weg over hadden loopen mopperen, in tegenwoordigheid der dames plotseling hun tong verloren schenen te hebben, liet Kakkerlak maar aldoor zijn wekker afloopen. Met verlegenheid was hij nog al niet erg bezocht; dat schikte tenminste vrij wel.

„En nou," schetterde hij, „moet-je dat pak dekens en beddegoed nog gaan halen, Hans, en jij, Gerrit! dat kistje, en jij, Jaap ...."

En zoo commandeerde hij maar voort, onder allerlei drukke gebaren, en met een voorkomen van gewichtigheid, alsof hij zelf de hardste sjouwer was geweest.

Gerrit pruttelde tegen.

„Jij doet niks ....!"

„Wat?!.... Doe ik niks!.... Ik werk met mijn hoofd, dat 's véél zwaarder!... Wat zeggen jelui daarvan, dames?"

Zijn knechtjes bromden nog wat, maar voldeden toch aan zijn bevel.

De vrouwelijke kolonisten, die hij op zulk een kluchtige wijze kon aanspreken, gaven hem met een kwasiernstig gezicht volkomen gelijk. Ja, mevrouw beklaagde hem zelfs, dat hij het zoo druk had.

„Dàt 's goeie praat!" betuigde Kakkerlak.

„Je zou het ook meer op je gemak kunnen doen," meende mevrouw.

„Ja wél!.... dat kan u net begrijpen!.... Daar moet-je een baas voor hebben als Zwart-Jan!"

„Ik dacht nog al, dat je zoo goed bij hem aangeschreven stond."

Kakkerlak haalde de schouders op.

„Dan is dat briefje vandaag zeker bij hem weggeraakt. Hij laat me tenminste werken, dat ik er haast bij neerval. En dat moeten we allemaal,"

„Al de jongens toch niet.... Want ginder zie ik er nog heel veel op hun gemak in het zonnetje liggen luieren."

„O.... dat zijn de Soepjurken!"

„Vreemd!.... Die konden jelui toch in het werk heel wat verlichten. Bijvoorbeeld: jij had geen koffers zoo'n eind ver weg behoeven te dragen."

Kakkerlak haalde wederom de schouders op.

„Ik vind het ook een groot schandaal, mevrouw, maar Jan is op geen tien vaam te naderen. En.... over die Soepjurken zou ik, tenminste vandaag, niet graag beginnen."

„Hij zal jou toch niets doen?"

„Dat is te zeggen...als ik die twee grijpdingen niet had!"

En Kakkerlak wees naar zijn oorlappen, die niet precies tegen zijn hoofd stonden geplakt.

De meisjes lachten hartelijk om deze opmerking, en mevrouw schudde het hoofd.

„Arme Kakkerlak!" plaagde Els.

„Die zoo hard moet werken," voegde Nelly er bij.

Kakkerlak keek haar eens onderzoekend aan, of dat beklag wel erg gemeend was. Hij grijnsde nu ook.

„Nu ben je precies een nikkertje!" kon Els niet nalaten uit te roepen.

„Ja," betuigde mevrouw, „een bad zal onzen jeugdigen grappenmaker geen kwaad doen, vermoed ik."

„Een bad? — O, mevrouw, geen denken er vooreerst aan! Eerst moet de boel voor u kant en klaar zijn, dan even een bad, en misschien mogen we morgen ons goed uitwasschen. Goeie genade, wat zal er aan dat boeltje een werk zijn."

En hij wees op zijn werkpak.

„Dus nòg al meer werk!" beklaagde Nelly hem schertsender wijze.

„Ja, — wie zouden 't anders voor ons doen?"

Daar vloog een gedachte door mevrouws brein.

„Hoor eens.... jelui moeten een beetje geholpen worden. Alle lasten mogen niet op dezelfde schouders. Zouden met dat wasschen.... ik heb toch zelf gezien dat ze 't aardig konden.... die jongens daar jelui niet een weinig kunnen helpen?... Als.... als hun dat eens gevraagd werd?"

Kakkerlak schudde het hoofd.

„Zwart-Jan vraagt niet.... hij commandeert!"

Het gelaat van mevrouw betrok. Ze begon den invloed van den geweldenaar ook te gevoelen. Toch bedwong zij zich nog.

„Als.... als Zwart-Jan het hun dan eens commandeerde?"

„Ja, dan moesten ze wel. En Zwart-Jan *zou* ze commandeeren! Want als ze dàn z'n zin niet deden....

„Nu?"

„Wel, dan zou ik, zelfs niet voor het kwartje, dat ik nog altijd van Zwart-Jan moet hebben, in d'r plaatsje willen staan."

Mevrouw dacht na. Wat het ook kosten mocht, de Kostklanten moesten bij deze nieuwe maatschappij getrokken worden.

„Ik heb toch zoo'n medelijden met jelui," zoo onderbrak zij het plaagziek gesprek, waarin het guitige blauwbroekje door de meisjes gewikkeld werd. „Jelui moet naar een frisch bad en schoone kleeren verlangen. Kom, kom, jij lijkt me zoo'n baas.... Zou-jij dat Zwart-Jan

nu eens in kunnen fluisteren van... van die Soepjurken."

„Wel ja, mevrouw, daar zie ik wel kans voor. Maar waarom vraagt u 't zelf niet? Voor u doet hij 't zeker."

Mevrouw werd geducht verlegen onder deze zeer natuurlijke vraag. Ze sloeg een blik in de heldere, strak op haar gevestigde oogen. Neen — dat gevatte kereltje kon zij niet met een kluitje in 't riet sturen.

„Vriendje.... hoe heet-je toch eigenlijk?"

„Zooals iedereen me noemt, mevrouw!"

„Maar zoo ben-je toch niet gedoopt?"

Kakkerlak schudde het hoofd.

„Neen hoor, want dan waren de menschen de kerk uitgeloopen."

Mevrouw gaf hem een tikje met haar parasol.

„Ik wil je dan liever m'n nikkertje blijven noemen! En dan vraag ik je, of je me dat plezier wilt doen.... nu ja, ik geloof, dat je een goed ventje bent.... en, och ik wou zoo graag, dat die arme jongens ook wat te doen kregen."

Kakkerlak begreep haar.

„Ik heb niet zoo'n ergen hekel aan d'r mevrouw, maar Zwart-Jan mag ze luchten noch zien!"

„Precies," zei mevrouw haastig, die een uitkomst gevonden had, „en als ik nu veel over hen praat, krijgt hij misschien ook een hekel aan ons drieën."

„Daarom.... wordt arme Kakkerlak er liever aan gewaagd!" lachte deze.

Om deze opmerking ontstond er een groote vroolijkheid.

„Jij bent wat mans!" riep mevrouw uit.

Maar ze had een kleur gekregen, dat zag Kakkerlak wel.

Neen, dàt was zijn bedoeling niet. Lachen mocht men om hem, hoe meer hoe liever. Maar zoo'n vriendelijke dame iets boosaardigs te zeggen, wel daar dacht de goede jongen niet aan.

„'k Zal het doen, mevrouw," zei hij met een geruststellend knipoogje, „en Zwart-Jan zal niet te weten komen, dat u er eigenlijk achter zit. Maar, ziet u, dat kan geen nikkertje doen, maar wel....?"

En vragend zag hij haar aan.

„Nu," glimlachte mevrouw Livarda, die bij de laatste woorden van het pientere ventje een heele opluchting had gevoeld en nu met vriendelijke oogen den slimmerd aankeek; „dan zal ik vertrouwen op.... op een.... Kakkerlak."

„Die is binnen-binnen-binnen-binnen," ratelde Kakkerlak, en met een vertrouwelijk gewuif en een gezellig hoofdknikje ging hij er van door, om zelf niet veel meer te doen dan hier en daar een praatje te maken en den boel wat op te vroolijken.

Achttiende Hoofdstuk.

De lijfeigenen van Koning Attila.

Den volgenden dag hadden de Ambachtsjongens, die al weer druk bezig waren met hun werk, allen het tweede pak aan dat zij meegebracht hadden en dat er heldertjes uitzag, terwijl de Soepjurken druk bezig waren de vuile pakjes uit te wasschen.

Het had heel wat voeten in de aarde gehad, eer het zoover gekomen was. Maar heel handig was er van twee kanten gewerkt, om het zoover te brengen. Mevrouw Livarda van haar kant was eens een luchtje langs het strand gaan scheppen, terwijl de Ambachtsjongens van een uurtje rusttijd gebruik maakten om achter een in der haast opgeslagen omheining zich de weelde van een frisch bad te veroorlooven. Heel toevallig was zij bij die

gelegenheid in aanraking gekomen met George, die haar toen eens uit moest leggen, wat er in de verte te zien was. Velen van de zich erg moedeloos gevoelende clubgenooten hadden toen ook in die wijde oneindigheid getuurd, doch niets bespeurd. Mevrouw Livarda en George waren zeker met scherper oogen begaafd, want zij beiden hadden over dat verwijderde voorwerp dan al een heel levendig gesprek. George vooral scheen het er erg druk over te hebben. Eens hadden zijn makkers hem zelfs op luiden toon hooren zeggen, dat hij zich liever in stukken liet scheuren. Een raar gezegde vonden zij dat. En klaarblijkelijk was mevrouw Livarda van hetzelfde gevoelen, want die had hem hoofdschuddend aangekeken. Maar, al weder wijzend in de verte, was zij heel zacht aan het praten gegaan. Niemand verstond daar iets van. En.... George keek toen voor zich, en alleen mevrouw, die de tranen in de oogen had — maar dàt zag alleen George — had hem toen hooren fluisteren:

„Om den wille dan van u... en van Nelly en Els...!”

„Dank-je, dank-je, m'n jongen,” antwoordde mevrouw ontroerd. „Je bent.... ja, haast zou ik zeggen een Amerikaansche boy! Die pakt aan, George!”

Met een dankbaren hoofdknik had zij zich verwijderd, en George bleef alleen achter, al maar turende naar dat verwijderde en voor zijn makkers onzichtbare voorwerp.

En Kakkerlak had Zwart-Jan de ooren half doof gepraat, van hoe leutig het toch zou wezen als de Soepjurken voor waschmeiden speelden. Zwart-Jan was eerst

boos geworden, maar daar had Kakkerlak nooit den noodigen eerbied voor. Hij, Kakkerlak, moest een bijzonder fijn waschmeisje hebben en een aparten dienaar. Wat zou Kakkerlak zijn knechtje commandeeren. Toe, Zwart-Jan moest de blauwbroekjes dat pretje nou ereis gunnen. Wat stom nog toe! 't Kon toch zoo saai niet blijven met al maar werken, en nog eens werken! Waren zij daarvoor nu de baas op een eiland, dat eigenlijk aan de Ambachts-jongens behoorde? Die piek-piek-fijne meneertjes moesten nu eens echt op hun nummer gezet worden.

Zwart-Jan deed eerst, of hij heel en al niet naar Kakkerlak luisterde, maar — en de kleine guit zag het weldra — hij begon er toch een weinig de ooren naar te laten hangen. Om echter van het gezanik af te wezen, wilde hij hem met nog een ander blauwbroekje er op uitsturen om het eiland, dat bergachtig opliep, een eindje verder in te gaan ter opsporing van het zoetwaterstroompje, hetwelk, volgens de mededeelingen van den gezagvoerder, op het eiland aanwezig moest zijn.

„Wel nu nog mooier," riep Kakkerlak uit, „ben ik al niet afgetobd genoeg? Moet er dat nog bij komen?"

„Zeg, wil-je wel eens bedaren, Kakkerlak? Ik begin heusch te gelooven, dat je lui wordt?"

„Lui?... Neen, dat zijn de Soepjurken... en *die* spelen de mooie meneertjes, en Kakkerlak kan werken!"

Juist op dat oogenblik was George naderbij gekomen. Het leek wel, of hij Zwart-Jan iets vragen wilde, maar daar moeilijk toe komen kon. Een poos lang had hij al rond loopen draaien. Maar toen hij den laatsten

uitroep van Kakkerlak hoorde, zei hij plotseling:

„Wij willen ook graag werken, heel graag zelfs!"

Zwart-Jan wendde zich vierkant tot hem.

„Wat kom-jij hier doen?"

„Dat hoor-je.... Werk zoeken!"

En George hield, of hij er gekheid van maakte.

Doch Zwart-Jan bleef hem strak aanzien.

„Zeg nu zelf eens, wat moeten we met jelui beginnen? Jelui.... kunt niets!"

„Niets?"

„Nou ja.... een beetje mooi-praten, wat sommetjes maken, en al die verdere tierlantijntjes...."

George werd om deze opmerking erg boos. Gelukkig echter voorkwam hem Kakkerlak door den uitroep:

„Laat hij het binnenland ingaan om dat stroompje te zoeken!"

Dadelijk vatte George deze uitkomst aan.

„Waarom zouden we dàt niet kunnen doen, Jan?"

„Doe het dan uit je eigen!.... Waarom vraag-je dat aan zoo'n minnen jongen van de Ambachtsschool, zoo'n blauwbroekje?"

„Kom.... kom, Jan.... We zijn hier nu allen lot-genooten onder elkaar, en.... graag zouden we willen meedoen."

„Meedoen?.... En dan jelui de baas worden.... om ons zoometeen weer dood te verklaren!"

„Kom.... kom," herhaalde George, „dat is allemaal voorbij!.... En als je er dan zoo op staat.... wel, dan willen wij graag jelui voor den baas erkennen. Jelui kunt

timmeren, smeden, verven... Wij, wel we willen beginnen met sjouwen, met.... den boel wat in orde houden.... voor je wasschen desnoods.... Als we maar mee mogen doen."

Zwart-Jan zag hem vlak in de oogen.

„Goed!... Ik wil jelui dan onder mijn bevelen stellen. 't Water moet-je dadelijk gaan opsporen en morgen moeten je makkers onze vuile werkpakken uitwasschen."

George kreeg een kleur. Uittartend zag Zwart-Jan hem aan.

„Goed!" zei toen George.

„Patent!" sarde Zwart-Jan. „En denk er om, dat ik nou wat anders dan praatjes van jelui verwacht."

George gaf geen antwoord, maar bracht het bevel van den hoofdman aan zijn kameraden over.

Daar waren er, die er niet veel lust in hadden.

„Doe het toch in vredesnaam," zoo trachtte hij hen over te halen. „De Ambachtsjongens zijn het talrijkst. Ze hebben de overmacht en hangen als een klit aan dien geweldenaar. Laten wij de verstandigsten zijn en ten minste de ruzie niet beginnen. Ze zouden ons nog een haartje erger negeren, als ze ons eerst door een vechtpartij er onder moesten brengen!"

„Je hebt goed praten," voerde een aristocraatje hier tegen in. „Jij gaat op ontdekkingstocht uit en zult je vrindjes wel meenemen. En wij kunnen het ontoonbare bovengoed van die vuiliken reinigen!"

„Neen," antwoordde George, met opgeheven hoofd en van verontwaardiging fonkelend oog. „Nu mag-*jij* op dien

ontdekkingstocht uitgaan en je eigen tochtgenooten kiezen. Ik zal aan de wasch helpen."

Het aristocraatje was veel te blij, dat hij van het onprettige baantje af zou zijn, dan dat hij het edelmoedige in het aanbod van George kon voelen. Hij wilde maar dadelijk twee zijner makkers uitkiezen, maar George vroeg, of hij nog even wachten wilde.

„Je kunt het niet doen zonder toestemming van.... van dien jongen!" zei hij ietwat verlegen.

„Zitten we er dan zoo diep onder?"

George haalde de schouders op.

„Voorloopig wel!" sprak hij.

Dadelijk begaf hij zich naar Zwart-Jan, die alweer druk bezig was met de bestiering van alles, wat op zijn bevelen werd uitgevoerd.

George tikte hem op het van vet en olie en kolenstof doortrokken boezeroen.

Nijdig keek Zwart-Jan om.

„Wat nou al weer?"

George deelde hem het voorstel mede.

„Mij goed!" snauwde hij.... „Of neen!" voegde hij er onmiddellijk aan toe, „laat die jongen eens even bij me komen."

En weer ging hij aan zijn bezigheden, zonder verder op George te letten.

Een beetje verwaand kwam het aristocraatje bij den hoofdman.

„Zeg, Jan," zei hij op zijn gewonen aanmatigenden toon: „ik zal even dat zoetwaterstroompje op gaan zoeken."

Eensklaps stond Zwart-Jan in zijn geweldige forschheid en grofheid voor hem.

„Jij?" sprak hij, en o, hij kon dat zoo tergend zeggen, „jij? Je mag nog niet eens *mijn* werkpak uitwasschen. Dat zal George doen. Maar ga jij naar Kakkerlak en vraag hem, of je 't alsjeblieft met zijn goed mag doen!"

„Onbeschofte rekel!" barstte het aristocraatje uit. Pats! daar had hij een oorvijg te pakken, dat hij van ontsteltenis de hand aan het hoofd bracht, Pats! daar volgde er nog een. Toen greep Zwart-Jan hem met reuzenkracht bij den nek, sleurde hem naar Kakkerlak, die niet wist wat er gebeuren moest en er werkelijk van schrok. De kleine wilde er een grapje van maken, maar Zwart-Jan geliefde daar op dit oogenblik niets van te weten. Hij schudde zijn slachtoffer door elkaar en mishandelde hem op erbarmelijke wijze. „Vragen!" zei hij maar, en dat op zulk een doffen toon, dat het akelig was om aan te hooren. Toen vernederde zich de arme jongen, en Zwart-Jan, die hem nog met een gebaar van verachting een schop toediende, verwijderde zich alsof er niets gebeurd was.

Snikkend van pijn lag het aristocraatje voor Kakkerlak neer.

„Kom kom," sprak het vlugge kereltje op medelijdenden toon, terwijl hij met zijn beroet stokershandje over het haar van den vernederden jongen streek, „je moet je dat niet zoo aantrekken. Zwart-Jan is heusch de kwaaiste niet!"

Het aristocraatje snikte nog harder bij die betooning van medelijden.

„Hij heeft me zoo geslagen.... op m'n hoofd. O, ging hij voort terwijl hij de bezeerde plek met de vingers betastte, „ik geloof dat het bloedt."

Het stokershandje streek over die plek heen, en het besmeurde gezichtje kwam wat dichter bij.

„Neen!" zei hij geruststellend, „'t zal wel een bult worden — en ik denk ook wel een groote, want Jan is zoo sterk! Net een paar hamers die handen van hem! Maar bloeden doet 't niet."

Het aristocraatje bleef klagen en het stokertje troosten. Met zijn oud recept kwam hij natuurlijk ook voor den dag. Alles kwam immers terecht! Behalve het dubbeltje dat hij nog altijd van Zwart-Konijn, en het kwartje dat hij van Jan moest krijgen. Maar het aristocraatje moest maar zorgen, dat hij uit de handen van dien Jan bleef. Als hij soms wat op zijn geweten had, moest hij eerst maar bij Kakkerlak komen. Die was niks bang voor heel dien geweldigen Zwart-Jan. En hij zou het hem vanavond wel eens inpeperen, dat hij dat arme aristocraatje zoo geslagen had. Nu niet, want Zwart-Jan was aan het werk, en als die aan 't werk was, moest-je hem niet storen. Dat was het domste wat een mensch ooit kon doen.

Het aristocraatje moest weer even glimlachen om dat wijze gebabbel van het stokertje. En hij had er niets meer op tegen om diens pakje uit te wasschen. Dat had hij immers aan boord geleerd in die prettige dagen, die, helaas, zoo ver, zoo vèr achter hem leken te zijn?

Zoo was ook dit weer gelukkiger afgeloopen, dan de

meesten, die van de afstraffing getuigen waren geweest, eerst gedacht hadden.

Maar... de eerste klappen waren gevallen, en die waren raak aangekomen ook!

Nu, op den waschmorgen voor de clubgenooten, scheen dat leed niet alleen geleden maar ook vergeten te zijn. Op raad van George hadden zijn volgelingen, ten minste de meesten er van, de waschgeschiedenis maar leuk opgenomen. Ze moesten het toch voor zich zelven doen; welnu... dan kon dat beetje van de Ambachtsjongens er wel bij!

„Noem dàt maar een beetje!" mopperde Racer bij die opmerking van George.

„Kom, kom, Racer!... laat zien, dat je handen aan het lijf hebt... Maar hoe nu, Glazen Hieltje... waarom werk-jij niet?.... Wat? Zit-je je te spiegelen?"

„Ja, ik wil eens kijken, hoe ik er als lijfeigene uit zie!"

„En schikt dat nog al?" probeerde George te schertsen.

„Dat gaat nog al!" gaf Glazen Hieltje met een lichten glimlach ten antwoord, „en als er nu maar geen ijzeren halsband bij komt met den naam van Zwart-Jan er op..."

„Sssst!" vermaande George. „Spreek liever van zulke dingen niet. Denk er om, dat onze baas een smidsjongen is, die ze desnoods zèlf voor ons smeden kan."

„Zou hij daartoe in staat wezen?" huiverde Racer, die nog dacht aan het stijve boord, dat hij eens had gedragen.

„Welneen... zoo bar zal 't wel niet toegaan... Laten wij er nu eerst maar voor zorgen, dat we toonen óók wat met de handen te kunnen doen. Misschien worden we op die manier wel onmisbaar!"

„'k Wou liever dat ik timmeren kon," zuchtte er een.

„'t Zou-je niet meevallen," suste George. „'t Is een warm werkje, hoor, en wij... wel, we hebben 't hier frisch en koel."

„'t Is toch een naar baantje!..."

„Wees blij, dat je 't aan boord zoowat geleerd hebt. Hoe zou-je anders hier je brood verdienen? Of ging-je dat liever bedelen bij de blauwbroekjes?... Hola, Glazen Hieltje, schei-je er nu alweer uit?

„Ik zoek even mijn Standjesboek op."

„Heb-je dat nog bij je?"

„Of ik!... Dat gaat eenmaal met mij de kist in."

Men lachte. De goeie bui kwam, al onder het gewasch en geplas, weer een beetje terug.

„En wat moet-je er nu hier mee doen?"

„Men kan nooit weten... Ik ga ten minste een nieuw hoofdstuk beginnen."

Allen lachten. Zelfs zoo luid, dat sommigen van die uitbarsting verschrikten en schuw den kant der blauwbroekjes uit keken.

Dat merkte George op.

„Jongens! wat deed-je daar?... Lacht of schreit, precies zoo als het te pas komt, maar schuw mag-je niet worden. Schuw kan een beest zijn, maar een mensch?....

foei, dat mag niet! Zóó'n jongen verdient een halsband!"

Die flinke woorden sloegen er bij de clubgenooten in. Zij gevoelden, dat een vernedering niet gelegen is in den arbeid waartoe men gedwongen wordt, maar in de wijze waarop men dien arbeid volbrengt. Zij beloofden George zich zoo te weren, dat zij zich later nooit te schamen hadden over hun gedrag van thans. En nu durfden zij royaal van hun terugkeerende opgeruimdheid blijk geven, toen een van hen, die op school in zijn klasse gewoonlijk nummer laatst zat, met een zucht opmerkte:

„En daarvoor heb ik op school zooveel standjes moeten slikken!... 'k Heb er nu spijt van, dàt ik nog wat uitgevoerd heb."

„Dan was je heelemaal dichtgegroeid," plaagde men hem. Want hij zat goed in zijn vleesch.

Evenwel hij stoorde zich niet aan deze opmerking.

„Wat hèb ik nu aan al de snorrepijperijen, waarmee ik m'n hoofd moest volstoppen?" mopperde hij. „Wat kan het me nu van nut zijn, dat ik zooveel sommen heb moeten maken over uitstel van betaling, en mijn heele hoofd haast stuk moest denken bij een dictee, waarin allemaal van die woorden met een of twee e's en o's of in den derden naamval voorkwamen? Had ik in dien tijd liever wat timmeren geleerd, dan kon ik nu met al die jongens daar m'n handen uit de mouw steken."

„Dat doe-je nu toch," plaagde een kameraad.

„Brom-brom-brom-brom," ging het binnensmonds al maar door bij den eeuwigen nummer-laatst. Niemand verstond wat hij verder mopperde.

Toch had zijn klacht indruk gemaakt.

„Weet-jij," vroeg er een aan zijn buurman, „nog die uitzondering op de uitzondering van de uitzondering?"

„Neen," glimlachte deze, „die spoel ik met het vuile water weg. Maar jij weet misschien nog hoeveel meter de Mount-Everest hoog is."

„'k Wou dat Zwart-Jan er bovenop zat," spotte een ander, doch heel zachtjes.

„Dan kregen we nog een zwarten gletscher," lachte een derde.

„Ssssst, jongens," waarschuwde George alweer, „wie dien gevaarlijken naam nog eens uitspreekt, moet me voor straf al de jaartallen van den Honderdjarigen oorlog opzeggen, met de slagen uit den oorlog van de Roode en Witte Roos er bij."

„Oef!" riep er een, „daar gaan ze ook al met het vuile water!"

„Spoel meteen een half dozijn tandformules mee," verzocht z'n buurman.

„Daar gaan ze," zoo stelde de eeuwige nummer-laatst hem te vree, „met het heele plantenstelsel van Linnaeus er bij."

En zoo ging het door. De Kostklanten hadden er schik in, om al wat hun jarenlang ingepompt was, er als 't ware uit te werpen. Een van hen strekte zich zelfs in overmoed languit op den grond uit en schudde zijn bol over het water.

„Wat doe-jij daar nu?"

„'t Moet er altemaal van door," riep hij, „cirkels en

driehoeken, jaartallen en zijrivieren, taalregels en uitzonderingen.... ik schud al dien rommel uit m'n hoofd!"

Zijn overbuurman gaf hem met een nat stuk goed een draai om de ooren.

„Aan je werk, luilak."

De luilak sprong op, en met een komiek gezicht zijn hoofd tusschen beide handen vastgrijpend, riep hij op klagenden toon uit:

„Hoe jammer, het ging net zoo'n goed gangetje. Nu blijf ik nog met de helft van dien rommel in m'n hoofd rondloopen."

„Och!" merkte George op, die een zwaren toer had om het vet uit Zwart-Jan's boezeroen te krijgen, „wie weet hoe dat helftje je nog te pas kan komen...."

„Malligheid!" hoorde hij zich van verschillende kanten toeroepen. „Altijd was het op school, wanneer we geen zin in een les hadden: doe toch je best, het kan je nog te pas komen. En, hoe kòmt het ons nu te pas?"

George begon nu met de broek van Zwart-Jan. Half wanhopig strekte hij die even uit.

„Wat een karwei is dat! — Maar wat ik zeggen wou... we leven nu in den tijd van de lijfeigenschap en dan heb-je niet veel aan al die geleerde dingen. Maar Kakkerlak zegt immers dat alles terecht komt? Wie weet, wat we nog beleven, jongens!"

„Zou-je denken, George?"

„Ik?.... ik denk nu nergens anders aan dan hoe ik die broek schoon moet krijgen. Hoe kan iemand die met mogelijkheid zoo vuil krijgen. 't Is een en al roet en vet."

„Nu.... we hebben ook onze portie! En jij hebt ten minste de eer het rommeltje van onzen genadigen koning Attila in orde te mogen brengen."

„Dat heb ik," antwoordde George — „en daarom probeer ik het zoo goed mogelijk te doen. Dat is nu *mijn* taalregel geworden."

„Zonder uitzonderingen?"

„Helaas niet, want jij zit op een wanhopende wijze te knoeien."

„Eerlijk gezegd: Ik heb er ook zoo eeuwig het land aan."

„Nu al? En ik dacht dat je zoo graag met je handen, had willen werken, en alle snorrepijperij met het vuile water had weggespoeld!"

Beschaamd keek de knoeier op.

„Je hebt gelijk, George," zei hij toen eerlijk.

„Zeker, jongens! Toonen dat de lijfeigenen en huurlingen waard zijn vrijen te worden!"

Dat woord sloeg er in. Ze werkten met al hun macht en volbrachten hun taak zoo goed zij konden. De blauwbroekjes konden tevreden zijn over hun waschmeiden.

Een plechtige dankbetuiging werd er evenwel niet uitgedeeld. Ja, dat kun-je net begrijpen, dat jongens elkaars werk zullen loven en prijzen! Als er wat op af te dingen valt, dàn zijn ze met hun geweldige stemmen dadelijk klaar.

Bovendien de bazen hadden het zoo druk, dat ze geen tijd hadden veel praatjes met hun lijfeigenen te maken. Zwart-Jan commandeerde, en omdat Zwart-Jan

er zelf altijd heel zijn lichaam aanzette, moest heel de kolonie er aan. Hij met zijn sterk en krachtig lichaam en zijn dóórzettenden geest wist van geen vermoeidheid en geloofde het dus niet wanneer een ander over vermoeidheid begon te klagen. Dat was bij hem luiheid en onwil, en die twee ondeugden werden door dezen hoofdman in zijn rijk niet geduld.

En geloof nu niet, dat de lijfeigenen eens op hun gemak konden toekijken, hoe de Ambachtsjongens allen zonder onderscheid aan hun werk waren!

Terwijl dezen aan de verschillende hutten bezig waren, aan of bij de twee van het schip afgeladen veldsmidsen druk smeedden, moesten de lijfeigenen polderjongenswerk verrichten. Evenals voor de jongens moest ook een badplaats voor de meisjes in orde gebracht worden. Dat kostte heel wat hoofdbrekens, want het zeewater moest een eind van het strand afgebracht worden. Door den vloed werd het telkens ververscht, door de ebbe werd het gebruikte water wederom weggevoerd. Prettiger zou een bad in volle zee zijn geweest, maar uit vrees voor de haaien bleef men daar liever een eind van verwijderd.

Sapperloot, wat kostte dat werk een zweetdroppels aan de arme lijfeigenen. Dat spitten en graven viel lang niet mee. De blanke handen, die zooveel thema's en prachtige opstellen geschreven hadden, werden eerst bedenkelijk rood, en toen kwamen die leelijke blaren. Dan moesten ze hun zakdoeken maar om hun handen binden, zei hun opzichter, een der grootste blauwbroekjes, die, het moet eerlijk bekend worden, zelf het hardst

„Och, je moet weten, die stond bij ons op het plaatsje achter het huis. Als het nou regende, kwam de ton vol, en als die dan vol was, dan...."

„Wat dan?"

„Wel dan liep die over, en al regende het dagen achter elkaar, er kwam geen druppeltje meer in de ton. En zoo zal het nou bij jelui ook gegaan zijn!...."

Negentiende Hoofdstuk.

De alleenheerscher van de Haaien-eilanden.

Eenige weken later lag Zwart-Jan geleund tegen een hoogte, welke een ver uitzicht verleende over de zee. Hij bevond zich alleen, en een wolk van donkere gedachten wierp een schaduw over zijn toch al zoo onvriendelijk gelaat.

Hij had zich geheel aan de kolonie gegeven, gewerkt als een paard, overal voor gezorgd en overal aan gedacht. En hoe meer hij tobde en sjouwde en dacht en overlegde, hoe meer men aan hem overliet. Terwijl de anderen het hoe langer hoe gemakkelijker kregen, zich gewenden aan de aangewezen taak, kreeg hij hoe langer hoe zwaarder zorgen.

Als men zijn bevelen nu maar even kalm opgevolgd

had gelijk zij door hem met rustige bedaardheid en zekerheid van zichzelf gegeven werden, zou die gewilligheid zijn taak zeer vergemakkelijkt hebben. In plaats van medewerking ontmoette hij echter telkens al meer onwilligheid, ja, zelfs stille tegenwerking.

Indien het van de Kostklanten alleen gekomen was, had hij zich daarvan niet te veel aangetrokken. Die moesten gehoorzamen. Dàt stond vast bij Zwart-Jan. En we weten, dat als er iets vast in zijn hoofd stond, geen tien paarden het er uit konden trekken. Doch de revolutiegeest was ook doorgedrongen onder de Ambachtsjongens, zelfs onder zijn eigen lijfwacht der blauwbroekjes.

Hij was gewoon zijn bevelen kort en in enkele zinnen samen te trekken. In den eersten tijd werden zij onmiddellijk in daden omgezet. Wat ook Zwart-Jan commandeerde, het was altijd goed, leve Zwart-Jan! Maar zoetjesaan begon men er nieuwsgierig naar te worden, welke beweegredenen den hoofdman tot het uitvaardigen van een bevel gedreven hadden. Aan die nieuwsgierigheid wilde hij niet voldoen. Woorden verspillen deed hij nooit. Een vraag om inlichtingen beschouwde hij als een bewijs van onwil, en een onwillige sloeg hij neer.

Dat gaf wrok en stille misnoegdheid. Men begon zich net op zijn gemak te gevoelen. De kolonie was in orde en alles liep op rolletjes, of juister gezegd, men gevoelde zich op die rolletjes voortgedreven. De wieltjes draaiden vanzelf, als de slinger maar trouw het uurwerk voort bleef drijven. Dat die slinger door een zwaar gewicht, en wel door een groot plichtsgevoel zonder

ophouden in beweging werd gehouden, daar bekommerde men zich niet om. Dat moest die slinger zelf maar weten. Als hij het de gezellig door elkaar krioelende radertjes maar niet te lastig maakte door een te sterk voortdrijven.

Ook hier in de kolonie hadden de verschillende elementen zich langzamerhand meer door elkaar gemengd.

Toen het ruwste werk gedaan was, kregen de Ambachtsjongens meer rust. Altijd en eeuwig kon men niet aan het spijkeren, hameren, smeden, verven en opflikken blijven! Het werd een bezigheid, die gaande-weg af te doen was. Wanneer men den gewonen dagelijkschen arbeid achter den rug had, kwam de volheerlijke rust. Daarvan genoten de Ambachtsjongens door eens wat langer dan noodig was te luieren.

Door luieren evenwel komt men nog gauwer heen dan door den tot inspanning van geest- en lichaamskrachten opwekkenden arbeid. Het pad van de rust leidt naar verveling.

De bazen begonnen zich inderdaad te vervelen, maar de lijfeigenen verveelden zich nooit!

Die hadden van al de kolonisten tegenwoordig altijd den meesten schik. Zij bleven wel is waar de diensten verrichten, waarin de bazen geen zin hadden, maar als dat werk achter den rug was, hadden zij er zich niets meer over aan te trekken. Indien zij maar precies de gegeven bevelen opvolgden, hadden zij er zich verder niet meer mee te bemoeien. Verantwoordelijkheidsgevoel behoefden zij er niet op na te houden.

Dàn... schoven zij bij elkaar, en begonnen over

allerlei dingen te praten. Ze hadden meer te praten dan de Ambachtsjongens. Tot hun verbazing begonnen zij te ondervinden, dat juist die schoolgeleerdheid, welke zij met het vuile waschwater meenden weggespoeld te hebben, hun nu een bron van genoegen en ontspanning werd.

Keken zij 's avonds naar den hemel, dan zochten zij de hun bekende sterrenbeelden op of de planeten en hadden daar allerlei drukke redenaties over, waarnaar meer en meer van hun bazen eens kwam luisteren.

Natuurlijk werd er veel gesproken over den oorlog. Niet één bericht kwam daarvan tot hen. Maar zij berekenden de kansen, en zett'en een heelen boom op over zeegevechten en landingen. De jongen, die zoo'n hekel had aan aardrijkskunde, beweerde, dat een onderstelde landing op zekere kuststreek van Alwina onmogelijk was, omdat het gebergte daar steil in zee uitliep. Anderen spraken dit tegen. O, als die aardrijkskunde-hater maar eens een stuk papier bezeten had en een potlood!

„Wacht!" riep een timmeraar, en kwam even later met een gladgeschaafde plank aanloopen en een groot, hard timmermanspotlood. Dan — in het maanlicht of bij den wegstervenden avondschijn — werden met een paar ruwe lijnen de omtrekken van het besproken land getrokken. De hoofden der jongens hingen over de plank en stieten tegen elkaar. De teekenaar duwde ongegeneerd een blauwbroekje op zij, die hem in den weg zat, en deze liet dat stil toe. Dan werd er weer geroepen, dat hij 't heelemaal fout deed. Een opdringen en stooten van de hoofden. De teekenaar met een hooge stem, dat 't wèl

goed was, en een Ambachtsjongen, die ook de kaart in zijn hoofd had, gaf den teekenaar gelijk. Alleen drukte hij een beetje aarzelend zijn gevoelen uit, dat de lijn dáár wat te ver in zee liep. Allen moesten nu nog eens het meesterstuk monsteren ... ja, ja, Kees had gelijk; het moest veranderd worden. Maar hoe? 't Was geen papier, waarop men met een stufje wonderen kan doen. O, een andere timmeraar wist wel raad. Die nam even zijn schaaf... en hurt! daar was alles in het reine. Men lachte er om. Maar nu kwam een verfbederver ook met zijn bezwaren. En zoo, onder honderd-en-één tegenspoeden kwam een kaart tot stand, en dan schoven al de hoofden op zij, om haar aan mevrouw en de meisjes eens te laten kijken, die van haar wandeling terugkwamen. Mooie grap! Het was te donker geworden. Morgen bij het volle daglicht zou men er mee voortgaan en kon de ontwerper zijn geleerdheid luchten over de kansen van den oorlog, en hoe Regentia daar wel ingewikkeld zou kunnen worden. O ja, een kaart van Regentia moest men vooral hebben! En hoever lagen de Haaieneilanden van het vaderland? Hoe kwam het eigenlijk, vroeg een blauwbroekje, dat het hier veel warmer was? En als men nu een vlot maakte, zou er dan geen kans wezen om door een stroom naar een ander eiland gevoerd te worden?

Wat al vragen, wat al vragen! Maar de avond was gedaald, en nu strekte men zich gezellig op het strand uit. George, die van geen Honderdjarigen oorlog meer wilde weten, begon te vertellen van een boerenmeisje, Jeanne d'Arc geheeten, die in de dagen der diepste

vernedering haar vaderland Frankrijk van den ondergang gered had. Toen kregen de meisjes en de jongens weer moed voor hun klein vaderland.

„Juist," voerde Kakkerlak aan, „precies wat ik altijd zeg: nooit den moed opgeven!"

„Ja, ja, Kakkerlak," sprak toen George op ernstigen toon, „wat zou-je er wel van zeggen als je hoorde vertellen van een landje, een heel klein maar, dat op een goeien dag door vier staten tegelijk werd aangevallen, terwijl er in dat landje zelf twist en tweedracht was? De menschen van toen hebben zelf verklaard, dat het land reddeloos, de regeering radeloos en het volk redeloos was. Nu, Kakkerlak, waar zou-jij gebleven zijn met je spreuk?"

„Ik?" gaf Kakkerlak hierop eenigzins aarzelend ten antwoord, „wel, George, ik zou eerst van je moeten weten hoe het afgeloopen is!"

Een luid gelach verhief zich. Die slimme Kakkerlak!

Maar de lach stierf weg om de mondhoeken der luisterende knapen, toen George vertelde van een zwakke, ziekelijke jongeling, die in den uitersten nood, toen het overgroote deel van het land in de handen der vijanden was gevallen, verklaard had den ondergang van zijn volk nooit te zullen zien, omdat hij sterven zou bij de verdediging der laatste gracht.

George zweeg een oogenblik en allen luisterden nu naar het ruischen van de zee.

De verteller richtte zich op den elleboog op.

„Die daar," zeide hij, terwijl hij met de andere hand

naar de zee wees, „spreekt ons van een anderen held, een eenvoudigen, vromen schipper, die admiraal geworden is; en nog vroeger was hij een jongen van het slag van Kakkerlak, ja, eigenlijk nog veel ondeugender...”

Men glimlachte; maar onder dat zeegeruisch was men ernstiger geworden, en men wilde nog meer hooren van dat kleine maar dappere volkje, en vooral of het nog de baas gebleven was, of het den strijd gewonnen had.

Dat wàs gebeurd, Goddank ja, dat was gebeurd....

„Zie-je wel!” riep Kakkerlak uit, „dat ik het bij het rechte eind had?”

De bel van slapen-gaan, een instelling van Zwart-Jan, luidde. Het was alsof zijn kort, half snauwend bevel weer in die klanken tot hen kwam. Maar gehoorzamen moest men, en onmiddellijk stond men op en verwijderde zich van het strand...

Of wel, in andere vrije uren was men aan het tennissen. Dat was de lust en het leven van Els. Ze had zich slechts tot den hoofdman te wenden, om dadelijk hierin haar zin te krijgen. De rackets werden door de Ambachtsjongens gemaakt, voor bal dienden een paar gom-elastieke oorspuitjes welke een van de kolonisten in bezit had, en die nu zoo goed mogelijk voor het doel gefatsoeneerd werden. De leden van de oude tennis-club waren dadelijk door de meisjes opgeëischt. Ook hierin had Zwart-Jan haar niet in 't minst tegengewerkt, hoe ongaarne hij ook zag, dat de meisjes als vanzelf het gezelschap der lijfeigenen al meer en meer gingen opzoeken. De bazen hadden hun lijfeigenen bij dat spel eerst uitgelachen;

ze vonden het wel wat flauw voor groote jongens om met een balletje te gaan spelen. Doch langzamerhand hadden zij er schik in gekregen, en hoewel Zwart-Jan er een hekel aan had, waren zij het ook eens gaan probeeren.

In gewone omstandigheden zou men doodeenvoudig van de spelers de racquets uit de hand genomen hebben. Nu, in tegenwoordigheid der beide meisjes, vroeg men beleefd, of men ook eens mee mocht doen.

Altijd kon dit niet toegestaan worden, en het gebeurde ook meer dan eens, dat een blauwbroekje, die wel tegen een volwassen kerel in den arbeid op kon, te log en te lomp en te onhandig bleek voor dit spel, hetwelk meer lenigheid en vlugheid vereischt. En in zulk een geval werd dat blauwbroekje niet door de jongedames, en, op haar voorbeeld, ook niet door de lijfeigenen gespaard, maar hartelijk uitgelachen.

Ook was er geen geringe verandering in de kolonie gekomen, toen, na een paar weken eindelijk de militaire bewakers waren komen opdagen. Dat waren meestal bejaarde of invalide krijgslieden, zeer op hun gemak gesteld, en daarom niet onaangenaam verrast, toen zij bevonden, dat zij de jongens-kolonie eenvoudig aan haar lot konden overlaten. Alleen hadden zij onderzocht of er in die kolonie nog wat geld of wat ander kostbaars aanwezig was. Daaraan waren de jongens evenwel veel armer dan hun hebzuchtige bewakers, omdat reeds op het schip de Terrakandeesche matrozen hun daarin van alles beroofd hadden. Alleen mevrouw Livarda en de meisjes hadden hare kleine kostbaarheden mogen behouden, waaronder

zich het horloge van mevrouw bevond, nu een der belangrijkste bezittingen der gemeenschap, omdat daarmee de tijd geregeld werd, en wel op zeemanswijze door het slaan op de scheepsbel. De kolonisten bezaten niets dan hun werktuigen, die — de lijfeigenen hadden het niet altijd tot hun genoegen ondervonden, omdat ze hun voor hard en zwaar werk in de handen waren gestopt — gemeengoed waren geworden. Wapenen bevonden zich evenmin in de kolonie. En wel bestond de lust om te ontvluchten, maar door de aanwezigheid der haaien was iedereen de onmogelijkheid hiervan zoo duidelijk in het gemoed en het verstand geprent, dat de bewakers zich dáár geen slapelooze nachten over behoefden te bezorgen. Hun taak kon zich beperken tot de zorg, dat de kolonie regelmatig van etensvoorraad werd voorzien. Dat deden zij trouw. Wel was het geen overdaad waarmee de immer hongerige magen zich tevreden moesten stellen, en bestond het menu voor en na uit scheepsbeschuit en wat visch, waarvan mevrouw Livarda door allerlei huishoudelijke toovermiddeltjes soms nog een smakelijk schoteltje wist te bereiden — doch honger werd er niet geleden, en dat was al veel. De bewakers, die op een door prikkeldraad afgeschoten gedeelte van het eiland woonden, bepaalden zich er derhalve toe, om nu en dan eens een inspectie-bezoek te komen brengen, en dan toonden zij veel schik te hebben in het jonge volkje, dat, onder het strenge bestuur van Zwart-Jan en het moederlijk toezicht van mevrouw Livarda, wel arbeidzaam bleef, maar, zonderling genoeg, hoe langer hoe zorgeloozer werd. Het liet eenvoudig alles aan Zwart-Jan over.

Door de aanraking met deze vreemdelingen was plotseling de stelling, welke George in de kolonie innam, aanzienlijk gewijzigd. Tegenover hen stond Zwart-Jan met den mond vol tanden, en de onoverwinnelijke lijfwacht van den geweldenaar kon, evenmin als hun meester, een woord van de Terrakandeezen verstaan. George had als tolk dienst moeten doen. Ook de meisjes en bijna alle Kostklanten hadden zich op meer of minder gelukkige wijze aan de wachters verstaanbaar kunnen maken. De Kostklanten oefenden zich nu dagelijks in die taal. Zij begonnen te begrijpen, welk een stille kracht zij daardoor op de gemeenschap, welker slaven zij nog altijd heetten te zijn, uitoefenden. Menig arbeidersjongen, en juist daardoor tot de heerschende klasse van deze kolonie behoorende, ging nu ook inzien, dat hem iets ontbrak, wat de clubgenooten bezaten, had zich daarom nauwer bij hen aangesloten en gevraagd, of zij hem ook een beetje van die vreemde taal wilden leeren. De clubgenooten hadden er over het algemeen schik in gekregen om voor meestertje te spelen. En nu zij die leerlingen voor zich hadden met breede schouders, zure gezichten en knuisten die alles maken en breken konden, vonden zij het niet onaardig ook eens te kunnen plagen met die uitzonderingen op uitzonderingen, waaraan zij tot hun eigen verbazing niet meer zulk een hekel hadden als in den tijd, toen zij die zelf moesten slikken.

Aan al die dingen zat Zwart-Jan nu te denken. Niettegenstaande de zorg voor heel de kolonie op zijn schouders rustte, al zijn bevelen, ook de meest verstandige,

met wrevel en onwil ontvangen en opgevolgd werden, had hij toch nog tijd en gelegenheid kunnen vinden zich insgelijks op die vreemde taal toe te leggen. Hij had dat niet willen vragen aan een der lijfeigenen, hoezeer hij er naar smachtte zich van George als tolk onafhankelijk te maken. Ternauwernood had hij er de meisjes zijn nood over geklaagd, die, hij gevoelde het met diep leedwezen en teleurstelling, ook al eenigszins bevreesd voor hem waren. Toch had Nelly het geraden, en toen, op raad van mevrouw Livarda, gepresenteerd hem een beetje in die vreemde taal in te wijden. Met zijn gewone norschheid had hij toegestemd. En nu was het wel aardig te zien, hoe de gewelddenaar onder de leiding kwam van het zachte kind, dat hem probeerde te fatsoeneeren gelijk een beeldhouwer dat doet met een grof stuk klei. Maar een lomp leerling had zij niet aan hem. Zijn ijzeren wilskracht hielp hem ook door deze moeilijkheden heen. Alleen was het jammer, dat hij zoo weinig tijd beschikbaar kon stellen.

Moe en mat van al dat werk en al die teleurstellingen, had Zwart-Jan zich nu even teruggetrokken. Te veel had hij van zichzelf geëischt, te weinig zich ontzien. Verleden week nog was hij door blijven werken, niettegenstaande een der vreeselijke regenbuien, door welke deze eilanden bezocht konden worden, hem tot op de huid doorweekt had. Zijn ijzersterk lichaam moest maar tegen alles kunnen, en daarom had hij zich geen tijd gegund de weinige kleeren, die hij aan had, voor droge te verwisselen. Dadelijk na zijn arbeid had hij als opzichter bij een ploeg werklieden dienst gedaan, en bij het stilstaan wel de huivering

van de plotselinge afkoeling gevoeld, welke op die heftige regenbui door een opstekenden wind was gevolgd, maar er verder geen acht op geslagen. Sedert dien tijd echter bleef hij huiverig. Zijn hoofd was nu en dan zwaar of klopte erg, het kon hem kil langs den rug loopen, en in zijn beenen gevoelde hij een moeheid, alsof hij vele uren achter elkaar geloopen had. Dan gelukten de lessen zelfs bij de geduldige Nelly ook niet. Hij verwarde het een met het ander, en toch dwong hij zich tot de grootste oplettendheid.

Maar het meest afgemat had hem het verzet tegen zijn laatste bevel, dat toch zoo goed bedoeld was.

Hij had toch op een goeden dag opgemerkt, dat zijn schoeisel achteruit ging. Het waren een paar leeren schipperspantoffels, en dan had hij nog een paar grove rijgschoenen. Ineens was hem de vraag in de gedachten opgerezen, wat de kolonisten moesten beginnen, wanneer het schoeisel versleten raakte. Op de Ambachtsschool had men nog geen schoenmakersleerlingen; de kunst van het lappen en zoolen der schoenen was dus voor die jongens een geheim. En al mocht dit niet zoo geweest zijn, alle materialen ontbraken hun daartoe. Het zou nu niet erg geweest zijn om in dit klimaat ten slotte genoodzaakt te wezen barrevoets te loopen. Maar binnen korter of langer tijd zou men toch van dit eiland verlost worden, en welk een ellende zou het dan zijn, indien men op de bloote voeten ergens zijn entree in een stad moest maken. Misschien kon op het schip, hetwelk hen naar het vaderland terugbracht, schoeisel aanwezig zijn; doch dat zou men dienen

af te wachten. Terwijl de mogelijkheid niet uitgesloten was, dat men, bij een verandering in de oorlogskansen, door de Terrakandeezen van dit eiland naar het binnenland werd overgevoerd.

En toen redeneerde Zwart-Jan zeer logisch, dat men uit vrijen wil kon beginnen met datgene, waarmede men anders door den nood gedwongen toch zou moeten eindigen. Met andere woorden: hij wilde nu de schoenen sparen, de kolonisten tijdens hun verblijf op het eiland barrevoets laten loopen, om, als men vertrok, ieder weer van het goed onderhouden schoeisel te voorzien.

Had hij dit nu maar op deze wijze uitgelegd, dan had ieder het met hem eens moeten zijn. Doch uitleggen lag niet in zijn aard. Plotseling klonk het bevel, dat iedere kolonist onmiddellijk zijn schoenen moest inleveren, die in een daartoe op te richten bergplaats bewaard en door de lijfeigenen onder streng toezicht van hun meesters onderhouden zouden worden.

Een storm kwam daar tegen op! Wat een barbaarschheid om iemand te dwingen barrevoets te loopen. Mevrouw vond het onkiesch tegenover de meisjes, die van het gebod waren uitgezonderd, omdat Zwart-Jan wist, dat deze beter voorzien waren. Moesten Els en Nelly nu altijd jongens met bloote voeten voor zich zien? „Een schandaal!" riepen de clubgenooten, en zij prentten dit zoowel in het Terrakandeesch als in zuiver Regenteesch aan hun leerlingen, tot zelfs aan de blauwbroekjes in, die er zooveel bezwaar niet in zagen, maar toch goed begrepen, dat zij voortaan hun voeten een weinig meer

verzorgen moesten dan het wel hun gewoonte was. Doch met onverzettelijk geweld bleef Zwart-Jan zijn bevel doordrijven, er waren zelfs weer klappen gevallen en Jan's vuisten als voorhamers hadden niet ontzien enkele rebellen uit zijn eigen lijfwacht te dwingen het schoeisel af te geven. En daarop was dadelijk het bevel gevolgd, dat ook de beste kleederen uitgeleverd en ergens onder een veilig dak gebracht moesten worden. Ook dit bevel was met oproerige bewegingen begroet, maar eveneens met kracht en geweld doorgedreven. De timmeraars moesten weer aan 't werk voor het inrichten der beide bewaarplaatsen. Het aantal der wachtposten werd er ook door uitgebreid, en zij, die zich voortaan zagen aangewezen om de schoenen dag aan dag na te zien, af te borstelen en telkens in het vet te zetten, zoowel als diegenen, die met het dagelijksch nazien en onderhoud der kleeren werden belast, waren wel onder de lijfeigenen te vinden, maar hadden ook hun opzichters noodig.

Van toen af heerschte er een mokkende haat tegen Zwart-Jan onder de meesten zijner onderdanen. Nog altijd gehoorzaamde men hem en boog voor zijn gezag, doch... enkel en alleen uit vrees.

Nu leunde die gevreesde het zwaar kloppende hoofd in de hand, en de elleboog steunde op de knie. Zoo keek hij voor zich uit over de rustelooze zee.

Hij voelde, dat hij ziek was, maar wilde dat toch niet erkennen. Het zou wel voorbij gaan. Als hij slechts zijn ouden eetlust terugkreeg. Nog walgde hem alles. Ook dat plannen maken. En als hij iets door moest zetten

tegen de tegenwerking van schier allen in, leek het hem of zijn hoofd in tweeën gespleten werd van de pijn.

Van achter de hoogte, waartegen hij leunde, verscheen nu het hoofd van Kakkerlak, en weldra — want dat had daartoe niet lang werk noodig — het lichaam van den kleinen plaaggeest.

„Wat zit-je hier alleen, Jan."

Zwart-Jan bromde wat terug. Het hinderde hem, dat Kakkerlak hem gevolgd was. Niets walgde hem nu zoo, als het geluid van een menschenstem.

„Heb-je een kwaaie bui, Jan?"

„Ja!"

Kakkerlak ging naast hem zitten en keek zijn beschermer oplettend aan.

Dat vond Zwart-Jan vervelend en lastig. Hij strekte zich languit langs de helling en vlijde het doodmoede hoofd neer, dat hij van Kakkerlak afwendde.

Doch het vlugge kereltje stapte over het breede lichaam van zijn meester heen, lei zich vlak naast hem neer en keek hem in het gezicht.

Nu liet Zwart-Jan dat ook maar geschieden zooals het gaan wilde. Hij sloot de oogen en zuchtte diep.

„Wat is er nou toch, Jan? Heb-je hoofdpijn?"

Geen antwoord.

Een oogenblik later voelde de zieke een warme hand op zijn voorhoofd. Met één beweging van zijn arm sloeg hij die weg.

„Laat me met rust."

„Neen, Jan, dat doe ik niet!" antwoordde het ventje,

dat verbaasd over deze booze bui van zijn grooten makker had opgekeken. „Kakkerlak is net als een mug; hoe harder je hem wegslaat, hoe meer hij terugkomt.

Zwart-Jan zuchtte weer, maar zei niets.

„Ik ben naar je toegekomen om je te waarschuwen, Jan. De blauwbroekjes zijn kwaad op je, omdat ze op d'r bloote voeten moeten loopen. Een heeft er in een schelp getrapt en zit nu te janken. En de Soepjurken zijn niet te genaken. Racer loopt maar te zaniken over zijn kouwe schoenen, en het aristocraatje, je weet wel, dien je toen zoo op zijn tabernakel gegeven hebt, zegt, dat zijn schoenen er niet voor gemaakt zijn om ze in het vet te zetten. Als je mijn zin doet, vraag-je wat zeehondentraan aan de Terrakandeesche wachters; dan zal ik de schoenen van dien praatsmaker zoo inzalven, dat ze voor altijd dof blijven."

Maar Zwart-Jan lachte niet.

Kakkerlak greep hem bij de schouders.

„Jan, Jan, slaap-je?" riep hij en nu met grooten angst in zijn stem.

Zwart-Jan kreunde. Ineens voelde hij behoefte om tenminste aan iemand zijn leed te klagen. Het geplaag en de scherts van den kleine hadden hem gehinderd, diens medelijden deed hem goed, hoe hij zich er tegen verzette.

Hij sloeg de oogen op. Kakkerlak, gewoon aan den scherpen, prikkelenden blik van den heerscher, ontstelde er van, toen hij in een paar fletse oogen keek.

„O, Kakkerlak, ik ben zoo ziek!"

„Jij ziek, Jan?"

Hij streelde hem zachtjes en voorzichtig over de haren.

„Kom, kom, Jan! Jij, zoo'n sterke jongen! Geen gekheid beginnen, hoor."

„Wàs het maar gekheid! Het bonst zoo in m'n hoofd... En dorst?.... O, ik heb zoo'n dorst."

De kleine sprong op.

„Wacht — ik ga water voor je halen!"

Maar Zwart-Jan schudde van neen.

„Ga nog even naast me liggen, Kakkerlak. Jij bent een goeie jongen, hoor. De beste van allemaal. Ze zullen me nu wel gauw aan m'n lot overlaten. Blij zijn, als ik dood ga."

Langzaam, met horten en stooten was er dit uitgekomen. Bij het laatste woord sloot Kakkerlak hem evenwel den mond.

„Dood?.... Ben-je mal, Jan? Dat zou de grootste gekheid zijn! En kom, je moet je dat van die jongens niet zoo aantrekken. Ze mopperen wel een beetje, maar ze doen toch je zin. Kijk maar eens; zit de arme Kakkerlak nu niet hier met zijn bloote pootjes? En m'n Zondagsche spulletjes zitten immers ook achter slot en grendel? Ik heb niets als m'n boezeroen en m'n blauwe broek over. 'k Heb er ook om gezanikt, Jan. Want waarvoor was dat nu goed?"

In 'n paar korte, afgebroken zinnen gaf zijn meester hem de reden van zijn handelwijze, op.

„Zoo, zoo," riep Kakkerlak uit. „Neemaar dat is prachtig! Waarom heb-je dat niet dadelijk gezegd?"

„Ik zorg immers voor d'r?" sprak Zwart-Jan op doffen toon, terwijl zijn oogen dicht vielen.

„Dat doe-je, dat doe-je!" troostte Kakkerlak. „En ze zullen het nu allen wel goedvinden en niet meer zulke leelijke dingen van je zeggen."

„Laat ze kwaadspreken, Kakkerlak. Ik zal het misschien toch niet meer hooren.... En toe, praat nu eens heel zachtjes over.... over den ouden tijd. Weet-je nog wel, toen ik geen fiets meer had, en de blauwbroekjes zoo aardig voor me waren?...."

„Ja, en toen ik op het steppie achter je stond."

Een flauwe glimlach kwam op het gelaat van Zwart-Jan.

„En toen ik die nieuwe fiets kreeg van den burgemeester."

„Neen, Jan, niet van den burgemeester. En terug te betalen hoef-jij hem ook niet. Nelly heeft het me verteld, maar ik mocht het nooit tegen je zeggen."

„En nu doe-je het toch, kleine kletskous."

Eensklaps begon het kinnetje van Kakkerlak heen en weer te gaan; de tranen sprongen hem in de oogen.

Zwart-Jan zag het.

„Wat doe-je nou, Kakkerlak?"

Doch deze kon geen antwoord geven. Eindelijk kwam het er half-schreiend uit:

„O Jan, Jan, ik ben zoo bedroefd, dat je zoo akelig bent.... En als je nu dood moet gaan, weet ik geen raad!"

„Malle jongen, ik zal heusch niet doodgaan!"

„Ja, ja, dat doe-je wel. Je ziet er zoo akelig uit!"

„Dat zal wel schikken, Kakkerlak!.... Maar.... ja, waar had-je 't ook weer over?...."

En Zwart-Jan streek zich zuchtend over het hoofd.

„Over die fiets;" zoo hielp hem Kakkerlak, die zich de tranen uit de oogen wischte, op de hoogte, „maar ik had aan Nelly beloofd om je nooit te vertellen, dat haar oom je die fiets gegeven heeft."

Er kwam ineens meer belangstelling bij Zwart-Jan.

„De markies?.... Onmogelijk!.... Die heeft me toch zoo vernederd, Kakkerlak!"

„Welneen, Jan; dat was allemaal maar malligheid. Je mocht niet weten, dat het van hem kwam. Maar nu je toch dood gaat, komt het er niet meer op aan."

Even gleed een flauwe glimlach over Jan's gezicht. Dadelijk echter verdween die weer. Met de oogen gesloten lag hij nu al maar te praten over den ouden tijd. De markies was toch zoo bar voor hem geweest, en hij had toch niets anders tegen hem gezegd dan: „Op zij, alsjeblieft," en daar had die meneer eerst schik in gehad en hem gevraagd, of dat zijn levensspreuk was. „Op zij! op zij!" Ja, alles moest op zij. Dat zure gezicht ook. Op zij, op zij! Denk-je dat ik bang voor jelui ben, dat ik me op m'n kop laat zitten? Wegjagen kun-je me. Maar niet doen, hoor! Neen, wees nu niet zoo flauw. Ik doe toch zoo m'n best. Ik moet stoker worden, dat weet-je toch wel? Wat moet ik tegen m'n vader en moeder zeggen, als ik weggejaagd word? Geen cent verdien ik. En verdienen wil ik toch. Maar ik moet nog zoo'n hoop leeren! Breng-je

nu àl de meesters van de school mee? O, o, komt allemaal maar op! Nu is toch de kogel door de kerk. Op zij, op zij! of ik sla-je de hersens in. Hier, dien zwaren hamer, zeg ik je! Neen, Kakkerlak, jij moet niet bij d'r gaan staan. Jou wil ik niet raken. Kind! ga weg, ga weg, Die beulen moet ik raken, maar jou niet. Gauw op het steppie achter me. Gauw dan toch, jongetjelief! Op zij, op zij!"....

En Zwart-Jan, die aan het ijlen was geslagen, gilde het uit. Wild en woest sloeg hij om zich heen. De kleine Kakkerlak wist geen raad. Hij riep telkens en telkens, dat het niet waar was wat Zwart-Jan zag, maar juist dit scheen de woede van den reuzensterken jongen op te wekken. Hij ging recht overeind staan, de oogen wijd open, den rug weer als gewoonlijk gekromd, alsof hij op een vijand wilde losspringen, en de tanden ontbloot.

Het was een vreeselijk gezicht. Wild en woest sloeg hij om zich heen. Kakkerlak trachtte door allerlei vriendelijke woordjes hem tot bedaren te brengen. Het baatte niet. Hij schoot op Kakkerlak toe, de gebalde vuist hoog opgeheven.

Toen, met een door tranen verstikte stem, riep de kleine klagend uit:

„Jan, Jan!"

En nu scheen deze hulpkreet tot de hersens van den bewustelooze door te dringen. Nog altijd staarde hij recht voor zich uit, maar de vuist viel slap neer.

Hij mompelde eenige onsamenhangende woorden. Er kwam een andere uitdrukking op zijn gezicht.

„Kleine bloedzuiger," zeide hij eindelijk, en iets als een glimlach kwam over zijn trekken, — akelig om te zien.

„Jan, Jan!" snikte Kakkerlak.

Een oogenblik scheen de bewustelooze na te denken, en dat deed hem pijn, men zag het aan zijn trekken. Langzaam en stamelend kwam het nu over zijn lippen.

„Willen ze je kwaad doen?.... Kom-jij maar hier, hoor!"

Hij strekte de hand uit. Kakkerlak greep die.

Plotseling voelde de kleine het zware lichaam naast zich verslappen. Hij ondersteunde het zooveel mogelijk, zoodat het met niet al te harden smak op den grond kwam. En Kakkerlak boog zich over zijn beschermer heen, en snikte van verdriet, dat heel zijn lichaam schudde.

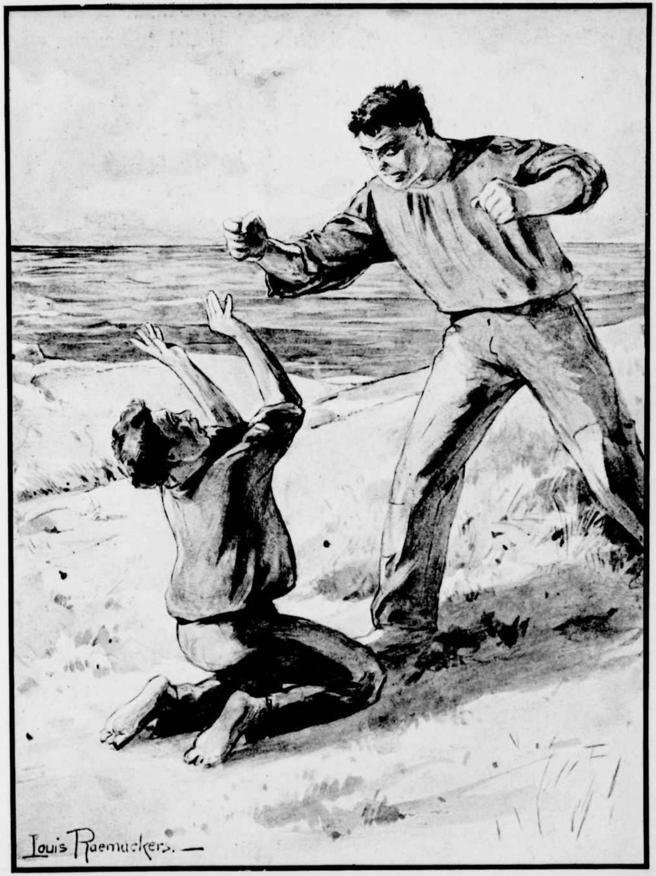

Hij schoot op Kakkerlak toe. (Bladz. 255.)

Twintigste Hoofdstuk.

Het vuistrecht en de dood.

Alles was in de war geloopen. Eerst had men met een zucht van verlichting vernomen, dat de gevreesde hoofdman ziek was geworden. Zelfs George, die anders zoo ruim en edelmoedig denken kon, had eveneens een gevoel van opluchting ondervonden, alsof een zwaar juk, waaronder hij zich diep had moeten buigen, van zijn schouders afgenomen was. Wie jong en gezond is, in de heerlijke dagen als er nog een geheel leven voor je ligt, denkt immers bij ziek worden niet dadelijk aan sterven? Ziek-zijn is eenvoudig een tijd, dien je door moet maken, niet heel prettig, maar waaraan toch ook een lichtzijde is, namelijk dat je te eten krijgt wat je 't liefst lust en dat je niet naar school behoeft te gaan. Maar het frissche

jonge goedje houdt niet erg van doodgaan. Als Magere Hein ook hen op den schouder tikt, meenen ze, dat hij verkeerd is, en gelooven wel, dat hij zijn vergissing spoedig zal inzien, hun enkel met den schrik vrij laten en de oudjes opzoeken zal, bij wie hij meer op zijn gemak moet zijn.

Wanneer men uit verluchting eens gezucht heeft en zich prettiger gevoelt met zijn eigen lichaam, waarop geen zware last meer drukt, heeft men er niet veel puf meer op, om een anderen last op zijn schouders te laden. De Ambachtsjongens vonden, dat er heusch genoeg gewerkt was. De boel was klaar. Wat overeind stond, zou dadelijk niet in elkaar vallen, en gebeurde dat door een onverwacht opstekenden orkaan of door een ander natuurverschijnsel, waarmede men geen rekening had gehouden, welnu, dan zou het wel weer overeind komen. Kwamen die tijden, dan kwamen die plagen. Wanneer je altijd vooruit zit te zeuren over wat er komen kan, heb-je nooit rust, en rust wilde men hebben. Al dat geflik aan hetgeen toch voltooid was, wel, het was eigenlijk niets anders dan zoekerij van Zwart-Jan geweest. Zij wilden nu ook wel eens elkaar sprookjes vertellen, of tennissen leeren, of nog liever voetbal spelen, dàt was je ware! Van wat oude lappen was licht een bal te maken en misschien hadden de Terrakandeesche wachters, die het er van namen en hun buikje rondsmulden, een varkensblaas te veel.

De lijfeigenen daarentegen grepen het eerst dáár naar, waar zij onmiddellijk behoefte aan gevoelden, namelijk

naar hun vrijheid. Zij wilden geen waschmeiden en geen polderjongens meer wezen. De jongen, die elk half uur op de scheepsbel moest slaan, en er eerst veel schik in gevonden had omdat het zoo'n leven maakte, had daar ook genoeg van. Dat eeuwige getik hing hem al lang de keel uit. De schildwachten voor de plaatsen, waar het voedsel, de schoenen en de kleeren bewaard werden, liepen van hun post. Ieder deed, waarin hij zin of lust had. Nu pas waren de jongens de baas, want ieder deed of liet na wat hij wilde. Menigeen vond het overdreven om elken dag een bad te nemen. Men kon best eens een paar dagen overslaan. Wie lust had lang te slapen, deed het. En omdat de bel zweeg, was er geen vaste tijd meer om er zich naar te regelen. De verzamelplaats der schoenen werd bestormd en ieder probeerde in het bezit van zijn eigendom te komen. Daarbij geschiedde het, dat de kouwe schoenen van Racer aan de voeten van een blauwbroekje kwamen te zitten, die zijn eigen afgesleten vetleeren werkschoenen er voor in de plaats achterliet. Racer ging er ongenadig over aan, maar het blauwbroekje zei, dat Racer ze maar terug moest zien te krijgen. Het blauwbroekje wilde er met plezier om vechten.

Zoo ging het ook met enkele andere kleedingstukken. Wie het sterkst was, nam wat hem beviel.

Het leed niet lang, of heel de kolonie was van twist en ruzie vervuld. Toen dat eerste gevoel van verluchting over was, kwam er allerlei twist en tweedracht. Iedereen kon nu wel zijn eigen zin volgen en had niets met een ander te maken, maar nu moest ook ieder voor zichzelf

zorgen. Wie sterk was, dwong een zwakkere om als zijn knechtje dienst te doen; maar die zwakkere zocht dan een anderen sterken baas op, die het met den eersten maar uit moest vechten wie het recht had om te commandeeren. Of wel, de zwakkeren voegden zich bij elkander, Kostklanten en Ambachtsjongens door elkaar, om door hun aantal te vergoeden wat hun aan kracht ontbrak.

Om het eten werd minder gevochten, omdat mevrouw en haar beide lotgenooten over de uitdeeling te zeggen hadden, een recht, dat zij nog aan Zwart-Jan ontleenden, eigenlijk de eenige wettige regel, welke uit den tijd zijner heerschappij was overgebleven. Doch als een jongen zijn portie ontvangen had, handelde hij verstandig, indien hij er maar dadelijk de tanden inzette en het zoo gauw mogelijk opat. Anders liep hij de kans, dat een sterkere of slimmere het hem wist te ontfutselen, en dan kon hij honger lijden. Want geen hoofdman was er, aan wien hij de wreking van het onrecht veilig kon overlaten.

Wie graag schoon ondergoed aan het lichaam had, moest zelf zijn eigen boeltje maar wasschen, of met slagen en geweld een zwakkere daartoe dwingen, die het natuurlijk zoo gauw en zoo onvolkomen mogelijk deed, ja, er schik in had, als hij een of ander kleedingstuk in rafels of verloren kon doen gaan.

Het verstelwerk, in de dagen van Zwart-Jan een der best verzorgde takken van den arbeid, en dat onder toezicht van de vrouwelijke kolonisten had gestaan, werd nu ook onvolkomen afgedaan. Geen jongen had daar meer zin in, en Els kon het alleen niet af. Mevrouw

scheen ook al haar ontzag verloren te hebben, en Nelly hield zich bijna uitsluitend bezig met de verpleging van den doodzieken hoofdman, daarin trouw bijgestaan door Kakkerlak, die niet van het ziekbed was weg te slaan.

Alles was in de war geloopen. Er waren geen knechten meer in de kolonie, maar ook geen vrijwillige arbeiders. De arbeid zelf stond stil, en eveneens het leeren. Bij de spelen kwam er ook dadelijk ruzie, en aan scheidsrechters onderwierp men zich niet, of anders met een gemok en gemor, welke toch de gezellige pret van het spel bedierven.

De rustdagen, welke men tot nu toe op dezelfde wijze had doorgebracht, als dat aan boord van het schip was ingesteld, onderscheidde men ternauwernood van de gewone dagen. De onverschilligen kregen de overhand. Wie zich maar het minst stoorde aan het wel of wee der kolonie, had het meest geruste leven, De zelfzucht verving het leven voor elkaar. Ieder moest voor zichzelf maar zien, hoe hij zijn boeltje in orde bracht. De gesprekken en uitdrukkingen werden ruwer, en wanneer men niet het groote geluk en voorrecht had bezeten van de tegenwoordigheid der twee meisjes, zou het een bandelooze troep in de kolonie geworden zijn.

Natuurlijk werd het onhoudbare van dezen toestand het eerst gevoeld en ingezien door de jongens, die dikwijls aan hun ouders dachten en van die ouders geleerd hadden, dat er hooger plichten bestaan dan alleen eten en drinken en voor zichzelf leven. George tenminste gevoelde, dat het op die manier niet meer voort zou kunnen gaan. Hij

was geen Zwart-Jan, om alleen door geweld en overmacht zijn doel te willen bereiken. En zelfs Zwart-Jan zou dat waarschijnlijk niet meer gekund hebben. Want die had eenvoudig de gewoonten voortgezet, welke men zich op het schip onder den algemeen geliefden commandant had eigen gemaakt en die wetten door zijn wilskracht weten te handhaven. Nu moest uit een ordelooze bende weer een vereeniging van gezellig met en naast elkaar levende menschen gevormd worden.

Met dwang ging dat niet meer. Daar had men genoeg van. Dat toonde men al spoedig. Want natuurlijk hadden verschillende gelijkgezinden zich wederom tot groepjes gevormd, en die groepjes kwamen met elkaar in strijd, en vochten soms op een wijze, dat het meer dan erg was.

Eens zelfs was te midden van zulk een ruwe vechtpartij de anders zoo zachtzinnige Nelly uit de tent, waarin Zwart-Jan verpleegd en schier dagelijks door den militairen arts der Terrakandeesche bezetting bezocht werd, op de vechtenden toegeloopen.

„Lafaards, lafaards!" had ze het uitgegild, terwijl de tranen langs haar wangen liepen. „Kun-je dan geen rust houden om het bed van een stervende!"

Want het was juist toen heel erg met Zwart-Jan gesteld. De oogenblikken der crisis waren aangebroken en het ging om leven en dood. De arts had volstrekte rust en stilte aanbevolen. Voor de tweede maal op dien dag was hij komen kijken. en zelf was hij toen opgeschrikt door het heidensch lawaai, het getier en geschreeuw om de tent heen.

„Dat is hoogst nadeelig voor den zieke," had hij in zijn taal gezegd; „die heeft nu al zijn levensmacht en levensenergie noodig om te worstelen met den dood. Hoe is het mogelijk, dat zijn makkers daar buiten niet het leven maar wel den dood steunen bij dien zwaren strijd!"

De kleine Kakkerlak had die woorden niet goed verstaan. Wel begreep hij, dat het er veeg bij stond, en daarom was hij niet te bewegen zijn beschermer in de uiterste ure te verlaten. Els was in tranen uitgebarsten. Zij, die anders in alles bij de hand was, verloor tegenover de majesteit van den dood haar zelfbeheersching. Maar Nelly verliet toen den zieke, die vooral zij verpleegd en bijgestaan had, verliet hem, ja, maar om hem te verdedigen tegenover de makkers, die eenmaal voor hem gebeefd en zich aan hem onderworpen hadden.

De verschijning en het doodenwoord van Nelly hadden een ontzaglijke uitwerking op de twistende jongens. Zwart-Jan lag op sterven. Een doode zou door hen uit de kolonie moeten uitgedragen worden. Wanneer voor hen eenmaal de blijde dag aangebroken was der verlossing uit dit eiland, zouden zij een makker moeten achterlaten, en dit denkbeeld zou een schaduw werpen over hun geluk, evenals het nu reeds te midden van de opwinding der hartstochten, een huivering van stilte deed gaan door de opgewonden hoofden en de met wraakgierigheid vervulde harten.

„George kwam dadelijk naar Nelly toe.

„Weg!" snikte zij, „leelijke jongen! Jij nogal, die altijd zoo goed leek en edelmoedig . . ."

„Nelly . . .!”

„Neen, neen!” riep ze in haar opwinding uit, „jij bent niet beter dan die andere ruwe knapen.”

George stond versteld. Hij wist niet wat te zeggen. Hij wilde zich verontschuldigen. Maar toen ineens gevoelde hij hoe zelfzuchtig dit was, terwijl ginder een kameraad worstelde met den dood.

„Nelly,” smeekte hij, „kunnen wij hem helpen?”

„Ja!” antwoordde ze, nog met zenuwtrekkingen van ontroering om de lippen, „ga met die ruwe bende je vechtpartijen ginder ver, diep het eiland in, uitmaken.”

En een verachtelijken blik op de verschrikte jongens werpend, die daar des te dieper door getroffen werden omdat Nelly altijd voorkomend en vriendelijk tegenover hen geweest was, verliet zij hen, om weer bij den zieke te zijn, ware het mogelijk, dien nog te redden van den dood.

George beet zich op de lippen. Tevergeefs. De tranen sprongen hem in de oogen.

Ook dat zagen de jongens, en een groote neerslachtigheid kwam over hen.

„Kom mee!” zei George dof en afgebroken.

En toen er nog eenige aarzeling bleek te zijn, barstte hij ineens uit:

„We hebben het recht verloren hem te zien sterven.”

Toen volgden de jongens hem, en het leek wel, of zij nu reeds een vroeg gestorven kameraad naar de laatste rustplaats brachten.

Ze gingen ver van de plaats, waar zij zooveel dagen

met Zwart-Jan geleefd hadden. Veel werd er niet gepraat. Zij gevoelden zich allen schuldig. Men kan een jongen zijn, flink en kranig, dadelijk de vuist uit de mouw en voor geen anderen jongen bevreesd; doch daarom behoeft men niet onbarmbartig, onverschillig of wreed te zijn. Als men zijn bloed nog zoo warm door het jeugdige lichaam voelt stroomen, kan men niet koud zijn voor het leed van een makker. Zij hadden hem gevreesd, dien Jan, ja, hem meer dan eens gehaat. Nu hadden zij hem graag willen helpen; en, in plaats daarvan, hadden zij op het gevaarlijkste oogenblik der ziekte misschien mede gewerkt tot zijn ondergang.

Daar zaten ze nu troosteloos neer aan den oever van de wijde, wijde zee. Die vlijde onder stralenden zonneschijn haar rimpelingen naar hen toe. Alles was opgeruimdheid, beweging, lust en leven. Maar niet voor hen. Want voor hen trok over al die heerlijkheid van den dag de grauwe nevel, die over ons, menschenkinderen, en voor ieder onzer op zijn tijd, opstijgt uit den donkeren nacht van den dood.

Daar vond hen na eenige uren van spanning en angst de Terrakandeesche arts.

Zij hadden hem niet hooren aankomen. Hij stond achter hen eer zij nog erg in hem hadden. Zijn stem joeg een rilling van schrik door hun leden.

„Jongens!” sprak hij in zijn eigen taal.

Maar George was al bij hem en allen sprongen op en omringden hem.

Ze keken allen op naar dat ernstige gelaat.

George begon het weer kwaad te krijgen.

„O, dokter, is hij ..."

Meer vermocht hij niet te spreken. En er was haast geen jongen, die zich op dat oogenblik goed kon houden.

De dokter blééf ernstig kijken.

„Je hebt verdiend wat je vreest... Dank God, dat het *niet* zoo is!"

George gaf een luiden schreeuw. Een groote ontroering maakte zich van allen meester.

Want de meesten hadden niet goed verstaan, wat de dokter tegen George gezegd had.

Maar toen zagen ze, hoe George de hand van den dokter greep, en hoe hij wat riep, dat iedereen verstaat, in welke taal het ook uitgesproken wordt. Want het geluk wordt begrepen door alle schepselen.

Geluk?...

Nog niet dáárvan, maar slechts van hoop, een zeer flauw straaltje van hoop had de dokter gewaagd.

O, die domme dokter, die nog op ernstigen toon tot jeugdige menschenkinderen van hoop sprak! Die jeugdige menschenkinderen doen immers niets dan hopen, en wat ze hopen verwachten ze in stellige vervulling te zien overgaan!

Er was nog hoop, er was nog hoop!

Daar scheurde het nevelen-gordijn van den doodsnacht, daar vlamden de zonnestralen van den levenden dag over de zee, die trilde van gouden gloed. En er was lach en blijdschap en geluk in die harten, die zoo

even nog als samengekrompen waren van droefenis en medelijden.

De dokter schudde het hoofd. Maar nu moest hij toch ook glimlachen over de jongens, die zooeven nog elkaar hadden kunnen verscheuren en vernielen, die als kemphanen tegenover elkaar gestaan hadden, en nu als de beste vrienden elkaar gelukkig maakten met dat korreltje goede tijding, en waarvan de jongsten als clowns over den grond buitelden van den schik. En toen ook begreep hij ten volle de groote glorie van zijn eigen beetje hoop, dat, geplant in het willen-leven en vooral in de jeugd-kracht van zijn patiënt, het wonder van het leven wederom zou doen verrijzen uit den dood.

Hij wilde nog veel tot George zeggen. Vooral de jongens nog een standje geven over hun onbehoorlijk en wreed gedrag van eenige uren geleden.

Maar hoe kun-je nu aan vroolijke, opgeruimde jongens een standje geven? Dat gaat immers heelemaal niet!

Even toch bedreigde hij ze er mee, dat hij aan zijn chef alles zou mededeelen. Die had toch al gemerkt, dat de orde in de kolonie in den laatsten tijd te wenschen overliet. Reeds werden er — zoo deelde hij mede — door zijn chef plannen in overweging genomen, om de jongens meer onder militair opzicht te stellen. Want zóó kon dat niet langer gaan. Met moeite had hij van den chef gedaan gekregen, dat deze het besluit uitgesteld had tot men zeker wist, hoe het met den doodzieken patiënt zou afloopen. En nu..."

„O dokter," lachte George, „geef den chef voor

dezen keer nog maar een klein beetje hoop op het herstel."

„Ik hèb ook niet meer dan een klein beetje te geven"

„Neen," zei George stellig, „dat weet u van ons wel beter!"

„Wat bedoel-je daarmee?"

„Dat u nu ook maar eens dokter over ons moet zijn!"

„Ik begrijp je niet."

„Wel," lachte George, „een dokter is altijd goed voor een patient!"

Nu lachte de dokter ook.

„Ik zal je zin doen... en voorloopig nog den chef van zijn militaire tusschenkomst zien af te houden. Maar beloof-jij dan, dat je op je eer voor het goede gedrag van je makkers instaat."

„Een oogenblikje," verzocht George.

Hij wendde zich tot zijn makkers, en bracht hen met enkele woorden op de hoogte van hetgeen de dokter hem had medegedeeld.

„Jongens," zoo eindigde hij, even opgewekt gelijk hij aldoor gesproken had, „we moeten nu allen gaan verzinnen om het raadsel op te lossen, dat de jongens de baas zijn... zonder dat ze over elkaar de baas spelen."

Dat vonden allen zoo aardig, dat ze elkaar aankeken met een uitdrukking op hun gezicht, alsof ze zeggen wilden:

„Wel verduiveld! — hoe leuk is dat!"

Intusschen had George zich tot den dokter gewend.

„Wel?" vroeg deze.

George stak de hand uit.

„Mijn hand er op, dokter."

„Bravo!" antwoordde deze.

En na de knapen een luchtigen groet toegewuifd te hebben, die door allen op een hartelijke wijze, ja, met gejuich beantwoord werd, spoedde zich de dokter naar zijn verblijfplaats.

Een-en-twintigste Hoofdstuk.

Het raadsel van George.

Dat raadsel van George!...

„Daar zou-je nu over gaan kwijnen!" verklaarde Zwart-Konijn, die al maar over de oplossing er van liep te suffen.

„Mij m'n zorg!" zei Luchtbol, zijn afloopende schouders eventjes een klein eindje ophalend.

„O jij!" smaalde Zwart-Konijn, van nijdigheid haast den knoop doorknauwend, dien hij voor zijn spierbewegingen noodig had. „Jij behoort ook tot de schepsels, die geregeerd worden; maar ik, zie-je, ik behoor tot...."

„Tot de pruimers," viel Luchtbol hem in de rede.

Zwart-Konijn werd er niet kwaad om. Hij ontroerde te veel, toen hij van een pruim hoorde spreken.

„Als ik het nog eens beleven mag, dat ik met m'n

vingers vrij-uit in een tabakszakje mag rondscharrelen, dan...."

„Moed houden!" klonk daar opeens een bekende, hooge en heldere stem, „denk er om, Zwart-Konijn.... alles komt terecht!"

„Wel, heeremijntijd!" jubelde Luchtbol, „daar hebben we Kakkerlak weer eens." En Zwart-Konijn riep van blijdschap hetzelfde.

De oogen van den kleinen guit, wien men het toch aan kon zien, dat hij donkere dagen achter den rug had, flikkerden van blijde opgewondenheid. Blij dat hij was, nu hij die jongens terug zag, die hij zoo drijnen kon... o, hij had wel terstond aan den gang willen gaan.

Al dadelijk kwamen er meer makkers toeschieten. Het nieuwtje, dat Kakkerlak weer aan het bloedzuigen was, ging als een loopend vuurtje door de kolonie. Men wist het nu al sedert een drietal dagen wel, dat de sterke natuur van Zwart-Jan in het meest gevaarvolle oogenblik gezegepraald had over den dood, dat zijn bewustzijn teruggekomen was en hij zoetjesaan maar toch zeker vooruitging op den weg naar de beterschap. Maar zoolang Kakkerlak niet eens kwam rondneuzen of er niets voor hem te babbelen en te praten viel, zoolang achtten de meesten het gevaar nog niet geweken.

Wat hadden zij hem gemist, dien leuken plaaggeest. Ze hadden al over hem gepraat, alsof hij voor goed uit de kolonie verdwenen was, en tot elkaar gezegd: „Weet-je nog wel, wat Kakkerlak toen zei?" of „Heugt het je nog, hoe hij jou eens heerlijk te pakken had?" En.... nu

was hij daar weer. Heel zijn gezicht stond er naar, of hij dadelijk wel aan den gang wilde gaan, en zijn tongetje klepperde weer zoo lustig, dat zij, die den kleine te midden van de groep jongens nog niet konden zien, al dadelijk een kleur van plezier op hun gezicht kregen, en, al voortdringend om hem te zien, elkaar aanstieten, en zeiden:

„Hoor-je 'm?... hóór je 'm?"

„O jongens!" ratelde Kakkerlak, „het gaat zoo goed vooruit met Jan. En — voegde hij er heel wijs bij — 't is langs het kàntje afgegaan, vlàk langs het kantje. Misschien mag hij al gauw eens in de lucht komen.... Dat wil zeggen, dat we het zeil van de tent wat op zij schuiven. Hij ligt er zoo naar te verlangen om de zee te zien."

„Dan moet ik toch eens kijken, hoe hij er uitziet!" gaf Zwart-Konijn te kennen."

„Jawel!" tergde Kakkerlak, „we zullen jou met dat rare mekaniekje aan je gezicht tusschen hem en de zee zetten! En jelui blijft allemaal maar uit zijn oogen! Als hij jelui ziet, wordt hij dadelijk dol van kwaadaardigheid. Want, goeie help, jelui loopt allemaal met je schoenen rond, of de zoolen niet verslijten kunnen."

De jongens werden allen stil door die opmerking. Zou, nu Zwart-Jan beter werd, dat oude gezanik weer beginnen?

„Nu maar," viel Racer uit, „als Zwart-Jan beter is, zal ik er dadelijk bij hem over klagen, dat een, dien ik nu maar niet noemen wil, m'n mooie, nieuwe, kouwe schoenen gestolen heeft. Kijk ereis eventjes, Kakkerlak, wat 'n vuile, vieze dingen ik nu aan m'n voeten heb."

Maar nu kwam George tusschen beiden.

„Racer, houd je gemak, alsjeblieft. Die geschiedenis met je schoenen zal wel in orde komen. Als we maar eerst de oplossing van het raadsel gevonden hebben. En dat moet wàt gauw gebeuren, anders komen de Terrakandeesche soldaten zich met onze zaken bemoeien."

„Raadsel?.... En soldaten?.... Hoe heb ik het nu met jelui?" vroeg Kakkerlak verbaasd. „Willen die kerels ginder over ons den baas komen spelen?"

Nu, daar was veel kans op, werd hem verzekerd.

„Daar heb ik niet veel zin in, jongens," zei Kakkerlak. „Ik heb ééns van m'n leven onder zoo'n Terrakandeeschen bullebak gezeten — en ik voel nog m'n tong verstijven als ik daaraan denk."

De gezichten begonnen heel ernstig te staan. Ieder dacht weer aan den barren gezagvoerder, die hen dagen lang het zwijgen had opgelegd.

„En moet-je nu eerst een raadseltje raden? Hebben die apenkoppen dat opgegeven?"

„Neen, George gaf het op."

„Wel, nu moet ik je eerlijk bekennen, dat het me zoo klaar als koffiedik wordt! Wat hebben jelui toch voor malligheid uitgehaald toen Jan ziek was.... behalve dan die herrie die jelui telkens maakte?"

„Ik zal het je vertellen, Kakkerlak," sprak George. „De militaire chef wil, dat de boel hier weer net zoo ordelijk zal toegaan, als toen Zwart-Jan.... nu, ik zal maar zeggen: onze baas was."

„Dat 's héél verstandig!" gaf Kakkerlak met zulk

een ernst te kennen, dat allen in een luid gelach uitbarstten.

„Dat is het, Kakkerlak," ging George nog glimlachend voort, „maar niet zoo eenvoudig als jij met je kleine hoofd wel denkt. Want zie-je, de jongens moeten voortaan de baas zijn, maar zonder dat de een den baas over den ander kan spelen."

„Juist," viel Zwart-Konijn hem in de rede, „dàt is nu het raadsel, waarover ik aan 't kwijnen ga."

Kakkerlak keek Zwart-Konijn even aan, alsof hij zeggen wilde: loop jij naar de pomp!" Toen, ernstiger, wendde hij zich weder tot George.

„Wie heeft dat raadsel opgegeven?"

„Ik."

„Dan kun-jij het zeker oplossen?"

„Neen... ik net zoo min als de anderen."

„Houd-je me voor den gek?"

„Welneen! Hoe kom-je daaraan?"

„Wel dat *is* geen raadsel! Als de jongens de baas binnen, *binnen* ze de baas. Dat 's compleet net als: die binnen binnen, binnen binnen."

Een storm van gelach. De timmeraar, wien dit gold, werd rood als bloed, maar zweeg wijselijk.

George veegde zich met zijn zakdoek de tranen van den lach uit de oogen.

„Sapperloot," zei Kakkerlak ineens, „wat ziet je zakdoek vuil. 't Lijkt wel een turfzak."

George haalde de schouders op.

„Ik heb nog geen gelegenheid gehad 'm te wasschen, ik zal het strakjes wel doen."

„Wordt er dan niet geregeld meer gewasschen?"

„Neen."

„Waarom niet?"

„Omdat iedere jongen de baas is."

„En je wou de jongens de baas laten wezen?"

„Ja!.... Wat bedoel je toch?"

„Dat je raadsel geen raadsel is! Als àlle jongens de baas zijn, *is* er geen jongen de baas meer. Want dan moeten alle jongens doen, wat alle jongens willen."

Er ontstond een groote stilte. Men ging begrijpen, men voelde het aankomen zooals bij een som, wanneer alle berekeningen uitloopen op één doel: de oplossing. Men keek elkander aan. Zou de kleine Kakkerlak...?

„Wel alle drommels!" riep George uit.

„Moed houden!" lachte Kakkerlak.

Toen vielen allen als in koor uit:

„Alles komt terecht!"

„Ja maar," vroeg Kakkerlak, Zwart-Konijn bij den arm grijpend, „m'n arm dubbeltje, wanneer komt dàt terecht?"

Eensklaps klapte George in de handen.

„Jongens!" riep hij, „ik begrijp nu heelemaal wat die goeie, beste, brave Kakkerlak bedoelt."

„Hei, hei!" riep deze, „wat je me vandaag in de hoogte steekt, haal-je me morgen in de laagte!"

„In de laagte? Jou nooit!... Jongens, laten we Kakkerlak hoezeeën!"

En daar ging hij naar boven. Driemaal, hiep, hiep, hiep, hoera!

„Ik zag haast den knoop in den grooten mond van

Zwart-Konijn," was het eerste wat Kakkerlak beweerde, toen hij weer op den vasten grond was aangeland.

Daar kwam Els aanloopen.

„Wat maken jelui een leven! Denkt toch aan den zieke!"

„Ja, ja!" stemde men toe, „maar o Els, die Kakkerlak is weer zoo aan den gang!"

„Zoo! is *die* bij je? Nu, dan heb ik jelui geen standje te geven."

En vriendelijk knikte zij tegen den kleinen praatsmaker.

„Maar zeg, wat hebben jelui toch voor een drukte?"

Men probeerde haar op de hoogte te brengen, maar zij snapte het niet goed. Trouwens dat was bij de meeste jongens ook het geval. Maar omdat George en nog een paar anderen beweerden, dat zij de oplossing van het raadsel begrepen hadden, huilden zij maar mee met de wolven in het bosch. Dat is trouwens het gemakkelijkst.

Doch George nam het woord.

„Jongens! — en jij ook, Els — ik roep jelui morgenochtend op tot een groote Volksvergadering. En opdat geen mensch wegblijven zal, heb ik nog een reusachtige verrassing. De Volksvergadering zal geopend worden met... het rooken van twee sigaren!"

Een stilte, haast van aandoening. Twee sigaren! Hoe kwam hij er aan?

„'k Heb ze van den militairen chef gekregen, toen ik verslag moest gaan uitbrengen van al wat er gebeurd was. Die sigaren golden als teeken zijner tevredenheid."

Ja, wèl als teeken van tevredenheid. Dat gevoelden de meesten diep.

Evenwel — hoe zou men met twee sigaren een heele Volksvergadering gelukkig maken?

Dat wist George nog niet. Hij had er daarstraks even over gedacht om aan Nelly te vragen, of Zwart-Jan soms rooken mocht.

„O jee neen!" viel Els uit.

Een zucht van verlichting. En ineens hoorde men van alle kanten de verzekering opgaan, dat men het dien tobberd toch zoo innig graag gegund zou hebben.

„Ook heb ik aan Kakkerlak gedacht."

Aller oogen wendden zich naar Kakkerlak, en hoe brutaal die ook wezen mocht, hij had onder den dwang van al die oogen den moed niet om zich de sigaren toe te eigenen.

„Neen George," zei hij met gehuichelde royaliteit, „ik mag m'n maats dàt niet laten aanzien... Maar wel zou ik graag zeker er van zijn, dat ik een paar trekjes mocht doen."

„Ja, ja!" werd er van verschillende kanten geroepen, „zóó konden we het afspreken: ieder een paar trekjes."

„Dat 's nog al vies!" betuigde men van andere zijden.

George was het met de laatste bewering eens.

„Ik zou al blij wezen, als ik weer eens den geur van een lekkere sigaar kon opsnuiven."

„Weet je wat?" kwam Racer nu voor den dag, die zich heel bedachtzaam met de vetleeren schoenen had staan beklipkloppen, „laten we ons dan in twee partijen verdeelen. Tot de eene partij komen vrijwillig de jongens,

die elk net zooveel trekjes mogen doen als we vooruit vast zullen stellen."

„Dat zijn dus de viezen!" werd er geroepen.

„Best!" gaf Racer kalm ten antwoord, „dan reken ik mij al dadelijk tot die partij!"

„En ik ook, ik ook. Bravo, Racer!" werd er geroepen

„En de niet-viezen, waartoe ik behooren zal?" vroeg George.

„Heel eenvoudig. Die verloten de tweede sigaar onder elkaar — of jij snijdt 'm in drie gelijke stukjes en verloot *die*... De winners rooken, terwijl de andere rond hen zitten te ruiken."

Een uitbarsting van vroolijkheid.

Els ergerde zich.

„Hoe is het nu toch mogelijk, dat jelui jongens zoo dol zijn op dat gerook."

„Wij niet!" riepen een paar, die er niet aan deden.

„Den hemel zij dank," zuchtte Luchtbol, „dat zijn er weer een stuk of drie, vier minder!"

Maar Zwart-Konijn stak den vinger op, alsof hij op school zat.

„Mag ik een voorstel doen?"

„Zeker, waarom niet?"

„Wat is er jongen?" vroeg George heel goedmoedig.

„Ja, zie-je, hoe zal ik dat zeggen, ik hoor tot de viezen, dat wil zeggen, tot die niet vies zijn."

„Dus tot de niet-viezen?"

„Neen, neen, zie-je.... de viezen zijn eigenlijk niet vies, en de niet-viezen zijn de viezen...."

„Is hij nu heelemaal gek geworden?" riep men uit, terwijl men krom sloeg van den lach.

Het mechanisme van Zwart-Konijn ging full-spead, maar hij kon niet meer uit zijn woorden komen.

„Och kom," klonk de schelle stem van Kakkerlak, „ik begrijp den goeien jongen al lang. Hij geeft zijn trekjes cadeau, als hij maar de eindjes krijgt!"

„Krek!" riep Zwart-Konijn opgetogen uit.

En met een gelaat, waarover een gelukkig glimlachje opging als een zonnetje over een landschap, voegde hij er met een smachtende stem bij:

„Voor een pruimpje."

„Ajakkes!" riep Els, „wat een jongen is dat!" en ze liep haastig weg.

„Els!" riep George haar na, „kom-je morgen op de Volksvergadering?"

„Ja... na de rook- en ruikpartij."

„En jongens, zullen jelui allen present zijn?"

„Natuurlijk!" klonk het vol geestdrift.

„Ook *na* de rook- en ruikpartij?" plaagde George.

Hij had succes met deze aardigheid. In vele dagen was in de kolonie niet zoo gelachen.

Kakkerlak spoedde zich nu gauw naar den zieke, om dien eens op te beuren met de geschiedenis van die twee sigaren. Van de groote verandering in de kolonie sprak hij maar niet. Zwart-Jan had er wel eens even naar gevraagd, maar de dokter had gezegd, dat hij nog te zwak was om aan al die dingen te denken. Hij moest maar zorgen weer gauw de oude, kranige jongen te worden.

„Die word ik nooit meer, dokter!" had Zwart-Jan gezucht, toen Nelly deze woorden voor hem vertaald had met haar zachte, lieve stem, die in de vreeselijke uren, toen hij in zijn koorts-phantasieën al maar met monsters en gedrochten aan het worstelen was geweest, als een geluk tot zijn hersenen was doorgedrongen, als een antwoord op zijn gesmeek om hulp, och, alsjeblieft toch hulp tegen die reuzen, die op zijn hoofd hamerden en de knie op zijn borst drukten of den klauw om zijn hals sloegen. Over zijn bleek, vermagerd gelaat glom weer de zonneglans van innige dankbaarheid en vereering, toen diezelfde lieve stem ook nu weer, gelijk telkens en telkens, hem sprak van maar rustig te blijven, aan niets te denken dan aan het ontzaglijk groot geluk van weer beter te worden en de mooie wereld weer te zien.

En vroolijkheid, vróólijkheid moest om hem heen zijn, dàt vooral, had de dokter gezegd. Hij zag toch, hoe vol diep medelijden het meisje den breeden, forschen jongen kon aankijken, die nu als een hulpeloos kind daar neerlag. Vroolijkheid, vróólijkheid. Ja... wie kon die beter aanbrengen dan Kakkerlak?...

„Dien moet-je met je pleegkind maar eens laten praten!" had de dokter gezegd. „maar denk er vooral aan: niet te druk!"

Nu, het pientere Kakkerlakje zorgde er zelf wel voor, dat hij het zijn machtigen, nu zoo hulpbehoevenden beschermer niet te druk maakte. Als hij hem maar bij zich had, scheen Zwart-Jan al tevreden. Hoe dikwijls had hij in de drogbeelden van die wilde, jagende koortsen,

den naam van het ventje uitgeroepen, dat hij altijd tegen vijanden te verdedigen had! Nu, bij het getemperde licht in de tent, zag hij datzelfde braniemakertje aan zijn bed, eerst met een haast onnatuurlijk bezorgd gezicht, waarop, toen Jan glimlachte, gauw weer het oude, bekende schelmenlachje terugkwam.

„Kleine ziekenoppasser — ben-je niet te druk?" vroeg Nelly bezorgd.

Kakkerlak keek angstig naar den zieke. Maar deze schudde van neen. De schelmerijen van zijn plaaggeest deden hem weer gevoelen, dat hij leefde, leéfde, en die zware strijd met reuzen en monsters gelukkig voor goed voorbij was.

Twee-en-twinstigste Hoofdstuk.

De oplossing van het raadsel.

De rook- en ruikpartij had heel wat gelach en tumult verwekt, meer onder de rookers evenwel dan onder de ruikers.

Die laatsten hadden zich geschaard om de drie gelukkigen, die door het lot aangewezen waren geworden om de met groote moeite en onder scherp toezicht van allen aan elkaar gelijk gemaakte sigareneindjes op te rooken. Die gelukkigen bliezen langzaam en vol zelfbehagen de blauwe rookwolkjes naar hun minder gezegende kameraden, die den geur zachtjes met de hand naar zich toewuifden, indien zij hun neus niet ver genoeg konden vooruit steken.

Maar onder de rookers ging het rumoerig genoeg toe. Eerst werd het vraagstuk opgeworpen, of het puntje

er heel, héél zuinig afgebeten zou worden om daarna het dikke eind in den mond te steken. Sommigen beweerden dat men dan veel langer van een sigaar kon rooken. De kenners echter hielden het tegendeel staande, en wonnen hun partij.

Daarop werd er een kwestie van gemaakt, wie het puntje af zou bijten. Daar kon de sigaar door winnen of verliezen.

Zwart-Konijn bad roerend om dit voorrecht; doch men antwoordde hem, dat hij dan te veel bevoorrecht zou worden. Hij zou tòch eigenlijk al meer dan te veel krijgen; denk eens aan: vier restjes! Bovendien werden zijn tanden te groot en te breed bevonden, de sigaar zou er door inscheuren. De zakmessen waren met de wapenen door de Terrakandeezen verbeurd verklaard, en de Kostklanten vertrouwden deze operatie niet aan de werktuigen der Ambachtsjongens toe.

Na deze opmerking werd zorgvuldig het gebit van al de jongens onderzocht, en aan een der jongste blauwbroekjes, die heel kleine en scherpe tanden bleek te bezitten, werd ten slotte deze gewichtige operatie opgedragen. Hij kweet er zich van met een ernst, welke niet onder deed voor dien van een professor, belast met een zeer ingewikkelde operatie. Toch deed hij het nog niet goed genoeg naar den zin van de meesten, en werd daarom gestraft met het inhouden van een paar der toegestane trekjes, iets waarin hij niet zonder luid protest berustte.

Ook het aansteken veroorzaakte verschil van meening,

want de jongen die daarmee belast werd, moest vanzelf wat harder trekken en kreeg dus volgens zijn makkers te veel van het genot, wat hij ook al in moest boeten door later een paar trekjes minder te mogen doen. Nu stak de eene rooker de sigaar te diep in den mond, dan weer zoog een ander bij elken trek te sterk, en toen de timmeraar, dien wij Binnen-binnen genoemd hebben, aan de beurt was, verhief zich de luide stem van Kakkerlak:

„Die jongen heeft een mond als een hooischuur! Een kleinigheid... en hij zuigt heel de sigaar ineens uit!"

Gauw werd den groot-hoofdigen Binnen-binnen de sigaar door zijn buurman uit den mond gerukt. Hij maakte zich boos en wilde gaan vechten, maar hij vond allen tegen zich. Waarop hij een heelen tijd aan het mopperen ging. Wat hij gerust mocht doen, omdat men wel wat anders had om op te letten.

Ten slotte werden aan Zwart-Konijn zulke bedroefd kleine eindjes in de hand gestopt, dat hij ze met groote aandacht een tijdlang zat te beschouwen en toen met galgenhumor vroeg, wat hij er nu toch eigenlijk mee doen moest.

„In je holle kies steken!" raadde Kakkerlak hem aan.

„Gooi toch weg, vuilik!" smaalden anderen.

En onder een diepe zucht deed Zwart-Konijn dat maar. Wat er overgebleven was, leek zelfs Zwart-Konijn te nietig en... te vies.

Na welke daad van groote zelfopoffering de arme jongen zich bereid verklaarde deel te nemen aan de groote Volksvergadering, waarin, gelijk zij beloofd had, ook Els verscheen.

„Jongens!" sprak George, „we zullen er maar niet lang over zeuren..."

„Neen," gaf Kakkerlak dadelijk toe, „want de sigaren zijn toch op!"

Er werd gegrijnsd; maar men vond het toch goed, dat Kakkerlak daarvoor tot de orde werd geroepen.

„Ho, ho!" protesteerde Kakkerlak, „ik ben toch net zoo goed baas als jelui, zou ik denken!"

„Zeker, Kakkerlak en daarom heb-jij ook een stem."

„Nou, stemmetje heeft die branieschopper anders genoeg!" bromde Binnen-binnen.

Intusschen was de redenaar voortgegaan, en nu zweeg ook Kakkerlak, want hij kreeg in het openbaar een pluimpje. Hij had eigenlijk het raadsel opgelost. Allen waren zij de baas, allen hadden dezelfde rechten. Maar dan hadden zij ook allen dezelfde plichten. Als allen besloten hadden dat iets gebeuren moest, konden niet enkelen zich van den plicht losmaken om het algemeene gebod op te volgen.

„Zoo kom-je er nooit!" beweerde Racer. „Geen van allen hebben we zin in de vervelendste karweitjes. Stemmen bijvoorbeeld de jongens van de Ambachtsschool er voor, dat wij waschmeiden en polderjongens moeten blijven, dan stemmen wij er tegen. Neen, zoo kom-je er nooit, George!"

Ja, ja, die Racer was toch een knappe bol. Die kon meer dan enkel maar fietsen!

Zoo was de meening van het meerendeel der

vergaderde. George bespeurde het. Hij wilde wat zeggen, maar Zwart-Konijn stak weer zijn vinger op.

„O wee, daar hebben we dat gepruim-sop weer," meenden sommigen.

Maar dat viel heel anders uit.

„Hoor eens," zei Zwart-Konijn, altijd nog een beetje nijdig, „als Racer het er zoo bang over heeft, dat hij zou moeten wasschen, kan hij net eens goed voelen, hoe het mij daar zoometeen bevallen is. Ik had dezelfde rechten als jelui allemaal... en ik kreeg niks!"

George knikte.

„Te drommel, Zwart-Konijn, wat help-jij ons uit den nood! Voel-je het niet, jongens, wat een uitkomst er in de woorden van Zwart-Konijn gelegen is?"

„Ik voel niks... als de blaar... die ik op m'n tong heb gebrand," zei Glazen Hieltje.

„Nou, en ik dan?" voegde een ander hierbij, die twee dikke lippen trechtervormig vooruit stak.

„Wees nu niet flauw," bestrafte George. „Denk er liever eens aan, hoe wij bij onze rook- en ruikpartij, bevoorrechten en niet-bevoorrechten hadden. Ik mocht alleen maar ruiken, terwijl Glazen Hieltje het dubbele genot had èn van den smaak èn van den geur van de sigaar."

„Ja, ze waren fijn!" werd er van verschillende kanten geroepen.

„Nietwaar?... Maar ik heb toch maar een heel klein deel van die fijne sigaren genoten. En toch heb ik niet geklaagd en klaag ik nog niet!"

„Natuurlijk!" riep men, „want 't is ook dood-eerlijk toegegaan!"

„Precies!... En waarom?"

„Omdat we er om geloot hadden."

George knikte voldaan.

„En als we nu besluiten, dat voortaan om de baantjes, — prettige of vervelende, dat doet er niet toe — maar dat om al wat we te verrichten hebben, geloot moet worden, wel..."

„Wel," klonk hier en daar het antwoord, „dan heeft geen mensch daar wat tegen in te brengen!"

Ook Racer verklaarde zich gewonnen. Alleen drukte hij de hoop uit, dat hij een gelukkig lot mocht treffen.

Nu, dat hoopten de anderen ook.

Maar — als men nu een ongelukkig lot trok, moest men dan altijd maar voor knecht of meid spelen?

„Welneen," riep Kakkerlak, „we loten telkens weer over, om de acht of veertien dagen — en dan noodigen we op zoo'n partij den militairen chef ook, als hij tenminste fijne sigaren meebrengt."

George toonde zich met dat laatste gedeelte van Kakkerlak's redevoering niet bijzonder ingenomen.

„Méén-je dat van die militairen, Kakkerlak?"

„Och, wel neen, 't was maar gekheid."

„Gelukkig! Want *wij* moeten de baas blijven."

Men juichte deze prachtige verklaring toe, en met algemeene stemmen werd besloten, dat men voortaan om alle baantjes op bepaalde tijden loten zou. Het gevolg daarvan was, dat er geen bazen of knechten meer konden

zijn, want de knechten van de eene week konden de bazen van de volgende week zijn. Wel zouden de jongens die een werk beter verstonden, er toezicht op kunnen houden, dat het goed werd uitgevoerd. Doch dan moest zoo'n soort opzichter ook eerst getoond hebben, dat hij zelf er van op de hoogte was en den werkman desnoods het werk uit de handen kon nemen.

„Dat zal anders tot wonderlijke verrassingen aanleiding geven," sprak Els. „Stel nu, dat ik — want, nietwaar, ik heb dezelfde rechten als de jongens...?"

„Ja, ja, zeker!"

„Dan heb ik ook dezelfde plichten. En, herhaal ik, als ik door het lot nu eens aangewezen word om smidswerk te verrichten?... Dat gaat toch heelemaal niet!"

Neen, dat ging niet. Men lachte om deze onderstelling. Smeden en ververs en timmeraars hadden ieder een vak, dat je eerst leeren moest.

„Maar wasschen heb ik toch ook eerst moeten leeren," bracht er een in het midden.

„En het graven en spitten? Dat kon ik ook niet ineens."

„En ik heb van Els het verstellen geleerd!"

„En," riep Kakkerlak boven alles uit, „lééren moet je ook leeren. Wel alle drommels, ik heb laatst over een som, die Glazen Hieltje me opgaf, meer gezweeten dan bij het smeden van een stuk ijzer!"

„Zoodat?" vroeg Els.

„Zoodat *alles* arbeid is," besloot George, blij dat er een uitweg gevonden was.

Nu er dus alleen maar onderscheid en verschil van arbeid was, liep het met dat geloot verder gladder van stapel. Er waren jongens, die voor smid speelden, en er eigenlijk net zooveel zin in hadden als Racer in het doen van de vuile wasch. Ze waren door hun ouders er eenvoudig bij gestopt. Een jongen moet toch wat worden! En zoo waren er ook luitjes, die geen zin in leeren hadden en liever een handwerk hadden uitgeoefend. Daarom werd besloten, dat bij alle soorten van arbeid eerst de liefhebbers er voor opgeroepen zouden worden. Het tekort zou vervolgens bij loting worden aangevuld,

Alle jongens zouden tegelijk onderwijzers en leerlingen zijn. Tot nu toe hadden de Kostklanten het niet kunnen helpen, dat zij niet zoo de handen hadden leeren roeren als de Ambachtsjongens, en de laatsten konden het niet helpen, dat ze minder aan talen en aardrijkskunde en wat men nog meer op wil noemen, gedaan hadden dan de eersten. Heerlijk en gezellig zouden zij elkaar daarin nu een lesje kunnen geven, en daardoor verviel ook voor goed het onderscheid tusschen de jongens. Want van beide kanten waren er luitjes, die vlug waren en gauw genoeg hun meester over den kop zouden springen.

Dat alles was geregeld, toen er alweer een bezwaar kwam. Tot nu toe waren al die besluiten met eenparigheid van stemmen genomen. Maar als er nu eens een lid was, dat tegen stemde, zou die den heelen boel niet in de war kunnen schoppen? Want dan kon men nooit tot eenstemmigheid komen.

„Wel nu nog mooier!" riep George uit, „dan zou op die manier alweer één de baas over allen worden. En omdat wij besloten hebben, dat zoo iets niet kan en niet mag, moet die eene tegenstander zich naar de anderen voegen."

„En als er twee tegenstanders komen?"

„Laat die maar opkomen! De meerderheid beslist."

„Dan is die meerderheid eigenlijk de baas."

„Ja, want die is het dichtst bij den wil van allen."

„Dus... de minderheid heeft niets te vertellen?"

„Och jò," riep Kakkerlak, „houd toch op met dat gezanik! De minderheid kan immers op z'n tijd meerderheid worden? En al ze dat niet kan, moet ze d'r best daar maar voor doen!"

Dat was ook al weer waar.

Nu moesten er opzichters over de verschillende takken van arbeid gekozen worden.

„Dus toch ook alweer gehoorzaamheid?"

„Zeker! Aan jezelf natuurlijk. Want je hebt die opzichters zelf helpen kiezen; en als hij zijn plicht niet doet, vertel-je dat maar eens netjes in de Volksvergadering. Heb-jij gelijk, dan wordt hij eenvoudig gewipt!"

Lachend stemde men hier in toe, en begon, nadat eerst de vrijwilligers zich opgegeven hadden — wat erg meeviel — en de niet vervulde plaatsen door loting aangevuld waren, de opzichters te kiezen. Ministers van verschillende departementen, noemde George ze glimlachend. Hij werd het van Buitenlandsche Zaken, want hij nam de taak op zich om de middelaar tusschen de Terrakandeezen

en de kolonie te zijn. Maar met dat al bemerkte men aan het slot der vergadering, dat men in de drukte van stemmen en loten en redeneeren.... heel Zwart-Jan vergeten had.

„Dat ziet er mal uit!" vond Kakkerlak, die er heusch nu geen gekheid van maakte. „Wat moet ik hem zeggen?"

„Dat hij voorloopig gepensioneerd is!" lachte Racer en heel de vergadering lachte met hem mee.

Goed, Zwart-Jan was dan gepensioneerd,

„Hoeveel krijgt hij aan pensioen?" vroeg Kakkerlak, die weer lachte.

„Geen halven cent," was het antwoord, „dat is dus net zooveel als wij met ons allen bij elkaar hebben."

„Hij krijgt toch wat," sprak nu George peinzend.

„Wat dan?"

„Hij krijgt arbeid cadeau."

„Daar zou-je nu echt pijn in je hoofd van krijgen," zuchtte de eeuwige nummer-laatst.

Doch meer kregen er hoofdpijn van. In de nieuwe maatschappij, waarin alles voor en na arbeid en nog eens arbeid was, moest-je zoo erg diep denken. Wie had dat ooit gedacht!

„Denk er maar eens over na," raadde George glimlachend aan. „Dat is nu een nieuw raadseltje van mij. Heb-jij de oplossing al te pakken, Kakkerlak?"

De slimme oogjes van den kleine lachten.

„Ik zal ook eens wat arbeid versnoepen door me nu en dan ziek te houden!" antwoordde hij.

George dreigde hem met den vinger.

„Pas maar op Kakkerlak, want voor de onwilligen is er een zware straf.

„Straf?” riepen de jongens. „Weer zooiets als de karwats van den barbaarschen gezagvoerder of de vuist van Zwart-Jan?”

„Neen! Erger!...Wie door de Volksvergadering van onwilligheid of luiheid overtuigd is, verliest zijn rechten. Hij mag niet meer meestemmen, niet aan de vergadering deelnemen, geen werkman meer zijn en geen opzichter. Hij is, zoolang zijn straf duurt, dood voor onze kolonie.”

„Dat is erger dan die doodverklaring van jelui vroeger!” spotte Kakkerlak. „Want we zijn secuur levend gebleven, en dat hebben jelui leelijk ondervonden.”

„Wie zijn die *jelui?* vroeg George ernstig. „Ik dacht, dat we allen gelijk en leden van onze kolonie waren. Op vroegere gekheid wordt niet meer teruggekomen.”

Dat kon Kakkerlak in zijn zak steken, en hij deed het dan ook. Een luid gejuich was er bij de laatste woorden van George opgegaan. Het was als het ware een bezegeling van de broederschap, welke men gesloten had.

Nog werd besloten, dat niet elken dag de vergadering bijeen zou komen. Dat gaf tijdverlies en dan ging er het mooi af ook. De dagelijksche leiding werd opgedragen aan de opzichters of ministers, die telkens met elkaar over de zaken van de kolonie konden spreken, en daarvan op de gewone Volksvergadering, welke eenmaal per week gehouden zou worden, rekenschap moesten afleggen. Wie van de opzichters dan in zijn plicht te kort bleek geschoten te zijn, zou dat eens even onder den neus

gewreven, en bleek hij onverbeterlijk of ongeschikt, dan zou hij eenvoudig gewipt en door een ander vervangen worden.

„En wie is nu de baas van heel de kolonie?” vroeg argeloos de verfbederver, die den naam van Schinderhannes droeg.

Een baas?.... Er was er geen!.... Dien had men niet noodig!

„Maar,” ging Schinderhannes voort, „als de chef van de Terrakandeezen, net als in de dagen van Zwart-Jan, naar den jongen vraagt, die ons allen vertegenwoordigt.”

„Dan verwijzen we hem naar George, dat spreekt. Want die is minister van Buitenlandsche zaken.”

„En als de chef het nu eens over onze Binnenlandsche zaken wil hebben, over de wasscherij, of de smederij, of....”

„Houd toch op met dat gezeur!” riep men.

„Neen, jongens,” besliste George, „dat is geen gezeur. Schinderhannes heeft gelijk. Als ik tegenover den militairen chef als vertegenwoordiger van ons allen gold, dan was ik alweer de Zwart-Jan der kolonie, de voornaamste, de baas. En.... dat mag niet meer.”

„Laat Zwart-Jan dat dan zijn,” stelde Kakkerlak voor.

„Neen, neen!... die heeft zijn pensioen.”

„En als hij weer beter is?”

„Dan wordt hij, net als al de jongens van de kolonie, eerst gewoon lid, en als hij er stemmen genoeg voor krijgt, opzichter over zijn afdeeling.”

„O jee!” riep Glazen Hieltje uit, „als Zwart-Jan

eenmaal over één tak van den arbeid opzichter is, begrijpt ieder levend wezen, dat hij weer gauw opzichter over heel den arbeid en eindelijk ook over de arme arbeiders zijn zal."

Dat viel niet tegen te spreken.

„Mijn hoofdpijn wordt er niet beter op!" klaagde de eeuwige nummer-laatst.

Geen wonder! Door één handigen zet moest men nu twee vraagstukken tegelijk oplossen. Men moest het voor goed onmogelijk maken, dat één opzichter de andere in macht boven het hoofd groeide. En tegelijk het ook voor goed aan Zwart-Jan onmogelijk maken om weer de vroegere alleenheerscher te worden.

Men peinsde en dacht, het hoofd in de hand en den elleboog op de knie. En gezucht dat er werd!....

Maar Kakkerlak was wel wijzer. Die stond zeker grapjes te verkoopen aan Els. Want druk dat hij het tegen haar had, nu, alsjeblieft! Familiaar had hij den arm op haar schouder gelegd, en toen hij een heele boel woorden afgerateld had, keek hij haar met lachende oogen aan. En Els? Die scheen al wonder veel belang te stellen in het geheim, dat Kakkerlak haar toefluisterde. Ineens draaide zij haar van verrassing en vreugde stralend gelaat naar hem toe.

„O, Kakkerlak, wat ben-je toch een echt lieve jongen!"

Kakkerlak schudde met het hoofd, alsof hij zeggen wilde: „Nou, zeg ereis, morgen ben ik weer heel wat anders; dat liedje ken ik wel!" Maar haastig en in alles even levendig en druk ging hij weer naar zijn plaats.

„Och jemenie," hoorde hij George zuchten, „hadden we dan maar een baas, die vanzelf boven allen stond. Geen opzichter, maar die de opzichters raadplegen kon als de militaire chef wat weten wilde. En.... tegelijk ook een baas tegen wien Zwart-Jan opzag...."

„Die bestaat er niet!" riep Racer uit.

„Die bestaat er wèl!" hoorde men plotseling Kakkerlak uitroepen. En zooals hij daar op zijn bloote pootjes stond met een stralend gelaat en ondeugend schitterende oogjes, begreep ieder, dat de kleine deugniet alweer de oplossing gevonden had.

„Moeten we weer moed houden?" riep men lachend van verschillende kanten.

„Ja, jongens, ja! Alles komt terecht... en dit ook!"

„Wil-jij soms die baas zijn?" plaagden enkelen.

„Nu," werd er geroepen, „dat zou heusch nog zoo kwaad niet zijn!"

Zeker; ze mochten hem allemaal wel lijden, en Zwart-Jan liet zich alles van hem welgevallen.

De kleine guit schudde echter het hoofd.

„Arme Kakkerlak is niet eens opzichter! Hij kan niks anders dan jelui aan 't lachen maken.... En jelui commandeeren, och, heeremijntijd.... daar zou gauw het mooi af zijn, — Neen, voor dien baas moet-je zooveel eerbied hebben, dat je.... ja, dat je alles voor hem zou willen opofferen; dat je dol zou worden, als er maar één met den vinger naar hem wees; en àls je naar hem wees, moest Zwart-Jan zich zoo kwaad maken, dat hij je met huid en haar levend opat!"

„Malle Kakkerlak!" riep men, „zoo'n jongen is er in heel de kolonie niet!"

„Precies!" zei Kakkerlak. „Zoo'n baas *is* hier niet, en moet er ook nooit meer komen. Maar wel is er zoo'n bazin . . . ."

„Hola! bedoel-je mevrouw Livarda?"

Kakkerlak keek den laatsten spreker met zijn schitterende oogjes een seconde aan.

„Die?" riep hij uit, „die hoort eigenlijk niet tot de jongens!"

„Neen," lachte men, „dat is nog al wiedes. Ze kon onze moeder wel zijn!"

„'t Kan me niet schelen wàt ze is!" verklaarde Kakkerlak, die zich hoe langer hoe meer opwond. „'t Is een best mensch en een goed mensch, maar bij ons jongens, hoort ze niet, en . . . . ik geef haar dadelijk ook al haar pensioen!"

„Bravo!" riep men, „dat zijn er al twee."

„Maar," vroeg George, die al eenig vermoeden begon te krijgen, „wie zal dan onze bazin zijn?"

En hij knipoogde tegen Els, die echter heel ernstig en met een blos van spanning op haar gelaat naar Kakkerlijk bleef kijken.

„Onze bazin?" riep deze uit. „Wie van jelui houdt niet van Nelly, die . . . . die voor Jan gedaan heeft, wat geen van jelui zou hebben kunnen doen; ik ook niet, al hield ik ook nog zooveel van hem. Voor Nelly zou ik . . . . ja, zou ik door het vuur kunnen vliegen . . . . En laat ik er nou maar over ophouden, want anders zou ik waarachtig

nog gaan huilen, en dan zouden jelui lachen, zooals je nog nooit gelachen hebt. . . . . En ja, jongens, laten we lachen, làchen van blijdschap . . . . en hoera! lang zal ze leven, onze goeie, lieve Koningin!"

Daar had een tooneel plaats, zoo onstuimig als misschien nog nooit op het eiland afgespeeld was. De jongens sprongen op, ze grepen elkaar bij de hand en schudden die, en ze schreeuwden, dat het door heel de kolonie heen daverde.

„Leve de Koningin!" . . . .

Drie-en-twintigste Hoofdstuk.

Een kijkje in de kolonie.

Was er op den dag, toen de ziekte van Zwart-Jan plotseling een einde had gemaakt aan zijn alleenheerschappij, een zucht van verlichting door de kolonie gegaan, niet minder gevoelde men zich van een zwaren druk ontheven, toen, uit den warboel van de tuchteloosheid, een wettige, ordelijke maatschappij geboren was geworden. Er mocht — gelijk wij straks nader vernemen zullen — nog wel eens een ruwe knaap gevonden worden, die de orde dreigde te verstoren; — zulk een oproerig element stond al heel spoedig alleen tegenover allen. En dan was het gauw uit.

Mevrouw Livarda was ook zeer in haar schik

geweest, toen zij van al deze dingen gehoord had en met de inrichting van de nieuwe maatschappij was zij wel tevreden.

Zij kon zich nu in het bijzonder aan de huishoudelijke afdeeling wijden, en de hooge achting, welke Nelly zoowel als Els voor haar gevoelden, maakte, dat zij op den loop der dingen meer dan genoeg invloed bleef behouden. Alleen was zij zoo verstandig om dit nooit te laten blijken.

En het Koninginnetje?....

Die kon men op de dagen als de schoone wasch — en dat gaf me een stapeltje van al die jongens! — nagezien moest worden, met mevrouw en Els geduldig aan het verstellen en opknappen vinden. Zij leek wel een dier Koningskinderen uit den Sprookjestijd, die immers zelve zich met de wasch bemoeiden, of haar dagen met spinnen en andere vrouwelijke bezigheden doorbrachten? In dat opzicht had zij het evenwel gelukkiger dan Els, die, als minister van dezen tak van arbeid, er al de verantwoordelijkheid voor droeg en de klachten in de Volksvergadering moest aanhooren. Maar alle drie hadden zij bovendien nog aan de daartoe aangewezen jongens onderwijs te geven in het verstellen en in alles wat uw eigen moeder of zuster elke week voor u doet... en daarvoor misschien nog nooit eens een vriendelijk woordje van u heeft gekregen.

Zwart-Jan mocht dat verstellen als een zijner eerste bezigheden ter hand nemen. Nu, die had, eer hij als kajuitsjongen er op uit was gevaren, van zijn moeder geleerd hoe men een knoop aan zijn goed moest zetten.

Ook het breien en kousen stoppen verstond hij uitnemend, doch aan *die* kunde had hij in deze kolonie niet veel. Men deed daar niet aan. Sedert Kakkerlak in de Volksvergadering had uitgelegd, waarom zijn vriend indertijd dat zonderlinge bevel had gegeven, was men er toe gekomen om in dien geest een voorloopig besluit te nemen. Men had het schoeisel naar de daarvoor bestemde bewaarplaats gebracht. Terzelfder tijd was echter George afgevaardigd naar den Terrakandeeschen chef met het verzoek, of hij niet zorgen kon, dat de krijgsgevangenen voldoende van schoenen werden voorzien. Deze zou daarover schrijven, en ook om een schoenmaker, die dan aan de jongens in dezen, voor een beschaafden staat onmisbaren tak van arbeid, onderwijs zou kunnen geven.

En nemen we nu eens een kijkje in de nieuwe maatschappij, waarin de jongens de baas waren.

Ge moet u niet verbeelden, dat die nieuwe maatschappij ineens in orde zat! 't Was juist zoo aardig, dat er haast iederen dag wat aan te verbeteren viel. Al waren het voor het meerendeel al groote jongens en meisjes, het ging gelukkig toch nog met hen als met de kinderen, die, als ze aan het spelen zijn, met hun verbeelding alles weten aan te vullen en mooi te maken. Die jongens op het Haaien-eiland speelden eigenlijk ook, en wel in de eerste plaats schooltje.

„Wel, lieve help!" had de eeuwige nummer-laatst gezucht, „ik dacht, dat ik dáár nu voor goed af was. Denk-je, dat ik van lotje getikt ben, om weer m'n arme hersens er aan te wagen?"

„Dat weet ik nog niet," glimlachte George, „maar wel weet ik, dat ik je niet alleen kom vragen om leerling, maar ook om meester te worden."

„???" deed nummertje-laatst, en hij sloeg een paar oogen op, nou hoor!

Toen werd hem uitgelegd, hoe George en de andere ministers met de Koningin beraadslaagd en afgesproken hadden, om aan de Volksvergadering een aardig voorstel te doen. Niet weinig jongens toch, die tot nu toe niet anders hadden moeten doen dan met het hoofd leeren, waren er belust op geworden om het ook eens met de handen te probeeren. Om met een heel oud liedje te spreken: „het stak hun nog in den krop", dat zij in de eerste dagen na de landing op het eiland er zoo pietluttig hadden bij moeten staan, en eigenlijk blij waren geweest, toen zij als waschbazen en polderjongens gebruikt werden. Daarentegen waren er niet weinig jongens, en nu van de Ambachtsschool, die insgelijk door de ondervinding geleerd hadden, wat een weinig kennis van vreemde talen waard was, en hoe aangenaam het was als men over allerlei dingen kon mee praten. Door de Kostklanten hadden zij van onderwerpen gehoord, waarmee zij zich vroeger liefst niet hadden willen bemoeien of die hun geheel vreemd waren geweest, maar nu hun belangstelling begonnen op te wekken. Ingevolge deze overwegingen kwam het voorstel der ministers hier op neer, dat er 's morgens en 's middags school zou zijn voor de leden der kolonie, die geen dienst behoefden te doen. Want het belang der kolonie ging boven eigen voordeel

of verlangen. En, wat het aardigst in dat voorstel was; de meesters van 's morgens zouden de leerlingen van 's middags zijn. Des morgens zouden de Ambachtsjongens — en denkelijk ook wel van die achterblijvertjes als de eeuwige nummer-laatst! — onderwezen worden in de Terrakandeesche en de Alwineesche talen, en waar ze soms nog meer zin in mochten hebben, wiskunde en teekenen natuurlijk niet te vergeten, omdat deze vakken op het programma der beide schooltijden moesten staan. Des middags moesten de vroegere clubgenooten er aan met smeden, timmeren of verven — al naar zij lust in een vak hadden, doch één vak was verplichtend. Als 's morgens een onderwijzer tot een zijner leerlingen zei: „Wel, lieve hemel! nu heb ik van m'n levensdagen nog nooit zoo'n grooten ezel gezien!" — dan kon het best gebeuren, dat diezelfde onderwijzer 's middags voor zijn eigen leerling — maar dàn meester geworden! — stond te beven als een rietje.

O, dat was zoo leuk! Want het voorstel was er in de Volksvergadering met vlag en wimpel doorgegaan. En in nummer-laatst bleek weldra een uitstekend timmerman te schuilen, een kraan van een jongen. Maar toen hij probeerde om 's morgens voor onderwijzer te spelen, ach, lieve deugd, toen ging dat heelemaal niet, en hij zette zich toen ook maar als leerling neer — en zielszorg had hij er voor, dat Kakkerlak hem inhaalde, want dàt wou hij alweer niet. En een heerlijke troost was het hem, dat ja, al haalde Kakkerlak hem toch in, hij in elk geval geen nummer-laatst meer was. Dáár hield men zich in de kolonie ook niet mee op.

De omgang tusschen meesters en leerlingen was ook heel gezellig. Voor je maats bèn-je niet graag een stommeling, en zoo'n maat was je meester. Als je hem niet begreep, zei-je het, net zooals het op je tong lag. Met een flauw praatje kon hij er zich niet van afmaken, want dan klaagde-je 'm aan, en daar was hij net zoo bang voor als zijn leerling, gelijk wij straks wel hooren zullen. Dus dan zei hij eerlijk, dat hij 't niet wist, en vroeg het aan een ander. 't Is immers voor geen mensch schande, als je op zeker oogenblik iets niet weet? Schandelijk is het wel, om er gemoedelijk over te staan onwaarheid spreken. Dat merken de jongens toch!

En praats over je had zoo'n onderwijzer ook niet. Zèlf zat hij immers den volgenden schooltijd onder commando?

„Och hemel!" zullen jelui nu denken, „die arme nummer-laatst had dat voorrecht niet, want die ziel was altijd schooljongen!"

't Mocht wat! Die zocht er nu met timmeren te komen, en daar schoot hij zoo hard mee op, dat — en hij danste haast het eiland rond van plezier — hij zelf eindelijk over een achterblijvertje ook meestertje mocht spelen in... het timmeren!

„Ik weet wel wat ik doe, als ik ooit van m'n leven weer in Koron terugkom!" riep hij maar; „dadelijk naar de Ambachtsschool!"

En wonderlijk, omgekeerd waren er onder de vroegere Ambachtsjongens een paar tobberdjes, die — plotseling heele bazen bleken te zijn, toen het op het leeren met het hoofd aankwam. Soms stond men daar werkelijk

versteld van. 't Was eenvoudig wonderbaar! Maar het wonderbaarlijkst was het, dat aan het leeren en aan de school, eigenlijk niet één jongen meer het land had!

Nu was het me ook het schooltje wel! Je mocht er zitten zooals je wou — en véél manieren om plat op den grond te zitten zijn er nu juist niet. Had-je een bank, best hoor! als je 'm zelf maar meebracht en weer wegsjouwde. Je mocht eens een vogel nakijken, een praatje maken met je buurman, zacht een liedje neuriën, zelfs even fluiten. Hinderde-je je buren, dan kreeg-je een snauw, en ging-je 't er expres om doen, dan... wist-je je straf vooruit. Ook daarvan zullen we hooren. Kijk ereis, je was een man hè, een lid van de kolonie, vandaag minister, morgen polderjongen. Wat-je deed, deed-je voor allen en voor jezelf. Lachte men om je, zooals om Kakkerlak — dan verkocht-je een grap. Lachte men niet, dan kroop-je in je schulp. Alles precies eender zooals jelui dat immers altijd onder mekaar doet?

En het leeren ging ook niet uit boekjes! Wel was er door tusschenkomst van den Terrakandeeschen chef eindelijk voor papier, pennen, inkt en potlooden gezorgd, maar schoolboeken waren er in heel de kolonie niet te vinden!

„Nu maar", denk-je, „dan zal er van heel dat taalonderwijs niet veel terecht gekomen zijn!"

Zeg ereis!... hoe heb-je je eigen taal van je moeder geleerd? Toen je als een klein kindje op haar schoot zat, had-jij of je moeder toen soms ook een boekje in de handen, zeg? En als je bijvoorbeeld door je vader gesnapt werd bij het snoepen uit den suikerpot of 't rooken van een sigaret — ging-je vader dan eerst gauw in een boekje blaren om er de lieve woordjes in op te zoeken, die hij dan tegen je te zeggen had?

Je hebt elkaar best leeren verstaan, en verleeren doe-je die taal nooit. Zie-je, op die manier, zooals alle kleine kindertjes hun moedertaal hebben geleerd, leerden nu die opgeschoten jongens van onze kolonie de vreemde talen. 't Liep over eten en drinken en over alles, wat in het dagelijksch leven te pas komt. De eene week sprak men Terrakandeesch, de volgende Alwineesch, maar 's avonds en op de rustdagen mocht het in de moedertaal. Denk-je nu, dat bijvoorbeeld Kakkerlak al zijn praatjes tot 's avonds kon bewaren? En als je mekaar niet verstond, welnu, dan was er nog een andere, en wel een wereldtaal. Kostklanten en Ambachtsjongens hadden teekenen geleerd, en daarmee kom-je zelfs bij de Hottentotten terecht.

Maar — waar bleven dan de luie jongens, en zij die nergens zin in hadden? Was het zóó volmaakt in de kolonie, dat je er die niet had?

Of ze er waren! Die heb-je overal... Maar in de kolonie gold de wet, dat, wie niet werkt, ook niet eten zal. Door hun meester (die wel wist wat hij begon, omdat hij 's middags hun leerling kon zijn!) werd hun naam opgegeven aan de daartoe gekozen opzichters. Dan kreeg zoo'n jongen een kruisje achter zijn naam, en, als hij drie kruisjes had, werden ze weer uitgevlakt. Uitgevlakt? Ja zeker, maar dan had de jongeheer eerst een dag zonder eten rond kunnen loopen. En dàt was een hàrd geval! Sapristi, er haalden er zoo weinig drie kruisjes! Geloofde

zoo'n drie-kruiser onrechtvaardig behandeld te zijn, dan waren er altijd nog de drie gekozen rechters, aan wie hij zijn beklag kon doen. De zitting was openbaar, alle jongens konden er deel aan nemen, dus oneerlijk kon het niet toegaan.

Rechters? Waren er die ook al?

Zeker, daartoe koos men om de veertien dagen drie jongens. Na die veertien dagen hadden zij, ten minste als rechter, niets meer in de melk te brokken. Of ze moesten herkozen worden, wat ook mocht. Een niet-herkiezing was meestal hun straf, een bewijs ten minste, dat men liever voor het baantje het eens met een ander probeeren wou.

Hoe het nu in een rechtszitting toeging, dat wil ik u liever in een volgend hoofdstuk vertellen, wanneer ge een van onze kolonisten een harden dobber zult zien hebben voor zijn hoogwijze en gestrenge rechters. Alleen wil ik u nog zeggen, dat, behalve die van de kruisjes, er nog een zwaardere straf was, namelijk het ons reeds bekende middeltje van doodverklaren. Wie tegen zulk een veroordeelde sprak, verviel in de kruisjes. En na een paar dagen had die veroordeelde al meer dan genoeg zijn bekomst. Heel lang mocht die straf ook niet duren. Men zou er gek van geworden zijn, zoo greep het aan als men door iedereen geschuwd werd, en het net was of je niet meer voor je makkers bestond.

Het ging alles zoo eerlijk mogelijk toe. Dat voelen alle jongens vanzelf. En indien er mochten geweest zijn, die dat gevoel niet bezaten, hier in de kolonie waar de

jongens de baas waren, zouden ze het wel geleerd hebben.

O, dat was toch zoo aardig, aan je gelijken — dus eigenlijk aan jezelven — te gehoorzamen! En alles stond beschreven in de Grondwet, die ze met hun allen in de Volksvergadering hadden opgemaakt. Wilde-je nog eens het een en ander nakijken, dan liep-je maar even bij de Koningin aan, en wel op een tijd wanneer men in de kolonie de taal sprak, waarvan je 't best op de hoogte was, je begrijpt dus welke! Of als je haast had, ja, dan moest-je er je mondje maar naar zetten en door den zuren appel heen bijten, tenzij je er een paar kruisjes voor over had! In het eerst had de Koningin veel last van dat geraadpleeg, maar op 't laatst kenden al de jongens heel de Grondwet glad van buiten. Je moet maar belang hebben bij een zaak!

Zoo stond in de Grondwet — 't was er, zei men, door invloed van mevrouw Livarda in gekomen — dat men niet mocht vloeken, liegen, of gemeene woorden gebruiken. Kruisje! Wel stond er niet in, dat ruwe taal niet toegelaten was, maar door den omgang met elkaar werd dit vanzelf beter. Terwijl daarentegen enkele aristocraatjes, die het voor zichzelf prachtig vonden, wanneer ze spraken alsof ze hardop uit een thema-boek voorlazen, door den invloed der Ambachtsjongens wat losser, gezelliger en wat meer menschelijk begonnen te spreken.

Waar de meeste jongens tegen waren geweest, dat was tegen het zingen. Het was daarom niet als voorschrift in de Grondwet kunnen komen. Maar mevrouw Livarda, een eerste liefhebster van den zang, was met enkele jongens, die er dol op waren omdat zij goeie

stemmen en nog niet den baard in de keel hadden, er toch mee begonnen. Koningin noch minister noch volksvergadering was hier tegen. In den weinigen vrijen tijd, dien men over had, kon ieder doen wat hij wilde, mits hij daardoor de anderen niet hinderde of stoorde. Mevrouw oefende flink haar koortje, en kwam er eindelijk mee in het openbaar op een rustdag. Als zoodanig was de Zondag voorgeschreven, behalve natuurlijk voor hen, die des Zaterdags rustten, maar daarom de werklieden van Zondags waren, omdat het leven in een kolonie niet geheel kan stilstaan. Op zoo'n rustdag nam ieder zijn godsdienstplichten waar, gelijk hij dat van zijn ouders geleerd had. Doch 's avonds kwamen àllen bij elkaar, en dan vertelde mevrouw Livarda van allerlei goede dingen. En bij zoo'n gelegenheid nu zong haar koortje een paar toepasselijke liederen. Wat klonken die frissche altstemmen indrukwekkend. Als van verre ruischte de zee háár lied, en de gezichtseinder vlamde in den zonneschijn of was vol van in elkaar vloeiende kleuren van het stervend avondlicht. Weinig jongens waren er, die niet onder den indruk kwamen. En zeker zou het koor zich sterker uitgebreid hebben, indien ... het 'm die baard in de keel niet had gedaan.

Nu, er was nog wel ander genot te zoeken en te vinden. Maar genot of niet, — aan voetballen en tennissen moesten allen meedoen, omdat het in de Grondwet stond.

Wel, de dagen vlogen alweer voorbij. Men had het ook zoo druk, zoo drùk! Het onderhoud der gebouwen, waaraan nu vooral de schilders werkten, terwijl de

anderen er niet werkeloos door bleven, vereischte voortdurend zorg. Men ging den boel wat meer opknappen, en probeerde allerlei verbeteringen in te voeren. De leerlingen van de hoogste klasse der Kostschool hadden al aardig wat aan electriciteit gedaan. Van den chef der bewakers wisten zij de noodige voorwerpen af te bedelen, en och, een echte knutselaar heeft zooveel bizonders niet noodig, en dan, in de uitvoering geholpen door de Ambachtsjongens, brachten zij allerlei aardige dingen aan. Weldra was de Terrakandeesche bewakingspost telefonisch met de kolonie verbonden. Een groot gemak als men spoedig den dokter noodig had, maar ook een groot gemak voor den minister van Buitenlandsche Zaken, die anders dikwijls heen en weer moest loopen. Overal hoorde men electrische schelletjes klingelen, en Kakkerlak zoowel als Zwart-Jan leerden nu begrijpen, waarom zij bij meester Knutselaar den gulden niet uit den emmer met water hadden kunnen opvisschen.

Ook was men begonnen met wat tuinbouw. Onder de jongens waren er een paar van boeren-afkomst, die nu op dit gebied de leermeesters werden. Schoppen en spaden konden door smeden en timmeraars zelf gemaakt worden, ploeg en eg ook, al zagen die er nu niet fijn uit. En trekpaarden? ... Nu daar had men ook jongens genoeg voor. Zin of niet, als 't lot op je viel, kon-je trekken, dat het zweet je van het lichaam gutste.

De grootste zorg gaf op den duur de kleeding. In dit opzicht waren de Ambachtsjongens nog het best af, omdat ze, behalve hun gewone kleeding, welke in het

algemeene magazijn bewaard werd, een dubbel stel werkpakken hadden meegebracht. Bij de andere jongens moest als zoodaning meest een sporthemd en een oude broek dienst doen. Na verloop van eenige maanden, begonnen de Kostklanten er dan ook als de schooiers van deze maatschappij uit te zien, en meer dan één aristocraatje, die vroeger met hoog opgetrokken neusje op het werkpak der Ambachtsjongens had neergezien, begon ze nu er om te benijden.

De minister van Buitenlandsche Zaken telefoneerde daar wat dikwijls over met den militairen chef. Eindelijk — en het was er feest over in de kolonie — kwam er een bezending zeildoeksche werkpakken, die voor de soldaten gediend hadden, want ze toonden hier en daar al leelijk teekenen van verval. Nu ja, dat was minder, want men kreeg er ook heel wat oude plunje bij met het doel dat voor verstelwerk te gebruiken. En naar een lap op je kiel of op je broek kijk-je niet erg als je zelf dat stuk er in hebt gezet. Wel, dan ben-je er zelfs grootsch op!

Terzelfder tijd was er ook een bezending klompen gekomen. Schoenen kon men in dezen oorlogstijd niet missen. Men had er slechts eenige paren afgekeurde soldatenschoenen bij gevoegd, waaraan men op den duur toch weinig zou hebben, omdat men vergeten had er een schoenmaker bij te voegen. Maar die klompen, en niet minder de partij er bij behoorende grijze sokken, werden door menigeen der vroegere clubgenooten heel wonderlijk aangekeken. Men begreep, dat het eigenlijk gevangenis-

goedje was. De meesten verkozen barrevoets te blijven loopen; men was daar nu aan gewend. Maar omdat men nooit weten kon of het niet te pas zou komen, dat men op klompen kon loopen, — want dat valt niet mee! — werden de Woensdag en de Zondag als vastgestelde klompendagen voorgeschreven. Op den Zondag mocht men ook zijn beste kleeren aantrekken, welke den avond te voren uit het magazijn werden gehaald, en dan speelde men voor heertje. Ook het Koninginnetje zocht een paar kleine klompjes uit. Al was zij van schoeisel beter voorzien dan de jongens, zij zag in, dat Zwart-Jan gelijk had. En dat was ook het geval met haar twee hofdames.

Bij dat gezonde leven en de voortdurende werkzaamheid, heerschte er in de kolonie een opgeruimde geest, die slechts zelden verstoord werd door de een of andere minder aangename gebeurtenis. Eén geval bleef daarom lang in herinnering.

Eens toch was een jongen — Teunis heette hij en behoorde tot de blauwbroekjes — erg onhebbelijk geweest. Hij luisterde naar niemand en niets meer, lachte de rechters en de opzichters uit, had maling aan de Volksvergadering en wilde maar vechten. Men liet zijn middagmaal aan zijn neus voorbijgaan, maar hij stal het van een zwakkeren makker af, en sloeg een paar anderen, die daar een stokje voor wilden steken, bont en blauw.

Toen — wierpen zich allen op hem, en daar hij als een razende aanging, werd hij neergeworpen, aan handen en voeten geboeid, en in dien toestand maar dadelijk voor de in allerijl belegde Volksvergadering

gedragen, hoewel George volhield dat het een geval was, hetwelk alleen door de rechters uitgemaakt moest worden. Maar zelfs de Volksvergadering kon met den oproerling geen ree schieten. Hij bleef maar schelden, en vloeken deed hij ook. 't Was met geen kruisjes meer bij te houden. Daarom werd hij zoo lang in een werkhok apart gebracht, en de deur achter hem dichtgegrendeld, zoodat het erg donker om hem werd. In de Volksvergadering kon men nu meer op z'n gemak er over redeneeren, wat men met den woesteling moest aanvangen.

Er waren er, die hem voor een paar weken bij den militairen chef wilden sturen, maar George was altijd tegen inmenging van soldaten. Hij kreeg het er door, dat men het probeeren zou hem eerst acht dagen in zijn gevangenis te houden en wel op half rantsoen. Wilde hij dan als eerlijke jongen op handslag beloven niet meer zoo flauw en kinderachtig te handelen, dan zou hij weer mee mogen doen. Anders ging hij naar de Terrakandeesche soldaten, die hem wel klein zouden krijgen. De Koningin zelf zou het hem aanzeggen. Voor alle zekerheid wilden een paar der ministers meegaan, maar zij gaf te kennen, dat zij liever alleen deze moeilijke taak verrichtte.

De veroordeelde wilde in 't eerst niets van haar weten. Toen de deur open ging en het helle licht van buiten in zijn gevangenis stroomde, was hij weer begonnen te razen. Maar toen hij Nelly herkende, die hem medelijdend aankeek en erg met hem te doen scheen te hebben, bond hij vanzelf wel in. Met haar vriendelijk stemmetje begon zij te praten, en hoewel de jongen haar met zijn ruw schreeuwgeluid in het eerst de baas bleef, duurde dat niet heel lang. Ze was naast hem gaan zitten, de Koningin, en vroeg of de banden hem veel pijn deden? 't Kon hèm niet schelen, snauwde hij; maar zij vond het erg akelig, en zij geloofde wel, dat alles weer terecht zou komen, welzeker, dat zou het. Op 't laatst kreeg de jongen het er benauwd van. Ja... aan háár wilde hij wel beloven, dat hij... nu ja, niet meer zoo zou aangaan. Hij wist zelf niet hoe het gekomen was, maar hij had er, bekende hij nu, opeens een razenden lust toe gevoeld. Nelly gaf te kennen, dat hij er niet meer aan denken moest. 't Was wel erg geweest, maar geen mensch zou er meer van spreken, als... als hij maar beloven wilde zich niet meer zoo dwaas aan te stellen. Op haar verantwoording liet Nelly zijn banden doorsnijden en de jongen was heel stil en hij kreeg het eindelijk benauwd, toen Nelly maar aldoor goed op hem bleef.

Na zijn gevangenisstraf, die door Nelly's tusschenkomst tot twee dagen ingekort werd, kwam hij weer in de maatschappij terug. Niemand keek hem er leelijk op aan of zei grievende dingen tegen hem. Want dat zou gemeen zijn geweest. Hij had straf gehad — en daarmee uit. Alleen moest het hem grieven, dat hij in den eersten tijd nergens meer voor verkozen werd. Hij had nu eenmaal het vertrouwen verloren. Dat voelde hij op den duur zoo diep, dat hij 't niet langer uit kon houden, en op een keer, dat zijn moedertaal aan de orde was, eventjes naar de Koningin liep om haar zijn leed te klagen.

Nu, die gaf na dit onderhoud een wenk aan de ministers, en die deden dat weer aan de Volksvergadering, en niet lang daarna kreeg Teunis een heel ondergeschikt baantje van vertrouwen. Daar was hij zoo gelukkig mee, dat allen er schik in hadden. Hij toonde zijn blijdschap ondubbelzinnig, en vond de makkers, die hij kort geleden voor al wat leelijk was had uitgemaakt, de beste jongens van de wereld. Net als Kakkerlak had hij met plezier voor de Koningin door het vuur willen gaan. Maar dat vroeg zij ook hem niet. Alleen sprak zij dikwijls met hem, en het leek wel, alsof hij een gunsteling van haar was geworden. Dáár was hij grootsch op, en last had men van Teunis nooit weer, terwijl heel dit geval niet nagelaten had een diepen indruk op de kolonisten te maken.

Voor de Volksvergadering, en niet het minst voor de rechtbank, had zelfs Zwart-Jan ontzag, al zou hij dit niet graag erkend hebben. Het kwam eens aardig uit door een verschil, dat hij met Kakkerlak gekregen had over dat eeuwige kwartje. Naar aanleiding van een gesprek over den electrischen stroom door den emmer water bij meester Knutselaar, was Kakkerlak weer eens met dat kwartje aan het plagen gegaan. Zwart-Jan was er half wanhopig onder geworden, en had gezegd, dat het gezanik nu eens uit moest zijn.

Zwart-Jan, die al lang niet meer gepensioneerd was maar duchtig meewerkte, had weer eens zoo donker als vroeger gekeken. Kakkerlak liet zich echter niet uit het veld slaan. 't Ging hoog uit tusschen die twee. Zwart-Jan hàd het beloofd, daar ging niets van af!

„Och wat!" gromde Zwart-Jan, „ik heb toen enkel gezegd, dat het wel terecht zal komen."

„Terecht?... Wat kan er anders terecht komen dan mijn kwartje!"

„Malligheid. Vooreerst *is* het je kwartje niet. 't Komt je niet toe en je kunt er gerust je leven lang naar fluiten... neen, houd-je mond nog even!... en ten tweede heb ik het toen enkel maar gezegd om van je af te wezen...."

„Dàt 's gemeen... dat is zoo *in*gemeen..."

„Zeg ereis..."

„O, wou-je me m'n mond nog snoeren erbij?.... 'k Zal het uitschreeuwen voor heel de wereld!"

„Kakkerlak... pas op!"

„Oppassen? Pas-jij maar op!... Want nu je zoo gemeen met een mensch leeft... zal ik je wel op een andere manier klein krijgen, ventje!"

En zonder er een woord bij te voegen, schreed Kakkerlak met een van verontwaardiging haast deftige houding den kant uit, waar zich de hutten bevonden.

„Hola, Kakkerlak... waar ga-je naar toe?"

Geen antwoord.

Zwart-Jan hem achterna.

„Wat ga-je beginnen?"...

„Nogal eenvoudig!... Ik ga-je aangeven!"

„Wil-je dat wel eens laten?"

„Laten?... Tot voor de hoogste rechtbank, die er op de wereld te vinden is, zal ik het brengen."

En hij worstelde met slaan en trappen om los te komen.

„Begin nu geen gekheid, Kakkerlak!"

„Gekheid?... Neen 't is nou meenens, mannetje!"

„Neen, maar heusch, Kakkerlak... ik zou 't vervelend vinden..."

„Vervelend?... Denk-je dan dat *ik* het niet meer dan vervelend vind jaar en dag om m'n kwartje te moeten manen?"

„Nou, nou..," suste Zwart-Jan, „schreeuw zoo niet... Ze kijken naar ons..."

„Láát ze kijken!... 'k Ben nou door de wol heen, hoor-je!"

Zwart-Jan wist werkelijk niet, hoe hij Kakkerlak tot rede zou brengen. Het schelle stemmetje maakte een rumoer, alsof er drie kwâjongens aan den gang waren, in plaats van een.

Ja — toen moest Zwart-Jan wel eieren voor zijn geld kiezen. Hij begon nu zelf over dat verwenschte kwartje.

„Ik kan het toch niet van m'n lijf snijden."

„Dat begrijp ik ook wel. Zoo stom ben ik niet, hoor."

„Maar wat wil-je dan eigenlijk?"

„Dat je me heilig en plechtig belooft om m'n kwartje te zullen uitbetalen, als.... als 't er weer bij je ân zit."

Zwart-Jan, voor wien een kwartje geen bagatel was, keek heel zuur voor zich. Menige jongen zou bij dat gezicht een weinig den moed verloren hebben. Maar Kakkerlak begon er om te grijnzen, en brutaal-weg z'n knuist vooruit stekend, sarde hij nog:

„Wedden om een stuiver, dat je 't me voor vast belooft?"

„Goeie help!" schrok Zwart-Jan op, „jij bent in staat om iemand letterlijk uit te kleeden!... Nou... vooruit dan!... het *is* je kwartje..."

„Neen... 't is nu een schelling geworden; want ik heb m'n weddenschap alweer gewonnen."

Toen werd het ook Zwart-Jan te machtig. Hij schoot in den lach, en dàt was de beste manier om goeie vrinden te worden of te blijven met den kleinen bloedzuiger, die echter ook plechtig beloven moest het bij dat kwartje te zullen laten en nu niet over een schelling te loopen zaniken.

„Anders zal ik parjèn eens zien, of de rechtbank zoo'n klein monster er ook niet onder weet te brengen."

„Probeer het eens!" tergde Kakkerlak.

Zwart-Jan keek hem vast aan.

„M'n goed ziekenoppassertje zou ik ongelukkig maken?..."

Kijk, dat ging direct tot het hart van Kakkerlak, en... Zwart-Jan won er een stuiver door. Want zoo goed en edelmoedig was dat ziekenoppassertje niet, of hij moest zijn grooten kameraad er de hand opgeven, dat hij het bij vijf stuivers laten zou.

Vier-en-twintigste Hoofdstuk.

Het proces van Kakkerlak.

En — och heere-mijn-tijd — op een goeien dag kwam Kakkerlak toch voor de rechtbank.

Hij had na verloop van tijd drie kruisjes gekregen.

Den eersten keer was het om de volgende misdaad geweest.

Eens had hij, gelijk met Zwart-Konijn en nog een paar van de vermaarde blauwbroekjes, les in de handwerken. De meisjes zeiden, hoe dat zonderling stel van leerlingen het met al dat getierlantijn moest aanleggen. Het betrof het inzetten van een stuk in een van de gekregen soldatenpakken, en mevrouw Livarda, onder wier opperste leiding de les gegeven werd, zat er als een engel van

geduld bij. Niemand van het daar neergezeten stelletje leerlingen was onhandiger in die dingen dan Zwart-Konijn. Die kon er mee zitten tobben, om er medelijden mee te krijgen. Mevrouw kreeg er ook nu mee te doen, en zette zich vlak naast hem neder om hem te helpen. En toen had Kakkerlak stilletjes mevrouws japon aan den blauwen kiel van Zwart-Konijn vastgenaaid. Zwart-Konijn was er doodverlegen om geworden, toen de noodlottige gevolgen van die kwajongensstreek zich geopenbaard hadden. Hij had er een leelijke scheur door in zijn kiel en mevrouw een dito in haar japon gekregen. Want toevallig wilde ze zich heel gauw verwijderen, omdat er in haar hut wat overkookte, en 't was met zoo'n forcie gegaan, dat ze Zwart-Konijn heelemaal omgetrokken had. Kakkerlak had zichzelf uitgebracht, doordat hij naast Zwart-Konijn op den grond was neergevallen van den lach en met handen en voeten lag te spartelen. Heel lang had hij niet ontkend ook. En hij zag er vreemd van op, toen men hem onder het oog bracht, hoe zuinig men in de kolonie z'n kleeren moest ontzien. Was 't boeltje van Zwart-Konijn kapot, welnu, die kon een zeildoeksch soldatenpak krijgen. Maar dat kon mevrouw Livarda toch niet aantrekken? Ja, toen had Kakkerlak er spijt van. En van 't kruisje ook, dat spreekt. Maar hij troostte zich met de gedachte dat het pas het eerste was.

Het tweede had hij behaald, doordat hij Binnenbinnen zoo had geturkt, dat deze zich midden in een les aan hem vergrepen had. Allen, die er bij tegenwoordig waren, konden naar waarheid getuigen, dat 't voor

nooit, zelfs niet op zijn boozen dag. Met ongemeenen eetlust, had hij zijn portie opgegeten, en keek die van de anderen nog uit hun mond. Daarom werd hij van luiheid en leugen beschuldigd, en... het derde kruisje zat op zijn rug.

Lieve help!.. wat verhief hij *toen* zijn stemmetje, of laat ik maar gerust zeggen: zijn stem. Onder de heftigste gebaren en met een gelaat, alsof hem het grootste onrecht overkomen was, klaagde hij bij de rechtbank zijn beschuldiger aan.

„Dan ben ik hem vast voor," dacht hij.

Zelden was er in de kolonie voor een terechtzitting zooveel belangstelling geweest, als toen het proces van Kakkerlak aan de orde kwam. George, die juist den vorigen dag tot rechter verkozen was, nam het voorzitterschap waar, en dat trof Kakkerlak al dadelijk niet. Want George was niet gemakkelijk van de wijs te brengen.

Het was een geroezemoes van belang. Wie door geen andere bezigheid in beslag werd gehouden, was tegenwoordig. 't Leek eigenlijk meer op een Volksvergadering dan op een gewone zitting van het gerechtshof.

Enfin — er moest een begin gemaakt worden. Volgens zijn gewoonte klapte George in de handen, en toen er stilte gekomen was, vroeg hij aan Kakkerlak kort en bondig „wat of ie had."

Want bij de zittingen van het gerechtshof sprak men, evenals in de Volksvergadering, natuurlijk zijn moedertaal.

„Wat of ik heb?... Kunnen jelui dàt nog vragen?... Driemaal ben ik schandelijk onrechtvaardig behandeld!"

„Ho, ho!... driemaal?..."

„Ja, — kijk daar maar gerust van op! Ik heb

het je meer gezegd, dat ik altijd in de verdrukking zit!"

„Dus... driemaal. Wel, dan zullen we met het begin beginnen, en... dan is 't het best maar, dat we mevrouw Livarda verzoeken, even hier te komen."

„Dat mag niet!" riep Kakkerlak zegevierend uit, „want die is geen jongen!... Nu ja, ik bedoel, dat ze niet tot de kolonie hoort."

Algemeene vroolijkheid. Toch... men moest Kakkerlak gelijk geven.

Nelly en Els, die tegenwoordig waren, zeiden dat ook. En beiden waren eigenlijk blij, dat Kakkerlak handigjes die voor hem zeer gevaarlijke getuige op zij gezet had. Want zij wisten, dat mevrouw zich liever niet in de zaken der kolonie mengde. Ze dééd dat wel, maar niet in het oogloopend. En zelfs door dat beetje was al een weinig achterdocht onder de kolonisten ontstaan.

Men begrijpt levendig, dat toen Kakkerlak hoorde, hoe de beide meisjes hem gelijk gaven, dit koren op zijn molentje was.

„Hoor-je wel, hóór-je wel?... Tot de Koningin toe — en hooger kan het toch niet — zegt dat ik gelijk heb... En *ik* kreeg er een kruisje voor!"

„Ho, ho, vrindje!... Jij roert alles door elkaar."

Hier had George hem leelijk te pakken. 't Was de gewoonte van Kakkerlak om dit te doen. Door dien uitroep werden allen er op attent gemaakt, en het gevoelen was nu ineens tegen Kakkerlak. Dat eerste kruisje was oprecht en eerlijk verdiend, heette het, en hoe Kakkerlak zich ook wendde of keerde, hij kon er zich niet uitpraten. Het bleef dus op zijn kerfstok.

Dan kruisje nummer twee.

Binnen-binnen werd verzocht het heele geval nog eens breedvoerig mede te deelen. De reus deed dat op zijn gewone bedaarde manier, liet zich niet van de wijs brengen door den stroom van redenen, waarin Kakkerlak soms heel moeilijk te stuiten was. Waarna aller oogen zich tot Kakkerlak richtten.

„Als er ooit een kruisje eerlijk verdiend is, dan is het dat tweede", sprak de Voorzitter.

„Dat wéét ik nog niet! Als ik goed nadenk, vind ik, dat ik eigenlijk eer een woordje van lof verdiend had. Des Zondags te voren had mevrouw Livarda gepreekt van dat je elkander verdragen moest. Laat Binnen-binnen me nu daar bij zitten, heelemaal met een open mond, zoo luisterde hij! En toen ik 't met hem eens probeerde, hoe het er met dat verdragen bijstond... toen vliegt ie me ineens aan. En dat om een kleinigheid..."

En vinnig knikte hij zijn rechters een voor een toe.

Een stilzwijgen verving het gelach, dat op die woorden gevolgd was. Daarna een gewoel en gepraat, en boven alles schetterde weer het stemmetje van Kakkerlak.

De Voorzitter, die even met zijn mede-rechters had zitten fluisteren, klapte in de handen.

„Jongens!... daar is wel wat waars in... Stil, Kakkerlak, anders word-je nog schor, en je bènt er nog niet, ventje!... Maar wat ik zeggen wou... ik moet erkennen, dat Binnen-binnen niet zoo gauw kwaad had moeten worden. Ja, jongen, ik weet wel hoe Kakkerlak iemand drijnen kan, maar... je bent toch wel een beetje

je recht kwijt. En daarom geloof fk, dat het heel rechtvaardig is, als we jou daarvoor een kruisje toekennen...

„Goed," lijsde Binnen-binnen, „'t is rechtvaardig!"

Allen klapten in de handen, en Kakkerlak het luidst.

George gebood stilzwijgen.

„Stil, ik ben er nog niet! Ik wilde zeggen, dat wèl Binnen-binnen een kruisje krijgt, maar natuurlijk blijft dat van Kakkerlak er dik op."

Een zee van woorden bruiste van Kakkerlaks kant naar de rechters toe. 't Hielp hem niet. Onder algemeene toejuiching werd deze uitspraak aanvaard, en men kon aan punt drie beginnen.

Punt drie! Als hij ook hierop veroordeeld werd, stond voor een jongen, die in zijn vollen groei was, er een dag vasten op. Kakkerlak besloot zich als een leeuw en tegelijk als een tijger te verdedigen.

„Bewijs dat ik géén pijn in mijn buik had!" riep hij triomfantelijk.

„En je hebt zoo gegeten 's middags!"

„Dat 's nog een goeie raad van m'n moeder. Als je 't eten opgeeft, ga-je kapoerus."

Gelach ten teeken van instemming.

De Voorzitter evenwel behield zijn vollen ernst.

„En dan... je zag er dien dag al bijzonder goed uit: een kleur zoo gezond als van een appel."

„Dat... dat kwam juist door de pijn in m'n buik."

„Neen, dan word-je wit."

„*Niet* waar!... Mevrouw heeft verteld van den loteling van 't jaar 1813, die azijn dronk om er slecht uit

te zien... en die toen juist daardoor een kleur kreeg. Ze keurden hem lekker goed en hij was bom-soldaat. Jelui hebt 't allemaal gehoord. En nu zeg *ik* maar: van azijn krijg-je pijn in je buik."

„Jij hebt toch geen azijn gedronken?"

„Neen, maar daarom kan 'n mensch toch wel pijn n z'n buik krijgen. — Is dat zoo'n wonder?"

„Zeker niet! Maar wèl een wonder was het, dat-je zoo buitengewoon smakelijk at."

„Wel... ik voelde, dat het er van overging."

„Heusch waar?"

„Nou... ik kan dat middeltje iedereen recommandeeren."

„Dus... terwijl je at, voelde-je dat het je goed deed."

„Ja, bij elken brok, dien ik doorslikte."

„Dan zit-je nu in je eigen leugens verward, Kakkerlak. Want als men een brok eten doorslikt, komt die niet in je buik, maar... in je maag!"

Allen klapten wederom in de handen.

Maar onverstoorbaar gaf Kakkerlak onder het gelach der aanwezigen ten antwoord:

„Wel... dan zal ik pijn in m'n maag gehad hebben in plaats van in m'n buik."

„Weet-jij, zoo'n pienter ventje, dan niet het onderscheid tusschen je maag en je buik?"

Even glansde er een lachje door de oogen van Kakkerlak, maar dadelijk stond zijn gezicht weer effen.

„Neen," zei hij ernstig, „dat loopt dan zeker bij mij erg raar in mekaar."

„Dus... je had maagpijn?"

„Ja . . . erg!"

„Alweer gevangen in je eigen strikken, ventje! Wie maagpijn heeft, kàn niet eten. En jij . . . sjonge-sjonge! . . . je hebt een maag om keien te verteren."

De meesten van de aanwezigen begonnen het al op te geven voor Kakkerlak, maar hijzelf in 't geheel nog niet.

„Wel deksels", en hij bracht den wijsvinger peinzend aan zijn voorhoofd, „nu begrijp ik eigenlijk pas goed wat er bij mij gebeurd is. Bij ons is er een dokter — of eigenlijk is hij geen dokter, maar dat kan me nou niet schelen . . . Dàt weet ik wel, dat er een boel menschen naar hem toe gaan, en die maakt ie allemaal beter. Want hij verdrijft kou met kou, zei m'n moeder; en als je je gebrand hebt, moet-je er wat warms op leggen, en . . ."

„Een beetje korter, Kakkerlak!"

„Nu . . . zoo heb ik, zonder het eigenlijk te weten, pijn met pijn verdreven . . . En nu vraag ik je, of ik dáár voor gestraft moet worden!"

Men schudde van den lach. De kansen voor Kakkerlak rezen plotseling. En . . . dàt zag hij!

De Voorzitter fluisterde weer wat met zijn mede-rechters, waarna zij alle drie in den lach schoten, en van den weeromstuit lachte Kakkerlak ook. Hij twijfelde niet meer aan zijn vrijspraak.

„Blijf-je bij je meening, dat die dokter — die dan geen dokter was — het bij het rechte eind had, Kakkerlak?"

„Nou — of ik!"

„Zou-je dan ons allen dat nòg eens willen bewijzen?"

„Dadelijk!" riep Kakkerlak uit. „Want heelemaal is het

nog niet in orde met m'n buik,... met m'n maag wil ik zeggen."

En de goeie jongen dacht niet anders, of hij zou een extra-portie eten krijgen.

„Dus... je wilt voor een daagje je opofferen, om de waarheid van wat die dokter beweert, te bewijzen?"

„Ja!"

„Goed! Dan veroordeelen wij je morgen . . . je honger door honger te verdrijven. — Je drie kruisjes zijn alle drie gerechtvaardigd, Kakkerlak."

Er was een oogenblik stilte, waarop echter dadelijk een uitbarsting van vroolijkheid volgde.

Wat hielp het Kakkerlak, dat hij met kracht en klem tegen dat vonnis opkwam? Voor ditmaal werd zijn stem overschreeuwd door de luide bijvalsbetuigingen.

„Hebben we eerlijk recht gesproken, jongens?" vroeg volgens de gewoonte de president van de rechtbank.

Weer luide teekenen van instemming.

En zoo zou Kakkerlak voor zijn drie kruisjes toch nog een dag honger moeten lijden.

Maar jawel! zoover was het nog niet. 't Was nog geen morgen! Hij stond voor de rechtbank, en door heel zijn wezen bruiste het: „Nooit den moed opgeven!" En dien moed gaf hij zelfs in dit uiterste oogenblik nog niet op.

Of hij nog wat te zeggen had, vroeg George.

Het was de gewone vraag, waarna elke rechtszitting gesloten werd. Gewoonlijk volgde op die vraag wat gebrom of gemopper, doch meestal haalde dat toch niets uit. 't Vonnis was eenmaal gewezen.

Ook waren er nu al een paar jongens, die weggingen, — toen plotseling aller aandacht weer gewekt werd door de flinke wijze, waarop thans de veroordeelde uitriep:

„Of ik wat te zeggen heb?... Ja!”

„Gauw dan maar. Je praat je er nu toch niet meer uit.”

„Ik heb ook geen praatjes te maken... Eigenlijk heb ik wat te vragen... en wel aan de Koningin!”

„Ho, ho! Aan de Koningin?”

„Ja! Toen Teunis in het hok lag, is de Koningin naar hem toegegaan... en uit haar eigen heeft ze er zes dagen bij hem afgedaan.”

Een gemompel onder de aanwezigen. Ja, dat wàs zoo gebeurd. En... och, hemeltjelief... waarom zou men dien vroolijken Kakkerlak toch ook niet eens een buitenkansje gunnen? Ze mochten hem allen lijden!

„Ah zoo!” riep George. „Je wilt dus gratie vragen aan de Koningin?”

„Als je 't zoo wilt uitschelden, goed. Gratie dan!”

„Maar dat gaat niet in dit geval!”

„En met Teunis dan?”

„Foei, Kakkerlak! We hebben het allen aan Teunis vergeven, en nu rakel-jij dat weer op. Kijk, hij krijgt er een kleur van... en dat komt door jou. Je weet toch hoe we afgesproken hebben, dat hij geen misdadiger meer is.”

„Dat is hij ook niet!... maar nu ben ik een misdadiger, want ik ben veroordeeld.”

„Dat was óók waar. Haast van alle kanten gaf men Kakkerlak gelijk.

Doch nu begon George er op zijn beurt als een

leeuw voor te vechten, dat er geen misbruik werd gemaakt van het hooge en heilige Koningsrecht van gratie.

„Nelly is hier tegenwoordig en daarom zeg ik het haar in het gezicht: dat ze in dit geval geen gratie verleenen *mag*.”

„Tut, tut!” riep Zwart-Jan, die zich niet meer goed kon houden, „dat is te bar!”

Aller oogen wendden zich naar Zwart-Jan. Hij zag nog altijd wat bleek en was de gevolgen van zijn zware ziekte nog niet geheel te boven gekomen. Toch — hij deed nu weer eenigszins denken aan den geweldigen Hunnenkoning Attila. En de blauwbroekjes, al waren er nu bij, die een afgesleten soldaten-werkpak droegen, voelden plotseling weer iets van den Hunnen-haat tegen de Soepjurken... al droegen die nu àllen van die zeildoeksche werkpakken, welke velen van hen alles behalve elegant stonden.

Maar George gaf geen kamp.

„Te bar?” riep hij uit, en hij stond daar weer met opgeheven hoofd, en het zeildoeksche werkpak deed aan zijn waardigheid thans heel weinig schade. „Er staat een beginsel op het spel. *Voel*-je dat niet, Jan? Vandáág roept Kakkerlak de gratie in, mòrgen doet het een ander. Nelly kan het niemand meer weigeren, als zij thans toegeeft. Op die wijze loopt heel de boel in de war en keert de toestand van het Vuistrecht weer terug.”

„Maar wat heeft de Koningin aan dat recht, als zij het niet verleenen mag?” vroeg koppig Zwart-Jan. „En... wanneer mag zij dan wèl gratie verleenen?”

„In bijzondere gevallen.”

„Hier *is* het een bijzonder geval!” zei Kakkerlak.

„Neen!" riep men van verscheidene kanten, „dat is niet waar!"

„Juist!" besliste George. „Ik herhaal het met nadruk: er is hier een beginsel in het spel,"

„Een beginsel?" zei Kakkerlak. „Als je mij geen gratie geeft, is het grootste beginsel van heel de kolonie op de flesch!"

„Toe, toe maar!" klonk het nu van verschillende zijden.

Tot nu toe had Kakkerlak zich kalm weten te houden. Nu begon hij zich op te winden.

„Jelui doet je mond open en schreeuwt allemaal tegen me," zoo verweet hij zijn makkers; „maar toen je net als ik zwijgen moest op het schip voor dien bullebak, die ons zoo negerde — toen je als een kloentje tegen mekaar zat van benauwdheid . . . toen hebben-jelui zoetjes tegen mekaar gesmoesd van dat het wel terecht zou komen, want Kakkerlak had het gezegd. En nou... en nou...?"

Hier stokte zijn stem even, en er begon wat vochtigs te blinken in zijn oogen, die veel grooter schenen.

„Nou laat-je me met m'n gebakken peren zitten," zoo ging hij op doffen toon voort, „nu ik het zelf tegen m'n eigen gezegd heb, dat alles terecht zal komen!"

Zwart-Jan werd zoo wit als een doek.

't Was doodstil. Niemand lachte, toen Kakkerlak er op schorren toon bijvoegde, terwijl hij een brutalen traan met den rug van de hand van zijn wang wischte:

„Dat is *mijn* beginsel, als je 't dan weten wil. En... en als dàt kapot is, dan... dan is Kakkerlak ook kapot!"

Hij kon het laatste haast niet meer uitspreken. Zwart-Jan, die het niet meer uithouden kon, keerde zich om en ging weg. Maar opeens ontstond er een groote beweging onder de jongens. Nelly wilde door hen heendringen naar Kakkerlak toe. George evenwel hield haar tegen. Zwart-Jan, die bij de plotselinge herrie was blijven staan, zag dat, en keerde dadelijk terug. En plotseling dreunde het van alle kanten:

„Gratie, gratie! voor Kakkerlak!"

Het was een benauwend oogenblik.

Toen — met één sprong van zijn lenig lichaam — stond George naast Kakkerlak en met een geweldige stem schreeuwde hij het uit:

„Hier staat Kakkerlak! een jongen, van wien heel de kolonie houdt, aan wien wij het allen te danken hebben, dat er nog pit in ons is gebleven, aan wien de Koningin haar kroon dankt. Mag zóó'n jongen om . . . genáde vragen?.. Neen, stil Jan, dat kan-jij ook niet willen . . . en Nelly ook niet . . . en niemand kan dat willen. 't Zou een schande voor ons zijn! . . . En jij, Kakkerlak, je moest je schamen, dat je 't wou doen!"

Het was nu zoo stil geworden, dat men, toen George zweeg, duidelijk het ruischen van de zee hoorde.

Wat moest er toch in vredesnaam gebeuren?

Daar wendde zich George met hooggekleurde wangen tot Nelly.

„Koningin!" sprak hij, „die jongen heeft twee ondeugende streken uitgehaald, en één heel gemeene. Want hij heeft gelogen... Vind-je 't goed... en vinden jelui allemaal

het goed, dat ik, om zijn verdiensten, dat eerste kruisje van hem voor *mijn* rekening neem?..."

„Ja, ja!" schreeuwden allen; want er ging een licht van uitkomst voor hen op.

„En veeg dat kruisje van mij ook maar door," bromde de lijzige stem van Binnen-binnen. „Ik vind wel, dat een mensch altijd voor z'n eigen moet zorgen... maar nu ik eenmaal één kruisje heb, wil ik dat van Kakkerlak er wel bij nemen."

„Bravo!" klonk het, „Leve Binnen-binnen!"

„Blijft over... dat ééne," zoo hernam George de leiding. „Kakkerlak... wil-je bekennen, eerlijk bekennen, dat je leelijk hebt gedaan, dat... dat je gelogen hebt, iets waar je een veel te patente jongen voor bent?"

Aller oogen wendden zich tot Kakkerlak, die het heusch nog te kwaad had.

„Ja!" knikte die.

Een storm van toejuichingen.

Nu liet George den schuldige los, en gaf hem over aan Nelly, die hem met zachte woordjes begon te vertroosten.

Toen, zelf wat ontroerd, vatte George het woord weder op.

„Vinden-jelui het dan goed, dat we Kakkerlak met zijn ééne kruisje in vrede laten gaan?"

„Ja, ja!"

Op voorwaarde, dat, als hij hier weer komt, hij zonder eenige genade dubbel gestraft wordt?"

„Twee dagen hongerlijden? Dat is te kras!"

„Dat moet hij zelf weten! Neem-je 't aan, Kakkerlak? Ja?... Je hand er op!"

Kakkerlak sloeg toe... en glimlachte weer.

Toen lachten allen.

„Jou smiek!" glimlachte George hoofdschuddend, „met jou komt verduiveld àlles terecht!"

Ja, toen waren de jongens niet meer te houden. Ze stormden op Kakkerlak toe, en in een oogenblik ging hij met een heel hoeraatje driemaal omhoog.

„Den hemel zij dank!" fluisterde George de Koningin in het oor. „Als *dit* niet terecht was gekomen... dan had het er leelijk voor onze kolonie uitgezien".

Hij voelde een klap op zijn schouder.

Omziende, stond Zwart-Jan naast hem.

Deze stak de hand uit.

„Ik dank je, George."

Met een kreet van vreugde sloeg George toe.

„Nu is het met òns ook terecht, Jan?"

„Alles komt terecht!" antwoordde Zwart-Jan met zijn zware stem, en hij kneep de hand van George, dat deze alle leedjes voelde kraken.

Zoo eindigde het gedenkwaardige proces van Kakkerlak. Heel den verderen dag heerschte er in de kolonie de prettigste stemming, en nog lang sprak men over deze gebeurtenis. Maar voor de rechtbank had Kakkerlak toch het noodige ontzag gekregen. Hij is er nooit meer voor geweest.

Vijf-en-twintigste Hoofdstuk.

Naar de bergwerken van het binnenland.

Het spreekt wel vanzelf, dat, hoe gezellig men het zich ook wist te maken, de herinneringen aan het vaderland en boven alles aan het ouderlijk huis niet verflauwden. In 't eerst hadden sommige jongens het daardoor kwaad genoeg gehad. Dat èrge verlangen was nu wel over. Door den arbeid en door al de drukte van het kolonie-leven werden niet alleen de krachten van het lichaam maar ook van den geest zoodanig in beslag genomen, dat er zich gelukkig bij niemand de gevaarlijke ziekte geopenbaard had, onder den naam van heimwee al te goed bekend. Toch ... als er een rookpluim in de verte zichtbaar werd, wendden aller oogen zich naar de zee... En al kon men er vooruit zeker van zijn, dat het een Terrakandeesche vrachtboot

was, die voor de militaire wacht het noodige aanvoerde, of ook een oorlogsschip van dezelfde natie, hetwelk een bezoek aan het eiland bracht — men had altijd hoop, dat eindelijk eens het bericht zou komen van den blijden terugkeer naar het vaderland. Al ware het slechts eenig bericht geweest, men zou er mee in zijn schik geweest zijn. Doch reeds had men den verjaardag van de landing op het eiland herdacht en was men het tweede jaar der ballingschap ingegaan, maar van de gebeurtenissen buiten het eiland hoorde men niets.

Terwijl nu over het algemeen vrede en rust heerschten in de kolonie op het voornaamste der Haaien-eilanden, stond daar buiten de wereld in vuur en vlam.

Hoe verraderlijk de aanval der Terrakandeezen geweest mocht zijn, zij hadden de Alwineezen niet geheel onvoorbereid gevonden. Door de uitnemende voorzorgsmaatregelen, welke door de regeering van Alwina ook niet in vredestijd verwaarloosd waren, was de eigenlijke overval mislukt, en de oorlog werd van toen af voornamelijk ter zee gevoerd. Het was een verschrikkelijke worsteling geworden, en zelfs kon Terrakanda er in den eersten tijd niet op roemen in het voordeel te zijn. Wel won het eenige zeeslagen en maakte daardoor ook krijgsgevangenen, die, gelijk wij weten, naar het binnenland werden overgebracht. Maar doordat de oorlog meest tot de zee beperkt bleef, konden niet veel vrouwen en kinderen gevangen worden gemaakt. Vandaar het verschijnsel, dat onze kolonisten geruimen tijd de eenige bewoners der Haaien-eilanden bleven. Later behaalde Terrakanda weer

meer voordeelen en slaagde er eindelijk in den oorlog in het vijandelijke land zelf over te brengen. Toen werden er wel enkele bezendingen vrouwen en kinderen naar de voor den vijand verborgen gehouden kampen overgebracht. Maar deze kampen waren op de kleinere eilanden ingericht, en, op uitdrukkelijk bevel der Terrakandeesche regeering, streng gescheiden gehouden van onze kolonisten.

De reden daarvan was, dat de Terrakandeesche regeering eigenlijk verlegen zat met onze kolonisten. Regentia was neutraal gebleven, en Terrakanda wilde niet gaarne dit rijk, hetwelk over een aanzienlijk aantal oorlogsschepen en een flink leger beschikte, in de armen van den vijand jagen. En dat zou het geval kunnen zijn, wanneer de daad van zeeroof bekend werd, welke het tegenover een neutraal oorlogsschip gepleegd had. Terrakanda had tegenover de beschaafde staten al zooveel op zijn kerfstok door den verraderlijken aanval op Alwina, dat het heusch de verantwoordelijkheid van zulk een zeerooversstreek er niet bij wilde hebben. We weten het al, dat uitstellen en op de lange baan schuiven een handigheid der Terrakandeesche diplomaten was. Toen zij nu vernamen, hoe men in Regentia het er voor hield dat het opleidingsschip, waarnaar men door verscheidene kruisers ijverig had doen zoeken, met man en muis vergaan was, besloot men in Terrakanda de zaak maar blauw blauw te laten, en later naar bevind van zaken te handelen.

Toen echter de oorlog voor Terrakanda eindelijk een ongunstigen loop ging nemen en plotseling de meeste

(KATENDRECHT)

staten meer dan tot nu toe van hun afkeuring over den verraderlijken aanval op Alwina deden blijken, besloot de regeering voor alle zekerheid de knapen te doen verdwijnen. Men hield ze voor verloren. Welnu, dit vermoeden moest dan maar bewaarheid worden.

Nu wilde men zijn geweten niet bezoedelen door een moord. In oorlogstijd wordt men wel hard, maar men zou al zeer laag gezonken moeten zijn en geen geweten meer hebben, om een honderdtal wezens, die eigenlijk nog kinderen waren, zonder pardon over de kling te jagen. Maar men zou ze heel diep in de binnenlanden van het groote rijk als dwangarbeiders doen verdwijnen in de verschillende bergwerken, welke niet dan met groote moeite ontgonnen konden worden. Dat was meteen voordeelig voor den staat, en geen haan zou er naar kraaien, dat in die mijnen vele jonge menschenlevens voor altijd weggeborgen waren. Ook de twee meisjes zou men naar die binnenlanden overbrengen, al zou haar lot genadiger zijn.

Met de uitvoering van dit wreedaardige bevel werd de gezagvoerder belast, die hen indertijd naar de Haaieneilanden had overgebracht. Hij was een der weinigen, die met het geheim bekend waren, en, trouw dienaar als hij van zijn regeering was, zou dat geheim met hem het graf ingaan. Mogelijke matrozenpraatjes konden altijd geloochend worden, terwijl de Regenteesche commandant van het opleidingsvaartuig met zijn equipage ook al in die ontoegankelijke berglanden in strenge gevangenschap werd gehouden en misschien daar ook wel verdwijnen zou.

Men kan zich den schrik en de ontsteltenis onzer kolonisten voorstellen, toen zij zich weder onder het onbarmhartige opzicht van den gevreesden gezagvoerder zagen gesteld. Eerst waren zij opgewonden van blijdschap geweest, toen het hun bekende vaartuig aan den horizon was opgedoken. Zij hadden gemeend, dat hun eigen, goede commandant hen kwam halen om hen naar het vaderland terug te brengen. Het gejuich was echter spoedig verstomd, toen zij den somberen dwingeland herkenden, die hun kort en bondig beval zich reisvaardig te maken. Al wat zij opgebouwd en naar hun zin ingericht hadden, moesten zij maar achterlaten. Alleen datgene, wat hun persoonlijk toebehoorde, en ook de werktuigen, die gemeengoed geworden waren, mochten zij medenemen.

En op het eiland reeds was al dadelijk weer het commando: zwijgen!

„Maar dat doe ik niet, dat *doe* ik niet! fluisterde Kakkerlak tegen Zwart-Jan. „Toen we hier kwamen sprak ik één taal, en ik had moeite m'n mond te houden. En nu ik er zoowat drie spreek ... zou ik barsten!"

Ja, het waren dezelfde bootsmansleerlingen niet meer, die ruim een jaar geleden aan het strand van dit eiland aan hun lot waren overgelaten. De ruwen waren meer beschaafd door de meer ontwikkelden; en de verstandsjongetjes, die niet meer dan wat schoolgeleerdheid in den bol hadden meegebracht, deden voor de vroegere ambachtsjongens in kracht van spieren, in durf van aanpakken niet veel meer onder. En allen hadden nu het rustige en gelukkige leven in een staat leeren kennen, waarvan de leden met

elkaar samenwerkten en ieder voor zich een deel der regeering was geweest.

„Hadden we maar geweren!" zuchtte Zwart-Jan, die weer dezelfde stevige jongen was geworden, en wiens gelaat, waarover in de gelukkige dagen der regeering van zijn lief Koninginnetje een zachtere uitdrukking scheen gekomen te zijn, weer even norsch en donker stond als op den dag toen hij op het eiland landde. „Wij zijn ruim over de honderd, en ik zie maar weinig koppen op het schip."

„Jan, wees voorzichtig!" vermaande hem Kakkerlak.

„Twijfel-je dan voor het eerst aan je eigen levensspreuk?" vroeg Zwart-Jan.

„Ik weet niet, Jan ... 't Staat er nu zoo wonderlijk voor! De hemel weet, waar die kerel ons nu hee[illegible]ren[illegible]."

„Dan zal ik die spreuk van je overnemen!" gaf Zwart-Jan ten antwoord, zoo kordaat, dat dadelijk een matroos op hen toekwam.

„Praten-jelui?" vroeg die in het Terrakandeesch, maar dat wel zijn eigen taal niet leek, zoo zonderling sprak hij het uit.

Zwart-Jan keek den man aan, die er norsch en ontevreden uitzag.

„Och," antwoordde hij in diezelfde taal, „ik vroeg zoo gewoonweg of jelui matrozen ook altijd maar zwijgen moesten."

„Ben-je een Terrakandeesche jongen?" vroeg de matroos verrast.

„Zoowat!" antwoordde Zwart-Jan.

„Hoe kom-je dan hier op het eiland?"

„Hoe zal ik je dat uitleggen? Ik mag dat niet doen, want ik moet zwijgen ... zeker net als jelui."

De matroos keek schuw den kant op van zijn gezagvoerder.

„Hij zou het wel willen .... maar dàt doen we niet, hoor!"

„'t Is niet om uit te houden!" zuchtte Kakkerlak.

„Wat? Spreekt die kleine jongen óók onze taal."

„Ik zou je daar nog een lesje in kunnen geven!" antwoordde Kakkerlak, die nooit een aardigheid binnen kon houden.

Tot zijn verbazing vatte de matroos het als ernst op.

„Je hebt gelijk. Jelui spreekt het beschaafder. Dat komt zeker, omdat je in het eigenlijke land geboren zijt. Ik behoor tot een onderworpen bergvolk."

„Hoe kom-je dan op zee?"

„Geprest. Heusch niet met mijn zin. En zoo zijn er meer op het schip!"

„Dan ben-je eigenlijk net zoo ongelukkig als wij."

De matroos, die telkens schuw omzag, had al het norsche en ontevredene in de uitdrukking zijner gelaatstrekken verloren. Haast met medelijden gaf hij nu ten antwoord:

„Neen, zoo ongelukkig als jelui ben ik niet, en mijn landslieden zijn dat ook niet. Ik heb het afgeluisterd, toen de gezagvoerder het tegen den eersten stuurman zei. Jelui gaat als mijnslaven naar de bergwerken in het binnenland."

Hoe Zwart-Jan op dit oogenblik zoo kalm bleef, — later verklaarde hij wel honderdmaal het niet te kunnen begrijpen. Maar terwijl Kakkerlak in een soort hulpeloosheid zijn grooten makker aanzag, vertrok bij dezen geen spier op het gezicht.

Verbaasd zag de matroos hem aan.

„Schrik-je daar niet van?"

Kalm schudde Zwart-Jan het hoofd.

„Welneen ... Ik wist het!"

„O, wist-je het al?"

„Ja! En ik weet nog meer. Jelui moet ons er brengen."

„Kijk, dat wist ik nu nog niet."

„Toch is het zoo. Jij en je makkers uit het onderworpen bergland."

„Lieve hemel, waarom wij?"

„Omdat jij, evenmin als ik, ooit weer uit die mijnen terug moogt keeren."

Er kwam een groote angst op het gelaat van den matroos.

„Goeie genade! ... En hoe weet-je dat?"

„Wat helpt je het, of je dat al weet? Maar ... als je me niet gelooven wilt, vraagt het dan maar dadelijk aan je eigen gezagvoerder."

De oogen van den matroos vlamden.

„Aan dien tyran? ... Hij zou me voor een kanon laten binden om gegeeseld te worden."

„Dat kunstje heeft hij al aan twee van onze arme jongens uitgehaald, die lafaard!"

Weer zag de matroos om.

„Sssst!" vermaande hij, „spreek niet te luid. Als het ontdekt werd, dat ik met je stond te praten, had ik vóór den avond het pak ransel al te pakken."

„Als je een vent bent, láát-je je niet afrossen!"

„O, maar hij is een kwaaie!"

„Nog kwaaier dan de opzichters in de mijnen, waarin wij zullen slaven en sjouwen, tot we er bij neervallen? Dáár pas weten ze wat slaan is, vrind!"

De matroos verbleekte.

„O, als dat toch moest gebeuren!"

„Het zàl gebeuren!" verzekerde Zwart-Jan. „En nu... ik begin weer te zwijgen, want daar komt een andere matroos aan."

De eerste keek verschrikt op, maar dadelijk nam zijn gelaat een geruster uitdrukking aan.

„Het is een kameraad van me."

„Ook uit jelui bergland?"

„Ja!"

„Waarschuw den armen kerel dan!"

„Wat zal het baten? We zouden voor de overmacht toch bezwijken."

„Voor de overmacht?" fluisterde Zwart-Jan. „Wij zijn met z'n meer dan honderd groote jongens. En jelui?"

Er kwam een verrassing in den blik van den matroos.

Zwart-Jan zag het.

„Ik wil je groeten," zei hij, zich omkeerend, „ginder komt de gezagvoerder in eigen persoon."

Dien avond, den laatsten welken men op het eiland zou doorbrengen, kwam de matroos onzen vriend even opzoeken.

„Ik heb met m'n makkers kunnen spreken."

„Zoo?... En?"

„Hebben jelui wapens?"

„Geweren en sabels? Neen! Maar als een pootige smidsjongen een zwaren hamer zwaait en, zie-je, dien zoo bij ongeluk tegen een gezagvoerderskop tikt..."

De matroos grijnsde.

„Jij moet in de machinekamers met al de smidsleerlingen. Daar zijn enkelen van mijn makkers. Je moet er óók zwijgen, maar als iemand je daar vraagt: Heb-je wel eens een mijn gezien? vraag zelf dan eerst nog: Waar? — En als-je ten antwoord krijgt: Waar geen zee is! — praat dan maar vrij uit."

„Dank-je," zei Jan, hem de hand drukkend.

„Op dek zal *ik* de lakens wel uitdeelen. Kun-je je makkers vertrouwen?"

„Ja!"

„Breng ze dan vanavond en vannacht nog op de hoogte; maar doe ze wèl gevoelen, dat één onvoorzichtig woord ons allen voor altijd in de diepste ellende zal storten."

Zwart-Jan vond dien avond nog gelegenheid om met George te raadplegen over wat er gedaan moest wòrden, en dat was maar gelukkig, want nu konden de juiste maatregelen genomen worden. George vond het beter dat men *niet* alle leden der kolonie op de hoogte bracht

van de samenzwering. Je hebt toch altijd jongens, die alles langs hun neus weg vertellen, die nooit hun mond kunnen houden en zelfs niet hun eigen leed verzwijgen. Dat laatste nu zou in dit geval niet kwaad zijn, omdat daardoor het vreeselijke nieuws van de opsluiting in de mijnen gauwer bij alle leden bekend zou worden.

„Hoe erger ze in den angst zitten, hoe stoutmoediger ze in de beslissende oogenblikken van den aanval zullen zijn," meende George.

Zwart-Jan moest het hier mede eens zijn. Als de luitjes er nu maar niet te zeer door nedergeslagen werden.

George schudde ontkennend het hoofd.

„We zullen de levensleus van Kakkerlak onder hen verspreiden!"

Dàt was goed. En nu werd door beiden nagegaan, welke leden wel in het geheim genomen konden worden, zonder vrees voor verraad. Verder werd afgesproken, dat het oproer het eerst op het dek zou beginnen. Het te laten aanvangen in de machinekamers zou te gevaarlijk zijn. Wanneer men boven daarvan argwaan kreeg, zou men door het afsluiten van de toegangen het oproer beneden gemakkelijk genoeg kunnen bedwingen. Aan de jongens, die niet tot de blauwbroekjes behoorden, zou derhalve de eer van den eersten aanval worden overgelaten Een schreeuw en tegelijk het gedaver van een of ander zwaar voorwerp, dat naar beneden gerold werd, zouden het sein voor de blauwbroekjes zijn, die dan eerst beneden hun slag konden slaan, om dadelijk daarop naar boven te snellen en hun makkers bij te staan.

„En die schreeuw," vroeg Zwart-Jan, „moet dat zoo maar iets zijn?"

„Neen! Dat zou licht verwarring kunnen geven. Weet-je wat? Op het oogenblik, dat wij aanvallen en het zware voorwerp naar beneden davert, zullen zij, die in het geheim zijn, luide uitroepen: Regentia!"

„Prachtig! En dan zal ik met den matroos afspreken, dat ook dat het wachtwoord is voor den aanval beneden. Nog één vraag, George. Zal het in den nacht zijn?"

George dacht even na.

„Neen. Ik geloof, dat het beter is midden op den dag te beginnen. In den nacht is men waakzamer en dadelijk gereed voor tegenweer. Bovendien, dan slapen de meesten der onzen, en wij moeten het vooral door het grootere aantal der aanvallers winnen. Ook moeten we denken aan mevrouw Livarda en aan de meisjes. 's Nachts zijn die opgesloten in de hut, maar op den dag zullen zij waarschijnlijk aan dek zijn. We moeten oppassen, dat de gezagvoerder haar tijdens het gevecht niet in zijn macht krijgt. Anders kan hij, door haar met mishandeling of den dood te dreigen, ons allen dwingen tot onderwerping."

De twee vrienden drukten elkaar nog eens de hand, en ieder ging nu voor zichzelf aan het werk.

Zes-en-twintigste Hoofdstuk.

Muiterij aan boord.

Wie er aan een samenzwering dacht, de barre gezagvoerder in het geheel niet. Zelfs zou hij er waarschijnlijk hartelijk om gelachen hebben, indien een verrader hem medegedeeld had, welke plannen er in de diepste stilte gesmeed werden. Hij was er nog al de man naar, om voor een oproer onder een troepje schooljongens bevreesd te zijn! Daar zou een onderwijzer misschien last mee gehad hebben, meende hij. Zoo iemand heeft immers geen geladen revolver bij zich om de ergste oproerkraaiers doodeenvoudig neer te schieten?

Alles scheen dan ook aan boord van het schip het gewone eentonige gangetje te zullen gaan, nadat de inscheping plaats had gehad en de schepelingen het eiland,

hetwelk voor hen zulke aangename herinneringen bleef behouden, al was het een plaats van opsluiting en afzondering geweest, uit het gezicht verloren hadden.

Onder de jeugdige opvarenden heerschte een zeer gedrukte geest. Zij waren er nu allen mede bekend, welk verschrikkelijk lot hun wachtte. Doch... op het barsche bevel van den onmeedoogenden commandant zwegen zij, ook van hun leed, en de gezagvoerder wreef zich stil vergenoegd in de handen. Je moet je niet door dat jonge goedje op den kop laten zitten! Het maakt wel veel drukte en heeft niet minder praats; maar als je je duim er maar op zet, dan gaan die praatmakers vanzelf opzitten en pootjes geven. Hij wist het wel, die schrandere gezagvoerder!

Het was in den namiddag. De zon vlamde over de zee. Heet was het op het dek en weinig minder onder de zonnetent, waaronder de beide meisjes met den commandant gezeten waren, maar bovenal heet in de machinekamers. De blauwbroekjes voelden zich het zweet in straaltjes over het gezicht loopen, waarop al dadelijk de kooldeeltjes en de roetvlokken waren neer beginnen te slaan. Zwart-Jan, en zij die in het geheim waren, hielden zich schijnbaar bedaard, maar inwendig trilden zij van ongeduld. Als zij nu maar gauw van die spanning verlost waren. Voor alle zekerheid had Zwart-Jan in zijn nabijheid een zwaren voorhamer neergelegd, en dat hadden de andere eedgenooten insgelijks met hamers, stangen en schoppen gedaan. Nu en dan keek Zwart-Jan naar die stokers, naast wie hij weldra als hun strijdgenoot zou

staan, en nu en dan ving hij een blik van verstandhouding op. Doch ze zorgden er wel voor, dat zij elkander niet verrieden.

Toch — als er hard gepookt werd of een ijzeren stang wat luider dan gewoonlijk neergeworpen werd, ging er een schok door de lichamen der samengezworenen en hief Zwart-Jan het hoofd op. Stil!... hoorde hij daar niet den wapenroep dwars door het eentonig gedreun der machine heen? Hij voelde zijn hart kloppen en bonzen, de hand trilde als 't ware náár den voorhamer. Eenige seconden van spanning... Neen, het was de tijd nòg niet.

En toch moest het vandaag gebeuren! Morgen zou men te dicht bij het vasteland van Terrakanda zijn, om met hoop op goeden uitslag een oproer te wagen. Daar wemelde het van oorlogsschepen, en al wàs het oproer dan geslaagd, zou men geen kans zien aan deze bodems te ontsnappen.

Daar opeens... Wat was dat? Een bons, een getrappel, een schreeuw... „Regentia, Regentia!" Het machine-personeel keek verwonderd op. Maar daar, in het schijnsel der vlammen, die juist opgepookt werden, sprongen van alle kanten de blauwbroekjes aan. En... die geweldige jongen, met flikkerende oogen in welker wit de vlammen een sombere, roode weerspiegeling vonden... Een zware hamer, die met geweld neer dreigt te komen, en al nederslaat op een vuist, die zich ter verdediging opheft... „Regentia!" „Regentia!" davert en dondert het uit de nu ontboeide kelen. De bedreigde stokers en machinisten zien zich besprongen, omringd door tal van stoere jongens, die zich al op hen werpen.

„Dood of onderwerping!" — „Handen omhoog of ik sla-je de hersens in!" — Al dergelijke in drift geuite en met gerinkel van ijzer vergezelde woorden, dreunden door de machine-kamers.

„Slaat ze neer, slaat ze dood! Niet naar de mijnen! Vrij, vrij!"

Het is een storm, die niet te keeren is. En nu het personeel in eigen gelederen verraad bespeurt, geeft het zich aan die halve duivels van jongens, die voor hun vrijheid vechten, over. Reeds is er een stoker bloedend neergezonken, doodelijk gewond door een der bondgenooten. Zwart-Jan wil geen bloed, wil geen moord, wil alleen de vrijheid. Maar — en het bliksemen zijner oogen verraadt wat in hem omgaat — àls het moet, zal hij zich die vrijheid ten koste van allen wederstand veroveren.

Dit alles geschiedde in zulk een korten tijd, dat de machinisten en stokers gebonden en wel neerlagen, opgesloten in hun werkplaatsen, nog voor zij zich eigenlijk goed rekenschap hadden kunnen geven van wat er toch eigenlijk gebeurd was. Maar reeds waren de blauwbroekjes naar boven gesneld. „Regentia! Regentia!" Daar rezen zij met hun besmeurde koppen en hun flikkerende oogen en vooral met hun overwinningsgeroep uit alle luiken en toegangen op, en wierpen zich te midden van de worsteling dáár, met gejuich door hun strijdgenooten begroet, die het hard te verantwoorden hadden, maar nu, als door een vloedgolf voortgedreven, voortgestuwd werden naar den vijand.

„Houd me vast!" riep Racer, of ik bega een ongeluk!"

Men lacht even om die flauwiteit, maar reeds zijn de blauwbroekjes hem voorbijgesneld. Vooral toen zij zagen, hoe de gezagvoerder worstelde met de vrouwelijke passagiers, werden ze zoo kwaadaardig, dat ze meer dan gevaarlijk werden.

Toen de aanval op het dek — plotseling — was begonnen, en de norsche man natuurlijk dadelijk de hand aan zijn revolver sloeg, had Els haar armen om hem heengeslagen en hem verhinderd te richten en te vuren; mevrouw trachtte hem het vuurwapen te ontwringen, en toen Nelly begreep in welk een gevaar haar aanstormende onderdanen zich gingen bevinden, had zij onmiddellijk het voorbeeld van Els gevolgd.

Het spreekt vanzelf, dat de gezagvoerder niet zonder bijstand bleef. Maar de overval was te plotseling geweest en had eigenlijk allen verrast. En toen daar nu van beneden die halve duivels waren opgerezen, Zwart-Jan vooraan, en de vlugge Kakkerlak zich al dadelijk voor de voeten van een aansnellenden officier werpend, zoodat die over den jongen heenviel en onmiddellijk door zijn kleine, maar als nijptangen zoo harde en stevige handen bij de keel werd gegrepen, — toen was het pleit spoedig genoeg beslecht.

't Is ook geen gekheid, als je daar wordt bestormd, door meer dan honderd jongens, die een jaar in de buitenlucht hebben verkeerd, zich op allerlei wijzen geoefend hebben met werken en door sport, en die niet alleen voor hun vrijheid strijden, maar ook om hun Koningin en haar gezellinnen uit de handen van een woedenden vijand te verlossen. De officieren en de niet talrijke bemanning,

waaronder bovendien het verraad een groote ontsteltenis en een niet minder groot wantrouwen had opgewekt, moesten zich weldra gewonnen geven, en — de jongens waren alweer de baas!

Nu, dat weten wij al, die jongens waren heusch zoo kwaad niet, en bovendien waren zij door de eigenaardige inrichting van hun gemeenschap aan strenge orde en tucht gewend. Nadat men den vijand onschadelijk gemaakt en veilig achter slot en grendel had gebracht, kwam er een ontzaglijk groote vreugde en blijdschap den angst en de spanning van de laatste uren vervangen. Racer liet zich niet meer vasthouden, maar hoste met de anderen over het dek. In het midden hadden ze mevrouw Livarda met Nelly en Els, die het benauwd genoeg kregen onder zoo'n troep jongens, maar toch ook maar meehosten, en al maar riepen van „De jongens van Regentia die ganen nooit verloren", en hoe verder dit schoone lied luiden moge, waarvan de schelle stem van Kakkerlak den toon aangaf.

Alleen één van die jongens zat doodbedaard plat op het dek, ver genoeg van het dansende troepje om niet onder den voet te geraken. Het was Zwart-Konijn, die zich aan plundering schuldig had gemaakt. Aan een neergeslagen matroos had hij den tabakszak weten te ontweldigen — en nu zat hij daar met twee vingers van de rechterhand in te wroeten, terwijl zijn oogen almaar genoten van dat langgemiste schouwspel. Hij grinnikte van genot. En omdat hij daartoe zijn grooten mond moest opendoen, spreekt het wel vanzelf, dat de straks gemelde vingers

weldra een plokje tabak naar dat mondje moesten brengen, waaruit hij met een gebaar van de alleruiterste verachting den knoop geworpen had, welke hem zoo lang trouw was gebleven.

Na de eerste uitbarsting van vreugde, ruimde men den boel op het dek weer wat op, overal werden wachters gesteld en een gedeelte van de blauwbroekjes werd wederom naar beneden gezonden, om te zien hoe het daar geschapen stond. Zoo goed mogelijk zorgden die er voor, dat het vaartuig zich bleef voortbewegen, en de meest ervarenen van de afvallige matrozen hielpen den koers in een andere richting brengen, en wel den kant van Regentia op.

Zoo voer men eenige dagen door, gelukkig zonder een schip te ontmoeten. Want het gevaar bleef niet uitgesloten, dat men een Terrakandeesch oorlogsschip aan den horizon zou zien opduiken. Eens hadden de uitkijkers in de verte een rookpluim opgemerkt, en toen had men al angst genoeg uitgestaan. Doch de rookpluim was ijler en ijler geworden en eindelijk uit het gezicht verdwenen.

Men stelle zich daarom de onsteltenis der opvarenden voor, toen op een goeden morgen werkelijk een dier geweldige oorlogsmonsters van onzen tijd als 't ware plotseling voor hen oprees. Ontkomen was onmogelijk, en men bereidde zich op het ergste voor.

Van verschillende lappen doek hadden de meisjes een vlag gemaakt en wel met de Regenteesche kleuren. Deze ging omhoog. Men wist nu, door de matrozen, die

„Regentia!" „Regentia!" (Bladz. 348.)

de bondgenooten van onze vrienden in den strijd om de vrijheid waren geweest, dat Regentia neutraal was gebleven, en hoopte dus, dat het vertoonen der vlag de oorlogvoerende partijen van een aanval zouden afhouden. In groote spanning werd getuurd naar het reusachtige oorlogsschip, dat tot nu toe geen teeken had gegeven tot welke nationaliteit het behoorde. Men dacht aan eenzelfde geval, als toen de Terrakandeesche zeemacht omtrent dit schip de daad van zeerooverij gepleegd had. En met ontzetting zag men aldoor het geweldige oorlogsschip nader komen.

Daar ... werd een vlag geheschen en een kanonschot dreunde over de zee.

Een oogenblik van ontzettende spanning, en plotseling brak men in luid gejubel uit. Men had de kleuren van Alwina herkend.

Nu, voor de Alwineezen was men op dit oogenblik niet bevreesd. Men had hun zelfs een nieuwtje te vertellen, waarvan zij opfleuren zouden. Dadelijk brachten de jongens op hun schip hun vlag „in sjouw," dat wil zeggen, zij bonden er een touw omheen, wat een teeken van nood is en dat men om hulp vraagt. Niet dadelijk voldeed het Alwineesche oorlogsschip aan dezen dringenden hulproep. Men scheen bevreesd voor een mogelijke krijgslist der Terrakandeezen. Maar toen eindelijk de sterk gewapende Alwineesche matrozen aan boord van het jongensschip gekomen waren, zagen zij dadelijk in, dat zij gerust hun wapenen neer konden leggen.

Gelijk we weten, had men op het eiland nevens de

Terrakandeesche taal ook zooveel mogelijk het Alwineesch geleerd, en George sprak het eveneens vloeiend. Zijn verslag wekte veel opzien bij den commandant van het oorlogsschip, die den gevangen genomen gezagvoerder en zijn bemanning aan eigen boord overnam, en nu aan de jongens beloofde hen tot in de wateren van Regentia te begeleiden. Hij zond een deel van zijn bemanning op hun schip, en nu ging het met vollen spoed naar het vaderland.

Wat een opzien baarde het door heel de wereld, toen de zeerooversdaad van de Terrakandeesche regeering uitkwam. Naar alle kanten vlogen de telegrammen heen, de voornaamste dagbladen der wereld bevatt'en er lange hoofdartikelen over, en... in Terrakanda ging men aan het ontkennen, het verloochenen, en verdraaien. Heel anders werden de feiten voorgesteld. Waarop de kabinetten der andere staten alweer de eene nota na de andere lieten volgen.

Eén gelukkig gevolg tenminste heeft dat geschrijf en gewrijf gehad. De Terrakandeesche regeering was zoo goed niet, of zij moest den ons nog goed bekenden Regenteeschen commandant met zijn equipage uitleveren en hun een groote schadeloosstelling uitkeeren voor de lange en harde gevangenschap.

Zeven-en-twintigste Hoofdstuk.

De doodklokken en de oude muziekmeester.

Het had er in den tijd dat onze kolonisten zich op hun eiland bevonden, niet prettig uitgezien in de stad Koron, waar hun bloedverwanten waren achter gebleven, en evenmin in de omliggende gemeenten.

Een jaar lang hadden die bloedverwanten om hen getreurd. Wel was de eerste hevige smart wat tot kalmte gekomen, maar een stil leed bleef op de samenleving in deze streek drukken. In de eerste dagen was het akelig geweest om te zien, hoe bijna huis aan huis de gordijnen in rouw waren neergelaten.

Lang evenwel hadden de treurenden niet in stilte hun groot leed mogen uitschreien. Er was door den plotseling ontvlamden oorlog tusschen de twee machtige naburen

drukte genoeg in de stad gekomen. De Koning van Regentia had het leger mobiel verklaard, en weldra wemelde het in de straten van Koron van militairen. De oorlog ontziet niets, ook niet het leed van hen, die over het verlies van dierbare bloedverwanten treuren. De eerste dagen kregen tot zelfs de diepst bedroefden een paar soldaten in huis, die er ingekwartierd werden, tot er een betere gelegenheid zou gevonden zijn, waar men de militairen onderdak kon brengen.

En — waar kon men eindelijk de soldaten beter onder dak brengen dan in de beide scholen, welke zoo plotseling leeg kwamen te staan?

Hoofdschuddend zagen de onderwijzers toe, hoe de plaatsen, waar zij in gewone tijden, dag in, dag uit, met het gezellige, jonge volkje omgingen, veranderd werden in kazernes. En... dáárin voelt zich een onderwijzer minder op zijn gemak, tenzij hij zelf zijn dienstplicht moet vervullen. In het laatste geval heeft hij er nog minder te vertellen dan zijn eigen leerlingen, toen die onder zijn leiding in de schoolbanken zaten. Integendeel, dan wordt hij zelf gecommandeerd, en wel op een wijze, die het gehoorzamen heusch niet tot een malschen plicht maakt.

Of zij zelf het soldatenpak moesten aantrekken, dan wel als toekijkers voor hun eigen scholen mochten staan, het kan niet ontkend worden, dat die leeraren en onderwijzers ook veel leed gevoelden over het plotseling verdwijnen hunner leerlingen, ja, er eigenlijk als verwezen van stonden te kijken. Die achtenswaardige menschen toch waren heel knap en heel goed en heel braaf. Maar als je geen

leerlingen meer hebt, wel, lieve hemel nog toe, dan helpt het ook niets of je 's morgens de deuren van je school al wijd openzet! Ze hadden veel weggekregen van winkeliers zonder klanten. En daarom was het voor hun leed ook eigenlijk maar goed geweest, dat hun scholen niet akelig leeg bleven staan, maar door de militairen als kazernes in beslag genomen werden. Nu kwam er waarlijk leven genoeg in!

Als men treurt, zou men het liefst in een hoekje blijven zitten, alleen met zijn smart, en een hekel heeft men aan alles, wat van die treurige gedachten afleidt. Daarom is het maar goed, dat het leven vanzelf afleiding genoeg brengt en meestal met zacht geweld den treurende uit zijn hoekje dringt. En het leven in deze oorlogsdagen joeg de menschen in Koron al heel gauw uit de eentonigheid der smart. Jonge soldaten, met of zonder strepen, kwamen in je huis, en hadden aan zooveel te denken en over zooveel te spreken, niet het minst wat hun eigen familieleden betrof, die zij in der haast van het opkomen plotseling hadden moeten verlaten, dat zij geen lust hadden den heelen lieven dag te zitten luisteren naar het verhaal over het verdwijnen van dat opleidingsschip.

Er waren nog jonge soldaatjes bij, die eigenlijk liever nog eens over hun eigen moeder gesproken hadden, en ook andere, die vrouw en kinderen achtergelaten hadden. En wonderlijk, als nu een Koroneesche moeder, die geloofde haar eigen jongen bij het vergaan van het opleidingsschip verloren te hebben, dat heimwee bij haar gewapende gasten meende te ontdekken, dan kreeg zij, die zelf naar

troost verlangde, een onwederstaanbare behoefte om te troosten. De meeste soldaten vonden daarom, dat het zulke goeie menschen waren daar in Koron.

Maar toen die heerlijke, overweldigend gelukkige tijding kwam!...

O, dat viel net zoo wonderlijk samen met iets anders, waarover men al maanden lang gesproken had. De bloedverwanten der vermisten toch hadden iets willen oprichten of instellen ter herinnering aan hen, wier dood zij betreurden. Men was eerst van plan geweest op het marktplein van Koron een eenvoudige zuil op te richten met toepasselijk opschrift. Tot in lengte van dagen zou men dan de herinnering behouden aan het droevig lot hetwelk de stad en haar omgeving getroffen had, een ramp schier zonder wederga. Tot zijn leedwezen had evenwel de militaire commandant het comité, waarvan een der ijverigste leden natuurlijk de markies was, moeten aanzeggen, dat in deze dagen van een oorlog tusschen naburige staten, welke oorlog elk oogenblik kon overslaan tot het neutrale Regentia, het marktplein geheel ter beschikking moest blijven van de militaire macht. Er bevond zich de Hoofdwacht, en bij alarm moesten de troepen zich daar verzamelen.

Toen had men het plan te kennen gegeven om het gedenkteeken op de begraafplaats op te richten, welke buiten de stad gelegen was.

Ook hierbij stuitte men op bezwaren van militairen kant. Koron was een vesting, en binnen den straal van een vesting mag niets van steen opgericht en zelfs geen boomgaard aangelegd worden, zonder de toestemming

van den Minister van Oorlog. Daar de zuil van aanzienlijke hoogte zou worden, kon men aan het Ministerie ook dit verzoek niet toestaan. Ja, men vreesde elken dag, dat het bevel gegeven zou moeten worden om alle boomen buiten de stad om te kappen en alle daar gelegen huizen in puin te schieten of te verbranden. Bij een mogelijke belegering bestond toch nog altijd de vrees — misschien meer op het papier dan in der daad — dat de vijand zich achter de hoogten buiten de stad zou kunnen verschuilen.

Met het oprichten van die zuil, waarvoor een aanzienlijke geldsom was opgebracht, zou men dus maar wachten tot vreedzamer tijden. Daar men evenwel het vergaan van het opleidingsschip „de Condor" en den dood van zooveel jonge vrienden op plechtige wijze wilde herdenken, had men daartoe, zeer eigenaardig, den tweeden November uitgekozen, bekend als Allerzielendag. Men had in een eenvoudigen steen enkele hartelijke woorden ter herinnering aan de nooit te vergeten jonge dooden laten uithouwen, en die steen zou in tegenwoordigheid van al de bedroefde bloedverwanten zoowel uit Koron als uit de omliggende gemeenten op Allerzielendag in den gevel van het huis geplaatst worden, waarvan de bewoner de meeste kinderen bij de ondersteIde ramp verloren had. En juist toen men in de stad wederom al de gordijnen voor de vensters neergelaten had en de klokken in somber gegalm de treurenden opriepen om naar de verschillende kerken te gaan... juist toen vlamde door de straten van deze doodenstad het lichtgejubel van een herrezen leven.

Wel — het was of al die treurende menschen plotseling hun verstand verloren! Nog bromden de klokken, maar beneden die zwarte doodsklanken was het ineens vol leven en beweging geworden. Daar waren menschen, die zoo wit werden als een doek, wat bij hun rouwgewaad dubbel akelig stond. Maar al mag het geluk een menschenkind wel eens doen ontstellen wanneer het je op den schouder tikt — je komt vanzelf wel weer bij, indien je over dien schouder heenblikt in twee zonnige, stralende oogen. In deze oogenblikken kreeg de stad onder dat doffe klokgebrom veel weg van den hof om de oude Koroneesche kerk, waar, op een Zondagmorgen, soms een troep musschen aan het kakelen kan zijn, dat je het tot in de kerk hoort. Goeie hemel, wat een blijdschap, wat een vreugd golfde als een frissche, op den vroolijken Noord-Wester aanjagende vloed door de straten van Koron, toen dat Marconi-telegram: *„De bootsmansleerlingen van de Condor zijn allen levend en behouden"* aangekomen was.

Eerst ging men nog twijfelen, kòn men niet gelooven aan die ongedachte uitkomst, tot een nader telegram al meldde, dat de jongens, waarbij zich twee meisjes en een andere dame bevonden, nog dezen dag te Koron hoopten te zijn.

Toen... klom de bejaarde klokkenist met zijn oude, stijve beenen de paar honderd treden van den hoogen Koroneeschen toren op. Beneden had hij tegen de klokkeluiders gezegd, dat ze hun tijd verknoeiden en heusch wel beter konden gebruiken; maar ze hadden hem niet willen gelooven. Ook durfden zij niet eer uitscheiden met

luiden, voor zij daartoe van hun baas het bevel kregen. Hoe hooger dus de oude klokkenist den toren beklom, hoe geweldiger het gelui der klokken hem in de ooren dreunde. En hij moest vlak voorbij die klokken.

Hij zuchtte er van, en bromde op die domme kerels beneden, die hem niet gelooven wilden. Zuchten en brommen nu deed hij graag, omdat hij al zoo oud was. En daarom bedierf hij er zijn goede bui niet door.

Met een ouderwetschen, reusachtigen sleutel, gelijk men er tegenwoordig haast niet meer gebruikt behalve dan voor kerkdeuren, ontsloot hij zich den toegang tot den klokkenzolder. Boeh! Wat een lawaai kwam hem tegemoet. Drie klokken waren er tegelijk aan het bengelen. De gebinten trilden er van. Maar hij stopte zich de ooren toe, keek maar niet opwaarts in den gapenden muil der luidende klokken wat toch altijd een akelig gezicht is, strompelde zoo gauw zijn stramme voeten het toelieten den zolder over, bracht een grendel in beweging, en toen hij daarop een deurtje opende, stroomde eensklaps het warme licht van den zonnigen herfstdag over den met stof bedekten torenzolder.

Dat licht ging hij in, schoof in het hokje, dat onder het carillon opgetrokken was, en — daar vloeiden als heldere, klaterende beekjes de zilveren klankjes van het klokkenspel in het goud van den mooien herfstdag.

Eerst leek dat lustig getiktak en dat gejubel van allerlei vroolijke liedjes iets wonderlijks bij het zware gebim-bam der rouwklokken. Doch de blijde musschen aan den voet van den toren, de gelukkige menschen die

hun kinderen uit den dood zouden terug ontvangen, hoorden gauw genoeg dien vroolijken levenslust, boven van den toren stroomende, in en over de stad heen en de lang vermiste bootsmansleerlingen tegemoet.

„Zwijgen zùl-je", bromde de muziekmeester, als hij door het lawaai van de allergrootste klok, die juist bij het klokkenspel hing, soms zijn eigen versjes niet verstaan kon. En zwijgen déden die zware bimbams spoedig genoeg.

Toen zong de toren van Koron en de menschen zongen mede, al konden soms midden onder een vroolijk liedje van hopsasa de tranen hun weer in de oogen schieten, en dat was óók weer van blijdschap. De trompetten der militairen schetterden en de trommen rombomden. Het geheele garnizoen zou bij de ontscheping en den intocht der jeugdige bootsmansleerlingen tegenwoordig zijn. De soldaatjes zaten reeds hun geweren, hun lederwerk en hun knoopen te poetsen, want, had de garnizoens-commandant gezegd, het moest toegaan als bij een parade op 's Konings verjaardag.

„En dat voor zoo'n troep kwâjongens!" bromde de eene soldaat tegen den ander; maar ze lachten er ook al bij, en floten de deuntjes, die de oude muziekmeester met de grootste gulheid van den toren rondstrooide.

Maar toen.... begonnen warempel alweer de klokken te luiden, allemaal! Nu trokken er veel meer menschen aan, dan wel noodig was, en de klokketonen joegen en joegen... De een was pas door een galmgat ontsnapt, of de andere zat hem al na.

„Ja", zei de klokkenist, „dat is voor geen paard, laat staan voor een fatsoenlijk mensch, om uit te houden!"

Met een gezicht, dat een en weer rimpel was, stond hij op, verliet zijn hokje en wierp de deur nijdig achter zich dicht.

Maar toen hij nu van zijn hooge standplaats over de stad uitkeek, ja, toen verdwenen weer de rimpels van zijn gelaat. Overal zag hij het gewuif van vlaggen, telkens kwam er al weer een bij, en die mooie Regenteesche kleuren wapperden en klapperden ook boven hem van den hoogen toren. In de verte vloeide de schier Oostersche gloed van den veelvervigen najaarsdag over de rivier met al haar schepen en scheepjes, waarvan ook al vlaggen woeien. En ginder, heel ver, ja, daar braken, onder een opgespat van duizenden vonken, de breede rollers van de zee op het strand. Toen leunde de oude man beide zijn armen over de balustrade, en hij keek uit over dit geluk van zijn geliefde geboortestad.

Acht-en-twintigste Hoofdstuk.

De glorievolle intocht.

Onze bazige jongens met hun Koningin en haar twee hofdames, stonden op dek al maar uit te kijken, of zij nog al niet den toren van de stad uit de baren zagen oprijzen. Ze zagen er weer piek-piek fijn uit, de mooie petten op den gebruinden kop, de kleeren netjes afgeborsteld, en de schoenen zoo blinkend gepoetst, als het daar ingetrokken vet dat had willen toelaten. Wat waren zij nu in hun schik, dat ze den goeden raad van Zwart-Jan hadden opgevolgd en niet als schooiers behoefden terug te keeren. Het is waar, dat het mooi enkel maar uitwenzat, want het ondergoed was òp en versleten. Menige moeder zou daarover de handen in elkaar slaan, maar daarna toch moeten erkennen, dat mevrouw Livarda met

Nelly en Els, en niet te vergeten de afdeeling jongens, die voor het inzetten van stukken, het bijhalen en verstellen moesten zorgen, inderdaad wonderen hadden weten te doen. En algemeen zouden de vrouwtjes er goedkeurend over moeten knikken, dat die oude plunje er brandschoon uitzag. Schoon zagen de jongens ook van buiten. Ah ja, ze mochten er voor den drommel wel wezen, die bootsmansleerlingen van Zijner Majesteits opleidingsschip „de Condor!"

Nu was het weer àl Regenteesch wat zij om zich hadden. Het Alwineesche oorlogsschip had hen tot aan de neutrale zone gebracht en „de Condor" wederom ter beschikking der Regenteesche marine gesteld. Een Regenteesche zee-officier was met eenige matrozen op hun bodem overgegaan, weer was het aantreden geweest, en goeie help! wat een complimentje over hun kranige houding hadden zij van dien zee-officier in ontvangst moeten nemen.

En de intocht in Koron moest echt militair zijn.

De officier had er zorg voor gedragen, dat iedere jongen weer zoo'n leuk klein geweer kreeg, net een speeltuigje, maar ondertusschen! je blaast er al op een paar duizend meter afstand den vijand een blauwe boon mee om zijn ooren, en, als hij geen goeien morgen zegt, vlak in zijn kersepit.

O, de jongens hadden zoo'n praats! En ze mochten nu doen wat ze wilden. Echt waren zij de baas, had de zee-officier geglimlacht. Maar dacht-je nu, dat hij daardoor een wanordelijke bende, een samengeraapt troepje kwâjongens, voor zich kreeg?

Welneen, immers! Ze hadden geleerd, dat je eerst over jezelf de baas moest wezen, vóór je met flauwe praatjes van bazigheid kunt aankomen.

Die intocht in Koron zou me toch zoo echt en echt militair zijn!

De soldaten, die in de vesting lagen — en daar kon-je wel al de vesten rond de stad mee dempen, zooveel had-je er — stonden aan de landingsplaats, en de muziek speelde, dat je 't aan 't boord hooren kon.

Maar, och heere mijn tijd, wat viel die intocht in het water!

Zoo'n oorlogsschip zie-je, kan men niet als een turfschuit in de haven sleepen, vlak langs den kant leggen om dan maar aan het lossen te gaan! Neen hoor! 't Ging net als altijd. Met de stoombarkas en met bootjes kwamen de jongens bij plokjes te gelijk aan wal. En bij het eerste plokje begon het al. De moeders schoven royaal de soldaten op zij en vlogen naar hun kinderen toe en de vaders bleven niet achter. Die dappere bootsmansleerlingen dachten er heelemaal niet meer aan, dat ze een geweer aan een bandelier op den rug hadden. Ze sloegen wijd d'r armen uit en hingen om den hals van hun vader of moeder en in plaats dat ze gezichten zett'en als ijzervreters, rolden zoo waar de tranen langs hun gebruinde wangen.

Maar tòch had er een intocht plaats. 't Ging arm en arm, vaders en moeders en zusjes en broertjes; en de kranige bootsmansleerlingen kwamen armen te kort. De muzikanten bliezen de vroolijkste mopjes, en de soldaten,

die het zelf haast te kwaad gekregen hadden, marcheerden mee.

Zoo kwam men op het marktplein. Ja, toen gingen de jongens weer in 't gelid staan en voor het front stond mevrouw Livarda, die aan Nelly en Els ieder een arm gaf.

De geweren werden afgegeven, en toen moest er een de bootsmansleerlingen afcommandeeren.

Zwart-Jan wilde dat aan George, en George aan Zwart-Jan, en toen wilde beiden het aan Nelly overlaten, maar niet een durfde eigenlijk goed, nu al die menschen er bij stonden en vooral die militairen.

't Was eigenlijk een gekke geschiedenis, waar heel gauw een eind aan moest komen.

En er kwàm ook gauw een eind aan.

Eén had er zijn gewone brutaliteit behouden. En die een sprong pardoes uit het gelid, vlak voor den heelen troep.

Toen ging er een storm van gelach op en al de menschen klapten in de handen, de muziek viel in met een driewerf herhaalde fanfare, en daar stònd hij, kranig op zijn twee pootjes, de nooit den moed opgevende Kakkerlak, met een gezicht, dat je voor ernstig zou gehouden hebben, als je zijn schelmsche oogen niet had kunnen zien flikkeren.

Geduldig wachtte hij tot de fanfares uitgeschald waren. En de jongens, die eerst gegierd hadden van den lach, stonden daar nu weer als marmeren beelden.

En hoog klonk de altstem van Kakkerlak:

„Geeft... acht!"

van het onbillijke van diens eisch kon overtuigen, eindelijk de noodige zielsrust over het kwartje te bezorgen, hetwelk hij hem in een onbedachtzaam oogenblik beloofd had. En omdat Zwart-Konijn elke week een cent afdeed, was na tien weken ook deze schuld afgelost, en kreeg Kakkerlak weer een geduchten lust om met iedereen, die maar wilde, over alle mogelijke dingen te wedden. „Je kunt nooit weten!" zei hij.

Het bleef voor de jongens nog een heele poos vacantie. Want de soldaten logeerden nog altijd in de beide scholen. Wel werd daarin zoo spoedig mogelijk raad geschaft, maar het kon niet ineens gebeuren. En daarna moesten de scholen eerst goed schoon gemaakt, gelucht en opnieuw geverfd worden. In dien tusschentijd hadden de meisjes en de jongens zooveel van hun avonturen te vertellen en zooveel gemeenschappelijke vergaderingen te houden, dat het eigenlijk maar goed was dat ze nog vacantie hadden.

Eindelijk konden de scholen weer heropend worden, natuurlijk wederom met een fuifje.

Voor de jongens van de Ambachtsschool was de overgang niet heel groot, want meestal waren zij aan het smeden, timmeren of verven. Voor de Kostklanten was het eerst wel vreemd om in de schoolbanken te zitten en lessen op te zeggen. Maar ze brachten nu frissche hoofden mee, dat hielp. En als een leeraar zei, dat het een of ander ze in hun later leven nog wel eens te pas kon komen, lachten ze daar in hun hart niet meer om, zooals vroeger. Want zij hadden de waarheid van dit gezegde

reeds in hun verleden ondervonden. Bovendien was er op de school, op algemeen verlangen en tot groote vreugde der leerlingen, ook handwerk-onderwijs ingevoerd. „Dat beitelen en zagen en knutselen kan geen mensch missen," had George beweerd, en hij had daarin gelijk gekregen.

Evenzoo zag Zwart-Jan zijn wensch verhoord op de Ambachtsschool, waar de oudste jongens voortaan onderwijs kregen in een der wereldtalen. Niet op een manier, alsof zij er later zelf les in moesten geven, maar zoodanig, dat ze later d'r eigen een beetje redden konden, wanneer zij zich aan boord van een vreemd schip als stoker, of in welk vak dan ook, aanboden om hun brood te verdienen.

En nu heb ik u weinig meer te vertellen. De oorlog eindigde met de volkomen nederlaag van Terrakanda, in welk land het ons bekende bergvolk was opgestaan en daardoor de inwendige kracht van het rijk zeer verslapt had. Alle menschen zeiden, dat Terrakanda om zijn verraderlijken aanval de zware oorlogsbelasting, welke Alwina het oplegde, en de verdere vernederende voorwaarden, ruimschoots verdiend had; waarop onze jongens ja en amen zeiden. „Dat spreekt van eigens," zou Zwart-Konijn gezegd hebben.

Die jongens zelf leefden voortaan in vrede met elkander, zooveel en zoolang dat ten minste onder jongens mogelijk is. In elk geval bleven de leerlingen van de beide scholen elkaar waardeeren, en het kwam geen Kostklant meer in het hoofd op handenarbeid laag neer te zien, terwijl de Ambachtsjongens hun ouders en verdere

bloedverwanten probeerden te overtuigen, dat leeren óók arbeid is, en geen klein beetje arbeid ook!

Glazen Hieltje was weer aan een nieuw hoofdstuk van zijn Standjesboek begonnen. Zijn makkers hadden hem wel gezegd, dat hij gerust „einde" onder het laatste der beschreven bladzijden kon krassen, maar Glazen Hieltje antwoordde, dat dit zonde zou wezen van die bladzijde, omdat hij die er wel zou moeten uitscheuren.

Hij heeft gelijk gehad.

Na dagen van wolkenloozen hemel, kwamen de standjes weer aanzetten, en hij is wel van geloof, dat, als hij maar lengte van leven heeft, hij het gemiddeld aantal van zeven per dag wel weer halen zal.

Wat George betreft, hij bleef zich onderscheiden. Weldra kreeg hij er nog heel wat te leeren bij, omdat hij les moest gaan nemen in Latijn en Grieksch, in voorbereiding voor het staats-examen, dat hem op de academie zal brengen. Want hij wil rechtsgeleerde worden. En als ge later een advocaat noodig hebt, die praten kan als Brugman en u steeds zeer verstandigen raad zal geven, wend u dan maar gerust tot hem.

Zwart-Jan ging voort met zijn wilskracht op zijn leeren te zetten. Hij kreeg, toen hij al de klassen doorloopen had, een prachtig diploma, en is nu bezig met dezelfde energie, waarmede hij zich door de moeitevolle jaren van zijn jeugd heeft weten te worstelen, door het leven en de wereld heen te slaan. Hij zal er zeker wel komen, vooral nu de toewijding der drie vrouwelijke kolonisten tijdens zijn ziekte voor altijd iets zachters en

milders aan zijn anders zoo stug karakter verleend heeft.

En... daar heb-je nog eens Kakkerlak. Voor het laatst. Hij brengt je het militair saluut. „Dag jongens, houdt je taai, hoor! Nooit den moed verliezen! En, denkt er om, Kakkerlak heeft het je gezegd: Alles komt terecht!... Wedden van ja?"...

INHOUD.

Hoofdst.		Bladz.
I.	Dat hoofdzakelijk als inleiding dient en ons onder de Soepjurken brengt	7
II.	Zwart-Jan verschijnt op het tooneel	25
III.	De rampspoeden van Zwart-Jan	39
IV.	Een belangrijke vergadering	51
V.	Een opzienbarende mededeeling	68
VI.	Kakkerlak mag op het steppie	81
VII.	Een verrassing	94
VIII.	Zwart-Konijn gaat een weddenschap aan	100
IX.	De eer alleen voor de Kostschool?	107
X.	De bui komt van een anderen kant opzetten	115
XI.	Er moet een kop gebroken worden	124
XII.	Kakkerlak speelt voor wesp	132
XIII.	De bootsmansleerlingen van Zijner Majesteits oorlogsbodem „de Condor"	140
XIV.	Er komt vrouwelijk bezoek aan boord	156
XV.	Verder de zee op	167
XVI.	Een zeerooversstreek	180
XVII.	Verloren in de wereldzee	197
XVIII.	De lijfeigenen van koning Attila	216
XIX.	De alleenheerscher van de Haaien-eilanden	236
XX.	Het vuistrecht en de dood	257
XXI.	Het raadsel van George	270
XXII.	De oplossing van het raadsel	282
XXIII.	Een kijkje in de kolonie	298
XXIV.	Het proces van Kakkerlak	318
XXV.	Naar de bergwerken van het binnenland	334
XXVI.	Muiterij aan boord	346
XXVII.	De doodklokken en de oude muziekmeester	355
XXVIII.	De glorievolle intocht	364